

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	<i>Programkategori 08.20 Kulturformål</i> (kap. 320–329)	49
1	Regjeringens kulturpolitikk	11	Kap. 320 Allmenne kulturformål	59
1.1	Hovedprioriteringer 2015	12	Kap. 3320 Allmenne kulturformål	68
1.2	Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform	14	Kap. 321 Kunstnerformål	68
1.3	Nøytral merverdiavgift	15	Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	71
1.4	Anmodningsvedtak	15	Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	77
2	Idrettspolitikken	16	Kap. 323 Musikkformål	77
3	Oversikt over budsjettforslaget for 2015	20	Kap. 3323 Musikkformål	82
4	Fordeling av spilleoverskuddet	25	Kap. 324 Scenekunstformål	82
4.1	Fordeling av spilleoverskuddet i 2015	25	Kap. 3324 Scenekunstformål	88
4.2	Fordeling av spilleoverskuddet i 2014	26	Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotek- formål	88
4.2.1	Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	26	Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotek- formål	95
4.2.2	Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	27	Kap. 328 Museums- og andre kulturvern- formål	95
4.2.3	Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	28	Kap. 329 Arkivformål	102
5	Samfunnssikkerhet og beredskap	29	Kap. 3329 Arkivformål	105
6	Revisjon av Kulturdepartementets opplegg for mål- og resultatstyring	30	<i>Programkategori 08.30 Medieformål</i> (kap. 334–339)	106
Del II	Budsjettforslag	31	Kap. 334 Film- og medieformål	115
7	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	33	Kap. 3334 Film- og medieformål	120
<i>Programkategori 08.10 Administrasjon</i> (kap. 300)			Kap. 335 Mediestøtte	121
Kap. 300 Kulturdepartementet			Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	125
Kap. 3300 Kulturdepartementet			Kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet	126
<i>Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)</i>			Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	129
Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.			Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet	129
Kap. 314 Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring			<i>Programkategori 08.40 Den norske kirke</i> (kap. 340–342)	131
Kap. 315 Frivillighetsformål			Kap. 340 Den norske kirke	134
			Kap. 3340 Den norske kirke	140
			Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser	141
			Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser	145
			Del III Andre saker	153
			8 Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft	155
			9 Likestilling	157
			10 Miljøomtale	165

Forslag	169
----------------------	------------

Vedlegg 1

Oversikt over tiltak under 78-postene	177
---	-----

Vedlegg 2

Oversikt over tiltak som mottok midler i 2014 under kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	182
---	-----

Vedlegg 3

Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak	183
--	-----

Tabelloversikt

Tabell 4.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2015 på hovedområdene	26	Tabell 7.16	Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2011–2013	93
Tabell 4.2	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2014 på hovedområdene	27	Tabell 7.17	Norsk kulturråds fordeling av midler i 2011–2014 til litteraturformål	94
Tabell 4.3	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2014	27	Tabell 7.18	Søknader og tildelinger under Norsk kulturfond – kulturvern i 2011–2013	99
Tabell 4.4	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2014	28	Tabell 7.19	Fordeling av museenes totale inntekter i 2011 – 2013	100
Tabell 7.1	Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke fordelt på religion/livssyn	42	Tabell 7.20	Fordeling av museenes totale kostnader i 2011–2013	100
Tabell 7.2	Norsk kulturråds fordeling av midler til allmenne kulturformål 2013–2014	65	Tabell 7.21	Arkivverkets magasiner for papirbasert materiale	103
Tabell 7.3	Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2011–2013	66	Tabell 7.22	Besøk i Arkivverkets lesesaler og i Arkivportalen	104
Tabell 7.4	Status i byggeprosjekter som i 2013 fikk tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg	66	Tabell 7.23	Arkivverkets utstillinger, undervisning og andre arrangementer	104
Tabell 7.5	Status 2013 i prosjekter som utføres av Statsbygg på vegne av Kulturdepartementet gjennom husleieordningen i staten	67	Tabell 7.24	Rapporterte tall om bruk av Digitalarkivet i 2011, 2012 og 2013	104
Tabell 7.6	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger til visuell kunst 2011–2013	74	Tabell 7.25	Lokalhistoriewiki – innhold og bruk	105
Tabell 7.7	Norsk kulturfond – fordeling av midler til visuell kunst 2013 –2014	74	Tabell 7.26	Fordeling av midlene til regional filmsatsing i 2015	118
Tabell 7.8	KORO – antall prosjekter i arbeid 2011–2013	76	Tabell 7.27	Tall for NRK AS 2008–2014	124
Tabell 7.9	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på musikkområdet 2011–2013	80	Tabell 7.28	NRKs inntekter i 2013	125
Tabell 7.10	Norsk kulturfond – fordeling av midler til musikkformål i 2013 og 2014	80	Tabell 7.29	Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke (2012–2013)	138
Tabell 7.11	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på scenekunstmrådet 2011–2013	86	Tabell 7.30	De kirkelige fellestrådenes inntekter og utgifter 2011–2013 (i mill. kroner)	140
Tabell 7.12	Norsk kulturfond – fordeling av midler til scenekunstformål i 2013 og 2014	86	Tabell 7.31	Fordeling av fondets formue (mill. kroner og antall)	146
Tabell 7.13	Digitalisert materiale	92	Tabell 7.32	Resultat for Opplysningsvesenets fond 2012 og 2013	148
Tabell 7.14	Publikums bruk av digitalt materiale	92	Tabell 7.33	Utgifter og inntekter fordelt på art	149
Tabell 7.15	Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek – bestand, tilvekst og antall lånere	93	Tabell 7.34	Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2012–2013 med spesifikasjon av formål kontantbeholdningen skal benyttes til ...	150
			Tabell 9.1	Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – statsansatte prester	160
			Tabell 9.2	Likestillingssituasjonen deltid/fravær for 2012 og 2013 – statsansatte prester	160

Tabell 9.3	Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – bispedømmekontorene	160
Tabell 9.4	Likestillingssituasjonen deltid/ fravær for 2012 og 2013 – bispedømmekontorene	161

Tabell 9.5	Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – Kirkerådet	161
Tabell 9.6	Likestillingssituasjonen deltid/ fravær for 2012 og 2013 – Kirkerådet	161

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2014–2015)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2015

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

*Tilråding fra Kulturdepartementet 12. september 2014,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kulturpolitikk

Regjeringens kulturpolitikk tar utgangspunkt i den unike egenverdien kultur har for den enkelte. Et mangfoldig kulturliv gir mennesket muligheter til utvikling både gjennom opplevelser så vel som gjennom egen deltagelse. Kunnskap om og opplevelse av vår felles kulturarv styrker identitetsfølelse og tilhørighet til samfunnets ulike fellesskap. Kunnskap om egen og andres kultur utvider forståelsen av det samfunnet vi er en del av, og skaper identitet og engasjement. Dette gir trygghet og gode forutsetninger for å møte påvirkning utenfra på en konstruktiv måte. Et rikt og mangfoldig kulturliv er derfor en viktig forutsetning for et godt samfunn med skapende mennesker som bidrar til vekst på alle nivåer.

Kulturen er der folk er. Regjeringens kulturpolitikk skal stimulere til et kulturliv som vokser ut fra et lokalt engasjement. Gjennom bevisst fordeling av midler, ønsker regjeringen å dyrke frem sterke regioner i norsk kulturliv som kan gi flere fagmiljøer større tyngde. Ved å stimulere skapende, kreative miljøer og institusjoner i regionene, ønsker regjeringen å bidra til økt konkurranse og bedre kvalitet i hele kulturlivet.

Regjeringens kulturpolitikk skal legge til rette for et rikt kulturliv preget av mangfold, frihet og integritet. Skal kunsten utfordre, berike og gi rom for ettertanke, må kunstneren stå fritt til å spille og kritisere det samfunnet hun er en del av. En stadig mer ensidig offentlig finansiering kan imidlertid svekke dette premisset, fordi kunsten i økende grad blir maktavhengig.

Velferdsutvikling, globalisering og digitalisering har grunnleggende endret befolkningens forbruk av og forhold til kunst og kultur. Et større marked for opplevelser og begivenheter gir økt tilstrømming av utøvere og økt kunst- og kulturproduksjon. I NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* påpeker Enger-utvalget at ivaretagelse av kunsternes levekår ikke utelukkende er offentlige myndigheters ansvar, og at kunstfeltet lenge har vært orientert mot offentlige midler. Løsningen på utfordringene for kunsternes levekår kan med andre ord ikke ligge i at staten skal lønne alle som ønsker å leve av kunsten, men at flere kunstnere må kunne fungere kommersielt. Dette vil gi kunst-

nere og kulturutøvere bedre levekår og møte økt etterspørsel etter kunst- og kulturprodukter. Enger-utvalget anbefaler å styrke lokal kommersiell kulturproduksjon.

Regjeringen har iverksatt en utredning om kunstnerøkonomien for å innhente oppdatert informasjon om kunstnernes inntekts- og næringsgrunnlag. Utredningen skal peke på sentrale utfordringer fremover, og komme med forslag til hvordan kunstnerpolitikken bør utvikles for å bidra til et bredere økonomisk grunnlag for kunstnere. Regjeringen vil legge til rette for at kunstnere får bedre muligheter til å leve av kunstnerisk virksomhet. Større uavhengighet fra bevilgende myndigheter vil samtidig styrke kunstens uavhengighet.

Enger-utvalget påpeker også behovet for å dyktiggjøre kunstnere og kulturutøvere i forretningsutvikling, og anbefaler en sterkere satsing på å fremme lønnsomhetsutvikling og vekst i kulturnæringene. Regjeringen har opprettet et nytt virtuelt kunnskapssenter for kulturnæringene, og Kulturdepartementet vil løpende vurdere behovet for videreutvikling av kulturnæringssatsingen.

Regjeringen vil rette økt oppmerksomhet mot den omfattende delen av norsk kultur- og opplevelsøkonomi som bygger på private investeringer og donasjoner, kunstnernes egeninnsats og kulturbrukernes egenbetaling. Publikum og markedet utgjør grunnlaget for kulturlivets kommunikasjon med brukerne. Markedsmekanismene gir dynamikk og innovasjonskraft som øker tilpasningsevnen. Bredere finansiering av kulturlivet vil kunne bidra til maktspredning, som igjen kan bidra til et rikere og mer mangfoldig kulturliv. Regjeringen vil derfor styrke og videreutvikle gaveforsterkningsordningen, og vil vurdere nærmere ulike skatteinsentiver og gaveforsterkningsordninger som kan utløse mer privat kapital i kulturlivet. Regjeringen ser samtidig at markedet ikke alene kan sørge for den bredde, kvalitet og mulighet til deltagelse innbyggere i det moderne Norge vil ha. Disse begrensningene blir tydelige i et lite marked som det norske er. Regjeringen legger derfor også i årene som kommer opp til en vesentlig statlig deltagelse i finansieringen av kulturlivet, og vil fortsatt bidra til å opprettholde vik-

tige kulturtilbud som ikke kan klare seg uten offentlig støtte.

Regjeringen vil bidra til utviklingen av nye norske kunstnere ved å starte en målrettet satsing på talentutvikling.

Regjeringen vil i 2015 også videreføre satsingen på korfeltet ved å styrke alle ledd fra amatører og opp til profesjonelt nivå.

Regjeringen vil legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som kan være en motvekt til statens makt. Idrettens og frivillighetens mangfold av ulike fellesskap utgjør viktige arenaer for innbyggerne. Frivilligheten skaper mangfold, den utfordrer og gjør en forskjell i våre liv. Deltakelse i frivillig aktivitet er viktig både for den som bidrar med og den som mottar frivillighetens innsats. For å styrke frivilligheten og dens egne løsninger, vil regjeringen legge vekt på forenkling samt å legge til rette for stabile rammebetingelser. Regjeringen vil gjennom en intensjonserklæring beskrive sin politikk for dialog og samarbeid med frivillig sektor.

Bibliotek, museer og arkiv er nasjonens kollektive hukommelse og vesentlige bærere av vår kulturarv. Regjeringen vil i 2015 styrke utvalgte museer i ulike deler av landet, videreføre og styrke satsingen på folkebibliotekene og ordboksarbeidet innenfor bokmål.

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet og en forutsetning for et fritt samfunn. Utviklingen av et flerreligiøst og mangfoldig samfunn øker behovet for dialog og for et lovverk som gjenspeiler et flerkulturelt samfunn. Regjeringen vil utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Regjeringen vil støtte dialog og forebyggende innsats mot radikaliserings- og livssynsdialog fremmer forståelse og respekt mellom ulike mennesker. Dette er avgjørende for å bevare og fremme de felles prinsipper som ligger til grunn for et fritt og demokratisk samfunn. Regjeringen vil støtte opp under Den norske kirke som folkekirke og mener at både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom kirke og stat. Et forslag til en kirkelig forvaltningsreform som skal etablere Den norske kirke som et selvstendig rettssubjekt utenfor staten, er nylig sendt på høring.

Regjeringen vil modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet ved å notisere en felles, lav merverdiavgiftssats på 8 pst. for papir- og e-aviser. NRK er Norges kanskje viktigste kulturformidler. Departementet arbeider med å legge fram en stortingsmelding om NRK.

Departementet arbeider også med en stortingsmelding om film. Det er et mål at filmpolitikken bidrar til en bærekraftig bransje.

Regjeringen vil fornye, forenkle og forbedre. I forslaget til statsbudsjett for 2015 er samtlige budsjettposter og tilskuddsposter under Kulturdepartementets budsjett gjennomgått for å fremme forenkling og god og effektiv ressursbruk.

I 2015 vil departementet fortsette forenklingsarbeidet for frivilligheten, og legge til rette for å forenkle og effektivisere tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt.

1.1 Hovedprioriteringer 2015

Ny tippenøkkel

Regjeringen fullfører opptrappingen av ny tippenøkkel, som innebærer følgende fordeling av Norsk Tipping AS' overskudd i 2015:

- 64 pst. til idrettsformål
- 18 pst. til kulturformål
- 18 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

I henhold til prognose for spilloverskuddet, gir dette følgende økte tildelinger til idrett, kultur og samfunns- og frivillighetsformål utenfor statsbudsjettet i 2015 sammenliknet med 2014:

- 332 mill. kroner til idrettsformål
- 122 mill. kroner til kulturformål
- 19 mill. kroner til samfunnsnyttige og humanitære formål

Regjeringen foreslår i tillegg en økning til merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg på 16,8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2014. Dette gir et samlet forslag til bevilgning på 72,6 mill. kroner.

Talentutvikling

Regjeringen setter av 30 mill. kroner til en målrettet satsing på talentutvikling innen ulike kunstfelt. Målgruppen for satsingen er enkeltpersoner og grupper med anlegg for en langsiktig karriere innen kunst og kultur på høyt internasjonalt nivå. Satsingen er tenkt gjennomført i nært samarbeid med private aktører og supplert med private bidrag.

Regional satsing

Kulturdepartementet ønsker å prioritere det regionale kulturlivet over hele landet. Dette skjer gjennom en prioritering av viktige institusjoner

lokalt/regionalt som sikrer at kulturen bygges med en lokal forankring. Dette gjelder blant annet programmerende scener, teatre, orkestre, museer mv., jf. omtale under kap. 320, 323, 324 og 328.

Bibliotek

Regjeringen viderefører og styrker satsingen på folkebibliotek og foreslår for 2015 betydelig støtte til fortsatt utvikling av folkebibliotekene. Regjeringen vil i 2015 fortsatt bidra til at Nasjonalbiblioteket kan legge til rette for innovasjon, kompetanseheving og utvikling av folkebibliotekene.

Gaveforsterkning og skatteinsentiver

I Sundvolden-erklæringen vil regjeringen styrke den private finansieringen av kulturlivet gjennom blant annet gaveforsterkningsordninger og bedre tilrettelegging for private fond og stiftelser.

Regjeringen ønsker mer privat finansiering i norsk kulturliv. Flere finansieringskilder vil gjøre kulturlivet sterkere, mer uavhengig og sikre maktspredning.

Regjeringen innførte i 2014 en gaveforsterkningsordning for å stimulere til økt privat finansiering av kunst og kultur gjennom pengegaver. På grunn av stor interesse og oppslutning om ordningen i 2014, vil regjeringen styrke og videreutvikle ordningen i 2015. Kulturdepartementet foreslår at formålet styrkes med 20 mill. kroner, som gir et samlet forslag til bevilgning på 30,3 mill. kroner i 2015.

Regjeringen vil i 2015 vurdere ulike skatteinsentiver og gaveforsterkningsordninger for å utløse mer privat kapital til kulturlivet.

Visuell kunst

Det visuelle kunstfeltet har gjennom lang tid vært et område med lav prioritet i norsk kulturpolitikk. Det har skjedd store endringer på dette feltet de seneste årene, bl.a. på grunn av utpreget internasjonalisering. Et annet forhold som begrunner en økt innsats på dette feltet, er at kunstnerne på det visuelle feltet ikke er ansatt ved institusjonene. Regjeringen foreslår økte bevilgninger på 16,5 mill. kroner til visuell kunst, som fordeles til følgende formål:

- arrangører og opprettelse av arrangørstøtteordning for visuelle kunstnere
- utstillingshonorarer for visuelle kunstnere
- Nordnorsk Kunstmuseum, ny filial på Svalbard

- Ny ordning for galleristøtte/utenlandssatsing forvaltet av Office for Contemporary Art Norway (OCA)
- Styrking av kunstnerisk aktivitet ved Bomuldsfabriken Kunsthall og OCA

Satsingen på visuell kunst er et ledd i å fremme den visuelle kunsten, samt forbedre kunstnernes økonomiske vilkår.

Merverdiavgift på aviser

Regjeringen har som mål å modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Det følger av Sundvolden-erklæringen at regjeringen vil likestille papiraviser og e-aviser gjennom å etablere en felles, lav merverdiavgiftssats. Regjeringen har derfor satt i gang en prosess med sikte på å notifisere en felles sats på 8 pst. for papir- og e-aviser til EFTAs overvåkningsorgan (ESA).

Regjeringen ønsker å innføre en overgangsordning for papiravisene med varighet på 5 år. En lav felles merverdiavgiftssats for papir- og e-aviser vil måtte godkjennes av ESA før ikrafttredelse. Regjeringen vil i denne sammenheng bl.a. vurdere nærmere hvordan e-aviser skal avgrenses og hvordan overgangsordningen for papiravisene skal utformes.

Filmmelding

Kulturdepartementet arbeider med en stortingsmelding om film. Meldingen vil gjennomgå de filmpolitiske målene og de statlige tilskuddsordningene. Det er et mål at filmpolitikken bidrar til en bærekraftig bransje.

NRK

Kulturdepartementet arbeider med å legge fram en stortingsmelding om NRK. Meldingen skal bl.a. omfatte NRKs finansiering, mandat og grenseflater mot kommersielle aktører.

Kor og sang

Kulturdepartementet foreslår i 2015 en styrking av kor- og sangfeltet over hele landet, fordelt på følgende tiltak:

- Det Norske Solistkor
- Edvard Grieg Kor
- aktivitetsmidler for kor, herunder en satsing på kor på særlig høyt nivå
- krafttak for sang.

Frivilligheten

Regjeringen vil beskrive sin politikk knyttet til dialog og samarbeid med frivilligheten i en intensjonerklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor. Erklæringen skal være en anerkjennelse av frivillighetens egenart og selvstendige verdi og bidra til forutsigbarhet i samarbeidet med statlige offentlige myndigheter.

Kulturdepartementet foreslår å fjerne innmeldingsavgiften til Frivillighetsregisteret fra 2015, slik at det blir gratis innmelding for de frivillige organisasjonene. Bevilgningen til frivilligsentraler foreslås styrket med 6,9 mill. kroner i 2015 til en samlet bevilgning på 125,4 mill. kroner.

Ordboksarbeid

Kulturdepartementet foreslår i 2015 tilskudd til å fullføre det store ordbokprosjektet Norsk Ordbok 2014 ved Universitetet i Oslo. Regjeringen vil videre trappe opp tilskuddet til arbeidet med Det Norske Akademis Store Ordbok (NAOB).

Kulturvern, museer

Som arenaer for kunnskapsopplevelser og formidlere av kulturarv er museene møteplasser for et stort og bredt sammensatt publikum. Godt organiserte museer med bred faglig kompetanse er en forutsetning for god formidling. Flere museumsbygg er under oppføring, og i 2015 foreslås også tilskudd til nye prosjekter. Likeledes foreslås driftstilskuddet til en del museer i ulike deler av landet styrket. Den samlede bevilgningen til museene i Det nasjonale museumsnettverket øker med 46,7 mill. kroner.

Forenkling og forbedring

Regjeringen har som mål å forenkle samhandlingen mellom offentlig og frivillig sektor og redusere tiden frivillige bruker på administrasjon, slik at tid frigjøres til frivillig aktivitet. Kulturdepartementet vil i 2015 arbeide med bl.a. følgende tiltak som vil støtte opp under dette målet:

- forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner. Tiltakene vil bli synliggjort på en egen nettside
- iverksette en helhetlig gjennomgang av statlige tilskudd til frivillige organisasjoner
- forenkle innrapporteringen av data til Frivillighetsregisteret.

Forenkling av støtte- og tilskuddsordninger under Norsk kulturråd

For en mer helhetlig og dynamisk kunstfaglig begrunnet tilskuddsforvaltning foreslår Kulturdepartementet fra og med budsjettåret 2015 en omlegging av postene som forvaltes av det kollegiale organet Norsk kulturråd. Forslaget innebærer følgende endringer:

- Bevilgningen til Norsk kulturfond samles på én post, post 55, under de respektive fagkapitlene. Midlene kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter. De fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Dette innebærer en avvikling av post 56 under kapitlene 320, 323 og 324.
- Kap. 320, post 74 foreslås avviklet, og tiltak og tilskuddsmottakere som er egnet for en kunstfaglig vurdering, vil fra 2015 bli lagt til fondet. Øvrige tiltak på posten overføres til andre poster på statsbudsjettet eller til finansiering under spillemidlene.

Forenkling av tilskuddsforvaltningen under Norsk filminstitutt

Kulturdepartementet foreslår at tilskuddsforvaltningen på filmområdet forenkles fra budsjettåret 2015 ved at Norsk filminstitutt selv skal fastsette fordelingen av midler mellom sine tilskuddsordninger. Endringen vil gi Norsk filminstitutt frihet til å disponere midler etter behov, og styrke fleksibilitet og effektivitet i tilskuddsordningene. I tillegg samles de fleste tilskuddene som forvaltes av Norsk filminstitutt på kap. 334, post 50.

1.2 Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform

Den årlige produktivitetsveksten er viktig for velstandøkningen i et land. Regjeringen følger dette opp i Sundvolden-erklæringen og har nedsatt en egen produktivitetskommisjon. Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapsressurser. Regjeringen forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører årlige tiltak for å øke produktiviteten. For å gi insentiver til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer innføres det en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform. Deler av gevinstene fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av pengene overføres i de årlige budsjettene til fellesskapet. Denne innhenting settes til 0,5 pst. av virksomhetenes driftsutgifter. For å sikre forutsigbarhet i

ordningen er beregningsgrunnlaget saldert budsjett året før. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2015.

For Kulturdepartementet innebærer dette at utgiftsrammen reduseres med 15 mill. kroner i forhold til 2014.

1.3 Nøytral merverdiavgift

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Denne ordningen innebærer at betalt merverdiavgift som hovedregel ikke lenger skal føres som en driftsutgift på virksomhetenes egne budsjettkapitler, men i stedet belastes sentralt på kap. 1633 Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift, post 01, Driftsutgifter. Driftspostene 01–49 budsjetteres fra 2015 uten merverdiavgift.

Ordningen fjerner en konkurranseulempe for private aktører. For å unngå nye konkurransevid-

ninger som går ut over private aktører, holdes enkelte forvaltningsorgan utenfor ordningen. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2015.

For Kulturdepartementet innebærer dette at utgiftsrammen reduseres med 54 mill. kroner i forhold til 2014. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomhetene.

1.4 Anmodningsvedtak

I denne proposisjonen omtales følgende anmodningsvedtak, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål:

Vedtak nr. 74, 4. desember 2013:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste lokalisering av nybygg for Arkivverkets sentraldepot og Norsk helsearkiv på Tynset, forutsatt at fullført kvalitetssikring av styringsunderlag og kostnadsoverslag tilsier bygging av et eventuelt nybygg.»

2 Idrettspolitikken

Regjeringen legger idrettens egenverdi til grunn for idrettspolitikken. Gjennom deltakelse i trening eller konkurranser utvikles enkeltmennesket både fysisk og mentalt. Idrett er en kilde til glede og overskudd, fysisk og psykisk.

I et overordnet samfunnsperspektiv ønsker regjeringen å legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som kan balansere statens makt. Idrettens mangfold av ulike fellesskap utgjør viktige ikke-statlige arenaer for innbyggerne. Som vesentlig aktør i den frivillige sektoren, er idretten en viktig bidragsyter til en god balanse mellom enkeltmenneskets ulike behov og offentlig tilrettelagte fellesskapsløsninger. Regjeringen anerkjenner det betydelige frivillige arbeidet som nedlegges i idrettslagene og også idrettsorganisasjonenes tilrettelegging for å styrke kompetansen hos de frivillige.

Idrettens virke utgjør en del av det frivillige velferdstilbudet og medvirker til et mangfold som gir gode korrektiver både for offentlig sektor og markedsaktørene. Regjeringen vil derfor legge vekt på å utvikle rammebetingelsene, slik at idrettsbevegelsen selv kan utvikle de gode løsningene.

Regjeringen vil gjennom idrettspolitikken legge til rette for at alle som ønsker det, skal ha mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Barn og ungdom, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive er prioriterte målgrupper.

De viktigste finansieringskildene for idretten gjennom den statlige idrettspolitikken er

- andelen av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål (spillemidler)
- ordningen merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner (statsbudsjettet)
- ordningen merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg (statsbudsjettet)

Den statlige finansieringen av norsk idrett skjer hovedsakelig gjennom en andel av Norsk Tipping AS' overskudd som fordeles til idrettsformål. Etter omtale i idrettsmeldingen ble det under behand-

lingen av statsbudsjettet for 2013 fremmet forslag om at andelen av Norsk Tipping AS' overskudd til idrettsformål skulle økes med 18,5 pst., til 64 pst. fra og med 2015. Etter at forslaget ble vedtatt i Stortinget, økte andelen til 47,9 pst. i 2013 og 56 pst. i 2014.

Regjeringen fullfører nå opptrappingen og fremmer forslag om lovendring slik at tippenøkkelandelen til idrettsformål øker til 64 pst. fra 2015.

Idrettslag og -foreninger som er registrert i Frivillighetsregisteret kan også motta finansiering gjennom grasrotordningen. I ordningen kan spillere hos Norsk Tipping AS velge at en viss andel av egen spillerinnsats skal tilfalle et bestemt lag eller forening. Grasrotandelen trekkes ut av Norsk Tipping AS' overskudd før fordelingen av spillemidler beregnes.

De viktigste virkemidlene i den statlige idrettspolitikken er

- tilskudd til aktivitet i idrettslagene
- tilskudd til anleggsutbygging
- tilskudd til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

Spillemidlene skal først og fremst komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode. I tillegg skal midlene stimulere til og legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet.

Toppidretten er en kulturell identitetsskaper i det norske samfunnet. De statlige midlene skal også bidra til at toppidretten drives innenfor faglige og etisk forsvarlige rammer. Toppidrett er uttrykk for en positiv prestasjonskultur som har fellestrekk med og overføringsverdi til andre samfunnsområder. Den norske toppidrettssatsingen inkluderer også utøvere med nedsatt funksjonsevne.

Det er viktig å motvirke all form for diskriminering innenfor idretten. Alle skal i størst mulig grad gis mulighet til å delta i organisert idrett, uavhengig av bl.a. kjønn, etnisk eller kulturell bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering eller økonomi.

Idrettsaktivitet

Idrett er en sentral del av livet til store deler av befolkningen. Idretten er en arena for lek, spenning, utfordringer og opplevelser. Idretts glede skal være den viktigste drivkraften til alle som deltar i aktiviteter, enten som utøvere, trenere, dommere, frivillige, foresatte eller supportere.

Spillemidler til aktivitetsrettede formål blir i første rekke fordelt gjennom Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF).

NIF er den største frivillige organisasjonen i Norge. I det årlige tilskuddsbrevet til NIF er det formulert overordnede mål for tilskuddet. Målene er i første rekke knyttet til virksomheten i idrettslagene. Det er lagene som står for idrettsaktiviteter og som er arena for den frivillige innsatsen innenfor idretten. Det er en forutsetning at organisasjonsleddene som mottar tilskudd, retter virksomheten inn mot idrettslagenes behov.

Tilskuddet av spillemidler til NIF, som tildeles etter søknad, deles inn i fire rammetilskuddsposter: grunntilskudd til NIF sentralt og regionalt, grunntilskudd til særforbund, tilskudd til aktivitet for barn, ungdom og breddeidrett samt tilskudd til toppidrett.

Departementet har en løpende dialog med NIF om søknad og rapportering. NIF rapporterer blant annet på overordnet måloppnåelse samt måloppnåelse innenfor hver av tilskuddspostene. Det foretas også eksterne evalueringer i tillegg til den ordinære rapporteringen.

Den organiserte idretten har størst oppslutning blant barn. Idrett er den organiserte fritidsaktiviteten med flest medlemmer også blant ungdom. Samtidig vet vi at svært mange ungdommer endrer aktivitetsvaner i løpet av tenårene. Departementet er opptatt av å styrke og utvikle ungdomsidretten. Dette er i tråd med idrettens egne mål.

En stor andel av spillemidlene til aktivitetsformål fordeles gjennom ordningen tilskudd til lokale lag og foreninger. Denne tilskuddsordningen skal støtte opp om og stimulere til økt aktivitet i den lokale medlemsbaserte idretten. Tilskuddet går til lagenes primæraktiviteter og fordeles av idrettsrådet i den enkelte kommune.

Lokale idrettslag mottar også betydelige midler fra grasrotandelen.

Grupper med spesielle behov, for eksempel personer med nedsatt fysisk og/eller psykisk funksjonsevne, skal gis et tilbud om idrett og fysisk aktivitet. Departementet støtter NIFs arbeid med inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen vil fremheve idrettens betydning som sosialt fellesskap også for personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg til å gi bedre fysisk helse bidrar idrettens mange og mangfoldige fellesskap også positivt til psykisk helse og tilhørighet.

For å bidra til økt aktivitet for personer over 26 år med nedsatt funksjonsevne, har Regjeringen fra og med juli 2014 endret regelverket slik at også disse kan få tilskudd til aktivitetshjelpemidler via NAV.

Gjennom tilskuddsordningen for spillemidler til utstyr har departementet for 2014 også øremerket midler til utstyr til personer med nedsatt funksjonsevne.

Turtradisjoner har en sterk posisjon i det norske samfunnet, er en sentral del av norsk kulturarv og en kilde til flotte naturopplevelser. Egenorganisert fysisk aktivitet i form av friluftsliv når samtidig andre grupper enn den organiserte idretten, og har positiv innvirkning både på fysisk og psykisk helse.

Friluftslivet er tradisjonelt og i hovedsak egenorganisert aktivitet, samtidig utgjør organiserte felles friluftslivstiltak lavterskelaktiviteter som bidrar til å få flere inaktive i aktivitet. Gjennom støtte til nærmiljøtiltak for å fremme fysisk aktivitet får man, gjennom samarbeid mellom offentlige og frivillige aktører, til gode og kostnadseffektive løsninger, som samtidig kan bidra til å nå grupper som ikke finner et tilbud innenfor den organiserte idretten.

I motsetning til fjellhytter har overnattingshytter andre steder ikke vært spillemiddelberettiget selv om de inngår i turruter eller kystled. Regjeringen har i 2014 i første omgang endret regelverket slik at hytter langs kysten også kan få spillemiddelstøtte.

Departementets tilskuddsordning for inkludering i idrettslag har som formål å inkludere nye grupper i idrettslagenes ordinære aktivitetstilbud. Ordningen bidrar til å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som kan være til hinder for å delta i organisert idrettsaktivitet. Tiltakene rettes mot barn og ungdom med minoritetsbakgrunn – med særlig vekt på jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingsevne.

Flere idretter og aktivitetsformer basert på egenorganisering og alternative medlems- og deltakerstrukturer er i sterk vekst. Regjeringen ønsker å legge til rette for at den norske idrettsmodellen også ivaretar idretter og aktivitetsformer som øker mangfoldet i idrettsfellesskapet. Departementet vil vurdere behovet for pilotprosjekter som kan øke kunnskapen om hvordan

ungdommens egenorganiserte idrett på best mulig måte kan utvikles innenfor den organiserte idretten. Departementet vil, i samråd med idretten, også vurdere om dagens systemer i tilstrekkelig grad ivaretar egenarten i de egenorganiserte idrettene.

Idrettsanlegg

Tilgjengelighet til idrettsanlegg er viktig for å kunne utøve et mangfold av idretter. Samarbeid, god planlegging og prioritering ved anleggsutbygging sikrer at de statlige midlene går til idrettsanlegg som både idretten og kommunene ønsker.

Idrettsanleggene fungerer som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene. For barn og ungdom er det viktig med anlegg i nærmiljøet. Det er et mål at idrettsanleggene inspirerer til økt fysisk aktivitet.

En av forutsetningene for tildeling av spillemidler er at anlegget er del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet. Idrettsanlegg som har status som interkommunale anlegg kan fra tildelingen i 2014 motta ekstrakutt på inntil 30 pst. av ordinær tilskuddssats.

Gjennom et anleggspolitisk program fordeler departementet ekstraordinære tilskudd til særlig kostnadskrevenne anlegg i hele landet, i dialog med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Siden 1997 har det eksistert en ordning med nasjonalanlegg. Denne ordningen blir gjennomgått høsten 2014 etter at NIF har gitt sitt innspill.

Spillemidler til idrettsanlegg tildeles etter søknad. Krav til søknaden og om man er søkeberettiget framgår av departementets «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet (V-0732)». Bestemmelsene revideres årlig.

Etter gjeldende bestemmelser er det kun eieren av anlegget som kan søke om tilskudd fra spillemidlene. Overføring av driften av anlegget fra tilskuddsmottaker til andre kan skje etter skriftlig forhåndssamtykke. Regjeringen ser at idrettslag, -klubber og andre frivillige organisasjoner kan utgjøre et verdifullt bidrag.

Tilskuddssatsene for en rekke anleggstyper er økt, gjeldende fra tildelingen av spillemidler i 2014. Svømmebasseng er prioritert som anleggstype ved at tilskuddssatsene har økt betydelig. Departementet har fjernet de estetiske reguleringsene som i en årrekke har hindret at overtrykks-haller for tennis har kunnet søke om spillemidler. Fra 2014 er regelverket endret slik at denne anleggstypen er tilskuddsberettiget.

Det er etablert en rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av kommuner, fylkeskommuner og kommunale foretak, vil kunne få kompensert en andel av merverdiavgiften. Andelen bestemmes av den årlige budsjetttrammen i statsbudsjettet. Departementet ser at regelverket for ordningen kan slå uheldig ut for tilskuddsmottakerne og vil gjennomgå dette regelverket med sikte på forenkling og økt forutsigbarhet.

Fordelingen av anleggsmidler i hvert enkelt fylke foretas i dag av den enkelte fylkeskommune, uten en helhetlig koordinering av behovet for ulike anleggstyper. Departementet vil i samråd med idretten vurdere behovet for koordinering av nasjonale og regionale planer for idrettsanlegg.

Idrett og utdanning

Det er viktig for idretten at toppidrettsutøvere skal kunne ha et helhetlig trenings- og utdanningstilbud både sentralt, regionalt og lokalt. Olympiatoppen legger til rette for å gjøre dette mulig innen de kravene som høyskoler og universiteter setter til studentene.

Departementet er kjent med at flere høyskoler som har idrettsfag, er i gang med å koordinere sitt faginnhold med idrettens kompetansekrav. Departementet vil se på mulighetene for bedre integrering mellom idrettens egen trenerutdanning og høyskolenes og universitetenes tilbud innen idrettsfag. Departementet anerkjenner idrettens egen gjennomgang av trenerutdannelsene og den vedtatte felles rammeplanen for et kompetanseløft av trenerutdanningene, «Trenerløypa».

Forskning og utvikling

I hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål avsettes det årlig midler til forskning og utvikling.

Hoveddelen av departementets tilskudd av spillemidler til forskning på idrettsfeltet er knyttet til forskningsmiljøer med høy idrettsfaglig kompetanse. Senter for idrettsskadeforskning ved Norges idrettshøgskole (NIH), Forskningssenter for barne- og ungdomsidrett ved NIH og Senter for idrettsanlegg og teknologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) mottar grunnstøtte.

Departementet fordeler også prosjektmidler til annen forskning, utredning og evaluering på idrettsfeltet.

Antidoping

Antidopingarbeid er en sentral oppgave innenfor idrettspolitikken. Stiftelsen Antidoping Norge (ADN) har som formål å bekjempe doping ved å fremme en ærlig og dopingfri idrett. ADN mottar spillemidler til dopingbekjempelse innenfor den organiserte idretten.

Gjennom årlige finansielle bidrag til det internasjonale antidopingorganet World Anti-Doping Agency (WADA) medvirker departementet til en styrking av det internasjonale antidopingarbeidet.

Kampfiksing

Regjeringen har fokus på forebygging og bekjempelse av kampfiksing. Som ledd i oppfølgingen av nasjonal handlingsplan mot kampfiksing i idretten, er det opprettet et samarbeidsforum mot kampfiksing i Norge. Her deltar Lotteri- og stiftelsestilsynet, Norsk Tipping AS, NIF, Norges Fotballforbund, Norsk Rikstoto, Det Norske Travsel-skap, Kripes og Kulturdepartementet.

Norge har også deltatt aktivt i forhandlingene i regi av Europarådet om en internasjonal konvensjon mot kampfiksing. Konvensjonen ble signert ved den europeiske idrettsministerkonferansen i Magglingen i Sveits i september 2014.

Boksing

Regjeringen vil fremme forslag om å oppheve lov om forbud mot profesjonell boksing. En oppheving av proffbokseloven innebærer at proffboksing blir regulert av knockoutloven og knockoutforskriften. All kampaktivitet der knockout er tillatt vil da bli regulert av én og samme lov.

Internasjonal

Norsk innflytelse og gjensidig utvikling ivaretas på idrettsområdet gjennom flere bilaterale samar-

beidsavtaler og nordisk samarbeid samt gjennom representasjon i internasjonale fora som UNESCO, Europarådet og International Anti-Doping Arrangement (IADA).

Departementet har deltatt aktivt i arbeidet i Europarådets utvidete delavtale for idrett (EPAS). Gjennom dette engasjementet drøftes sentrale europeiske idrettspolitiske problemstillinger som idrettens autonomi, manipulering av idrettsresultater, ulovlig spillvirksomhet, korrupsjon og menneskehandel av unge idrettsutøvere. Gjennom EPAS arrangeres også europeiske idrettsminister-møter.

Det gjennomføres jevnlig en rekke internasjonale mesterskap og andre idrettsarrangementer i Norge. Internasjonale mesterskap og konkurranser er en naturlig del av idrettens utstrakte samarbeid over landegrensene og er begivenheter som markerer det ypperste av idrettsprestasjoner innenfor én eller flere idrettsgrener. Internasjonale idrettskonkurranser i Norge gjennomføres som hovedregel uten tilskudd fra spillemidlene til selve gjennomføringen av arrangementene. Det er en etablert praksis at det ikke ytes særskilt tilskudd til arrangøren av mesterskap i enkeltidretter. Statlig tilskudd vil kun være aktuelt i helt spesielle tilfeller, som for eksempel gjennomføring av olympiske og paralympiske leker.

Olympiske og paralympiske leker 2022

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) og Oslo kommune har søkt staten om statsgaranti og statstilskudd for å kunne arrangere olympiske og paralympiske leker (OL/PL) i Oslo i 2022. Regjeringens vurdering av søknaden vil bli lagt fram for Stortinget i løpet av høsten 2014.

3 Oversikt over budsjettforslaget for 2015

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
	Administrasjon				
300	Kulturdepartementet	120 329	136 905	137 910	0,7
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>120 329</i>	<i>136 905</i>	<i>137 910</i>	<i>0,7</i>
	Samfunns- og frivillighetsformål				
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	245 769	281 818	320 098	13,6
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	63 087	36 440	25 586	-29,8
315	Frivillighetsformål	1 230 702	1 579 730	1 656 083	4,8
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>1 539 558</i>	<i>1 897 988</i>	<i>2 001 767</i>	<i>5,5</i>
	Kulturformål				
320	Allmenne kulturformål	868 603	883 150	703 250	-20,4
321	Kunstnerformål	423 461	451 745	472 987	4,7
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	436 546	418 010	477 350	14,2
323	Musikkformål	1 014 892	1 053 653	1 153 454	9,5
324	Scenekunstformål	1 873 748	1 971 663	2 042 692	3,6
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	881 602	908 562	878 577	-3,3
328	Museums- og andre kulturvern- formål	1 020 900	1 089 193	1 127 142	3,5
329	Arkivformål	372 296	369 106	366 973	-0,6
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>6 892 048</i>	<i>7 145 082</i>	<i>7 222 425</i>	<i>1,1</i>
	Medieformål				
334	Film- og medieformål	737 196	737 161	737 763	0,1
335	Mediestøtte	348 175	353 156	314 571	-10,9
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	43 823	45 357	45 354	0,0
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet	77 907	74 084	71 288	-3,8

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>1 207 101</i>	<i>1 209 758</i>	<i>1 168 976</i>	<i>-3,4</i>
	Den norske kirke				
340	Den norske kirke	1 653 241	1 732 499	1 847 667	6,6
342	Kirkebygg og gravplasser	60 840	121 015	126 524	4,6
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>1 714 081</i>	<i>1 853 514</i>	<i>1 974 191</i>	<i>6,5</i>
	Sum utgifter	11 473 117	12 243 247	12 505 269	2,1

Veksten i budsjettforslaget er 2,6 pst. justert for reduksjon ved innføring av nøytral merverdiavgift, jf. omtale under punkt 1.3.

I tillegg vil spillemidler til kultur-, idretts- og frivillighetsformål i 2015 få en økning på anslagsvis 473 mill. kroner, hovedsakelig grunnet endring av tippenøkkelen. Kulturdepartementets budsjettforslag og økte spillemidler til idrett, kultur og frivillighet gir dermed en samlet økning i 2015 på 5,2 pst.

I tillegg til de midlene som foreslås bevilget under Kulturdepartementets budsjett, blir det under Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett også foreslått 475,9 mill. kroner til et nytt bygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og 15 mill. kroner til detaljprosjektering av løst brukerstyr, der det foreslås en samlet kostnadsramme på 555 mill. kroner.

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01–01	Driftsutgifter	2 851 640	2 844 593	2 852 755	0,3
21–23	Spesielle driftsutgifter	147 481	160 523	160 566	0,0
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	31 770	35 647	30 208	-15,3
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	1 160 920	1 135 106	1 356 507	19,5
60–69	Overføringer til kommuner	13 595	69 830	88 850	27,2
70–89	Overføringer til private	7 267 611	7 997 548	8 016 383	0,2
90–99	Utlån, avdrag m.v.	100			
	Sum under departementet	11 473 117	12 243 247	12 505 269	2,1

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
	Administrasjon				
3300	Kulturdepartementet	2 403	75	77	2,7
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>2 403</i>	<i>75</i>	<i>77</i>	<i>2,7</i>
	Kulturformål				
3320	Allmenne kulturformål	11 249	1 466	1 514	3,3
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	1 502	117	121	3,4
3323	Musikkformål	26 254	31 367	30 490	-2,8
3324	Scenekunstformål	27 369	22 600	23 129	2,3
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	23 676	8 932	9 227	3,3
3329	Arkivformål	38 739	26 889	27 776	3,3
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>128 789</i>	<i>91 371</i>	<i>92 257</i>	<i>1,0</i>
	Medieformål				
3334	Film- og medieformål	23 296	29 042	29 671	2,2
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	688 034	375 583	14 857	-96,0
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>711 330</i>	<i>404 625</i>	<i>44 528</i>	<i>-89,0</i>
	Den norske kirke				
3340	Den norske kirke	95 522	79 679	82 308	3,3
3342	Kirkebygg og gravplasser	24 001	20 927	21 617	3,3
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>119 523</i>	<i>100 606</i>	<i>103 925</i>	<i>3,3</i>
	Skatter og avgifter				
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	69 571	75 260	76 939	2,2
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>69 571</i>	<i>75 260</i>	<i>76 939</i>	<i>2,2</i>
	Sum inntekter	1 031 616	671 937	317 726	-52,7

Oversikt over poster med stikkordet «kan overføres», utenom 30–49 poster:

				(i 1 000 kr)
Kap.	Post	Benevnelse	Overført per 01.01.2014	Forslag 2015
310	75	Tilskudd til private kirkebygg	228	0
315	74	Frivillighetsregister	6 433	819
320	21	Forskning og utredning	3 656	9 983
320	73	Nasjonale kulturbygg	8 831	210 216
320	74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd	10 536	0
320	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.	1 885	11 503
321	73	Kunstnerstipend m.m.	5 353	177 610
324	21	Spesielle driftsutgifter	11 722	59 892
326	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	14 698	21 915
329	21	Spesielle driftsutgifter	26 452	21 174
329	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	1 089	8 293
334	21	Spesielle driftsutgifter	1 312	8 765
334	71	Filmtiltak m.m.	15 069	14 768
334	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor	10 744	25 739
339	21	Spesielle driftsutgifter	718	6 827
340	75	Trosopplæring	4 944	459 068

Når stipendperioden for enkelte stipendmottakere blir endret bl.a. ved permisjoner, blir bevilgningsbehovet på kap. 321, post 73 redusert i en budsjetttermin. Behovet vil øke tilsvarende i senere budsjettterminer.

Bevilgningene til kontingenter for departementets deltakelse i EUs program for kultur og

audiovisuell sektor bygger på anslag og vil variere som følge av valutasvingninger.

For de øvrige postene blir det gitt tilskudd til prosjekter og formål som trenger lang planleggings- og gjennomføringstid. Tilskuddene til disse prosjektene blir normalt utbetalt over flere år.

Antall årsverk under Kulturdepartementet per 01.03.2014:

Kap.	Betegnelse	Per 01.03.2014
300	Kulturdepartementet	143
320	Allmenne kulturformål	125
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	18
323	Musikkformål	60
324	Scenekunstformål	33
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	491
329	Arkivformål	303
334	Film- og medieformål	142
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet	66
340	Den norske kirke	1 783
342	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	51
	Opplysningsvesenets fond	54
Sum årsverk		3 270

4 Fordeling av spilleoverskuddet

4.1 Fordeling av spilleoverskuddet i 2015

Ved behandling av statsbudsjettet for 2013 vedtok Stortinget følgende:

«Stortinget samtykker i at fordelingen av Norsk Tipping AS' overskudd fra og med 2015 endres slik at 64 pst. skal fordeles til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18 pst. til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Midlene til kulturformål skal fordeles av Kongen», jf. Innst. 14 S (2012–2013), jf. Prop. 1 S (2012–2013).

Regjeringen foreslår å endre pengespilloven § 10, slik at overskuddet fra Norsk Tipping AS i 2015 fordeles slik:

- 64 pst. til idrettsformål
- 18 pst. til kulturformål utenfor statsbudsjettet
- 18 pst. til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

Spillemidler til idrettsformål og kulturformål utenfor statsbudsjettet fordeles av Kongen. Midler til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fordeles i henhold til forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping.

I henhold til prognose vil endringene i tippene økningen gi en økning fra 2014 til 2015 på 332 mill. kroner til idrettsformål, 122 mill. kroner til kulturformål utenfor statsbudsjettet og 19 mill. kroner til samfunnsnyttige og humanitære formål.

Spilleoverskuddet til kulturformål fordeles i 2014 til følgende fire hovedformål:

- Den kulturelle skolesekken
- kulturbygg
- Frifond
- Den kulturelle spaserstokken

I 2014 er det fylkeskommunene som fordeler tilskudd til kommunene fra Den kulturelle spaserstokken. I samsvar med satsingsfeltet Aktiv omsorg fra St. meld. nr. 25 (2005–2006) *Mestring, mening og mangfold*, har ordningen vært finansiert av Helse- og omsorgsdepartementet og Kulturdepartementet i fellesskap. Ordningen foreslås avvirket fra 2015. Kulturdepartementet vil i stedet satse på Krafttak for sang, hvor bl.a. sang i eldreomsorgen inngår som et viktig programområde. Etter en pilotperiode vil sang i eldreomsorgen kunne spres til et større antall eldreinstitusjoner over hele landet. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i tillegg å benytte 15,4 mill. kroner over sitt budsjett i 2015 til tiltak for å øke kunnskap og kompetanse om bruk av kultur og kulturuttrykk i omsorgssektoren og til utvikling av tiltak for aktivitet og kultur i omsorgstjenestene.

Kulturdepartementet foreslår å flytte enkelte tiltak som i dag finansieres over statsbudsjettet, til tippene økningen. De nye tiltakene som er foreslått finansiert over tippene økningen er i hovedsak søknadsbaserte tilskuddsordninger som egner seg for spillemiddelfinansiering. I tillegg foreslås skværriggerne finansiert av spillemidler.

Fra 2015 vil Kulturdepartementet fordele midler til kulturformål utenfor statsbudsjettet, 616,5 mill. kroner i henhold til prognose, slik:

Tabell 4.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2015 på hovedområdene

	(i 1000 kroner)
	Fordeling 2015
Den kulturelle skolesekken	197 926
Kulturbygg	96 234
Frifond	148 444
Krafttak for sang	5 050
Landsomfattende musikkorganisasjoner	14 447
Musikkutstyrsordningen	27 312
Tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter til korps	14 794
Folkeakademienes landsforbund	8 069
Historiske spill	3 293
Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet	30 255
Prosjekt- og utviklingstiltak på bibliotekfeltet	48 544
Fullriggeren Sørlandet	7 107
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	7 864
Skoleskipet Christian Radich	7 161
Sum totalt	616 500

Beløpene kan bli justert dersom faktisk spilleoverskudd til fordeling i 2015 avviker fra prognosen.

pst. til kulturformål utenfor statsbudsjettet, 18,0 pst. til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner og 11,1 pst. til kulturformål på statsbudsjettet (inntektsført på statsbudsjettet).

4.2 Fordeling av spilleoverskuddet i 2014

Den nåværende tippenøkkelen for fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping trådte i kraft 1. januar 2014. Spilleoverskuddet fra 2013 ble i 2014 fordelt med 56,0 pst. til idrettsformål, 14,9

4.2.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål

Det er for 2014 fordelt totalt 494,8 mill. kroner i spillemidler til kulturformål utenfor statsbudsjettet.

Tabell 4.2 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2014 på hovedområdene

	(i mill. kroner)
	Tildeling 2014
Den kulturelle skolesekken:	
- grunnskole	140,9
- videregående skole	55,3
- forskning og utvikling	1,7
Sum	197,9
Kulturbygg:	
- desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg	125,0
- regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur	8,0
Sum	133,0
Frifond	148,4
Den kulturelle spaserstokken	15,4
Totalt	494,8

Samlet tilskudd til Den kulturelle spaserstokken i 2014 er 30,8 mill. kroner, hvorav 15,4 mill. kroner er finansiert over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett og 15,4 mill. kroner fra spillemiddeloverskuddet. Midlene er fordelt via fylkeskommunene, basert på kvantitative kriterier etter modell av Den kulturelle skolesekken.

4.2.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Det er for 2014 fordelt totalt 1 859,7 mill. kroner i spillemidler til idrettsformål ved kongelig resolusjon:

Tabell 4.3 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2014

	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2014
Idrettsanlegg i kommunene	860 725
Anleggspolitisk program	40 000
Anlegg for friluftsliv i fjellet	13 000
Utstyr	15 000
Nasjonalanlegg	42 500
Spesielle anlegg	1 125
Forsknings- og utviklingsarbeid	23 250
Antidopingarbeid	32 950
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	13 250
Friluftstiltak for barn og ungdom	15 904
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	593 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	209 000
Sum	1 859 704

4.2.3 Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Det er for 2014 avsatt totalt 597,8 mill. kroner til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og

olympiske og paralympiske komité. Midlene ble fordelt i tråd med forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. Ti organisasjoner mottar midler uten søknad (10H), mens øvrige organisasjoner som faller innenfor ordningen må søke.

Tabell 4.4 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2014

	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2014
Norsk Folkehjelp	15 542
Norges Røde Kors	208 619
Redningsselskapet	128 519
Handikapforbundet	19 726
Kreftforeningen	66 949
Landslaget for hjerte- og lungesyke	11 357
Blindeforbundet	17 933
Flyktningehjelpen	9 564
Redd Barna	10 760
Nasjonalforeningen for folkehelsen	6 575
Søknadsberettigede samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	102 217
Sum	597 762

I perioden 2014–2017 fordeles midlene som er øremerket samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som følger:

- Inntil 616,5 mill. kroner fordeles med 82,9 pst. direkte til 10H og 17,1 pst. etter søknad til andre organisasjoner som hadde automatinntekter.
- Beløp over 616,5 mill kroner fordeles etter søknad til andre landsdekkende organisasjoner som oppfyller de forskriftsfastsatte vilkårene for å motta midler. Disse organisasjonene deler også ev. beløp som er igjen etter at søknader fra organisasjoner som hadde automatinntekter, er behandlet. Dette er organisasjoner som ikke hadde automatinntekter i 2001.

5 Samfunnssikkerhet og beredskap

Norge har de siste årene blitt rammet av en rekke alvorlige hendelser. Angrepene 22. juli 2011, flom kombinert med svikt i telenettet, ekstremvær, spredning av vulkanaske fra Island, storbranner, pandemi samt terrortrusselen mot Norge sommeren 2014 illustrerer bredden og utfordringene i samfunnssikkerhetsarbeidet, og understreker behovet for å følge opp dette arbeidet på en systematisk måte.

Kulturdepartementet har som hovedmål å utvikle og bygge en sterk og bevisst sikkerhets- og beredskapsforståelse internt i departementet og i sektoren. Dette gjøres gjennom å forankre styringsdokumenter, planer og rutiner i ledelsen og i organisasjonen. Kulturdepartementets planverk for samfunnssikkerhet og beredskap sikrer kontinuitet i driften av departementet ved en ev. krise. Planverket oppdateres løpende. Medarbeidere i Kulturdepartementet skal være godt kjent med evakueringsplaner, varslingsprosedyrer og hvor de finner relevant informasjon og planverk hvis det oppstår en krise.

Kulturdepartementet har ansvaret for en omfattende og sammensatt portefølje som inkluderer kultur-, kirke-, tros- og livssyns-, medie- og idrettssaker. Departementet koordinerer i tillegg statlig frivillighetspolitikk og har ansvar for spill- og lotterisaker.

Kulturdepartementet har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele sektoren som oppdateres minst en gang i året. Målsetningen med et nasjonalt og sektorielt risikobilde er å bidra til en bedre oversikt over risiko og sårbarhet i sektoren, og dermed gi sektoren et bedre felles planleggingsgrunnlag, forståelse og bevissthet i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Kulturdepartementet har generelt en begrenset rolle i samfunnssikkerhet og beredskapsarbeidet på nasjonalt plan. Norsk rikskringkasting (NRK) har imidlertid en sentral rolle i dette arbeidet. NRK har i henhold til kringkastingsloven

plikt til å være myndighetenes informasjonskanal i krisesituasjoner. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen.

Den norske kirke har gjennom flere år arbeidet planmessig med sin rolle ved kriser, ulykker og katastrofer. Ansvaret for å utarbeide og følge opp beredskapsplaner ligger til kirkens lokale og regionale organer. Kirkerådet koordinerer dette arbeidet på nasjonalt nivå. Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) legger til rette for beredskap i andre tros- og livssynssamfunn. Kriser, ulykker og katastrofer kan utløse bistand fra kommunalt psykososialt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

For å nå hovedmålet for samfunnssikkerhet og beredskap i kultursektoren har departementet:

- styrket forankringen av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets ledelse og hos virksomhetsledelsen i ytre etat
- sikret en formell dialog om samfunnssikkerhet og beredskap med våre underliggende virksomheter gjennom tildelingsbrev og i styringsdialogen for øvrig, herunder egne møter med NRK
- integrert arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets interne organisasjons- og utviklingsprogram
- oppdatert eget planverk
- oppdatert sektorielle risiko- og sårbarhetsanalyser for å identifisere og kartlegge risikobildet lokalt og nasjonalt, samt vurdere om eksisterende tiltak er tilstrekkelige eller om nye må vurderes og implementeres
- igangsatt arbeidet med å identifisere og kartlegge eventuelle gråsoner mot andre sektorer
- etablert en forsterket styringsdialog med de av Kulturdepartementets underliggende virksomheter som har kritiske samfunnsfunksjoner.

6 Revisjon av Kulturdepartementets opplegg for mål- og resultatstyring

Ifølge Reglement for økonomistyring i staten skal det fastsettes mål og resultatkrav for bruken av statlige midler. Dette gjelder enten midlene forvaltes av statlige organer eller stilles til disposisjon for andre, for eksempel tilskuddsmottakere.

Kulturdepartementet er opptatt av å unngå statlig detaljstyring av kulturlivet, samtidig som det er viktig å foreta tydelige prioriteringer og sikre at statlige midler blir brukt mest mulig effektivt. Denne balansen kan best oppnås ved å gi mest mulig handlingsrom i oppgaveutførelsen både for tilskuddsmottakere og statlige virksomheter, samtidig som det samfunnsoppdraget disse aktørene skal bidra til å løse, blir tydelig uttrykt.

Ut fra dette, og de erfaringene som hittil er gjort, mener Kulturdepartementet det er nødvendig med en justering av opplegget for departementets mål- og resultatstyring.

Et særtrekk ved Kulturdepartementets portefølje er at den største delen av oppgaveutførelsen skjer i regi av private aktører, og at statens bidrag for en stor del består av økonomiske ytelser til denne aktiviteten. Det er få regulatoriske virkemidler på området. Et annet trekk er at mye av virksomheten har som formål å fremme og utvikle kvalitet, og at kvalitet kan være vanskelig å måle, i hvert fall på kort sikt.

Innenfor kunst- og kulturområdet er det samtidig nødvendig å utvise forsiktighet med statlig styring. Dette gjelder både overfor tilskuddsmottakere og flere av departementets underliggende virksomheter og selskaper. Mål og resultatkrav må utformes i tråd med prinsippet om armlengdes avstand, slik at kunst- og kulturfaglige avgjørelser, redaksjonelle valg osv. blir tatt på fritt grunnlag. Dette prinsippet er også lagt til grunn ved utformingen av departementets opplegg for styring, oppfølging og kontroll av tilskudd, som ble lagt fram for Stortinget i Prop. 1 S (2010–2011).

Det viktigste grunnlaget for statlige bevilgninger til kulturformål er kultursektorens overord-

nede samfunnsoppdrag: å ivareta og utvikle norsk som et fullverdig språk, å sikre og bevare vår kulturarv, utvikle kunstneriske uttrykk av høy kvalitet, gi rammer for et godt fungerende sivilsamfunn og ivareta sentrale verdier som ytringsfrihet, demokrati og likeverd. Disse grunnleggende premissene er i årets budsjettproposisjon nedfelt i overordnede målformuleringer tilpasset arbeidsområdene i innledningen til de ulike programkategoriene: 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål, 08.20 Kulturformål, 08.30 Medieformål og 08.40 Den norske kirke.

Den mer konkrete delen av mål- og resultatstyringsopplegget er presentert i budsjettkapitlene. Det er lagt vekt på å synliggjøre statens rolle gjennom målformuleringene og kommentarer til disse.

Rapporteringen på kapitlene er lagt opp slik at den dekker de målformuleringene som gjaldt i året det rapporteres for (2013), men samtidig harmonerer med den nye målstrukturen. Dette for å få en mest mulig sammenlignbar rapportering i årene fremover.

Den årlige rapporteringen til Stortinget i budsjettproposisjonen er basert på ulike data, regnskap og rapporter fra foregående år, og vil alltid bare kunne gi et begrenset bilde av tilstanden innenfor kunst- og kulturlivet i Norge. Den vil primært kunne gi informasjon om kvantitative størrelser, men kan i enkelte tilfeller også gi indikasjoner på utvikling av kvalitetsmessige sider i et kortsiktig perspektiv. Hvordan kulturinstitusjonene oppfyller overordnede mål og kvalitetsmål vil som hovedregel ikke bli gjenstand for årlig rapportering til Stortinget i budsjettproposisjonen. Dette krever mer omfattende analyser over tid. Resultatet av slike gjennomganger vil bli lagt fram for Stortinget på egnet måte i stortingsmeldinger eller som særskilte redegjørelser i budsjettproposisjonene.

Del II
Budsjettforslag

7 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
300	Kulturdepartementet	120 329	136 905	137 910	0,7
	Sum kategori 08.10	120 329	136 905	137 910	0,7

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01–01	Driftsutgifter	118 899	134 316	135 571	0,9
21–23	Spesielle driftsutgifter	1 430	2 589	2 339	-9,7
	Sum kategori 08.10	120 329	136 905	137 910	0,7

Programkategori 08.10 omfatter Kulturdepartementets administrasjonsutgifter.

Kap. 300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	118 899	134 316	135 571
21	Spesielle driftsutgifter	1 430	2 589	2 339
	Sum kap. 0300	120 329	136 905	137 910

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politik-

ken på kultur-, medie-, kirke-, idretts- og frivillighetsfeltet.

Bevilgningen skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter under kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. For Kulturdepartementet innebærer dette at 2,0 mill. kroner under kap. 300, post 1 bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for departementet.

Post 21 spesielle driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke drift av Brønnøysundregistrenes system for kontroll av fødselsnummer som legges til grunn for utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. I tillegg skal posten dekke andre driftsutgifter i departementet, bl.a. utgifter til utredninger i regi av departementet og kjøp av særskilte varer og tjenester mv.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. Dette innebærer at 0,3 mill. kroner under kap. 300, post 21 bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for departementet.

Rapport 2013

De viktigste oppgavene på feltene frivillighet, tros- og livssyn, kulturnæring og kultursamarbeid i Nordområdene var

- arbeid med forenklingsprosjekt overfor frivillig sektor
- oppfølging av merverdiavgiftskompensasjonsordning til frivillige organisasjoner
- oppfølging av Frivillighetsregisteret og Innsamlingsregisteret
- oppfølging av Frifond
- arbeid med ulike tilskudd og andre løpende saker på frivillighetsfeltet, herunder oppfølging og kontroll av tilskudd til frivilligsentraler
- behandling av klager over enkeltvedtak fattet av fylkesmennene når det gjelder bl.a. tilskudd til tros- og livssynssamfunn
- arbeid med Kulturnæringsplanen
- arbeid med norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i nordområdene.

På kulturområdet var de viktigste arbeidsoppgavene

- løpende forvaltning av statsinstitusjoner og tilskudd til institusjoner og tiltak
- oppfølging av framlagte stortingsmeldinger innen kunstområdet, (bl.a. Meld. St. 23 (2011–2012) *Visuell kunst*)
- framleggelse av Prop. 67 L (2012–2013) *Lov om Norsk kulturråd*
- arbeid med etablering av minnesteder etter 22. juli 2011 og et monument over kong Christian Frederik
- oppfølging av forskriftsendring på det kunstnerpolitiske området, herunder innføring av nye stipendordninger
- arbeid knyttet til sammenslåing av stiftelsene Norsk Form og Norsk Designråd
- kvalitetssikring og andre arbeidsoppdrag knyttet til gjennomføring av «Munch-året», 150-årsmarkering for Edvard Munch
- forberedelse av grunnlag for evaluering av den statlige virksomheten KORO
- gjennomført evaluering av knutepunktinstitusjonene Festspillene i Bergen og Festspillene i Elverum, og igangsatt evaluering av Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Mela-festivalen/Stiftelsen Horisont
- gjennomført evaluering av Nationalteatret, Rogaland Teater og Sogn og Fjordane Teater med særlig fokus på kvalitativ utvikling og effektiv ressursutnyttelse. Igangsatt tilsvarende evalueringer av Det Norske Teatret, Nordland Teater og Trøndelag Teater samt Bergen Filharmoniske Orkester, Det Norske Blåseensemble anno 1734 og Trondheim Symfoniorkester
- arbeid med ny forskrift om tilskudd fra Norsk kulturfond
- etablering av stiftelsen Music Norway med sikte på å overføre deler av virksomheten i MIC Norsk musikkinformasjon og i Music Export Norway til den nye stiftelsen
- oppfølging av søknader til og fordeling fra Den kulturelle spaserstokken
- i samarbeid med Kunnskapsdepartementet nedsatt ekspertgruppe for kunst og kultur i skolen og stilt sekretariat for arbeidet
- nedsatt utredningsgruppe for gjennomgang av Norsk kulturråd og stilt sekretariat for arbeidet
- arbeid med å følge utviklingen i pensjonsutgifter i kulturinstitusjonene
- igangsetting av konseptvalgutredning for Nationalteatret

- løpende forvaltning av språkpolitiske virkemidler, herunder oppfølging av St.meld. nr. 35 *Mål og mening*
- arbeid med rammebetingelser for omsetning av bøker, herunder fremleggelse av Prop. 144 L (2012–2013) *Lov om omsetning av bøker*
- fremleggelse av leselyststrategi og tildeling av prosjektmidler for leselyst
- fremleggelse av Prop. 135 L (2012–2013) *Endringer i lov om folkebibliotek*
- endring av forskrift om kvalifikasjonskrav for ansatte i folkebibliotek
- arbeid med revisjon av pliktavleveringsloven
- arbeid med revisjon av stedsnavnloven
- høring av NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014*
- oppfølging av Grundutvalgets rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk og forberedelse av handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren*
- arbeid med Meld. St. 19 (2012–2013) *Regjeringens internasjonale kulturinnsats*
- oppfølging av museumsreformen
- oppfølging av arbeidet med rehabilitering av Eidsvollsbbygningen til grunnlovsjubileet
- fremleggelse av Prop. 108 S (2012–2013) *Nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen*, og igangsetting av bygget
- forberedende arbeid for å etablere en ny gaveforsterkningsordning i 2014
- arbeid med forprosjekt for Arkivverkets fellesdepot og igangsetting av ekstern kvalitetssikring av forprosjektet
- behovsvurdering av revidert regelverk for arkivsektoren.

De viktigste arbeidsoppgavene på medie- og pengespillområdet var

- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i åndsverkloven, styrking av håndheving av opphavsretten på Internett, jf. Prop. 65 L (2012–2013) og Innst. 266 L (2012–2013) – endringen trådte i kraft 1. juli 2013
- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i medieeierskapsloven, jf. Prop. 142 L (2012–2013) og Innst. 468 L (2012–2013)
- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i pengespilloven (endring av tippenøkkel), jf. Prop. 205 L (2012–2013) og Innst. 45 L (2013–2014) som gjaldt økningen av andelen spillemidler som skal gå til idretten, samt fordeling av overskuddet fra Norsk Tippings nye spill Nabolaget i en overgangsperiode
- utarbeidelse av høringsnotat med forslag til endringer i åndsverkloven som gjennomfører

- endringer i EUs vernetidsdirektiv (utvidet vernetid for lydopptak, samt oppfølging etter høring, jf. Prop. 54 L (2013–2014) og Innst. 201 L (2013–2014) – endringene trådte i kraft 1. juli 2014
- oppfølging etter høring av utkast til ny lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram, jf. Prop. 123 L (2013–2014), lagt fram 20. juni 2014
- deltakelse på diplomatkonferanse i Marrakech i regi av FNs immaterialrettsorganisasjon, WIPO, hvor det ble vedtatt en traktat om enklere tilgang til åndsverk for personer som er blinde, synshemmede eller på annen måte lesehemmede
- en gjennomgang av godkjenningsordningen for organisasjoner som kan klarere opphavsrettigheter gjennom såkalt avtalelisens
- oppfølging av klagesak til ESA om den norske tvisteløsningen på området for videresending av kringkastingssendinger i kabel
- oppfølging av fagansvaret på stiftelsesområdet etter overføring av dette fra Justis- og beredskapsdepartementet
- endring i forskrift til stiftelsesloven om avgiftsending og innføring av justering iht. rettsgebyret – endringen trådte i kraft 1. januar 2014
- omlegging til en plattformnøytral mediestøtte i samsvar med føringer lagt i budsjettproposisjonene for 2012 og 2013, herunder høring av endringer i forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier samt notifikering av den nye ordningen for EFTAs overvåkingsorgan iht. EØS-avtalens regler om statsstøtte
- fastsettelse av regler som kan sikre at viktige idrettsarrangementer kan bli vist på gratis tv-kanaler (tilføyd nytt kapittel i forskrift om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester) samt notifikering av reglene for EFTAs overvåkingsorgan
- arbeid med endringer av forskrift om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenesters bestemmelser om reklameavbruddsregler for sendinger fra sportsbegivenheter og regelverket for sponsoridentifikasjon mv., herunder høring – endringene trådte i kraft 1. januar 2014
- evaluering av automatereformen og oppfølging av høring om endringer i fordelingen av Norsk Tippings overskudd øremerket samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner – forskriftsendringene trådte i kraft 9. august 2013
- oppfølging av to høringer om endringer i grasrotforskriften for å forebygge og sanksjonere

misbruk av ordningen samt beregning av gras-rotandel for Instaspill – forskriftsendringene trådte i kraft henholdsvis 19. april og 13. september 2013

- oppfølging av høring om endringer i bingo-forskriften og forskrift om bingo-terminaler for å sikre sosial ansvarlighet og sikre utbetaling av formålsandelen ved bingo-virksomhet – forskriftsendringene trådte i kraft 1. juli 2013.

Departementets viktigste oppgaver på idrettsområdet var

- forvaltning av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål
- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- dialog med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) om søknad og rapportering samt om forbundets økonomi
- videreføring av tilskuddsordningen til lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom og tilskuddsordningen inkludering i idrettslag
- arbeid innenfor antidopingfeltet
- forsknings- og utviklingsarbeid
- oppfølging av det elektroniske systemet for idrettsanleggsregistrering
- oppfølging av tilskuddsordningen for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

- oppfølging av stortingsmeldingen om idrett, Meld. St. 26 (2011–2012) *Den norske idrettsmodellen*
- arbeid med Ungdoms-OL, Youth Olympic Games – YOG, som avholdes på Lillehammer i februar 2016
- arbeid i forbindelse med søknad om vinter-OL i Norge i 2022
- oppfølging av nasjonal handlingsplan mot kampfiksing i idretten
- arbeid i forbindelse med proffboksing
- oppfølging av internasjonalt idrettssamarbeid.

Departementets viktigste oppgaver på kirkeområdet var

- arbeid med å utrede konsekvensene av en kirkelig forvaltningsreform som tar sikte på å fristille Kirkerådet, bispedømmerådene og prestene fra staten
- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i kirkeloven som bedre ivaretar demokratiske prinsipper ved kirkelige valg, jf. Prop. 78 L og Innst. 363 L (2012–2013)
- videreføring og opptrapping av tilskuddene til trosopplæringsreformen i Den norske kirke, med sikte på at reformen skulle fullfinansieres i 2014
- arbeid med å utrede spørsmål knyttet til avgiftssystemet på gravferdssektoren, jf. NOU 2014: 2 *Lik og likskap*.

Kap. 3300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter		75	77
16	Refusjon av foreldrepenger	1 033		
18	Refusjon av sykepenger	1 370		
	Sum kap. 3300	2 403	75	77

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15

Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	245 769	281 818	320 098	13,6
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	63 087	36 440	25 586	-29,8
315	Frivillighetsformål	1 230 702	1 579 730	1 656 083	4,8
	Sum kategori 08.15	1 539 558	1 897 988	2 001 767	5,5

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
21–23	Spesielle driftsutgifter	11 628	13 480	13 294	-1,4
60–69	Overføringer til kommuner	10 000	10 330	10 661	3,2
70–89	Overføringer til private	1 517 930	1 874 178	1 977 812	5,5
	Sum kategori 08.15	1 539 558	1 897 988	2 001 767	5,5

Innledning

Programkategorien omfatter tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke, til dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene og til livssynsnøytrale seremonirom. Tros- og livssynspolitikken ses i sammenheng med forvaltningen og finansieringen av Den norske kirke, jf. Programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kategorien omfatter videre tilskudd til kultursamarbeid i nordområdene og til utvikling av kulturnæringene.

Kategorien inkluderer også tilskudd til frivillighetsformål. Frivillighetsformål finansieres delvis av spillemidler, jf. kap. 4 Fordeling av spilleoverskuddet.

I tillegg til å forvalte tilskudd på disse områdene, er Kulturdepartementets hovedoppgaver på samfunns- og frivillighetsområdet

- koordinering av statlig frivillighetspolitikk
- forvaltning av lov om frivillighetsregister og lov om registrering av innsamlinger
- forvaltning av lov om trdomssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livssynssamfunn

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende verdi og rettighet i et demokratisk samfunn. Staten har ansvar for å styrke og beskytte denne friheten. Et mål i tros- og livssynspolitikken er å sikre stor grad av økonomisk likebehandling mellom Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

På kulturnæringsfeltet er det et mål å støtte opp under tiltak og prosjekter som kan bidra til

utvikling av kulturnæringene og å støtte kunnskapsutvikling på feltet.

Regjeringen har som et overordnet mål å bidra til utvikling i nordområdene. Kulturdepartementets mål i nordområdepolitikken er å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over landegrensene.

En aktiv frivillig sektor med bred deltakelse har betydning for samfunnsutviklingen. Frivillig sektor består av selvstendige, samfunnsbyggende aktører som bidrar til verdiskaping, velferdsutvikling og samarbeid mellom mennesker. Det overordnede målet for frivillighetspolitikken er å stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse.

Tro og livssyn

Tilstandsvurdering

Det er blitt et større religiøst og livssynsmessig mangfold i det norske samfunnet. Mangfoldet er størst i byene. I 2013 tilhørte om lag 75 pst. av befolkningen, eller om lag 3,8 millioner, Den norske kirke, mot 88 pst. i 1980. Andelen har sunket med økt befolkningsvekst, blant annet på grunn av innvandring. Om lag 10 pst. av befolkningen tilhører andre tros- og livssynssamfunn. Antall tros- og livssynssamfunn og antall medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har økt de siste årene. Det samme har andelen av befolkningen som ikke tilhører noe tros- eller livssynssamfunn. Den romersk-katolske kirke er nå det nest største trossamfunnet i Norge, med om lag 121 000 medlemmer. Islam er den nest største religionen målt i medlemstall. De islamske trossamfunnene har til sammen om lag 121 000 medlemmer. Human-Etisk Forbund er det største livssynssamfunnet med om lag 84 000 medlemmer (SSB 2013).

Et kjennetegn ved den norske tros- og livssynsdialogen er at den omfatter både religioner og sekulære livssyn. Sentrale aktører i tros- og livssynsdialogen er Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge.

Utfordringer og strategier

Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har lovfestet rett til å kreve årlige tilskudd fra staten og fra kommuner hvor det bor medlemmer i samfunnet. Tilskuddsordningen skal bidra til å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet og sikre stor grad av økonomisk likebehandling av tros- og livssynssamfunnene i Norge.

Dialog mellom tros- og livssynssamfunn fremmer gjensidig forståelse og respekt for både felles

verdier og ulikheter i samfunnet. Kulturdepartementet gir derfor tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge, og har faste møter med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Utviklingen av et flerreligiøst og mangfoldig samfunn øker behovet for dialog. Dialog er også et viktig bidrag for å forebygge radikaliseringsplan mot radikaliseringsplan og voldelig ekstremisme, vil Kulturdepartementet støtte dialog og forebyggende innsats mot radikaliseringsplan.

NOU 2013: 1 *Det livssynsåpne samfunn* var på høring i 2013. Regjeringen vil utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn, jf. omtale under Programkategori 08.40 Den norske kirke.

Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring

Tilstandsvurdering

Kultursamarbeid i nordområdene

Kultur er et grunnleggende element i kontakten over grensene i nordområdene. En godt utviklet kultursektor som bidrar til formidling og kommunikasjon over grensene i nord, gir derfor viktige bidrag til samarbeid og utvikling i regionen. Det er etablert en rekke arenaer for kulturutveksling mellom nabolandene i nord, og årlig gjennomføres mange samarbeidsprosjekter i regi av nordnorske kulturaktører.

Dette samspillet utvikles i et langsiktig perspektiv. Selv om forholdet til Russland påvirkes som følge av situasjonen i Ukraina, er det ønskelig å bidra langsiktig til god, forutsigbar og tillitsbasert kontakt og samarbeid i nordområdene.

Det norsk-russiske kultursamarbeidet har en lang historie, og mange nordnorske kulturaktører har etablert gode kontakter med kulturlivet i Nordvest-Russland. Kultursamarbeidet skjer gjennom etablerte nettverk og møteplasser for kulturaktørene i regionen og gjennom nasjonal og regional kulturadministrasjon. Kulturprogrammet Barentskult, som Kulturdepartementet finansierer sammen med Utenriksdepartementet og Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner, er viktig for dette samarbeidet.

Kulturnæring

Kulturnæringene er en samlebetegnelse for bransjene musikk, film, foto og spill, tv og radio, arkitektur, design, trykte medier, annonse og reklame, kulturarv og kunstnerisk virksomhet.

Den siste kartleggingen på feltet viser at i perioden 2000 til 2009 økte antall sysselsatte i kulturnæringene med 50 pst. Omtrent 4 pst. av landets sysselsatte er ansatt i kulturnæringene, totalt 75 000 personer fordelt på 27 000 bedrifter og med en verdiskaping på vel 42 mrd. kroner (Menon Business Economics og Perduco Kultur 2009). For musikkfeltet er det foretatt nyere undersøkelser som for 2012 viser en total omsetning på 3,1 mrd. kroner. Norsk musikk eksport beløp seg til 247 mill. kroner og utgjorde 8 pst. av den totale omsetningen på feltet (Rambøll 2012: *Musikk i tall*).

Det foreliggende datagrunnlaget om kulturnæringene gir ikke et tilstrekkelig grunnlag for en fullgod tilstandsvurdering. I forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) ble bevilgningen for en femårig satsing på et nytt virtuelt kunnskapssenter for kulturnæringene doblet. Oppdraget ble tildelt Høgskolen i Lillehammer.

De siste årenes vekst i kulturnæringene gir økte forventninger om at næringenes økonomiske betydning og potensial utnyttes på en god måte. Dette gjelder kulturnæringene i seg selv, kulturnæringenes betydning for annen næringsutvikling og mulige betydning for lokal og regional utvikling. NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* tar til orde for å styrke den lokale kommersielle kulturproduksjonen. Utredningen peker på at kunstfeltet for lenge har vært preget av en orientering mot offentlige midler, og at flere kunstnere kunne levd av kommersielle inntekter.

Utfordringer og strategier

Kultursamarbeid i nordområdene

Internasjonalt kultursamarbeid forutsetter gode nettverk og møteplasser. Kulturaktørene må bygge opp, vedlikeholde og videreutvikle slike strukturer over tid. I tillegg møter kulturaktørene i Nord-Norge utfordringer knyttet til store avstander og ulike faglige og administrative utfordringer i møter og samarbeid over landegrenser. De relativt små kulturaktørene i regionen vil sjelden ha tilstrekkelige ressurser til å ivareta dette som del av sin ordinære virksomhet.

Kulturdepartementets tiltak omfatter tilskudd som skal bidra til og tilrettelegge for kultursamarbeid i regionen. Det norsk-russiske kultursamarbeidet følger treårige samarbeidsprogrammer. I 2013–2015 fokuserer programmet på visuell kunst, dans og kulturbasert reiseliv. Programmet følges opp ved tilskudd til prosjekter som utvikler

samarbeid på disse områdene. Gjennom tilskudd til kulturprogrammet Barentskult finansieres norsk-russiske profesjonelle kulturprosjekter. Det gjennomføres årlige norsk-russiske kulturdager med tilskudd fra Kulturdepartementet. Kulturdepartementet har etablert en norsk-russisk informasjonstjeneste og gir årlig driftstilskudd til aktørene Pikene på broen og Samovarteateret.

Kulturnæring

Kunstens egenverdi er et grunnleggende premiss for kulturpolitikken. Kunsten har også et kommersielt potensial overfor et marked bestående av forbrukere med betalingsvilje og private aktører med investeringsvilje, både nasjonalt og internasjonalt. Samtidig som vi verner om kunstens egenverdi, må vi også bidra til å forløse det kommersielle potensialet og sørge for at kunsten når sitt marked. Det vil styrke den økonomiske bærekraften, både for den enkelte utøver og for de ulike bransjene i kulturnæringene. Det må legges til rette for å styrke kunsten og dagens utøvere og formidlere. I tillegg skal det legges til rette for strukturer som kan understøtte fremtidige kunstneriske talenter.

Kulturgründerne møter utfordringer knyttet til blant annet forretningskompetanse, finansiering, nettverksbygging og innpass på internasjonale markeder. Endringer skjer raskt, og produksjon, distribusjon og forbruk av kultur skjer i økende grad på digitale plattformer. Det er derfor viktig både for virkemiddelapparatet og aktørene å ha relevant og oppdatert kunnskap om kulturnæringene. På denne bakgrunn er det viktig å sikre et godt kunnskapsgrunnlag om kulturnæringsfeltet. En styrking av kunnskapsarbeidet vil være viktig for fremtidig politikkutforming og vil bidra til å styrke kunnskapen hos næringene og virkemiddelapparatet.

Regjeringen vil bidra til å øke kunnskapen om kulturnæringsfeltet og etablerte i 2014 et kunnskapssenter for kulturnæringene. Senteret skal være en kunnskapsleverandør som skal produsere egen forskning, samle inn, bearbeide, analysere og formidle norsk og internasjonal erfarings- og forskningsbasert kunnskap. Målgruppen er utøvere, bransjer, virkemiddelaktører, samt politikkutformere. Senteret skal være en sentral arena for deling og formidling av kunnskap for målgruppene og skal legge til rette for nettverk og samarbeidsarenaer.

NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* peker på behovet for å dyktiggjøre kunstnere og kulturutøvere i forretningsutvikling og mener det er gode

grunner til å ønske en sterkere satsing på å fremme lønnsomhetsutvikling og vekst i kulturæringene. Et av tiltakene i den videre utviklingen av kulturnæringene er en kulturnæringssatsing i regi av Norsk kulturråd. I denne satsingen legges det til rette for kompetanseutvikling, støtte til bedriftsnettverk og samlokaliseringer av kulturnæringsaktører.

Frivillighetsformål

Tilstandsvurdering

Omfanget av frivillig innsats i Norge er svært høyt i internasjonal sammenheng. Omlag halvparten av befolkningen utfører frivillig arbeid i et mangfold av organisasjoner. Deltakelse i frivillig aktivitet bidrar til fellesskap, inkludering og økte kvalifikasjoner for den enkelte.

Verdiskapingen i ideelle og frivillige organisasjoner ble av SSB beregnet til 101 milliarder i 2010, og utgjorde 3,9 pst. av brutto nasjonalprodukt i 2010 (SSB 2012). Verdien av det ulønnede arbeidet utgjør om lag 60 mrd. kroner, og mesteparten av den frivillige virksomheten skjer innen kultur- og fritidssektoren. Her bidrar idretten mest; den står for om lag en fjerdedel av all ulønnet aktivitet i Norge.

Sivilsamfunnsforskningen viser at den norske frivilligheten har gjennomgått store endringer de siste tiårene. Andelen av befolkningen som gjør en frivillig innsats og antallet lokale og regionale lag og foreninger har gått noe ned, mens den samlede frivillige innsatsen er opprettholdt i form av antall timer og frivillige årsverk. Det er større sosiale forskjeller i deltakelse enn før. De med lav inntekt og utdanning deltar i mindre grad i organisasjonslivet.

Holdninger og motiver for de som deltar i frivillig arbeid er nå oftere knyttet til selvutvikling, kompetanse og aktivitet, mens tilhørighet til organisasjonene betyr mindre enn før. De tradisjonelle folkebevegelsene som tidligere favnet bredt, taper nå terreng i forhold til mer individuelt tilpasset frivillighet. Særlig unges samfunnsengasjement er i endring. Unge er aktive og deltar på nye måter, bruker andre kanaler enn voksne og uttrykker meninger og engasjement knyttet til konkrete formål. Ikke-medlemsbasert og virtuell frivillig innsats øker.

Frivillig sektor henter om lag 35 pst. av sine inntekter fra offentlig sektor (tilskudd, overføringer m.m.), 56 pst. av inntektene i frivillig sektor er egengenererte og 9 pst. av inntektene er gaver. Andelen nordmenn som gir pengegaver økte fra

51 pst. i 1997 til 75 pst. i 2009 (Wollebæk og Sive-sind 2010).

Utfordringer og strategier

Frivilligheten er av stor betydning for enkeltindivid, fellesskap og samfunn. Regjeringen mener at frivilligheten har egenverdi i kraft av at den er basert på annen motivasjon og drivkraft enn offentlig og privat sektor. Frivilligheten gir et vesentlig bidrag til samfunnsbyggingen og bidrar til utvikling av demokrati og individuelt ansvar. Derfor står frivillighet sentralt i Sundvolden-erklæringen. Frivilligheten inngår i regjeringens hovedsatsingsområder og er en viktig samarbeidspartner på mange politikkområder. I Sundvolden-erklæringen heter det at regjeringen vil bedre vilkårene for de frivillige organisasjonene, styrke de økonomiske ordningene, forenkle reglene og redusere byråkratiet. Frivilligheten skal være friere fra politisk styring og mindre avhengig av staten.

Regjeringen vil nedfelle sin politikk knyttet til dialog og samarbeid med frivilligheten i en intensjonserklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor. Erklæringen skal være en anerkjennelse av frivillighetens egenart og selvstendige verdi og skal bidra til forutsigbarhet i samarbeidet med statlige myndigheter.

Regjeringen har som mål at frivillige organisasjoner skal bruke mindre tid på søknad og rapportering og dermed frigjøre tid til aktivitet. To grep for å oppnå dette er forenkling av tilskuddsordninger og utvikling og økt bruk av Frivillighetsregisteret. Kulturdepartementet har kartlagt tilskuddsordninger til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner og utarbeidet en veileder for forenkling av disse ordningene. I 2014 er alle departement bedt om å finne forenklingstiltak i tilskuddsordninger som er viktige for frivillige organisasjoner, og Kulturdepartementet vil synliggjøre departementenes forenklinger på et eget nettsted. Departementet vil videre iverksette en helhetlig gjennomgang av statlige tilskudd til alle frivillige organisasjoner. Gjennomgangen vil gi grunnlag for å vurdere om det er overlappinger og behov for samordning av tilskudd. Den vil dessuten gi nyttig oversikt over ordninger for frivillige organisasjoner.

Frivillighetsregisteret er et sentralt virkemiddel i regjeringens forenklingsarbeid. Det er et mål at flere organisasjoner registreres og at flere offentlige instanser tar registeret i bruk i samhandlingen mellom det offentlige og frivilligheten. I dag er over 32 000 organisasjoner registrert i Frivillighetsregisteret. For å stimulere til at enda

flere organisasjoner registrerer seg, er innmeldingsgebyret foreslått fjernet fra 2015. Registeret gir organisasjonene anledning til å søke nærmere 1,6 mrd. kroner, blant annet gjennom grasrotandelen og momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner.

Innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og data fra registeret skal på en best mulig måte kunne benyttes av forvaltningen og andre. Målet er å ferdigstille en teknisk løsning for innrapportering som vil bli implementert i løpet av våren 2015. Parallelt vil Kulturdepartementet arbeide for økt bruk av Frivillighetsregisteret i statlig forvaltning.

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er et sentralt virkemiddel i regjeringens frivillighetspolitikk. Kulturdepartementet vil fortsette arbeidet med å utvikle ordningen for å

sikre at den er enkel, forutsigbar og fremmer frivillig aktivitet i tråd med ordningens formål.

Fra og med 2014 er det åpnet for at organisasjoner som ikke hadde spilleautomater kan søke på deler av midlene fra Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Modellen gjelder fra 2014 til og med 2017. Ordningen er nærmere omtalt i pkt. 4.2.3.

Regjeringen vil styrke kunnskap og forskning om frivillig sektor. Forskningsresultatene skal brukes i utvikling av frivillighetspolitikken og gjøres tilgjengelig for frivillig sektor. Nytt fireårig forskningsprogram «Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017» ble igangsatt i desember 2013. Programmet innebærer både ny forskningsinnsats og bygger videre på forskningsprogrammet fra perioden 2008–2013. Hovedtemaer i programmet er deltakelse, endringer samt finansieringsordninger og andre rammevilkår.

Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
60	Tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom		10 330	10 661
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	229 730	255 943	303 318
75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	10 316	9 622	
78	Ymse faste tiltak	5 723	5 923	6 119
	Sum kap. 0310	245 769	281 818	320 098

Kapitlet omfatter tilskudd til trossamfunn etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og tilskudd til livssynssamfunn etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn, tilskudd til etablering av livssynsnøytrale seremonirom og tilskudd til tros- og livssynsdialog. Tilskudd til privateide kirkebygg (post 75) foreslås avvirket.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under det overordnede målet om å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenfor Den norske kirke, basert på prinsippet om økonomisk likebehandling. Videre dekker bevilgningene ulike tiltak i et samfunn med økt mangfold av religioner og livssyn.

Målene som er lagt til grunn for bevilgningen i 2015 er

- å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenfor Den norske kirke
- å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene
- å legge til rette for flere livssynsnøytrale seremonirom

Budsjettforslag 2015

Post 60 Tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom

Formålet med bevilgningen er å legge til rette for at det etableres flere livssynsnøytrale seremonirom i kommunene. Dette er en prøveordning som vil evalueres i 2015.

Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning.

Tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke har hjemmel i lov, jf. lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn.

Formålet med ordningen er å sikre stor grad av økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Bevilgningsbehovet på posten påvirkes av tre faktorer: Statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke, antall medlemmer i Den norske kirke og antall medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke.

Satsen for statstilskudd per medlem til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke fastsettes på grunnlag av statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke, etter fradrag for inntekter og utgifter som gjelder alle innbyggere i Norge. Dette beløpet deles på antall medlemmer i Den norske kirke. Den statlige tilskuddsordningen forvaltes av fylkesmennene. Kulturdepartementet er klageorgan.

Bevilgningen foreslås økt i tråd med økte budsjetterte utgifter til Den norske kirke, og fordi antall medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke forventes å stige.

Post 78 Ymse faste tiltak

Formålet med midlene på posten er å legge til rette for dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene ved å gi tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge, jf. vedlegg 1.

Rapport 2013

Hovedmålet for bevilgningene var å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet basert på prinsippet om økonomisk likebehandling. Videre var det et mål å støtte organisert tros- og livssynsdialog og bidra til at flere livssynssnøytrole seremonirom etableres, jf. Prop. 1 S (2012–2013).

Etter departementets vurdering bidrar bevilgningene på kapitlet til å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet og sikre stor grad av økonomisk likebehandling av tros- og livssynssamfunnene. Dette er i samsvar med målene.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

I 2013 ble det utbetalt ca. 230 mill. kroner i statlig tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Satsen som ble brukt for beregning av statstilskudd, var 422 kroner per medlem. Den samlede utbetalingen av statstilskudd i 2013 omfattet rundt 700 tros- og livssynssamfunn og om lag 550 000 medlemmer, en økning på ca. 40 samfunn og om lag 40 000 medlemmer fra 2012.

Tabell 7.1 Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke fordelt på religion/livssyn¹

	2006		2009		2013	
	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.
Buddhisme	9 934	2,6	12 252	2,8	16 001	2,9
Islam	72 023	18,8	92 744	21,5	120 882	22,0
Kristendom	216 141	56,4	234 772	54,4	312 925	57,0
Andre religioner	8 141	2,1	10 395	2,4	13 531	2,4
Livssynssamfunn	77 271	20,1	81 124	18,8	86 061	15,7
Totalt	383 510	100,0	431 287	100,0	549 400	100,0

¹ Tabellen omfatter kun medlemmer tros- og livssynssamfunnene får statstilskudd for.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tilskudd til privateide kirkebygg

Kulturdepartementet mottok 31 søknader om tilskudd til private kirkebygg, hvorav 25 oppfylte til-

skuddskravene. Det ble til sammen utbetalt 10,3 mill. kroner til trossamfunn som fikk innvilget arealtilskudd i 2013.

Tros- og livssynsdialog

Kulturdepartementet ga i 2013 driftstilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge. Rådene er sammenslutninger av ulike tros- og livssynssamfunn og er i seg selv eksempler på dialogtiltak. Rådene bidrar også til samarbeid på tvers av religioner og livssyn, og er dialogpartnere for myndighetene i spørsmål som berører tros- og livssynssamfunnene. I 2013 etablerte Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn en dialogpris, som deles ut til en person eller organisasjon/institusjon som arbeider for økt forståelse og respekt mellom tros- og livssynssamfunn i Norge.

Livssynsnøytrale seremonirom

For å bidra til flere livssynsnøytrale seremonirom, har Kulturdepartementet etablert en prøveordning. I 2013 ble det gitt tilskudd til fylkeskommunene Akershus, Oslo, Rogaland, Sør-Trøndelag og Troms, som viderefordeler tilskudd etter søknad og i tråd med retningslinjer fra departementet.

Det samlede tilskuddet til de fem fylkeskommunene var på 10 mill. kroner og ble tildelt under kap. 314, post 60.

Fylkeskommunene har gitt tilskudd til 12 ulike prosjekter for etablering av livssynsnøytrale seremonirom. Seremonirommene etableres bl.a. i tilknytning til sykehjem, kulturhus, herredshus, krematorier og kapeller. Dette er i tråd med Kulturdepartementets retningslinjer for prøveordningen.

Kap. 314 Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
21	Spesielle driftsutgifter	2 204	2 200	2 192
60	Tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom	10 000		
71	Kulturnæringsprosjekter	6 582	6 906	7 134
72	Kultursamarbeid i nordområdene	3 400	3 553	3 670
78	Ymse faste tiltak	36 932	18 438	12 590
79	Til disposisjon	3 969	5 343	
	Sum kap. 0314	63 087	36 440	25 586

Kapitlet omfatter to ulike politikkområder:

- Kultursamarbeid i nordområdene
På dette området gis det tilskudd til utvikling av det norsk-russiske kultursamarbeidet og til annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene.
- Kulturnæring
På dette området gis det tilskudd til kultur- og næringsprosjekter, midler til kulturnæringssatsing i Norsk kulturråd og andre tiltak for utvikling av kulturnæringene.

Målet for bevilgningene i 2015 er å legge til rette for

- kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- utvikling av kulturnæringene, herunder økt profesjonalisering og forretningsutvikling
- kunnskapsutvikling på kulturnæringsfeltet

Budsjettforslag 2015**Post 21 Spesielle driftsutgifter**

Posten dekker utgifter til kunnskapsutvikling og arrangementer på kulturnæringsfeltet.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under de overordnede målene for de to politikkområdene.

Post 71 Kulturnæringsprosjekter

Posten dekker utgifter til tiltak for å styrke utviklingen av kulturnæring. Hoveddelen av midlene

går til videreføring av kulturnæringssatsningen i regi av Norsk kulturråd. Formålet med satsingen er å stimulere til økt profesjonalisering og nyskaping via samarbeid, nettverk og samlokalisering innen kulturnæringene. En del av midlene vil gå til gjennomføring av pilotprosjekter med mål å styrke den forretningsmessige kompetansen og økonomiske bærekraften i de ulike bransjene. Prosjektene vil gi kunnskap om effekten av næringsrettede tiltak for utøvere, bransjer og virkemiddelapparat.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Posten omfatter tilskudd til norsk-russisk kultursamarbeid og nasjonalt bidrag til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter tiltak for kultursamarbeid i nordområdene i form av bidrag til kulturprogrammet Barentskult og driftstilskudd til Pikene på broen og Samovarteateret. Posten omfatter også tilskudd til kunnskapssenteret for kulturnæringene med 5,2 mill. kroner.

Tidligere tilskudd fra denne posten til Pensjonistforbundet på 1 mill. kroner, foreslås avvirket på Kulturdepartementets budsjett og midlene foreslås rammeoverført til Arbeids- og sosialdepartementets ordning for driftstilskudd til landsomfattende pensjonistorganisasjoner. Bakgrunnen er at formålet for tilskuddet og ordningen er overlappende. Tilskudd fra denne posten til Dissimilis kultur- og kompetansesenter er flyttet til Kulturdepartementets kap. 320, post 78.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013

Etter departementets vurdering bidrar bevilningene på kapitlet til utvikling av kulturnæringene og til kunnskapsarbeidet på feltet, samt til kultursamarbeid over grensene i Nordområdene i tråd med målene.

Kulturnæring

På dette området var målsetningen å legge til rette for utvikling av kulturnæringene og til økt kunnskap om kulturnæringsfeltet.

Den totale bevilgningen til kultur- og næringsprosjekter i 2013 var på om lag 8,8 mill. kroner. Herunder ble det avsatt til sammen 5,3 mill. kroner til Norsk kulturråd for å styrke kompetanseutvikling i kulturnæringsfellesskap for å utvikle virksomhetenes økonomiske bærekraft. Av disse var 300 000 kroner øremerket samiske kulturnæringsaktører. Norsk kulturråd fordelte midlene til 19 prosjekter etter utlysning. Det ble avsatt 1,8 mill. kroner til gjennomføring av samarbeidsprosjekter mellom kulturnæringer og reiseliv. Midlene ble fordelt til 12 prosjekter etter utlysning.

Gjennom tilskuddet til Arts & Business Norway ble det gitt bidrag til deres arbeid for å styrke kunnskapen på kultur- og næringsfeltet og spre informasjon om aktører og aktiviteter på området.

Det ble igangsatt et utviklingsarbeid med sikte på å få frem statistikk for omsetning i norsk musikkbransje. Det ble nedsatt et bransjeråd for kulturnæringene.

Kultursamarbeid i nordområdene

Departementets målsetning for dette området var å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene. Den totale bevilgningen til kultursamarbeid i nordområdene under Kulturdepartementet var på 9,9 mill. kroner i 2013.

Som en del av Norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene utarbeides det treårige norsk-russiske samarbeidsprogrammer. For perioden 2013–2015 er fokusområdene visuell kunst, dans og kulturturisme. I tillegg forutsettes det at ungdomskultur og urfolkskultur blir ivare tatt i samarbeidsprogrammene. Det ble tildelt midler til kulturaktører i Nordland, Troms og Finnmark til gjennomføring av samarbeidsprosjekter og utvikling av samarbeidsarenaer innenfor fokusområdene. Tildelingene skjedde etter utlysning og er treårige, med forbehold om Stortingets godkjennelse.

Fra 2010 er det blitt gjennomført årlige kulturdager vekselvis i de to land. Kulturdepartementet bidro til programmet Barentskult som støtter profesjonelle norsk-russiske samarbeidsprosjekter, sammen med Utenriksdepartementet og fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark. Kulturdepartementet ga tilskudd til Pikene på broen og Samovarteateret.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
21	Forskning og utredning	9 424	11 280	11 102
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	948 208	1 200 000	1 239 600
71	Tilskudd til frivilligsentraler	114 910	118 474	125 384
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	51 933	53 751	55 525
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	2 244	3 213	819
78	Ymse faste tiltak	5 039	32 232	6 753
79	Til disposisjon			3 773
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	63 344	55 777	72 618
84	Ungdoms-OL	25 600	40 003	140 509
85	Sjakk-OL	10 000	65 000	
	Sum kap. 0315	1 230 702	1 579 730	1 656 083

Kapitlet omfatter midler til forskning og utredning, merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, tilskudd til frivilligsentraler, tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge (Frifond), Frivillighetsregisteret, merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, midler til ungdoms-OL og ymse faste tiltak.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet skal stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse. Følgende mål er lagt til grunn for 2015:

- Frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.
- Forenkling og forutsigbarhet skal prege regjeringens samspill med frivillig sektor.
- Frivillighetspolitikken skal være kunnskapsbasert.

Departementet legger til grunn at frivilligheten har en selvstendig stilling og verdi i samfunnet. Det følger av dette at frivillige organisasjoner og deltakere selv må kunne sette mål for sin virksomhet og utvikle denne på egne premisser. Statens mål på området har dette som overordnet perspektiv.

Budsjettforslag 2015**Post 21 Forskning og utredning**

Posten omfatter midler til et flerårig forskningsprogram på sivilsamfunn og frivillig sektor, satellitregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner samt midler til utredninger m.m.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Formålet med ordningen er å fremme frivillig aktivitet. Ordningen skal kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Det kreves ikke rapportering om bruken av midlene.

Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Tilskuddsordningen skal gi kompensasjon for merverdiavgift etter søknad fra frivillige organisasjoner innenfor bevilgningen for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvis avkortningen være lik for alle innvilgede søknader.

Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til administrasjon av ordningen og oppfølging av ev. klager

Post 71 Tilskudd til frivilligsentraler

Formålet med bevilgningen er å støtte opp under etablering og drift av frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal være lokalt forankret og drives ut fra lokale forutsetninger og behov. Aktivitetene skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for lokal frivillig virksomhet.

Bevilgningen foreslås styrket med 6,9 mill. kroner i 2015. Samlet bevilgning blir 125,4 mill. kroner. Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til driftstilskudd for etablerte sentraler, etableringstilskudd til nye sentraler, kompetansebygging og samarbeid mellom sentraler samt andre prosjekter.

Post 72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge

Tilskuddet fordeles til støtteordningene Frifond og LNU Kultur.

Midlene til Frifond gis som tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd som viderefordeler disse til lokal aktivitet. Det er gjort en gjennomgang av Norsk teaterråds håndtering av statlige tilskudd, inkludert Frifond. I lys av denne gjennomgangen vil departementet vurdere den fremtidige fordelingen av Frifond-midler til teateraktivitet.

Formålet med ordningen er å stimulere barn og unges aktivitet og deltakelse lokalt og bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoner og grupper medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Tilskuddet skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Det foreslås en bevilgning på 55,5 mill. kroner. Av dette foreslås 52,5 mill. kroner fordelt til Frifond og 3 mill. kroner til kulturaktiviteter i regi av landsomfattende barne- og ungdomsorganisasjoner gjennom ordningen med navnet LNU Kultur.

I tillegg til midlene over statsbudsjettet, vil Frifond tilføres midler fra spilleoverskuddet. Spillemidlene fordeles ved kongelig resolusjon. Det vises til omtale under pkt. 4.1 i hovedinnledningen.

Post 74 Frivillighetsregister, kan overføres

Formålet med Frivillighetsregisteret er å forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Videreutvikling av Frivillighetsregisteret skjer i samarbeid med Brønnøysundre-

gistrene og frivillig sektor representert ved Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner.

Ansvar for drift av Frivillighetsregisteret er lagt til Brønnøysundregistrene, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006–2007) *Om lov om register av frivillig virksomhet*. Nødvendig bevilgning til drift av registeret er innarbeidet i Nærings- og fiskeridepartementets budsjettforslag for 2015 og dekkes av inntekter fra årsavgift.

Posten er redusert med 2,5 mill. kroner fordi Kulturdepartementet foreslår å fjerne innmeldingsavgiften til Frivillighetsregisteret fra 1. januar 2015, slik at førstegangsregistrering blir gratis. Dette vil gjøre det enklere for mindre organisasjoner å registrere seg. Inntektsbevilgningen under Nærings- og fiskeridepartementet reduseres tilsvarende, og forslaget blir dermed budsjettneutralt. Kulturdepartementet viser for øvrig til omtale av saken under kap. 3904 post.02 på Nærings- fiskeridepartementets budsjett.

Midlene på posten skal dekke kostnader til videreutvikling av Frivillighetsregisteret og andre registre på frivillighetsfeltet og forenklingstiltak knyttet til bl.a. merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner. Det foreslås en bevilgning for 2015 på 0,8 mill. kroner.

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Post 79 Til disposisjon

Under denne posten disponerer departementet midler til å dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter. Tilskuddet er overført fra kap. 314, post 79 hvor det i 2014 ble bevilget 5,3 mill. kroner.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger. Tilskuddsordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Bestemmelser om ordningen fastsettes av Kulturdepartementet. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den pro-

sentvise avkortingen være lik for alle godkjente søknader.

Departementet vil i samråd med idretten vurdere en justering av regelverket.

Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til administrasjon av ordningen, oppfølging av ev. klager mv.

Post 84 Ungdoms-OL

Stortinget vedtok høsten 2011 å gi statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd på totalt 232 mill. kroner (2010-kroner) til ungdoms-OL som arrangeres på Lillehammer i februar 2016.

Lillehammer Ungdoms-OLs Organisasjonskomité AS (LYOGOC) har ansvar for planlegging og gjennomføring av arrangementet.

Rapport 2013

Målene for bevilgningene til frivillighetsformål i Prop.1 S (2012–2013) var å stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse gjennom bedre rammebetingelser, ressurser til lokal aktivitet og lavterskelaktivitet, økt oppmerksomhet om inkludering og integrering og styrket kunnskap og forskning.

Frivilligheten i Norge

Andelen av befolkningen som utfører frivillig arbeid er i underkant av 50 pst., og nærmere 70 pst. av befolkningen er medlemmer i en eller flere organisasjoner. Verdiskapingen av frivillig (ulønnet) arbeid i ideelle og frivillige organisasjoner er beregnet til 60 mrd. kroner og utgjør til sammen rundt 115 000 årsverk. Det er rundt 80 000 lokale og regionale lag og foreninger i Norge, med den største andelen innenfor idrett, kunst og kultur, rekreasjon og sosiale foreninger. Tallene er hentet fra satellittregnskap for frivillig sektor 2010 (SSB 2012).

Det er departementets vurdering at frivilligheten i Norge har rammebetingelser som stimulerer til stor aktivitet og bred deltakelse. Det er likevel behov for å gjennomgå de økonomiske rammebetingelsene for frivillig virksomhet med særlig sikte på å forenkle og legge til rette for at flest mulig skal kunne ta del i frivilligheten. Nedenfor følger en omtale av gjeldende ordninger og tiltak som er etablert under Kulturdepartementet.

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Nærmere 18 000 lag og organisasjoner mottok kompensasjon for merverdiavgift på varer og tjenester i 2013. Nærmere 16 000 av disse var lokale lag. Den største andelen tildelte midler gikk til kategorien idrett med 39,4 pst., mens internasjonale organisasjoner mottok 12,2 pst., tros- og livssynsorganisasjoner 11,2 pst., interesseorganisasjoner 8,8 pst. og kultur og kunst 8 pst.

Organisasjonene mottok totalt 940 mill. kroner i kompensasjon i 2013. Tildelingen i 2013 gjaldt kompensasjon basert på regnskapsåret 2012. Totalt ble 917 søknader om momskompensasjon på til sammen 1,3 mrd. kroner godkjent.

For å gjøre det enda enklere for mindre organisasjoner å søke, er det gjort justeringer i forskriften i 2013. Minstegrensen for å søke er redusert, og det er gitt lettelser i bruken av statsautorisert eller registrert revisor og krav til oppbevaring av dokumentasjon.

Momskompensasjonsordningen ved bygging av idrettsanlegg

I 2013 mottok idrettslag og foreninger 62,5 mill. kroner fra tilskuddsordningen merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg. Godkjente søknader ble innvilget fullt ut.

Forenkling

Kulturdepartementet har et 3-årig prosjekt for å sikre at innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og at data fra registeret på en best mulig måte kan bli benyttet av forvaltningen og andre. Arbeidet skjer i samarbeid med frivillig sektor. Kulturdepartementet ga etter søknad et tilskudd på 1,5 mill. kroner til NIF og 800 000 kroner til Frivillighet Norge til dette arbeidet i 2012 og 2013, jf. Prop. 35 S (2012–2013) *Endringer i statsbudsjettet 2012 under Kulturdepartementet*.

Frivillighetsregisteret er et register i vekst. Per 31. desember 2013 var 30 400 enheter registrert i Frivillighetsregisteret, og rundt 70 nye enheter registrerer seg hver uke. Frivillighetsregisteret ga frivillig sektor tilgang på nærmere 1,5 mrd. kroner i 2013 gjennom grasrotandelen og momskompensasjonsordningen.

Frifond

Nærmere 15 000 lokale lag og grupper med barn og unge mottok støtte fra Frifond i 2013. Statstilskuddet til Frifond utgjorde i 2013 nærmere 49 mill. kroner. I tillegg til midlene over statsbudsjettet ble Frifond tilført 150 mill. kroner fra spilleover-skuddet. Departementet fordelte midlene til de tre paraplyorganisasjonene Norsk musikkråd (23,6 pst.), Norsk teaterråd (6,7 pst.) og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) (69,7 pst.) etter forslag til prosentvis fordeling fra organisasjonene. Rundt 12 000 lokale lag har mottatt støtte viderefordelt av LNU og Norsk musikkråd gjennom sentralledet i 113 landsdekkende barne- og ungdomsorganisasjoner. De øvrige mottakerne er frittstående lokale lag og grupper med barn og unge som driver et bredt spekter av aktiviteter innenfor blant annet musikk, dans, teater, film og andre kulturuttrykk.

Det ble gjennomført en evaluering av Frifond i 2013 der ansvarsfordelingen mellom paraplyorganisasjonene var et av flere evalueringspunkter. Evalueringen konkluderer med at dagens modell legger godt til rette å oppnå de overordnede målsettingene om å stimulere til barn og unges aktivitet og deltakelse på lokalt nivå. Paraplyorganisasjonene vil følge opp anbefalingene i evalueringen som blant annet omfatter bedre samordning av retningslinjer og forvaltningspraksis.

Frivilligsentraler

Kulturdepartementet har forvaltningsansvar for det statlige tilskuddet til etablering og drift av frivilligsentraler. I 2013 mottok til sammen 390 frivilligsentraler statlig tilskudd, fordelt på 320 kommuner. Maksimalt driftstilskudd til sentralene var i 2013 på 310 000 kroner, under forutsetning av at sentralen hadde en daglig leder ansatt i 100 pst. stilling og minimum 40 pst. lokal finansiering. Det ble gitt etableringstilskudd til ni nye sentraler, fordelt på åtte fylker, i 2013. I tillegg til drifts- og etableringstilskudd ble det gitt tilskudd til kompetanseutvikling og samarbeid mellom frivilligsentralene på lokalt og regionalt nivå. Det er departementets vurdering at frivilligsentralene når ut til brede lag av befolkningen og ivaretar betydnings-

fulle oppgaver som en møteplass for personer med ulik sosial bakgrunn.

Forskning og utvikling

Det er bygd opp forskningsmiljøer innen sivilsamfunn og frivillig sektor ved Institutt for samfunnsforskning og Uni Rokkan i den femårige forskningsprogramperioden som ble avsluttet 30. juli 2013. Senteret har vært en møteplass både for norske og internasjonale forskere og har hatt en omfattende formidlingsvirksomhet i form av seminarer, konferanser og nettstedet www.sivilsamfunn.no. Det er publisert 28 forskningsrapporter, 41 vitenskaplige artikler og seks bøker. En kortfattet sammenfatning av forskningsprogrammets resultater er tilgjengelig i rapporten «Frivillighet i Norge. Sluttrapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor».

Forskningsprogrammet «Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017» ble lyst ut høsten 2013 og kontrakt ble inngått med Institutt for samfunnsforskning i samarbeid med Uni Rokkan i desember 2013. Programmet er et samarbeid mellom flere departementer (ASD, BLD, HOD og KUD).

Andre tiltak

Det ble gitt tilskudd på 4,5 mill. kroner til Frivillighet Norge som er frivillig sektors interessepolitiske organ og har om lag 280 medlemsorganisasjoner. Dette er ulike organisasjonstyper som helseorganisasjoner, interesseorganisasjoner, kultur- og fritidsorganisasjoner, tros- og livssynsorganisasjoner m.fl.. Om lag 10 pst. av medlemsmassen er innvandrersorganisasjoner. Frivillighet Norge deler ut en årlig Frivillighetspris på vegne av Kulturdepartementet. I 2013 ble prisen tildelt frivillige ved Spelet om Heilag Olav.

Kulturdepartementet lyste ut og fordelte 2,5 mill. kroner til prosjekter som inkluderer eldre i frivillig aktivitet. Tiltaket ble finansiert over kap. 314, post 79 og midlene ble fordelt på 12 prosjekter. Mottakerne var nettverk av frivilligsentraler i Finnmark, Vesterålen, Sør-Trøndelag, Oppland, Oslo og Vestfold, Gulset Nærmiljøsender, Hordaland idrettskrets, Kirkens Bymisjon i Kristiansand, Folkeakademiet Viken, Frivillighet Norge og Leser søker bok.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
320	Allmenne kulturformål	868 603	883 150	703 250	-20,4
321	Kunstnerformål	423 461	451 745	472 987	4,7
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	436 546	418 010	477 350	14,2
323	Musikkformål	1 014 892	1 053 653	1 153 454	9,5
324	Scenekunstformål	1 873 748	1 971 663	2 042 692	3,6
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	881 602	908 562	878 577	-3,3
328	Museums- og andre kulturvernformål	1 020 900	1 089 193	1 127 142	3,5
329	Arkivformål	372 296	369 106	366 973	-0,6
	Sum kategori 08.20	6 892 048	7 145 082	7 222 425	1,1

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01–01	Driftsutgifter	1 270 153	1 266 654	1 247 493	-1,5
21–23	Spesielle driftsutgifter	85 116	91 165	91 049	-0,1
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	31 770	35 647	30 208	-15,3
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	714 086	719 296	906 357	26,0
60–69	Overføringer til kommuner	3 595	3 900	19 959	411,8
70–89	Overføringer til private	4 787 328	5 028 420	4 927 359	-2,0
	Sum kategori 08.20	6 892 048	7 145 082	7 222 425	1,1

Departementet foreslår at enkelte ordninger og tiltak som i dag finansieres over statsbudsjettet, flyttes over til tippenøkkelen. Det vises til nærmere omtale i pkt. 4.1 i hovedinnledningen.

Tekniske endringer omtales innenfor de enkelte budsjettkapitler.

Det er avtalt et makeskifte med Oslo kommune om enkelte driftstilskudd: Fra 2015 overtar staten ansvaret for driftstilskuddet til Norsk Maritimt Museum. Dette ansvaret har tidligere vært delt mellom kommunen og staten. Kommunen overtar ansvaret for driftstilskuddet til Kulturkir-

ken Jakob og Emanuel Vigelands Museum, og kommunen øker tilskuddet til Black Box Teater, Nordic Black Theatre og Christian Radich.

Kulturkort for ungdom foreslås avviklet som nasjonal ordning fra 2015. Formålet med ordningen har vært å få ungdom til å benytte seg oftere av kulturtilbud og rekruttere nye publikummere fra 13–20 år. Antall fylkeskommuner som søker ordningen er så lavt at kulturkortet ikke lenger kan anses som en nasjonal oppgave. Det foreslås derfor at det statlige tilskuddet til ordningen avvikles.

Departementet avslutter også ordningen med særskilt avsetning til kontingent til Ars Baltica under kap. 320, post 78.

Til planlegging og gjennomføring av tiltak i grunnlovsjubileet 2014 fikk en rekke kulturinstitusjoner i 2013 og/eller 2014 særskilte tilskudd fra Kulturdepartementet. Disse tilskuddene blir ikke videreført i 2015.

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til allmenne kulturformål, kunstnerformål, visuell kunst, musikk- og scenekunstformål, språk-, litteratur- og bibliotekformål, museum, arkiv og andre kulturvernformål, forskning og utvikling, internasjonalt kultursamarbeid og kulturbygg.

Kulturdepartementets hovedoppgaver på kulturområdet er:

- forvaltning av lover og regelverk på kulturområdet
- styring av de statlige virksomhetene på kulturområdet
- forvaltning av tilskudd til ulike kulturformål

Statlige midler til kulturformål forvaltes i henhold til prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhengige, og at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

De overordnede målene for bevilgningene til kulturformål er å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv. Det er videre et mål å sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Norsk kulturråd og Norsk kulturfond

Tilstandsvurdering

Norsk kulturråd har siden 2010 gjennomgått store endringer. Fra 2011 ble oppgaver og kompetanse på arkiv- og museumsområdet fra tidligere ABM-utvikling overført til Norsk kulturråd. Det er i ettertid gjennomført interne omorganiseringer og flytting til nye lokaler. Kulturdepartementet nedsatte i desember 2013 en utredningsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere framtidig oppgavesammensettning og organisering av Norsk kulturråd, men slik at Norsk kulturfond ble videreført som samlet finansieringskilde. Formålet med gjennomgangen var økt maktspredning, høyere kvalitet og bredere finansiering av kulturlivet. Det ble i utredningsarbeidet lagt vekt på bred dialog med kunst- og kulturfeltet gjennom organiserte og åpne innspill. Gruppen la fram sin rapport, *Gjennomgang av Norsk kulturråd*, i juni 2014.

Nytt elektronisk søknads- og saksbehandlings-system for Norsk kulturråd tas i bruk for alle de viktigste ordningene under Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere i løpet av 2014. Systemet vil forenkle søknadsprosessen for brukerne og gi bedre sporbarhet i behandling og vurdering av søknader. Det forventes også bedret dokumentasjon av geografisk fordeling av tilskuddene og nedslagsfelt for prosjektene som har mottatt støtte.

Utfordringer og strategier

Utredningsgruppen som gjennomgikk Norsk kulturråd, kom i sin rapport med 20 anbefalinger til kulturministeren.

Utredningsrapporten har vært på bred høring. Departementet har i sin vurdering bl.a. lagt til grunn at Norsk kulturråd bør ha et overordnet ansvar for utvikling og tilrettelegging av et helhetlig, åpent og fleksibelt tilskuddsystem tilpasset sektorens behov og etterspørsel. Departementet foreslår følgende oppfølging:

Departementet vil igangsette et arbeid med å videreutvikle og forsterke det kollegiale rådet som overordnet strategiorgan, styrke fagutvalgenes rolle og tydeliggjøre Kulturrådets virkeområde, herunder virksomhetens internasjonale ansvar. Arbeidet innebærer blant annet forslag om endringer i lov om Norsk kulturråd.

Arkivutviklingsoppgavene som i dag ligger til Norsk kulturråd, foreslås overført til Riksarkivaren fra 2015, i tråd med regelverk for omstillinger i staten.

Departementet ser på bakgrunn av høringen behov for å gjøre en nærmere vurdering av utredningsgruppens forslag om endringer i forvaltningen av stipend- og garantiinntektsordningen for kunstnere. Arbeidet vil skje i samråd med sentrale aktører på feltet.

Det foreslås å avvikle post 56 under kapitlene 320, 323 og 324, slik at bevilgningen til Norsk kulturfond fra 2015 samles under post 55 på det enkelte fagkapittel. Omleggingen fordrer at midlene på post 55 kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter og fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Ordningen med at fondsmidlene bevilges på de respektive fagkapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328 foreslås videreført, men slik at rådet får disposisjonsfullmakt til å omdisponere mellom kapitlene. Dette vil sikre nødvendig armlengdes avstand i tilskuddsforvaltningen, tilrettelegge for en helhetlig forvaltning av tilskuddsordningene og gi rådet fleksibilitet til å målrette midlene i tråd med sektorens skiftende behov.

Hovedregelen om at institusjoner med fast årlig statstilskudd ikke skal innvilges støtte fra Norsk kulturfond, videreføres. Unntak kan vurderes bl. a. for å fremme institusjonenes samarbeid med det frie feltet.

I tråd med rapportens anbefaling foreslås kap. 320 post 74 avviklet fra 2015. Tilskudd til tiltak som i 2014 fikk tilskudd under post 74, og som egner seg for kunstfaglig vurdering, vil fra 2015 bli lagt til post 55. Omleggingen fordrer at midlene på post 55 også kan nyttes til tiltak av mer varig karakter. Tilskuddsordningene på post 74 vil fra 2015 i hovedsak bli tildelt som spillemidler fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping AS til kulturformål. Tilskudd til øvrige tiltak foreslås enten bevilget under andre poster på kulturbudsjettet eller rammeoverført til Kunnskapsdepartementet.

Kap. 320, post 77 foreslås avviklet fra 2015. Midler til privatarkiv, sikring av museer og utviklingstiltak på arkiv- og museumsfeltet vil fra 2015 bli bevilget etter kongelig resolusjon om fordeling av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS til kulturformål. Midlene til privatarkiv, og til utviklingstiltak på arkiv- og museumsfeltet foreslås videreført som søkbare programmer.

Utredningsgruppens øvrige anbefalinger vil bli fulgt opp i styringsdialogen med Norsk kulturråd og andre berørte virksomheter.

Statlige og nasjonale kulturbygg

Tilstandsvurdering

De siste årene har det vært bevilget midler eller gitt tilskudd til en rekke kulturbygg. Eksempler på slike bygg er magasiner og kontorlokaler for Arkivverket, digitaliseringsbygg for Nasjonalbiblioteket, teater- og jazzhus i Molde, kulturhus med teaterlokaler i Hamar, teater- og konserthus i Kristiansand, konserthus i Stavanger, bok- og blueshus på Notodden, kombinert arkiv, bibliotek- og museumsbygg i Arendal og flere andre museumsbygg. Det foreligger likevel flere urealiserte planer om kulturbygg.

Utfordringer og strategier

All kulturaktivitet bør ha gode fysiske rammevilkår. For statlige etater, store nasjonale institusjoner samt samiske prosjekter har praksis vært at bygg oppføres i regi av Statsbygg. Nasjonale kulturbygg som oppføres av kommunale eller private byggherrer, kan delfinansieres med statlige investeringstilskudd eller tilskudd til å dekke økte husleiekostnader.

Det er store udekkede behov for oppgradering av eksisterende teater- og konsertlokaler i tillegg til nye bygg. I 2013 ble det satt i gang en konseptvalgutredning (KVU) for Nationaltheatret. Utredningsarbeidet ventes ferdig i løpet av høsten 2014. Deretter skal utredningen til ekstern kvalitetssikring før regjeringen har nødvendig beslutningsgrunnlag. En tilsvarende KVU er satt i gang for Den Nationale Scene i Bergen. Denne utredningen ventes avsluttet ved årsskiftet 2015–2016.

Målt i antall søknader, har museene flest urealiserte byggeplaner. Med unntak av nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanetomta i Oslo, er museumsprosjektene små, men viktige for de respektive museene. Nasjonalbiblioteket har behov for økt kapasitet for pliktavlevert materiale og utlånsliteratur.

Behovet for magasinkapasitet i arkivsektoren er planlagt løst gjennom et nytt fellesdepot. Det er utarbeidet forprosjekt for nytt arkivbygg på Tynset for Arkivverkets fellesdepot. Bygget skal også inkludere Norsk helsearkiv for forsvarlig oppbevaring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten.

Det er gjennomført ekstern kvalitetssikring (KS 2) av styringsunderlag og kostnadsoverslag til forprosjekt for nybygg for Arkivverkets fellesdepot og Norsk helsearkiv på Tynset. Arbeidet med en helhetlig vurdering av forprosjekt og anbefalinger fra KS 2-rapport pågår.

Kulturdepartementet viser i den forbindelse til Stortingets anmodningsvedtak nr. 74 (2013–2014) av 4. desember 2013:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste lokalisering av nybygg for Arkivverkets sentraldepot og Norsk helsearkiv på Tynset, forutsatt at fullført kvalitetssikring av styringsunderlag og kostnadsoverslag tilsier bygging av et eventuelt nybygg.»

Regjeringen vil følge opp Stortingets anmodningsvedtak. Regjeringen vil realisere arkivbygget på Tynset og gi Stortinget tilbakemelding så snart vurderingen av det innsparingspotensialet som omtales i KS 2-rapporten, er fullført.

Kunstnerformål

Tilstandsvurdering

Enkeltkunstnere bidrar til et mangfoldig og nyskapende kunstliv. Et av hovedmålene for kunstnerpolitikken er at de ulike stipendordningene samlet legger til rette for at kunstnere får mulighet til å etablere seg og utvikle kunstnerskap. Å være kunstner kan være økonomisk utrygt, men oppleves likevel som attraktivt for mange. Stadig flere ønsker å satse på et kreativt yrke, og antallet unge kunstnere i Norge øker. Kunstnere på det visuelle feltet har ikke fast ansettelse på institusjoner. Kunstnerpolitikken er derfor særlig viktig for dette kunstfeltet.

Stipendordningene er i en omleggingsfase. Fra 2014 ble det innført nye stipendordninger for etablerte kunstnere og seniorkunstnere. Ordningen med garantiinntekt utfases. Omleggingene skal sikre ordninger som når flere, og som er økonomisk gunstigere for kunstnerne enn dagens ordninger. Stipend basert på gjennomført utdanning utgår fra 2015. Nyutdannede kan søke diversestipend for nyutdannede kunstnere.

Et annet kunstnerpolitisk virkemiddel er utstillingshonorar. Formålet er at kunstnere får utbetalt honorar for arbeid tilknyttet utstillinger ved statlig støttede institusjoner. Institusjonene vil på sin side få større frihet til å programmere utstillinger med høy kunstnerisk kvalitet. I 2014 ble det igangsatt et pilotprosjekt for utstillingsstipend som videreføres og styrkes i 2015.

Utfordringer og strategier

NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* viser til en vekst i mengde kunstproduksjon samt større marked for opplevelser og begivenheter de senere år.

Utvalget påpeker at veksten ikke har gitt bedre levekår for kunstnere, men at kunstnere fremdeles har generelt lavere inntekter enn andre. Utviklingen de siste 10–20 årene er preget av internasjonalisering av utdanningsfeltet og at stadig flere ønsker en karriere som kunstner. De kunstnerpolitiske virkemidlene og offentlige støtteordningene kan ikke favne om alle disse. Det er derfor behov for å se nærmere på ressursbruk og kvalitet i kunstnerpolitikken virkemidler.

Det er et mål å bedre kunstnerøkonomien. Departementet har derfor iverksatt en utredning om denne. Utredningen innhenter oppdatert informasjon om kunstnernes inntekts- og næringsgrunnlag, deres bruk av stipendordninger og velferdsordninger, og skal komme med forslag til hvordan kunstnerpolitikken bør utvikles for å styrke etterspørselen og bidra til et bredere økonomisk grunnlag for kunstnere.

Den raske teknologiske utviklingen har muliggjort en økende sekundærbruk av kunstverk og presentasjon av kunst. Avtalelisensordningen har tilrettelagt for enklere bruk av kunstverk i digital form. Departementet vil vurdere mulighetene for ytterligere å forenkle den digitale formidlingen av kunstverk.

Visuell kunst

Tilstandsvurdering

Området omfatter bl.a. det frie visuelle kunstfeltet, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), i tillegg til en rekke andre større og mindre institusjoner og visningssteder.

Det visuelle kunstfeltet har gjennomgått store endringer de siste 10–20 årene. Disse forandringene gjelder både utviklingen av ny kunstnerisk praksis, nye uttrykk og produksjonsmåter, andre formidlingsformer, nye arenaer og en noe annen organisering av det kunstneriske arbeidet. Kunstscenen består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner og formidlingsarenaer spredt over hele landet.

Til tross for stor aktivitet og høy kvalitet er det visuelle kunstfeltet preget av en stram økonomi.

Utfordringer og strategier

For å møte feltets utfordringer foreslås en rekke tiltak, bl.a. en ny ordning med arrangørstøtte og økte tilskudd til institusjoner og tiltak.

Den største enkeltsatsingen innenfor det visuelle kunstfeltet er nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen. Byg-

gearbeidene er i gang, og det forventes at museet står ferdig i 2019.

En prøveordning med utstillingshonorar for visuelle kunstnere, med formål å styrke kunstnerens arbeids- og inntektsvilkår, er igangsatt og vil bli styrket i 2015, jf. omtale under Kunstnerformål.

Det etableres en ny ordning for kunstgalleriers utenlandssatsing som skal forvaltes av Office for Contemporary Art Norway.

Departementet har igangsatt en evaluering av KORO, som vil foreligge innen utgangen av 2014.

Musikk

Tilstandsvurdering

Området omfatter det frie musikkfeltet, symfoni-orkestrene, festivaler/festspill med knutepunktstatus, den statlige virksomheten Rikskonsertene og en rekke faste musikktiltak.

Kulturutredningen 2014 påpeker at det har vært en kvalitetsheving på orkesterfeltet etter 2005. Hovedtendensen i aktivitets- og publikumstallene for orkestrene viser også en stabil positiv utvikling. Faste kostnader utgjør imidlertid store deler av budsjettene og er en årsak til at den store økningen i tilskudd ikke i større grad har blitt omsatt til mer kunstproduksjon og flere publikumsopplevelser. Flere institusjoner har betydelige utfordringer knyttet til pensjonskostnader og -premier.

Totalt antall billetterte publikummere på festivaler/festspill med knutepunktstatus viser også en økning de siste årene. Evalueringene som departementet har gjennomført av knutepunktinstitusjonene, viser tilfredsstillende måloppnåelse. Det er imidlertid på det rene at andre aktører på festivalfeltet i noen grad oppfatter knutepunktordningen som problematisk og konkurransevridende. Evalueringene er et ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt. Kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget*.

Arbeidet med periodiske evalueringer av orkestrene, hvor kvalitativ utvikling står sentralt, startet høsten 2013. Disse viser tilfredsstillende måloppnåelse for de orkestrene som er evaluert, samtidig som rapportene også peker på områder der det enkelte orkester har et forbedringspotensial.

Antallet konserter, arrangører og musikkfestivaler har økt kraftig de siste tiårene. Arrangørkompetansen i regionene er styrket. Musikkbransjen har også opplevd gjennomgripende endringer de

siste årene med framveksten av strømmetjenester. Digitalisering og ny teknologiutvikling utfordrer bredden i produksjon, distribusjon og salg av innspilt musikk i Norge og i utlandet.

Utfordringer og strategier

En prioritering av sentrale musikk institusjoner lokalt og regionalt vil sikre at kulturen bygges nedenfra. Dette skal bidra til maktspredning og et profesjonelt og levende musikkliv som holder høy kvalitet, i alle landets regioner. Regjeringen er derfor opptatt av å styrke det regionale musikklivet over hele landet, både gjennom offentlige bevilgninger og gjennom bredere finansieringsmuligheter og styrkede rammevilkår på andre områder. Samtidig er det behov for mer fleksibel drift av institusjonene, slik at mer av ressursene kan kanaliseres inn i kunstproduksjon og publikumsrettede aktiviteter.

I budsjettforslaget for 2015 er tilskuddet til en rekke musikk institusjoner foreslått styrket for å sikre produksjon og formidling av ulike musikkuttrykk. Regjeringen vil videre sikre et godt konserttilbud bl.a. gjennom avsetningen til musikkformål under Norsk kulturfond. I tillegg styrkes tilskuddet til Fond for lyd og bilde som alternativ finansieringskilde for det frie feltet.

Rock City ble overtatt av Namsos kommune i 2013. Med utviklingen av flere regionale kompetansemiljøer for rytmisk musikk andre steder i landet har behovet for en samlende nasjonal aktør i Namsos blitt tilsvarende mindre. For 2015 foreslås tilskuddet nedtrappet til 1,9 mill. kroner.

Regjeringen viderefører sin brede satsing på korfeltet i budsjettforslaget for 2015. Satsingen innebærer en styrking av kor og sang over hele landet, fra amatør til profesjonelt nivå. Regjeringen ønsker å legge til rette for utvikling av eksisterende kormiljøer, framfor oppretting av nye kor. Dette vil i større grad styrke det regionale nivået, samtidig som det legger til rette for samarbeid med bl.a. symfoniorkestrene, operaene og NRK. I tråd med enstemmig innstilling fra Stortingets familie- og kulturkomité, Innst. 14 S (2012–2013), legger regjeringen også opp til styrking av Krafttak for sang for å bygge opp under innsatsen for sangkultur og sangglede landet rundt.

Det er et langsiktig mål for politikken på kulturfeltet at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet. Det er utfordrende å utvikle objektive indikatorer for å måle kvalitet. Regjeringen ønsker derfor å videreutvikle arbeidet med kvalitetsevalueringer på kunstfeltene, som et virkemiddel for å sikre kunstnerisk utvikling og for å utnytte felles

ressurser best mulig med tanke på å kunne tilby kunstopplevelser av høy kvalitet til publikum. Arbeidet med periodiske evalueringer av orkestrene vil derfor bli videreført.

Departementet har videreført arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunktinstitusjoner for å undersøke om de har oppfylt oppdraget som følger av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt*. I perioden 2011 til 2013 ble sju knutepunktinstitusjoner evaluert. Arbeidet med evalueringene er intensivert i 2014, og de ni gjenværende knutepunktene skal være ferdig evaluert innen utgangen av året. Departementet har varslet en gjennomgang av selve knutepunktordningen etter at alle knutepunktinstitusjonene er ferdig evaluert.

Skolekonsertordningen som forvaltes av Rikskonsertene, er et sentralt virkemiddel for å nå målet om å gjøre musikk av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for barn og unge. Høsten 2013 ble det satt ned en ekspertgruppe av Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet som blant annet skulle komme med forslag til bedre koordinering og samlet innsats fra kunst- og kulturfaglige miljøer som har aktiviteter rettet inn mot skolen. Våren 2014 leverte ekspertgruppen rapporten «Det muliges kunst» til kulturministeren og kunnskapsministeren. Ekspertgruppen kom i rapporten med 10 råd som samlet skal gi god kvalitet og kompetanse i barnehage, skole og annet arbeid med kunst og kultur i opplæringen. Rapporten har vært på bred høring.

Regjeringen vil styrke arbeidet med kunst og kultur for barn og unge i hele landet. Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet følger nå opp ekspertgruppens rapport ved å se på ulike tiltak for styrket samarbeid mellom opplæringssektor og kultursektor på alle nivåer. Departementene vil vurdere hvordan samhandlingen mellom de ulike nasjonale aktørene i arbeidet med kunst og kultur i opplæringen best kan utvikles videre.

Scenekunst

Tilstandsvurdering

Området omfatter bl.a. det frie scenekunstheltet, nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner, én knutepunktinstitusjon, region- og distriktsoperatiltak, den statlige virksomheten Riksteatret og en rekke andre faste tiltak.

Kulturutredningen 2014 viser at scenekunstheltet i Norge har gjennomgått en kvalitetsheving det siste tiåret. Infrastrukturen er styrket gjennom opprustning, utvikling og styrking av nasjonale og regionale institusjoner. Hovedtendensen er at den

samlede produksjonsaktiviteten og publikumsbesøk blant scenekunstinstitusjonene som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet, er forholdsvis stabil, med noe svingninger fra år til år. Faste kostnader utgjør store deler av budsjettene til scenekunstinstitusjonene og er en årsak til at den store økningen i ressursinnsats ikke i større grad har blitt omsatt til mer kunstproduksjon og flere publikumsopplevelser. Flere institusjoner har også betydelige utfordringer knyttet til pensjonskostnader og -premier.

Arbeidet med periodiske evalueringer av teatrene, hvor kvalitativ utvikling står sentralt, startet høsten 2012. Disse viser tilfredsstillende måloppnåelse for de teatrene som er evaluert, samtidig som rapportene også peker på områder der det enkelte teater har et forbedringspotensial.

Det frie scenekunstheltet er mangfoldig og i stadig utvikling. Samarbeidet mellom det frie feltet og mer etablerte institusjoner, nasjonale som internasjonale, er økende. Basisfinansieringen av faste scenekunstgrupper har gitt flere grupper økt stabilitet og forutsigbarhet, som sikrer profesjonalitet og kunstnerisk utvikling. Arrangørstøtteordningen for dans er fra 2014 utvidet til å gjelde alle sceniske uttrykk og vil gi bedre forutsigbarhet og planleggingshorisont for aktører som programmerer scenekunst.

Den frie dansekunsten har hatt en sterk utvikling i de senere årene. Dette har skapt et større mangfold av danseuttrykk enn før. Norsk dansekunst holder høy kvalitet og høster stor anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom støtteordningen for regionale kompetansesentra for dans er det lagt til rette for å styrke og videreutvikle profesjonelle danse miljøer rundt om i landet.

Utfordringer og strategier

En prioritering av sentrale scenekunstinstitusjoner og -miljøer lokalt og regionalt vil sikre at kulturen bygges nedenfra. Dette vil bidra til maktspredning og et profesjonelt kulturliv med scenekunst av høy kvalitet i alle landets regioner. Regjeringen er derfor opptatt av å styrke det regionale kulturlivet over hele landet, både gjennom offentlige bevilgninger og gjennom bredere finansieringsmuligheter og styrkede rammevilkår på andre områder. Samtidig er det behov for mer fleksibel drift av institusjonene, slik at mer av ressursene kan kanaliseres inn i kunstproduksjon og publikumsrettede aktiviteter.

Regjeringen vil styrke det frie feltet. I denne sammenheng er blant annet de programmerende

scenene prioritert for å sikre produksjon og visning av frittstående, prosjektbasert norsk og internasjonal scenekunst. Regjeringen vil videre sikre et godt scenekunsttilbud gjennom avsetningen til scenekunstformål under Norsk kulturfond. Tilskuddet til Fond for lyd og bilde foreslås styrket som alternativ finansieringskilde for det frie feltet.

Det er et langsiktig mål for politikken på kulturfeltet at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet. Det er utfordrende å utvikle objektive indikatorer for å måle kvalitet, og legge til rette for økt samarbeid mellom institusjonene og det frie feltet. Regjeringen ønsker derfor å videreutvikle arbeidet med kvalitetsevalueringer på kunstfeltene, som et virkemiddel for å sikre kunstnerisk utvikling og for å utnytte felles ressurser best mulig med tanke på å kunne tilby kunstopplevelser av høy kvalitet til publikum. Arbeidet med periodiske evalueringer av teatrene vil derfor bli videreført. I tillegg igangsettes tilsvarende evaluering av Den Norske Opera & Ballett.

Regjeringen vil i 2015 også evaluere Skuespiller- og danseralliansen.

Departementet mottok i august 2014 en rapport som viser at Norsk teaterråd ikke har tilfredsstillende økonomistyring. Det frivillige kulturlivet er et satsingsområde for regjeringen og departementet er opptatt av å sikre en god forvaltning av den statlige støtten til amatørteater. Departementet vurderer alternative måter å støtte amatørteaterfeltet på.

Språk

Tilstandsvurdering

Språket er vårt fremste kulturuttrykk og nasjonalspråket vårt viktigste identitetsmerke. Norge er et lite språkområde, og globaliseringens samlede virkninger gjør at norsk språk på ulike måter er i en presset situasjon. Et eksempel på dette er tendensen til at engelsk fortrenger norsk som bruksspråk på områder som er viktige for å opprettholde og videreutvikle et fullverdig språk i et sterkt spesialisert samfunn. Dette rammer begge våre to målformer.

I arbeidet med viktig språklig dokumentasjon har vi kommet lengst med nynorsk. Et stort vitenskapelig ordbokverk som dokumenterer ordtilfanget i norske dialekter og det nynorske skriftspråket, er i ferd med å bli fullført. Arbeidet med oppdatert dokumentasjon av majoritetsmålformen ligger derimot mye på etterskudd.

Språksituasjonen i Norge preges ellers av et økende flerspråklig mangfold. De minoritetsspråkene som Norge har et folkerettslig og nasjonalt

ansvar for å ta vare på (samisk, kvensk, romani og romanes), står i en utsatt stilling.

Utfordringer og strategier

Hovedutfordringen er å sikre at norsk skal fungere som et mest mulig fullverdig språk i alle deler av samfunnet. Utvikling av norsk terminologi er et strategisk nøkkeltiltak, likeså å innarbeide en parallellspråklig praksis med preferanse for norsk på områder som er preget av internasjonalisering. Regjeringen vil trappe opp tilskuddet til arbeidet med Det Norske Akademis Store Ordbok.

I gjennomføringen av språkpolitikken har Språkrådet en viktig rolle som faglig forvaltnings-, rådgivnings- og samordningsorgan og som pådriver for å sikre at man på alle samfunnsområder tar språkpolitiske hensyn i betraktning når man utformer og gjennomfører sektorpolitiske tiltak. Det finnes også andre språkpolitiske aktører, både organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner, som kan gi viktige bidrag i arbeidet med å fremme språkpolitiske mål og for å opprettholde en levende språkpolitisk debatt.

Bibliotek

Tilstandsvurdering

Bibliotekene er den mest brukte kulturarenaen vi har i Norge, og innbyggerundersøkelsen viser at bibliotek er den offentlige tjenesten brukerne er mest tilfreds med. Bibliotekene er et lavterskeltilbud og er møteplasser der befolkningen kan finne inspirasjon og kunnskap. Ifølge SSBs rapport om kultur- og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn er det prosentvis flere i befolkningsgruppen med innvandrerbakgrunn som besøker folkebibliotekene enn hele landets befolkning under ett. Befolkningsgruppen med innvandrerbakgrunn besøker også folkebibliotekene oftere. Folkebibliotekene er sentrale møteplasser for mange innvandrere og er derfor en viktig integreringsarena.

Ifølge tall fra Norsk kulturbarometer besøkte 49 prosent av befolkningen et folkebibliotek i løpet av 2012, mot 54 prosent i 2004. SSBs kulturstatistikk viser at fra 1999 til 2012 har folkebibliotekenes budsjett til bok-, avis- og tidsskriftinnkjøp ligget på samme nominelle nivå på 122 mill. kroner. Kulturfondets avsetning til litteraturformål har i samme periode hatt en nominell økning fra 67,5 til 160,7 mill. kroner.

Våren 2013 ble det gjort endringer i folkebibliotekloven som vil bidra til å styrke folkebibliotekte-

nes rolle som formidler og uavhengig møteplass. Lovendringene vil videre kunne bidra til økt kompetanse i folkebibliotekene og gi kommunene mer fleksibilitet med tanke på organisering av bibliotek-tjenestene. Høsten 2013 ble det gjort endringer i bibliotekforskriften for å oppdatere kvalifikasjonskravene for ansatte i folkebibliotek. Loven og forskriften trådte i kraft 1. januar 2014.

Utfordringer og strategier

NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* påpeker at satsingen på å utvikle nasjonale digitale fellesløsninger og tilbud om e-bokutlån ved folkebibliotekene har gått tregt, og mener dette fortsatt fremstår som en uløst oppgave. Kulturutredningen anbefaler at prøveordningene for utlån av e-bøker må kunne ut i en ordning for e-utlån som både sikrer bibliotekenes samfunnsansvar og utvikler det kommersielle markedet for e-bøker.

Departementet vil i 2015 bidra til at Nasjonalbiblioteket fortsatt kan legge til rette for innovasjon, kompetanseheving og utvikling av folkebibliotekene.

Regjeringen foreslår for 2015 en betydelig satsing på utvikling av folkebibliotekene. Satsingen skal bidra til å styrke bibliotekene i sitt samfunnsoppdrag, legge til rette for at de kan utvikle sin rolle som kunnskapsformidlere i en digital transformasjonstid og gjøre dem bedre i stand til å formidle sitt litteratur- og kulturtilbud.

Den teknologiske utviklingen gjør det nødvendig å styrke kompetanseutviklingen og heve kvaliteten i sektoren. Nasjonalbiblioteket bidrar til dette gjennom systematisk og målrettet bruk av utviklingsmidler. Arbeidet med utviklingsprosjekter i biblioteksektoren skal styrkes. Bibliotek som møteplass og arena for offentlig samtale og debatt, bibliotek som læringsarena, nye formidlingsmetoder og tjenesteutvikling skal vektlegges i vurderingen av hvilke prosjekter det skal satses på.

Digitalisering av samlinger og gode løsninger for teknologisk samarbeid er en nødvendig utvikling av sektoren. Nasjonalbiblioteket startet i 2006 et betydelig digitaliseringsarbeid. Målet er å digitalisere hele samlingen.

Språkbanken i Nasjonalbiblioteket er en unik språkressurs og regjeringen legger opp til at den vil bli utviklet videre.

Litteratur

Tilstandsvurdering

Det norske litteraturtilbudet preges av høy kvalitet, bredde og mangfold samt et godt utbygget bokhandlernet. Bransjestatistikken fra 2013 viser at antall nye bokutgivelser holdt seg stabilt fra 2012 på om lag 4000 titler, mens hele 93 pst. av befolkningen leste en bok i 2013 og vi gjennomsnittlig leser 17 bøker i året. Tall fra NORLA viser at norsk litteratur i stor grad eksporteres til utlandet, og at det har vært en betydelig vekst de siste årene i oversettelse av norske bøker til andre språk. Mens antallet utsalgssteder har sunket fra 616 i 2011 til 584 i 2014, har tilgjengelighet på Internett økt fra 4 pst. av markedet i 2002 til 14 pst. i 2013. Antall solgte e-bøker har økt over 60 pst. fra 2012, men andel av totalmarkedet er fremdeles under 2 pst.

Utfordringer og strategier

Det er en utfordring å sikre vilkårene for kvalitet, bredde og mangfold i litteraturtilbudet samt innovasjon i formidling og distribusjon. Ikke minst er utfordringene knyttet til digitalisering og internasjonalisering, både på produksjons- og distribusjonssiden. Målet med en bokavtale som gir unntak fra konkurranselovens bestemmelser om konkurransehindrende samarbeid, er å bidra til å ivareta litteraturpolitiske hensyn. Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen har kommet til enighet om en revidert bokavtale som bedre legger til rette for en digital utvikling. Bokhandlenes litteraturabonnementer er en viktig forutsetning for den litteraturpolitiske begrunnelsen som gir bransjen unntak fra konkurranseloven. Det forutsettes at de to foreningene kommer til enighet om reviderte litteraturabonnementer som bidrar til å sikre bredde i litterære utgivelser, samt god tilgjengelighet for leserne. Nye litteraturabonnementer skal nedfelles i en tilleggsavtale, som skal foreligge når forslag til ny forskrift sendes på høring høsten 2014. Ny forskrift og nytt avtaleverk skal tre i kraft 1. januar 2015. Ny forskrift vil gjelde til 31. desember 2016.

I en digital tid må en sikre at de litteraturpolitiske virkemidlene ikke hindrer en god utvikling av utgivelser i nye formater. Norsk kulturråd er i gang med et prøveprosjekt for e-bøker i innkjøpsordningene, som innebærer at det kjøpes inn 930 papireksemplarer og 70 lisenser av hver tittel. Prøveprosjektet som ble igangsatt i januar 2012, vil løpe ut 2014 og bli evaluert mot slutten av perioden. Departementet er opptatt av at innkjøpsord-

ningene videreutvikles slik at også bibliotekbrukere i økende grad kan låne e-bøker.

Norsk kulturråd har igangsatt en gjennomgang av litteraturstøtteordningene, herunder innkjøpsordningene for litteratur. Planen er at endringer skal tre i kraft fra årsskiftet 2014/15. Målet med endringene er å sikre at formålet med ordningene oppnås og oppdatere innretningen av dem.

Museum

Museene er vesentlige for vårt kollektive samfunnsminne. Museenes samfunnsrolle ligger i å utvikle og formidle kunnskap om menneskers forståelse av og samhandling med sine omgivelser. I dette ligger stor faglig frihet og samtidig utfordringer for museene til å definere hva som er relevant og viktig i et samfunnsperspektiv.

Tilstandsvurdering

De museene som Kulturdepartementet yter tilskudd til, har et årlig besøkstall på om lag 6 millioner og er således en viktig møteplass og arena for kunnskapsopplevelser. Basis for formidlingsarbeidet er store gjenstandssamlinger, herunder vel 5 000 kulturhistoriske bygninger. Det er viktig at museene har bredt spekter av faglig kompetanse, noe som er nødvendig for å sikre kvalitativt gode løsninger og resultater. Gjennom museumsreformen er antallet selvstendige institusjoner redusert betydelig. Vi har på den måten fått mer robuste og faglig sterkere museer. For øvrig pågår det et utstrakt samarbeid på tvers av institusjonsgrenser gjennom et tjuetalls faglige nettverk.

Utfordringer og strategier

God formidling forutsetter institusjoner som har en kvalifisert tilnærming til både formidlingsoppgavene, kunnskapsoppbyggingen og bevaringsfunksjonene.

Flere museer har utfordringer knyttet til forvaltning av samlingene. Gode magasiner, tilgang til konserveringstjenester og håndverkere som mestrer gamle teknikker og ferdigheter, er knapphetsfaktorer. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner. Det pågår viktige prosesser i flere fylker, og fra statlig hold føres det en løpende dialog med involverte parter for å sikre framdrift og vurdere mulige løsninger.

Arkiv

Arkivene dokumenterer blant annet rettigheter og plikter, og er derfor en grunnleggende del av samfunnets infrastruktur. I tillegg er befolkningens rett til innsyn i offentlig forvaltning og kontrollen med forvaltningen basert på velfungerende arkiv.

Tilstandsvurdering

Materialet som Arkivverket har ansvaret for, er i all hovedsak papirbasert. Dette skyldes at materialet avleveres når det er 25–30 år gammelt. Sikker oppbevaring krever nok magasinkapasitet. Dagens arkivdanning skjer i elektroniske systemer. Bare en mindre del av arkivverdig digitalt skapt materiale er sikret for ettertiden.

Arkivverket har innhentet rapporter fra kommunal sektor som viser at de har mangler i kvaliteten på arkivlokaler. Arkivverket har videre utarbeidet nytt regelverk for bevaring og kassasjon.

Bevarte arkiver fra privat sektor er underrepresentert sammenliknet med arkiver fra offentlig sektor.

Publikum bruker i økende grad arkivenes digitale tjenester.

Utfordringer og strategier

Den største utfordringen er håndteringen av digitalt skapt materiale. Det må utvikles metoder og regelverk som sikrer at digitalt skapte dokumenter blir fanget opp, og metoder, systemer og tekniske løsninger som bevarer digitalt materiale over lang tid i autentiske og tilgjengelige versjoner. En annen utfordring er å utnytte vilkårene for digital formidling og tilgjengeliggjøring. Arkivene kan på denne måten bli en ressurs som i større grad kan utnyttes til dokumentasjon av rettigheter, og til kunnskap og opplevelser. Arkivene må både utvikle virksomheten i samsvar med den teknologiske utviklingen og i større grad etablere samarbeidsløsninger.

Arkivverket har behov for økt magasinkapasitet. Departementet viser til omtalen foran om nytt arkivbygg på Tynset.

Dagens arkivlov er fra 1992. Etter 1992 har det vært teknologiske endringer i arkivdanning og -bevaring, endringer i andre lover og endringer i organiseringen av offentlig virksomhet. Departementet vurderer endringer i arkivloven med tilhørende forskrifter. Målet er å bedre arkivdanningen og andre arkivprosesser.

Riksarkivaren skal konkretisere nivået for bevaring av privatarkiv. Dette må gjøres i samspill

med andre aktører på arkivområdet, både organisasjoner og institusjoner. På dette grunnlaget skal Riksarkivaren i samarbeid med disse aktørene utarbeide en ny strategi for privatarkivarbeidet. Utgangspunktet er at staten skal være pådriver og koordinator i arbeidet med privatarkiv.

Riksarkivaren er ut fra arkivloven den sentrale faglige myndighet på arkivfeltet. Norsk kulturråd har også hatt oppgaver på arkivfeltet. Utredningsgruppen som i 2014 gjennomgikk Kulturrådets oppgavesammensetning, påpekte behovet for en avklaring av det statlige ansvaret på arkivfeltet, og anbefalte at arkivutviklingsoppgaver som nå ivaretas av Norsk kulturråd, overføres til Arkivverket. Dette følges opp i budsjettforslaget for 2015.

Forskning og utvikling (FoU)

Tilstandsvurdering

Kulturdepartementet ivaretar sitt sektoransvar for forskning bl.a. gjennom bevilgninger til forskningsprogrammer under Norges forskningsråd (Forskningsrådet). FoU-virksomhet ved museer, arkiver og andre kulturverninstitusjoner finansieres med bevilgninger og tilskudd. Departementet bidrar til politikkrelevant forskning på kunst- og kulturvernområdet gjennom Norsk kulturråd, tilskudd til Statistisk sentralbyrå og gjennom direkte finansiering av forskningsprosjekter.

Utfordringer og strategier

Det eksterne FoU-utvalget som leverte sin rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* til departementet i 2012, påpekte at Kulturdepartementet har store muligheter til å utvikle sitt FoU-engasjement. Utvalget mener det er et særlig behov for å øke volumet og kvaliteten på forskningen på kunst- og kulturvernområdet. Som varslet i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) har departementet vurdert alternative måter å organisere kultursektorforskningen på. Departementet har gitt Forskningsrådet i oppdrag å etablere og gjennomføre et handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren som skal gå over fem år fra 2014. Gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet skal programmet bidra til ny forskningsbasert kunnskap om kulturlivets og medienes samfunnsrolle og deres teknologiske og økonomiske betingelser. Programmet skal være kultur- og mediepolitisk relevant gjennom å styrke kunnskapsgrunnlaget for politikkutvikling, forvaltning og feltets aktører. Kultursektoren og mediesektoren er i stor endring og står overfor flere felles muligheter og utfordringer. Et felles program om

sektorene vil kunne gi muligheter for å belyse tverrgående problemstillinger og tema ut fra flere perspektiver og faglige tilnærminger. Et felles program vil også gi økonomiske stordriftsfordeler med hensyn til administrasjon. Se for øvrig omtale under programkategori 08.30 Medieformål.

Regjeringen har fastsatt nye mål for Forskningsrådets virksomhet. Bakgrunnen er at både evalueringen av Forskningsrådet og Riksrevisjonen pekte på utfordringer knyttet til det eksisterende mål- og resultatstyringssystemet for Forskningsrådet. Bevilgningene til Forskningsrådet går over budsjettene til 15 departementer, og Forskningsrådet stilles overfor mange mål/delmål og en rekke føringer fra departementene. Det fører til at den samlede styringen av Forskningsrådet fremstår som uoversiktlig og styringsstrukturen lite egnet. Kunnskapsdepartementet startet derfor høsten 2013 et prosjekt for å videreutvikle systemet for mål- og resultatstyring av Forskningsrådet. Hensikten er å sikre et system med mer overordnet og strategisk styring av Forskningsrådet fra departementets side, der den samlede styringen dreies mer i retning av resultater av Forskningsrådets virksomhet, og der Forskningsrådet får større frihet til å forvalte sine programmer og aktiviteter på tvers av departementsgrensene. Departementene og Forskningsrådet har deltatt i arbeidet med å utvikle det nye systemet.

Regjeringen har fastsatt følgende mål for Forskningsrådets virksomhet fra 2015: økt vitenskapelig kvalitet, økt verdiskaping i næringslivet, møte store samfunnsutfordringer, et velfungerende forskningssystem, god rådgiving. Systemet for styring av Forskningsrådet vil bli utviklet videre i løpet av høsten 2014.

Pensjon

Tilstandsvurdering

De senere årenes lave rentenivå og høye lønnsvekst har medført en sterk økning i institusjonenes pensjonskostnader og pensjonspremier. Dette påvirker både institusjonenes likviditet og regnskapsmessige resultater i negativ retning. Bl.a. har egenkapitalsituasjonen i en del institusjoner gradvis blitt vanskeligere.

Utfordringer og strategier

De stadig stigende pensjonsutgiftene utgjør i økende grad en belastning på institusjonenes økonomi og kunstneriske virksomhet. Situasjonen er spesielt krevende for Den Norske Opera & Bal-

lett. Operaen fikk i 2013 og 2014 styrket tilskuddet for å sikre selskapets likviditet etter en sterk økning i pensjonspremiene. Tilskuddet videreføres for å styrke likviditeten også i 2015.

Det er nødvendig at institusjonene på feltet etablerer bærekraftige løsninger på pensjonsområdet. Dette er en utfordring både for institusjonene og arbeidstakerorganisasjonene. Departe-

mentet merker seg at partene har nedsatt et partsammensatt utvalg som skal utrede alternative pensjonsløsninger og konsekvensene av disse for arbeidstakerne og arbeidsgiverne. Departementet ser det også som nødvendig å vurdere pensjonsordningen med særaldersgrenser for de kunstnerisk ansatte i Den Norske Opera & Ballett.

Kap. 320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	141 941	135 195	130 979
21	Forskning og utredning, <i>kan overføres</i>	3 514	11 478	9 983
51	Fond for lyd og bilde	31 537	32 641	36 718
52	Norges forskningsråd	5 072	5 250	12 654
53	Sametinget	72 702	77 202	78 986
55	Norsk kulturfond	46 375	48 080	78 737
56	Norsk kulturfond – flerårig prosjekttilskudd	23 087	21 678	
60	Kulturkort for ungdom	3 595	3 900	
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	199 016	203 500	210 216
74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, <i>kan overføres</i>	226 520	227 616	
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	12 356	11 136	11 503
77	Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet	36 027	29 288	
78	Ymse faste tiltak	26 699	29 365	35 984
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	6 134	7 284	7 641
82	Nobels Fredssenter	28 538	29 537	29 519
84	Pilegrimssatsing	5 490		
85	Gaveforsterkningsordning		10 000	30 330
86	Talentutvikling			30 000
Sum kap. 0320		868 603	883 150	703 250

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Norsk kulturråd og avsetningen til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde. Videre omfatter det bevilgninger til samiske

kulturformål, nasjonale kulturbygg, EUs program for kultur og audiovisuell sektor, prosjekter på kulturområdet under Norges forskningsråd, Nobels Fredssenter, gaveforsterkningsordning, midler til talentutvikling og en rekke andre faste tiltak.

Det er for 2015 foreslått følgende tekniske endringer, jf. omtale under programkategori 08.20:

Post 56 og post 74 foreslås avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20.

154,5 mill. kroner er teknisk overført fra post 74 til andre kapitler og poster på Kulturdepartementets budsjett. Opplysninger om hvilke institusjoner og tiltak som berøres av overføringen, vil framgå av omtalen under det enkelte kapittel og post.

Endringer i tippenøkkelen gir grunnlag for at følgende tilskuddsordninger og tiltak som for 2014 ble bevilget under post 74 og post 77, kan motta tilskudd etter kongelig resolusjon om fordeling av andelen av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS:

- musikkutstyrsordningen
- tilskudd til landsomfattende musikkorganisasjoner

- tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter for skolekorps og barne- og ungdomsorkestre
- tilskuddsordningen for historiske spill/friluftsspill
- Folkeakademienes Landsforbund
- tilskudd til prosjekt- og utviklingstiltak for museums- og arkivfeltet

Følgende institusjoner som i 2014 fikk tilskudd under post 74, er fra 2015 foreslått rammeoverført til Kunnskapsdepartementet:

- Falstadsenteret til kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre, post 71 Falstadsenteret
- Stiftelsen Arkivet til kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre, post 72 Stiftelsen Arkivet
- Midtnorsk Vitensenter, Nordnorsk Vitensenter og VilVite/BergenVitenstenter til kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen, post 71 Vitensentre.

Det foreslås bevilget 750,1 mill. kroner til Norsk kulturfond i 2015, fordelt slik:

	(i 1 000 kr)		
	2013	2014	2015
Kap. 320 Allmenne kulturformål	69 462	69 758	78 737
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom	33 852	37 229	90 556
Kap. 323 Musikkformål	186 796	177 397	247 129
Kap. 324 Scenekunstformål	112 593	128 960	132 144
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	164 316	154 286	172 056
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	10 224	9 600	29 487
Sum	577 243	577 230	750 109

Norsk kulturfond har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Fondet forvaltes av Norsk kulturråd.

Bevilgningen til Norsk kulturfond foreslås samlet på én post, post 55, under de respektive fagkapitlene, jf. tabell over. Midlene kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter og fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger.

Institusjoner mv. med fast årlig tilskudd over statsbudsjettet skal som hovedregel ikke innvilges tilskudd fra Norsk kulturfond. Unntak kan vurderes, blant annet for å fremme institusjonenes samarbeid med det frie feltet.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om kunstnerisk utvikling og fornyelse og at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2015 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon
- støtte til kulturforskning
- internasjonalt samarbeid på kulturfeltet.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke tilskuddsinstitusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Norsk kulturråd, inkludert sekretariatsfunksjoner, samt en del kostnader knyttet til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid, utredninger, kulturstatistikk og andre oppgaver i departementets regi.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under pkt. 1.3. For Norsk kulturråd innebærer dette at 3,5 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomheten.

Som følge av gjennomgangen av Norsk kulturråd og overføring av oppgaver og stillinger på arkivutviklingsområdet fra Norsk kulturråd til Riksarkivaren, foreslås det overført 1,5 mill. kroner til kap. 329, post 01, jf. omtale under programkategori 08.20.

Post 21 Forskning og utredning, kan overføres

Posten omfatter midler til forskning, utredning og statistikk m.m.. Et godt tilfang av forskning, utredning og statistikk er avgjørende for å kunne føre en kunnskapsbasert kulturpolitikk. Det er stort behov for forskningsbasert kunnskap som grunnlag for å vurdere kulturpolitiske satsinger, og for videre utvikling av politiske løsninger og virkemidler.

Avsetningen til det handlingsrettede forskningsprogrammet om kultur- og mediesektoren som etableres i 2014, er foreslått flyttet til kap. 320, post 52, jf. omtale under post 52.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fondsmidlene fordeles til rettighetshavere innenfor musikk, scene og film og er en kollektiv kompensasjon for den lovlige kopieringen av deres

verker til privat bruk. Posten styrkes i 2015 for å sikre maktspredning og bygge opp alternative finansieringskilder utenfor Norsk kulturfond.

Det er også avsatt midler til en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere, jf. omtale under kap. 337, post 70.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til prosjekter på kulturområdet under Norges forskningsråd. I 2015 foreslås 5,4 mill. kroner nytt til det tiårige forskningsprogrammet om samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger (SAMKUL), som startet opp i 2011.

I 2014 etablerer Norges forskningsråd på oppdrag fra Kulturdepartementet et femårig handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren (KULMEDIA). Gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet skal programmet bidra til ny kunnskap om kulturlivets og mediernes samfunnsrolle og deres teknologiske og økonomiske betingelser. Avsetningen til programmet er fra 2015 foreslått flyttet fra kap. 320, post 21 til kap. 320, post 52. I tillegg foreslås bevilget midler til programmet under kap. 335, post 73.

Post 53 Sametinget

Bevilgningen skal bidra til Sametingets arbeid med å legge til rette for et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet, som er tilgjengelig for alle.

Bevilgningen på posten overføres til og blir disponert av Sametinget, etter Sametingets egne prioriteringer.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal dekke ordninger og avsetninger til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter samt til tiltak av mer varig karakter.

Posten omfatter samlet avsetning til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond på 78,7 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20. Herunder foreslås 8,7 mill. kroner overført fra post 74.

Tilskudd til følgende tiltak som i 2014 fikk sitt tilskudd under post 74, er fra 2015 overført til denne posten: Aspirantordningen, Center for Afrikansk Kulturformidling (CAK), Norske Festivaler BA, Agenda X Skriveverksted, Musikk og ung-

dom, Seanse – Senter for kunstproduksjon, Stiftelsen Fargespill og Strunkeveko.

for forsvarlig areal og funksjonalitet og/eller økt sikkerhet. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

Post 73 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Under denne posten gis det tilskudd til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Prosjektene kan være ombygging av eksisterende bygninger og/eller nybygg. Byggeprosjektene skal dekke behov

Bevilgningsforslag 2015

Kulturdepartementet foreslår for 2015 en bevilgning til nasjonale kulturbygg på 210,2 mill. kroner. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 745 mill. kroner utover bevilgningen for 2015, jf. forslag til vedtak III.

(i mill. kroner)					
Prosjekter	Vedtaks- år	Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2015	Gjenstår til senere år
Kilden Teater- og Konserthus	2005	408,0	347,0	61,0	0,0
Stavanger konserthus	2005	250,0	215,0	35,0	35,0
Kulturkvartalet i Bodø	2011	161,0	145,0	16,0	16,0
Aust-Agder kulturhistoriske senter	2011	86,8	78,0	8,8	0,0
Notodden Bok & Blueshus	2013	25,0	8,0	17,0	0,0
Romsdalsmuseet	2013	48,5	8,0	15,8	24,7
Østfoldmuseene	2013	15,0	6,0	9,0	0,0
Jærmuseet – Vitenfabrikken	2013	22,0	8,0	14,0	0,0
Mjøsmuseet	2013	3,0	2,0	1,0	0,0
Norsk Folkemuseum	2013	80,0	8,0	20,0	52,0
Lillehammer Kunstmuseum	2014	2,6	1,0	1,6	0,0
Olav H. Hauge-senteret	2014	1,5	1,5	0,0	0,0
Vernebygg MS Finnmarken		40,0		4,0	36,0
Nordkappmuseet i Honningsvåg		8,0		2,0	6,0
Visningssenter ved Gamle Bergen		21,3		2,0	19,3
Hvalfangstmuseet i Sandefjord		5,0		3,0	2,0
Munch-museum					605,0
Sum		1 177,7	827,5	210,2	745,0

For 2015 foreslås følgende nye prosjekter:

Vernebygg M/S Finnmarken

Vernebygg over M/S Finnmarken på Stokmarknes har vært en viktig sak for Nord-Norge i snart 20 år. Hadsel kommune har lagt fram et prosjekt til 120 mill. kroner, der fylket og kommunen tar ansvaret for 2/3 av finansieringsbehovet. Det allerede eksisterende Hurtigrutemuseet – med om lag 60 000 besøkende per år – vil bli sammenbygd med det nye vernebygget.

Nordkappmuseet i Honningsvåg

Nordkappmuseet, som er en avdeling av Museet for kystkultur og gjenreisning i Finnmark, vil overta et eksisterende bygg sentralt i Honningsvåg med sikte på å utvikle en ny formidlingsarena. Prosjektet har en ramme på 24,5 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 8 mill. kroner.

Hvalfangstmuseet i Sandefjord

Vestfoldmuseene har lagt fram et prosjekt for utbygging og fornying av Hvalfangstmuseet i Sandefjord. Samlet kostnadsramme er på 23,6 mill. kroner, og museet legger til grunn at den samlede finansieringen vil gå i orden med et statlig tilskudd på 5 mill. kroner.

Visningssenter ved Gamle Bergen

Gamle Bergen Museum i Sandviken er det eneste friluftsmuseet i Norge som utelukkende formidler byhistorie og byhistoriske bygninger. Ved etablering av nytt mottaks- og formidlingsbygg med fasiliteter for publikum, får Bymuseet i Bergen grunnlag for helårsdrift mot tidligere sommerdrift. Prosjektet har en ramme på 63,9 mill. kroner, hvorav staten forventes å dekke 21,3 mill. kroner.

Nytt Munch-museum

Oslo kommune har gjennomført en langvarig planleggingsprosess med tanke på nybygg for Munchmuseet og Stenersen-museet. Kommunen presenterte et kvalitetssikret forprosjekt i juni 2014 og har søkt Kulturdepartementet om statstilskudd over kapittel 320, post 73 Nasjonale kulturbygg. Prosjektet har en samlet kostnadsramme på vel 2,7 mrd. kroner. Da er både løst brukerutstyr, intern administrasjon, prisstigning og renteutgifter i byggetiden medregnet. Regjeringen foreslår å gi tilsagn om 605 mill. kroner i tilskudd til prosjektet. Tilsagnet om tilskudd på 605 mill. kroner er et nominelt fast beløp som ikke vil bli justert for endringer i kroneverdien, prosjektkostnader, innhold eller annet. Regjeringen tar sikte på å fordele tilskuddet over seks år med første bevilgning i 2017.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Denne posten dekker utgifter knyttet til norsk deltakelse i kulturdelen av EUs program for kultur og audiovisuell sektor, *Et kreativt Europa 2014–2020*. Det vises til nærmere omtale under kap. 334, post 75 hvor det foreslås satt av midler til samme program. Det tas forbehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasingninger. Posten dekker også Norges årlige bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Bidraget fra de enkelte landene utgjør 1 pst. av deres alminnelige årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter samlet bevilgning på 36 mill. kroner, hvorav 4,5 mill. kroner har sammenheng med avviklingen av post 74.

Tilskuddet til Ungdommens kulturmonstring foreslås økt med 1 mill. kroner i forbindelse med regjeringens satsing på unge talenter.

Tilskudd til følgende tiltak som i 2014 fikk sitt tilskudd under post 74, er fra 2015 overført til denne posten: Kulturtiltak på Svalbard, Norges Døveforbund – kulturarbeid, Norsk kulturforum (NOKU), Norske Kirkeakademiers Fellesråd og Voksenåsen – kulturvirksomhet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Bevilgningene under programkategori 08.20 utenom denne posten er i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er derfor nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter. Søknader om enkelttilskudd vil normalt bli oversendt Norsk kulturråd for behandling.

Post 82 Nobels Fredssenter

Posten omfatter tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelse av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 85 Gaveforsterkningsordning

Regjeringen innførte i 2014 en ny, rammestyrte gaveforsterkningsordning for å stimulere til økt privat finansiering av kulturinstitusjoner. I 2014 har staten gitt et tillegg på inntil 25 pst. av gavebeløpet ved private pengegaver til kunstinnekjøp til nasjonale og regionale kunstmuseer samt pengegaver for å sette i stand norske museumsanlegg. På bakgrunn av stor interesse og oppslutning om ordningen i 2014 vil regjeringen styrke og videreutvikle ordningen i 2015. Kulturdepartementet foreslår at posten styrkes med 20 mill. kroner, dvs. en samlet bevilgning på 30,3 mill. kroner i 2015 til gaveforsterkningsordning. Dersom statens tillegg ligger an til å overstige bevilgningen til for-

målet, vil Kulturdepartementet, som i inneværende år, opprette en koordeining.

Post 86 Talentutvikling

Det settes av 30 mill. kroner til en målrettet satsing på talentutvikling innen de ulike kunstfeltene. Målgruppen for satsingen er enkeltpersoner og grupper med anlegg for en langsiktig karriere innen kunst og kultur på høyt internasjonalt nivå.

Å drive fram talenter innenfor kunstartene handler om et helhetlig løp fra man er helt ung til man er etablert på høyt kunstnerisk nivå. Det er behov for å styrke arbeidet med å gi unge og/eller nyutdannede talenter på kunstfeltene støtte i denne utviklingen. Satsingen vil derfor rettes mot tidligtalenter og virtuoser forut for en eventuell høyere kunstfaglig utdanning, samt nyutdannede musikere, dansere, visuelle kunstnere og arkitekter mfl. som er i en overgangsfase mellom kunstfaglig utdanning og kunstnerisk virke.

Satsingen på talentutvikling er tenkt gjennomført i nært samarbeid med private aktører og supplert med private bidrag. På samme måte som det satses både på bredde og elite i idretten, skal talentsatsingen både kunne stimulere grunnfellet og toppnivået av unge talenter i Norge. Målsettingen er å løfte kunstnere til en ny divisjon og utvikle flere talenter på internasjonalt nivå.

Rapport 2013

Målet for bevilgningen til allmenne kulturformål er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av kunst innen ulike kunstuttrykk, oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon, støtte til kulturforskning og internasjonalt samarbeid på kulturfeltet. Det gis også støtte til internasjonalt samarbeid over Uten-

riksdepartementets budsjett til kulturformål, kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål.

Rapporten bygger på en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Norsk kulturråd om Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og EUs program for kultur og audiovisuell sektor, status for departementets igangsatte og gjennomførte byggeprosjekter med bevilgning fra avsetningen til nasjonale kulturbygg og rapport fra Norges forskningsråd og Nobels Fredssenter om oppnådde resultater.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningen til allmenne kulturformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd og skal styrke samtidens kunst- og kulturuttrykk, bevare, dokumentere og formidle kulturarv og gjøre kunst og kultur tilgjengelig for flest mulig. Fondet utgjorde i 2013 mer enn 577 mill. kroner fordelt på kapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328. Totalt antall søknader til Norsk kulturfond var 7 638, eksklusive innkjøpsordningene for litteratur. Det ble samlet gitt tilskudd til 2 638 prosjekter fordelt på alle landets fylker. Antallet søknader til fondet er økende, mens antallet tildelinger er relativt stabilt. Forholdet mellom søknadssum og tildeling, var 29,1 pst. i 2011 og har økt til 35,5 pst. i 2013. Dette kan være uttrykk for at flere prosjekter mottar større tilskudd.

Norsk kulturråd – allmenne kulturformål

Avsetningen til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond omfattet i 2013 og 2014 følgende tilskuddsordninger og avsetninger:

Tabell 7.2 Norsk kulturråds fordeling av midler til allmenne kulturformål 2013–2014

	2013	2014
Rom for kunst	19 590	22 590
Forskning og utvikling	2 460	2 485
Barne- og ungdomskultur	16 945	21 317
Andre formål	7 380	14 452
Nye post 56-tiltak	23 087	0
Sum	69 462	60 744 ¹

¹ Norsk kulturråd har i 2014 omdisponert tilskudd til post 56-tiltak til avsetningene for det fagområdet / den ordningen tiltakene har nærmest tilhørighet til, jf. omdisponeringsfullmakten i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Innenfor kap. 320 gir dette økninger fra foregående år på avsetningene til Rom for kunst, Barne- og ungdomskultur og Andre formål. Videre er 9 014 000 kroner overført fra kap. 320 til andre kapitler.

Kilde: Norsk kulturråd

Avsetningen til Rom for kunst skal bidra til infrastruktur for produksjon av kunst og formidlingsarenaer for profesjonell kunst av høy kvalitet gjennom tilskudd til arenautvikling innen kunstrområdene musikk, billedkunst, scenekunst og litteratur og til arenaer for kulturelt mangfold, barn og unge. Det er for 2013 gitt tilskudd til 34 prosjekter. Antallet søknader var 101.

Kulturrådets forsknings- og utviklingsarbeid skal bidra til å framskaffe og formidle forskningsbasert kunnskap med relevans for Norsk kulturråd og kultursektoren for øvrig. I 2013 er det arbeidet med åtte forsknings- og utviklingsprosjekter, blant annet et prosjekt om kunst, kultur og kvalitet. Kulturrådet evaluerer egne, større utviklings- og forsøksprosjekter som varer et år eller mer. I 2013 ble tre evalueringer ferdigstilt og én iverksatt.

Under avsetningen til barne- og ungdomskultur gis det tilskudd til profesjonelle kunstnere og kunstmiljøer, til nyskapende kunstproduksjoner for barn og unge og til andre formidlingstiltak og

prosjekter der barn og unge er sentrale utøvere. I 2013 ble det gitt 140 tildelinger. Antallet søknader var 512.

Avsetningen til andre formål nyttes til prosjekter på tvers av fagområdene billedkunst, musikk, scenekunst og kulturvern og til egeninitierte prosjekter i tråd med gjeldende strategiplan. Antallet søknader i 2013 var 93 og antallet tildelinger 34.

Fond for lyd og bilde

Fondet skal fremme produksjon og formidling til innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film. Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2013 var 31,5 mill. kroner, mens faktiske midler til fordeling var 32,9 mill. kroner grunnet tilbakeføring av midler fra ikke fullførte prosjekter tidligere år.

Midlene til Fond for lyd og bilde er de siste tre årene fordelt slik:

Tabell 7.3 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2011–2013

	i 1000 kroner		
	2011	2012	2013
Fonogramproduksjon	7 520	7 558	8 464
Video/film	8 709	8 813	9 253
Musikk	4 973	5 078	5 189
Tekst	2 141	2 117	2 317
Scene	3 694	3 800	3 910
Billedkunst	841	900	955
Til disposisjon for styret	4 387	4 714	4 437
Sum	32 265	32 980	34 525

Kilde: Norsk kulturråd

Det ble i 2013 søkt om tilskudd til 3 159 prosjekter, hvorav 555 eller 17,6 pst., fikk tilskudd. Forholdet mellom samlet tildelings- og søknadssum er økt fra 11 pst. i 2011 til 12,6 pst. i 2013. Det kan ha sammenheng med nedgang i antallet søknader og økt tilskudd til utvalgte prosjekter.

Tilskudd ble gitt til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, konsertvirksomhet og komponering. Det ble også gitt tilskudd til formidling av scenekunstforestillinger, manusutarbeidelse og andre former for tekstproduksjon, samt til produksjon og formidling av kortfilm, dokumentarfilm, foto, billedkunst og sammensatte prosjekter. Under en prøveordning for norsk musikk i norske audiovisuelle produk-

sjoner (film, dataspill osv.) ble det gitt tilskudd til i alt 13 prosjekter.

EUs program for kultur og audiovisuell sektor

I desember 2013 ble EUs nye kultur- og medieprogram, Et kreativt Europa, lansert. Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt er nasjonale kontaktpunkt for norske søkere. Det er i 2013 regnskapsført 12,2 mill. kroner til formålet.

Nasjonale kulturbygg

Gjennom behandlingen av søknader påser departementet at mål for bevilgningen oppnås.

Tabell 7.4 Status i byggeprosjekter som i 2013 fikk tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg

Byggeprosjekt	Status
Kilden Teater- og Konserthus	Åpnet i januar 2012
Stavanger konserthus	Åpnet i september 2012
Kulturkvartalet i Bodø	Bygggestart i september 2011 – planlagt åpning november i 2014
Aust-Agder kulturhistoriske senter	Bygggestart i 2011 – åpnet i 2014
Notodden Bok- & Blueshus	Åpnet januar i 2014
Romsdalsmuseet	Bygggestart i 2013 – planlagt åpning høsten 2015
Østfoldmuseene	Planlagt bygggestart i 2015
Jærmuseet – Vitenfabrikken	Bygggestart i 2014

Tabell 7.4 Status i byggeprosjekter som i 2013 fikk tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg

Byggeprosjekt	Status
Mjøsmuseet	Byggestart i 2014
Norsk Folkemuseum	Byggestart i 2013
Lillehammer kunstmuseum	Planlagt byggestart i 2015
Olav H. Hauge-senteret	Byggestart 2014
Norsk Bergverksmuseum	Forprosjekt ferdigstilt i 2013

Tabell 7.5 Status 2013 i prosjekter som utføres av Statsbygg på vegne av Kulturdepartementet gjennom husleieordningen i staten

Prosjekt i regi av Statsbygg	Status 2013
Nytt automatlager for Nasjonalbiblioteket i Rana	I gjennomføringsfase – oppdrag om detaljprosjektering og bygging gitt i juni 2012
Nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket i Rana	I forprosjekteringsfase – oppdrag om forprosjektering gitt i juni 2012
Forprosjekt for nytt sentraldepot for Arkivverket, Tynset	Forprosjekt ferdigstilt i 2013 og sendt til ekstern kvalitetssikring (KS 2)
Nye lokaler for Saemien Sijte	Forprosjekt ferdigstilt 2011
Nytt bygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	Prosjektet ble fremmet for Stortinget i mars 2013, med forslag til bindende kostnadsramme, behandlet av Stortinget juni 2013. I gjennomføringsfase – oppdrag om detaljprosjektering og bygging gitt i juni 2013
Detaljprosjekt for rehabilitering av Eidsvollsbygningen	Detaljprosjektering og rehabilitering ble ferdigstilt til grunnlovsjubileet i 2014. Eierskapet for anlegget har blitt overført til Statsbygg
Bygg for Musea i Sogn og Fjordane, avdeling Norsk Reiselivsmuseum	I gjennomføringsfase – detaljprosjektering og bygging ble satt i gang i 2012. Planlagt ferdigstillelse 2014
Andre byggrelaterte planer	Status 2013
Konseptvalgsutredning for oppgradering og utvikling av Nationaltheatret	Arbeidet med utredningen pågår. Konsulent ble engasjert i januar 2013

Norges forskningsråd

Departementet bevilget 5,1 mill. kroner til SAM-KUL-programmet under Norges forskningsråd i 2013. Alle de 15 prosjektene som fikk støtte fra programmet i 2012, var i gang i løpet av 2013. Det ble utlyst 60 mill. kroner til nye forskningsprosjekter.

Nobels Fredssenter

Nobels Fredssenter hadde i 2013 et omfattende utstillings- og aktivitetsprogram og oppnådde ny publikumsrekord, med 225 500 besøkende. Fredsprisutstillingen 2013, *Combating Chemical Weapons*, viste OPCWs arbeid og fortalte historien om de ukjente våpeninspektørene.

Kap. 3320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	3 330	1 466	1 514
03	Refusjon	6 514		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	31		
16	Refusjon av foreldrepenger	217		
18	Refusjon av sykepenger	1 157		
	Sum kap. 3320	11 249	1 466	1 514

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Post 03 Refusjon

Posten gjelder refusjon fra EU knyttet til nasjonalt kontaktpunkt for EUs program for kultur og audiovisuell sektor, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 321 Kunstnerformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	14 893	15 551	15 890
72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	8 784	1 000	
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	135 539	164 223	177 610
74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	111 245	107 263	104 906
75	Vederlagsordninger	153 000	163 708	174 581
	Sum kap. 0321	423 461	451 745	472 987

Innledning

Kapitlet omfatter statsstipend, stipend og garantiinntekter til kunstnere og vederlag til stipendkomiteene. I tillegg omfatter kapitlet bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend, utstillingshonorar samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter for kunstnere er lagt til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, med sekretariat i Norsk kulturråd.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til kunstnerformål i 2015 er å

- lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke
- sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk

Budsjettforslag 2015**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke utgiftene til statsstipendiater samt en del kostnader knyttet til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid, utredninger, kulturstatistikk og andre oppgaver i departementets regi. Departementet fremmer forslag om nytt statsstipend til Anne Margrethe Helgesen og Geir Uthaug.

Post 73 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/-lønn, stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere, samt fire stipend til nordiske forfattere. Bevilgningen dekker også vederlag til de ulike stipendkomiteene som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Stipendkomiteene innstiller antall stipend og stipendbeløp innenfor de rammene som er gitt og maksimumsbeløp som departementet har fastsatt for diversestipend.

Posten foreslås økt med 2 mill. kroner til arbeidsstipend. Grunnet utfasing av stipend basert på gjennomført utdanning under kap. 321, post 72 og garantiinntekt under kap. 321, post 74 er det i tillegg frigjort ca. 6 mill. kroner til fordeling på stipendordningene under post 73 i 2015. Øvrige disponeringer ligger innenfor rammen.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås avsatt 17,4 mill. kroner i 2015. Totalt vil det være 18,9 mill. kroner til disposisjon for ordningen i 2015, inkludert ubrukte midler fra 2014.

Arbeidsstipend

For 2015 foreslås 328 ordinære arbeidsstipend, en økning på 24 stipender fra 2014. I tillegg foreslås midler til 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra 205 000 kroner til 210 000 kroner.

Diversestipend

Avsetningen til diversestipend foreslås økt fra 14,6 mill. kroner til 15,1 mill. kroner.

Stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere

Det foreslås avsatt 18,8 mill. kroner i 2015. Dette gir grunnlag for å dele ut 84 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere. Antallet tilsvarer frigjorte garantiinntektshjemler under post 74. Beløpsmessig er stipendene på samme nivå som garantiinntekten.

Andre stipend

Det foreslås avsatt midler til 238 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på 20 000 kroner. Det vil ikke bli tildelt nye stipender under denne ordningen. To æresstipend og én æreslønn à 200 000 kroner utbetales i 2015.

Post 74 Garantiinntekter, overslagsbevilgning

Det foreslås lagt inn midler til garantiinntekt for 426 kunstnere. Det vil ikke bli tildelt nye garantiinntekter i 2015, som følge av utfasingen av garantiinntektsordningen innført fra 2013. Ledige hjemler foreslås omdisponert til stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere under post 73.

Post 75 Vederlagsordninger

Posten omfatter bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend, utstillingshonorar samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trosamfunn. Vederlaget til Norsk filmvederlagsfond bevilges over kap. 334, post 78.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt her i landet, og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 23 kunstnerorganisasjoner om bibliotekvederlag gjelder ut 2015. Avtalen innebærer en årlig økning av vederlaget på 4 pst.

Visningsvederlag

Staten betaler årlig et kollektivt vederlag for offentlig visning av norsk og samisk billedkunst, fotografisk kunst og kunsthåndverk i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Ordningen er regulert i lov 28. mai 1993 nr. 52 om veder-

lag for visning av billedkunst og kunsthåndverk mv. Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av organisasjoner for opphavspersoner innenfor de områder loven gjelder. Avtalen om visningsvederlag ble inngått for perioden 2008–2010 og fornyes deretter automatisk for ett år av gangen inntil den sies opp skriftlig. Avtalen er foreløpig fornyet t.o.m. 2014.

Utstillingsstipend

Norsk kulturråd administrerer utstillingsstipendet, som skal heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i utstillingsvirksomhet ved å muliggjøre offentlig tilgjengelige utstillinger. Stipendets formål er også å bedre visuelle kunstneres vilkår i arbeid med utstillinger i kommuner og fylkeskommuner.

Utstillingshonorar

Det foreslås en styrking på 2 mill. kroner til prøveordningen med utstillingshonorar til kunstnere i statsstøttede institusjoner. Hensikten er å synliggjøre de reelle produksjonskostnadene ved utstillinger.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Vederlaget omfatter framføring ved alle gudstjenester og seremonier. De årlige avtalene framforhandles i løpet av høsten samme år og tar hensyn til siste års prisomregning og lønnsvekst.

Rapport 2013

Rapporten omhandler statens stipend og garantiinntekter for kunstnere samt ulike vederlagsordninger.

Målene for bevilgningene er å lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke, samt at opphavsmenn skal sikres vederlag for offentlig bruk av åndsverk.

I 2013 bevilget departementet midler til ulike stipendordninger som med de respektive målgrupper og formål samlet legger til rette for at kunstnere får mulighet til å etablere seg og utvikle kunstnerskap. Enkeltkunstnere bidrar dermed til et mangfoldig og nyskapende kunstliv i Norge. Det ble også bevilget midler til en rekke vederlagsordninger for å sikre opphavsmenn vederlag. Informasjonen bygger på årlig rapportering fra Statens kunstnerstipend om tildelinger og utbetalinger av stipend og garantiinntekt til ulike

kunstnergrupper. Det rapporteres årlig også fra de respektive vederlagsordningene.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningen til kunstnerformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet. Ved utgangen av 2013 var antall statsstipendiater 35. Av disse er det 7 statsstipendiater som mottar fast beløp. 8 personer i ordningen er over 67 år. Fire stipendiater gikk ut av ordningen ved pensjonsalder, og en stipendiat gikk ut av ordningen grunnet ansettelse i full stilling.

Stipend basert på gjennomført kunstutdanning tildeles uteksaminerte kunststudenter som startet sin utdanning før 2011 ved flere norske kunstutdanningsinstitusjoner. For 2013 var totalt antall tildelinger 123 og stipendbeløpet utgjorde 73 815 kroner for fullført bachelor og 49 210 kroner for fullført master. I henhold til forskrift av 27. april 2012 utfases ordningen fram til opphevelse av forskrift 1. januar 2015.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere tildeles fra og med 2013. Stipendets formål er å bidra til å lette overgangen til yrkeslivet for kunstnere som har gjennomført kunstutdanning på bachelor- eller masternivå. Denne søkbare ordningen inkluderer flere utdanningsinstitusjoner enn stipend basert på gjennomført kunstutdanning, som avvikles. I 2013 ble 4,4 mill. kroner tildelt 74 søkere til diversestipend for nyutdannede kunstnere.

Av 479 arbeidsstipend ble det tildelt eller videreført 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Antall ordinære arbeidsstipend ble i 2013 økt med 26 til 312 stipend. Stipendbeløpet for begge stipendtyper ble i 2013 økt til 202 000 kroner.

For diversestipend ble det bevilget 14,7 mill. kroner som ble tildelt 441 søkere. To æresstipend og én æreslønn à 200 000 kroner ble utbetalt i 2013.

Maksimumsbeløpet for garantiinntekt økte fra 224 678 kroner per 1. mai 2012 til 228 093 kroner per 1. mai 2013. Antall hjemler i 2013 var 453, som er 36 færre enn i 2012. Som følge av utfasing av garantiinntektsordningen ble frigjorte midler i 2013 omdisponert til ettårige arbeidsstipend i påvente av nye ordninger fra 2014.

For å sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk ble det i 2013 fordelt midler under følgende ordninger:

- det ble utbetalt 97,8 mill. kroner i bibliotekvederlag. Dette fordeles til 16 fond, som omfatter 23 organisasjoner

- det ble fordelt 48,8 mill. kroner som visningsvederlag til Norske billedkunstneres vederlagsfond, Norske kunsthåndverkeres vederlagsfond, Norsk fotografisk fond og Samiske Kunstneres og Forfatteres Vederlagsfond
- det ble overført 2,5 mill. kroner i vederlag til TONO i 2013 for framføring av musikk ved gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn
- det ble utbetalt 5,2 mill. kroner over kap. 334, post 78 til Norsk filmvederlagsfond for bruk av norske audiovisuelle verk til bibliotekutlån mv.

Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	16 985	17 053	17 432
50	Kunst i offentlige rom	26 782	26 973	25 821
55	Norsk kulturfond	33 852	37 229	90 556
72	Knutepunktinstitusjoner	6 125	6 839	6 997
73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	272 827	279 478	285 934
75	Offentlig rom, arkitektur og design	36 485	4 195	4 334
78	Ymse faste tiltak	43 490	46 243	46 276
	Sum kap. 0322	436 546	418 010	477 350

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnersenter. Videre omfatter kapitlet avsetning til visuell kunst under Norsk kulturfond og en rekke mindre institusjoner og tiltak som formidler billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om kunstnerisk utvikling og fornyelse og at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet.

Målene for bevilgningene til det visuelle kunstfeltet i 2015 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- at objekter samles inn, sikres, bevares og forskes på i henhold til oppdaterte planer.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke tilskuddsinstitusjoner og tiltak som i ulik grad

bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Når det gjelder Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, vises det også til målene og rapporten under kap. 328.

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter til Kunst i offentlige rom, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt under kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Kunst i offentlige rom

KORO arbeider med ulike ordninger for kunst i offentlige rom. Midler til kunstprosjekt i statlige bygg tildeles KORO hovedsakelig av Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennom Statsbygg. Over post 50 bevilges midler til tilskuddsordninger KORO forvalter. Bevilgningen skal benyttes til innkjøpsordningen for statlige leiebygg og eldre statsbygg, samt statlig delfinansiering og stimulans til økt etterspørsel av kunst i

kommunale og fylkeskommunale bygg, herunder offentlige uterom. Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til kunstproduksjon for inntil 15,7 mill. kroner ut over bevilgningen i 2015.

To permanente nasjonale minnesteder og ett midlertidig minneste skal reises etter 22. juli 2011, jf. omtale i Prop. 1 S (2013–2014). Kostnadsrammen for de tre kunstprosjektene ble tidligere anslått til 27 mill. kroner, men foreslås nå utvidet til 32 mill. kroner grunnet endrede forutsetninger. Kunstprosjektet i Hole er i hovedsak et rent entreprenørarbeid som det må beregnes moms av.

I tillegg kommer kostnader for tilrettelegging og tomteervervelser i Hole kommune, som dekkes over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. To minnesteder skal ferdigstilles innen 22. juli 2016. Dette gjelder det permanente minneste i Hole kommune og det midlertidige minneste i regjeringskvartalet.

KORO har det overordnede ansvaret for gjennomføringen av de tre kunstprosjektene i samarbeid med Statsbygg. Det foreslås 5,5 mill. kroner til dette arbeidet i 2015. Det foreslås videre en tilsagnsfullmakt på inntil 15,8 mill. kroner.

Samlet foreslås det en tilsagnsfullmakt for 2015 på inntil 31,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak III.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal nyttes til ordninger og avsetninger til det visuelle kunstfeltet under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter samt til tiltak av mer varig karakter.

Posten omfatter samlet avsetning til visuell kunst under Norsk kulturfond på 90,6 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20. Av den foreslåtte økningen i bevilgningen har 42,6 mill. kroner sammenheng med avviklingen av kap. 320, post 74.

Tilskudd til følgende tiltak som i 2014 fikk tilskudd under kap. 320, post 74, er fra 2015 overført til denne posten: Bergen Assembly, Birka, Fotogalleriet, Kunst på Arbeidsplassen, Kunstnerforbundet, Landsforeningen Norske Malere, Nordic Light – International Festival of Photography, Norsk Billedhoggerforenings Skulpturkontor, Norsk kritikerlag (kunstkritikk.no), Norske Grafikere, Norske Kunstforeninger, Norske Kunsthåndverkere, Norske Tekstilkunstnere, Oslo Kunstforening, Se kunst i Nord-Norge – SKINN,

Tegnerforbundet, Tromsø Kunstforening og Unge Kunstneres Samfund (UKS).

Videre er tilskuddet til RAM galleri, som i 2014 fikk sitt tilskudd under kap. 322, post 78, fra 2015 også overført til denne posten.

I tråd med Meld. St. 23 (2011–2012) *Visuell kunst* og Innst. 126 S (2012–2013) foreslås en økning på 8 mill. kroner til styrking av arrangører i det visuelle kunstfeltet. Økningen muliggjør opprettelse av en arrangørstøtteordning for visuelle kunstnere. Målsettingen er å styrke arrangører i det visuelle kunstfeltet utenfor de etablerte institusjonene. Dette vil bidra til at samtidskunsten når ut til flere og nye publikumsgrupper over hele landet.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnersenter og Lofoten internasjonale kunsthøstfestival. Finansieringen av knutepunktinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 2.

Post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen

Utgiftene til byggeprosjektet til Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett på kap. 2445 Statsbygg, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Når det gjelder løst brukerstyr i det nye museet, ble det over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, bevilget 6 mill. kroner i 2014 til forprosjekt for brukerstyr i Nasjonalmuseets nybygg. Statsbygg har gjennomført forprosjektet. Basert på forprosjektet foreslås en kostnadsramme for brukerstyrsprosjektet på 555 mill. kroner (prisen på juli 2015), med en styringsramme på 510 mill. kroner. For 2015 foreslås en bevilgning på 15 mill. kroner over kap. 530, post 45. Midlene skal gå til detaljprosjektering og videreføring av brukerstyrsprosjektet. Det legges til grunn at Statsbygg organiserer og styrer

brukerutstyrsprosjektet som en integrert del av byggeprosjektet, likevel slik at det framgår at

selve byggeprosjektet og brukerutstyrsprosjektet finansieres over separate budsjettposter.

Post 75 Offentlig rom, arkitektur og design

Bevilgningen under denne posten gjelder tiltak innenfor arkitektur og design.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Europas Norge	772	798
Oslo Arkitekturtriennale	829	856
Designtreff BeyondRisør	246	254
ROM for kunst og arkitektur	1 576	1 628
Offentlig rom, arkitektur og design – andre tiltak	772	798
Sum	4 195	4 334

Post 78 Ymse faste tiltak

Tilskuddene til Bomuldsfabriken Kunsthall og Office for Contemporary Art Norway (OCA) foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det er avsatt 3 mill. kroner til en ny ordning for kunstgalleriers utenlandssatsing, som skal forvaltes av OCA. Formålet er å stimulere etterspørselsperspektivet og bygge opp kunstnerskap internasjonalt.

Tilskudd til RAM galleri og Nordisk kunstnarsenter Dale, som i 2014 fikk sitt tilskudd under post 78, er fra 2015 overført til henholdsvis kap. 322, post 55 og kap. 328, post 70, Musea i Sogn og Fjordane.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Inngåelse av avtale om forsikringsansvar

I forbindelse med større utstillinger i utlandet kan Kongen i statsråd inngå avtaler om forsikringsansvar innenfor en totalramme som årlig fastsettes av Stortinget. Ordningen gir norske museer og gallerier mulighet til å vise utenlandske utstillinger av høy kvalitet. Norsk kulturråd administrerer

ordningen. Det er utarbeidet et eget regelverk som angir forsikringsvilkårene. De siste årene har rammen vært satt til 4 000 mill. kroner. I jubileumsåret for Edvard Munch i 2013, vedtok Stortinget en tilleggsramme for å imøtekomme behovene til jubileumsutstillingen «Munch 150». I denne forbindelse vedtok Stortinget en utvidet fullmakt som også omfattet innenlandske lån. Kulturdepartementet foreslår en tilsvarende utvidet fullmakt i 2015, jf. forslag til vedtak IV.

I 2015 planlegger Munchmuseet i samarbeid med Van Gogh-museet i Amsterdam en utstilling som vil belyse sammenhengen mellom de to store kunstnerne Edvard Munch og Vincent van Gogh. Det er viktig at det legges til rette for gode rammebetingelser mellom institusjonen og eierne om utlån til denne viktige utstillingen, som vil gi et norsk publikum tilgang til verker av verdens mest kjente kunstnere.

Kunstverkene som vil utlånnes mellom institusjonene, representerer verdier som vil medføre et forsikringsbehov som overstiger den ordinære rammen for inngåelse av avtaler om forsikringsansvar for utenlandske utstillinger. På grunn av rammebeforslagets ekstraordinære omfang, er det innhentet forhåndsvurderinger når det gjelder sikkerhet og sikring av den planlagte utstillingen. Siden ordningen ble etablert i 1985, har det ikke forekommet krav om forsikringsutbetalinger.

Rapport 2013

Rapporten omhandler det visuelle kunstfeltet under Norsk kulturfond, tilskudd til stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, Kunst i offentlige rom (KORO) og knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnersenter. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på det visuelle kunstområdet.

Målene for bevilgningene under kapitlet er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk, samt til at objekter samles inn, sikres, bevares og forskes på i henhold til oppdaterte planer.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Rapporten inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon kan aktiviteten,

publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet variere fra et år til et annet.

Bevilgningene til visuelle kunstformål bidro i 2013 til en økning i antallet publikummere ved flere kunstinstitusjoner. Økningen skyldes blant annet Munch-jubileet og biennaler. I 2013 er arbeidet med å sikre og bevare kunstsamlinger generelt styrket.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til visuelle kunstformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Norsk kulturfond

Avsetningen til visuell kunst under Norsk kulturfond skal nyttes til produksjon og formidling av visuell kunst utenfor de faste institusjonene.

Tabell 7.6 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger til visuell kunst 2011–2013

	2011	2012	2013
Totalt antall søknader	1 152	1 178	1 266
Totalt antall tildelinger	332	327	296
Prosentvis tildeling av søknadssum	17	16	18

Kilde: Norsk kulturråd

I løpet av de siste syv årene har antallet søknader økt fra 677 til 1 266. I samme periode er søknadssummen økt med i overkant av 100 mill. kroner.

Avsetningen til visuell kunst under Norsk kulturfond omfatter flere tilskuddsordninger:

Tabell 7.7 Norsk kulturfond – fordeling av midler til visuell kunst 2013–2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Ymse tiltak	26 680	28 599
Kunst og ny teknologi	2 680	2 680
Utstyrsstøtte fellesverksteder	1 340	1 000
Utstillingsstøtte – kunstnere i etableringsfasen	1 502	1 800
Kunsthendelser	1 650	2 000
Overførte tiltak ¹		8 440
Sum	33 852	44 519

¹ Norsk kulturråd har i 2014 omdisponert tilskuddene til Atelier Nord, Produksjonsnettverk for elektronisk kunst (PNEK), Bergen senter for elektronisk kunst (BEK), Trondheim Elektroniske Kunstsenter (TEKS) og Stiftelsen 3,14, som i 2014 fikk sitt tilskudd under kap. 320, post 56, jf. omdisponeringsfullmakten i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskuddsordningen for visuell kunst har som formål å bidra til høy kvalitet og mangfold i samtids-

kunsten og å styrke formidlingen, slik at den profesjonelle kunsten når et større publikum og får en tydeligere plass i samfunnet.

Utstillinger utgjør en stor andel av prosjektene som mottar tilskudd. Antall søknader om støtte til utstillinger fra enkeltkunstnere økte markant i 2013, og det er gitt tilskudd til større og mindre utstillinger fordelt på mange ulike typer visningssteder over hele landet. Utstillingene har stor variasjon i uttrykk. Det er også gitt støtte til en rekke ulike kunstfaglige publikasjoner av høy kvalitet.

Den treårige prøveordningen for kunstnerstyrte visningssteder igangsatt i 2010, skal evalueres i 2014. I påvente av evalueringen fikk fire av de fem visningsstedene som er med i ordningen, videreført tilskuddet ut 2014. I tillegg ble det i 2013 gitt tilskudd til kunstneriske program og andre prosjekter ved kunstnerdrevne visningssteder i etableringsfasen i Trondheim, Bergen, Fredrikstad, Stavanger og Oslo.

Det er i 2013 gitt tilskudd til 12 kunsthøstfestivaler, biennaler og landsdelsutstillinger i Bergen, Stavanger, Hammerfest, Oslo, Tromsø, Vestregionen og Trondheim. Det er i tillegg gitt tilskudd til kunstprogram ved tre litteratur- og musikkfestivaler.

Kulturrådet har de siste årene merket en økt pågang av søknader til prosjekter som finner sted i utlandet. I 2013 ble det behandlet 83 søknader om kunstprosjekter i utlandet. Det ble bevilget tilskudd til tre prosjekter innenfor kategorien utstillingsstøtte til kunstnere i etableringsfasen og til et prosjekt som ble vist under Venezia-biennalen i 2013.

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Regjeringens gave til Kongeparet i forbindelse med deres 75-årsdager i 2012 var temporære utstillinger basert på de kongelige samlingene. I 2013 ble to nye prosjekter ferdigstilt, «Sølvbryllupsgaven 1882» i Tromsø og «Fra Berliner til Buick. Kongelige kjøretøy 1905–1945» i Trondheim og på Jæren. Samlet besøk til «Den kongelige reise» i 2013 var 60 919, hvorav 11 425 barn og unge.

I 2013 var det 150 år siden kunstneren Edvard Munch ble født. Prosjektet «Munch150» var et samarbeid mellom Munchmuseet (Oslo kommune) og Nasjonalmuseet. Jubileumsutstillingen

«Munch150» ble vist i Nasjonalgalleriet og Munch-museet og utstillingen hadde et samlet publikumsbesøk på 484 325, hvorav 338 542 i Nasjonalgalleriet. Jubileumsutstillingen satte besøksrekord i begge museene, og økningen ved Nasjonalgalleriet var 22 pst. fra 2012.

I 2013 var samlet besøkstall i Nasjonalmuseet i Oslo 564 619, en økning på 10 pst. fra 2012.

I tillegg til Nasjonalmuseets faste samlingsutstillinger ble det i 2013 vist til sammen 16 skiftende utstillinger i museets lokaler i Oslo. De 16 utstillingene var alle nye utstillinger.

I 2013 var samlet besøkstall på Nasjonalmuseets landsdekkende program med utstillinger i skoler og gallerier 131 633, en økning på 17 pst. fra 2012.

I 2013 ble 16 utstillinger sendt på vandring til 531 skoler og ni utstillinger på vandring til 44 gallerier. Totalt ble det gitt 2 580 omvisninger.

Nasjonalmuseets utstillinger i utlandet ble totalt sett av 20 860 personer. To utstillinger innen arkitektur ble vist med økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet.

Det ble lånt ut 123 verk fra samlingene, hvorav 76 verk til 16 utstillinger i Norge og 47 verk til 14 utstillinger i utlandet.

I 2013 ble det kjøpt inn 122 kunstverk til en kostnad av 11,5 mill. kroner, mot 9 mill. kroner i 2012.

Nasjonalmuseets FoU-virksomhet ble i 2013 formidlet gjennom utstillinger, publikasjoner og konferanseinnlegg innen museets fire samlingsområder.

Nasjonalmuseet fortsatte arbeidet med revisjon av samlingene, som ble startet opp i 2008, og som er en forutsetning for en vellykket flytting av samlingene til nybygget på Vestbanen. Nasjonalmuseet arbeider med en 5-års bevaringsplan for å sette konserveringsmessig ustabile gjenstander i stand til å bli håndtert, pakket og transportert.

Etter at Stortinget i 2013 godkjente en kostnadsramme for nybygget for Nasjonalmuseet på Vestbanen på 5 327 mill. kroner (2013-kroner), kom detaljprosjekteringen i gang høsten 2013. De første arbeidene med å tilrettelegge Vestbanetomta startet i mars 2014, og selve gravearbeidet i juni 2014.

Det vises for øvrig til omtalen under kap. 328, post 70, som også omfatter Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Kunst i offentlige rom (KORO)

Tabell 7.8 KORO – antall prosjekter i arbeid 2011–2013

	2011	2012	2013
Statlige bygg	61	68	81
Leiebygg/eldre statsbygg	16	13	17
Kommunale og fylkeskommunale bygg	125	122	108
Offentlige uterom	44	48	44
Sum	246	251	250

Kilde: KORO

Størrelse og omfang på de enkelte prosjektene er økende. De fleste kunstprosjektene omfatter mer enn ett kunstverk, og antallet varierer mellom 1 og 50 verk per prosjekt.

På oppdrag fra Kulturdepartementet arbeidet KORO i 2013 med minnesteder etter 22. juli 2011 og monument over Christian Frederik til grunnlovsjubileet i 2014.

Samlet budsjett for statlige bygg utgjorde 128 mill. kroner per 31. desember 2013.

KORO ga i 2013 tilsagn om 9,6 mill. kroner til kunstprosjekter i 24 nye bygg i kommuner og fylkeskommuner. Tilsagnsmottakernes egenandel til kunst var 19 mill. kroner.

KORO ga i 2013 tilsagn om 5,4 mill. kroner til kunst i offentlige uterom, fordelt på 16 kunstprosjekter i ni fylker.

I 2013 avsluttet KORO et registreringsprosjekt for tilstand, plassering og eierskap for kunst i statlige bygg. Rapporten peker på et etterslep i ivaretagelse og sikring av kunstverk i disse byggene og foreslår flere tiltak, blant annet større involvering av brukeretatene. KORO iverksatte flere tiltak i 2014 for å følge opp tiltakene i rapporten.

Andre faste tilskuddsmottakere

Det ble bevilget midler til andre institusjoner og en rekke faste tiltak, jf. postene 72, 75 og 78.

Nordnorsk Kunstnersenters totale publikumstall for 2013 var 35 800, en økning på 20 pst. fra 2012. Økningen skyldes i hovedsak gjennomføringen av Lofoten International Art Festival i 2013. Nordnorsk Kunstnersenter viste 14 egenproduserte utstillinger og én vandreutstilling produsert av andre institusjoner i 2013. Vandreutstillingen hadde til sammen 8 666 besøkende.

OCA hadde ansvaret for det norske bidraget under kunstbiennalen i Venezia i 2013. Telemarksforskning gjennomgikk OCAs virksomhet i 2013. Rapportens anbefalinger følges opp av OCAs styre.

Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet opprettet en ny design- og arkitekturorganisasjon, stiftelsen Norsk design- og arkitektursenter, i 2013. Stiftelsen ble formelt etablert 1. mai 2014. Formålet til den nye stiftelsen er i hovedsak en videreføring av formålene til stiftelsene Norsk Designråd og Norsk Form. Disse stiftelsene og aksjeselskapet DogA ble avviklet i 2013.

Norsk Forms hovedutstilling under Oslo arkitekturtriennale ble den best besøkte utstillingen på DogA noensinne. Totalt besøkstall for Norsk Forms tre utstillinger på DogA i 2013 var 18 603. Norsk Form bidro til 11 internasjonale profileringsprosjekter innen norsk design og arkitektur i 2013.

Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	963	117	121
16	Refusjon av foreldrepenger	271		
18	Refusjon av sykepenges	268		
	Sum kap. 3322	1 502	117	121

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom, jf. kap. 322, post 01.

Kap. 323 Musikkformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	159 729	162 098	163 858
55	Norsk kulturfond	156 117	154 905	247 129
56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	31 429	22 492	
60	Landsdelsmusikerne i Nord-Norge			19 959
70	Nasjonale institusjoner	253 675	265 154	277 279
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	216 684	227 668	240 026
72	Knutepunktinstitusjoner	76 917	80 909	82 138
74	Landsdelsmusikerne i Nord-Norge	18 846	19 606	
78	Ymse faste tiltak	101 495	120 821	123 065
	Sum kap. 0323	1 014 892	1 053 653	1 153 454

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Rikskonsertene, avsetning til musikk under Norsk kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, fire region-/landsdelsorkestre og tolv festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Kapitlet omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på musikkområdet.

Post 56 foreslås avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20. Tilskuddet under post 74 i 2014 er flyttet til post 60.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til musikkformål i 2015 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2015**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Rikskonsertene, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Rikskonsertene får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal nyttes til ordninger og avsetninger til musikk under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter, samt til tiltak av mer varig karakter.

Posten omfatter samlet avsetning til musikk under Norsk kulturfond på 247,1 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20. Herunder foreslås 49,7 mill. kroner overført fra kap. 320, post 74.

Tilskudd til følgende tiltak som i 2014 fikk sitt tilskudd under kap. 320, post 74, foreslås fra 2015 overført til denne posten: Brak – Bergen Rock Aktører, Bok- & Blueshus Notodden, Cosmopolite Scene, Dokkhuset Scene, Folkemusikk nord, FolkOrg, Klassisk, Kompetansenettverk for rytmisk musikk, Midtnorsk Jazzsenter, Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans, Norsk Komponistforening – tilskudd til trykking av noter, Norske konsertarrangører (tidligere Norsk Rockfor-

bund), NOTAM – norsk senter for teknologi i musikk og kunst, Ny Musikk, Regionalt senter for kirkemusikk i Bodø, Samspill International Music Network, Sørnorsk Jazzsenter, Trondheim Jazzorkester, Vestnorsk Jazzsenter og Østnorsk Jazzsenter.

Tilskudd til Norsk Jazzforum, som i 2014 ble gitt fra kap. 320, post 74 og kap. 323, post 78, foreslås overført til denne posten. Videre foreslås tilskudd til Oslo World Music Festival, som i 2014 ble gitt fra kap. 323, post 78, overført til denne posten.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge omfatter Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge. Bevilgningen ble tidligere gitt under post 74.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter tilskudd til Oslo-Filharmonien og Stiftelsen Harmonien i Bergen. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse to orkestrene. Tilskuddene til begge orkestre foreslås økt i 2015 for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av musikk.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Oslo-Filharmonien	143 855	150 178
Stiftelsen Harmonien	121 299	127 101
Sum	265 154	277 279

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder tilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1.

Tilskuddet til Nordnorsk Opera og Symfoniorkester foreslås økt med 6,3 mill. kroner, hvorav 3,6 mill. kroner skal innfri statens andel av økt husleie i forbindelse med innflytting i Stormen. Videre foreslås tilskuddene til Trondheim Symfoniorkester og Stavanger Symfoniorkester økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av musikk.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Det Norske Blåseensemble anno 1734	23 182	23 717
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	49 861	56 112
Stavanger Symfoniorkester	76 674	79 445
Trondheim Symfoniorkester	77 951	80 752
Sum	227 668	240 026

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter tilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen

nedenfor. Finansieringen av knutepunktinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 2 og 3.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Festspillene i Bergen	19 973	20 435
Festspillene i Elverum	2 645	2 732
Festspillene i Nord-Norge	13 295	13 602
Førde Internasjonale Folkemusikkfestival	6 556	6 557
Molde International Jazz Festival	6 819	6 976
Norsk Country Treff	1 697	1 753
Notodden Blues Festival	2 631	2 718
Olavsfestdagene i Trondheim	9 801	10 027
Riddu Ridðu Festivála	2 220	2 293
Stiftelsen Horisont/Mela	7 737	7 315
Ultima – Oslo Contemporary Music Festival	5 442	5 568
Øyafestivalen	2 093	2 162
Sum	80 909	82 138

Post 78 Ymse faste tiltak

Aktivitetsmidler for kor foreslås flyttet fra kap. 320, post 74 til denne posten. Tilskuddsordningen foreslås styrket med 3 mill. kroner, hvorav 1 mill. kroner øremerkes kor på særlig høyt nivå.

Tilskuddet til Norsk musikkråd foreslås flyttet fra kap. 315, post 78 til denne posten.

Tilskuddene til flere tiltak på posten foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etter-spørsel av musikk. Dette gjelder Det Norske Kam-

merorkester, TrondheimSolistene, Det Norske Solistkor og Edvard Grieg Kor.

Det foreslås 4,3 mill. kroner til Grieghallen IKS. Beløpet skal dekke statens andel av rehabiliteringskostnadene i Grieghallen.

Rock City ble overtatt av Namsos kommune i 2013 og det statlige bidraget foreslås nedtrappet til 1,9 mill. kroner for 2015, jf. omtale under programkategori 08.20.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013

Rapporten omfatter avsetningen til musikk under Norsk kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, fire region-/landsdelsorkestre, tolv festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner, samt den statlige virksomheten Rikskonsertene. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på musikkområdet. (Kilde: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter.)

Målene for bevilgningene til musikkformål er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Denne inngår i en

samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet. Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til musikkformål å være tilfredsstillende. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted scenestatistikk.no.

Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten ble i 2013 nyttet til produksjon og formidling av musikk utenfor de faste institusjonene.

Tabell 7.9 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på musikkområdet 2011–2013

	2011	2012	2013
Totalt antall søknader	3 130	3 931	3 763
Totalt antall innvilgede søknader	1 143	1 393	1 434
Prosentvis tildeling av søknadssum	30	26	31

Kilde: Norsk kulturråd

Tabell 7.10 Norsk kulturfond – fordeling av midler til musikkformål i 2013 og 2014

	(i 1000 kr)	
	2013	2014
Tilskuddsordning for musikkfestivaler	45 340	45 000
Publiseringsstøtte for musikkinnspillinger	22 100	22 100
Tilskuddsordning for musikkensembler	40 284	28 793
Tilskuddsordning for kirkemusikk	6 970	8 020
Tilskuddsordning for arrangører	26 700	28 000
Tilskuddsordning for musikere	16 420	16 300
Andre formål musikk	29 732	29 184
Sum	187 546	177 397

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskudd på arrangørfeltet har bidratt til å stimulere, utvikle og opprettholde musikkfestivaler og konsertarrangører innen alle sjangre. Det er også gitt tilskudd til å utvikle kirken som konsert- og kunstarena og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken.

Tilskudd til musikere og musikkensembler har gitt utviklingsmuligheter og profesjonelle betingelser for turnévirksomhet, konsertproduksjon og formidling. Det er også gitt tilskudd til

bestillingsverk, prosjektstøtte og andre musikktiltak.

Hel- og flerårig tilskudd har i 2013 gitt en rekke utøvere og arrangører større forutsigbarhet når det gjelder finansiering og planlegging av virksomheten.

Publiseringsstøtte til musikkinnspillinger har bidratt til å opprettholde en bred produksjon og øke kjennskapen til og formidlingen av musikk fra Norge. Det er også gitt tilskudd til innspilling og

utgivelse av musikk som det er særskilt behov for å støtte eller som det av musikkhistoriske grunner er viktig å tilgjengeliggjøre.

Gjennom tilskudd øremerket vokalfeltet og innenfor den ordinære rammen for tilskuddsordningene kirkemusikk, ensembler og musikere har korfeltet samlet fått økt sine tilskudd i 2013. Både den profesjonelle delen av feltet og andre kor på særlig høyt nivå har blitt prioritert.

Forsøksordningen til likestillingsprosjekter på musikkområdet hadde som formål å støtte og stimulere strategisk arbeid for bedre kjønnsbalanse i musikklivet.

Tilskuddsinstitusjonene

For å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk ble det i 2013 bevilget midler til 19 institusjoner, jf. post 70, 71, 72 og 74, og en rekke faste tiltak, jf. post 78.

I 2013 spilte orkestrene 939 konserter for et publikum på totalt 459 198. Dette er en økning fra 2012, hvor orkestrene spilte 849 konserter for et publikum på totalt 418 720. Billetterte arrangementer hadde 352 249 publikummere i 2013. Av disse var 30 358 (8,6 pst.) fri- og sponsorbilletter. Totalt antall publikum inkluderer også publikum på gratisarrangementer.

Kristiansand Symfoniorkester og Stavanger Symfoniorkester stod for den største økningen i antall konserter, mens Oslo-Filharmonien, Det Norske Blåseensemble anno 1734 og Stavanger Symfoniorkester hadde størst publikumsøkning.

Høsten 2013 og våren 2014 ble det på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en evaluering av Bergen Filharmoniske Orkester, Det Norske Blåseensemble anno 1734 og Trondheim Symfoniorkester. Evalueringsperioden var årene 2010–2013. Evalueringen tok utgangspunkt i hvert orkestres egenart og forutsetninger, og la særlig vekt på kunstnerisk kvalitet og effektiv ressursutnyttelse. Resultatene er presentert i rapporten *Der ordene slutter. En evaluering av Bergen Filharmoniske Orkester, Det Norske Blåseensemble anno 1734 og Trondheim Symfoniorkester* (2014).

Som ledd i oppfølging av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt* har departementet videreført arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunktinstitusjoner, for å undersøke om de har oppfylt knutepunktoppgavet på en god måte. Førde Internasjonale Folkemusikkfestival og Stiftelsen Horisont/Mela ble evaluert høsten 2013 og våren 2014.

Evalueringen viser at Stiftelsen Horisont/Mela samlet sett har god måloppnåelse siste fireårsperi-

ode ut fra de eksisterende kriteriene for knutepunkt. Samtidig viser den at stiftelsen har et potensial for videreutvikling, bl.a. ved i enda større grad å dele sin kompetanse på arbeid med et mangfoldig publikum.

For Førde Internasjonale Folkemusikkfestival viser evalueringen at festivalen i siste fireårsperiode har god måloppnåelse ut fra knutepunktkriteriene.

Festivaler og festspill har i større grad enn orkestrene åpne arrangementer der det bare kan gis anslag over publikumsbesøk. For å gi et mest mulig korrekt bilde av publikumstallet har departementet for knutepunktinstitusjonene valgt å oppgi samlet publikumstall for arrangementer der det utstedes billetter. Totalt antall publikum på 279 846 for 2013 inkluderer publikum med fribilletter og sponsorbilletter, dvs. billetter som inngår i markedsføring eller er betalt på annet vis. Festivalene og festspillene hadde til sammen 1 481 arrangementer i 2013. Dette er 91 færre arrangementer enn i 2012, men med 26 680 flere publikummere. Arrangementene kan omfatte andre sjangre enn musikk, bl.a. teater og dans.

I tråd med føringen i Prop. 1 S (2012–2013) ble tilskuddet til Music Norway i 2013 redusert med 2 mill. kroner som følge av overføringen av årsverk og arbeidsoppgaver til Nasjonalbiblioteket.

Økonomistyringen i tilskuddsinstitusjonene anses i hovedsak å være tilfredsstillende. Utfordringene knyttet til pensjonsforpliktelsene påvirker institusjonenes økonomi i varierende grad, for flere er den svært krevende. Det vises til omtale under programkategori 08.20.

Rikskonsertene

I 2013 gjennomførte Rikskonsertene i alt 10 307 konserter i alle landets fylker, fordelt på skolekonserter, konserter for førskolebarn, arbeidsplasskonserter, flerbruksarrangementer og Barnas verdensdager. Dette er 672 flere enn året før. Den største økningen gjelder Barnas verdensdager, med 467 flere konserter enn i 2012. Rikskonsertene hadde i 2013 et publikum på i alt 1 265 180. Dette er 32 000 færre enn året før, noe som i stor grad skyldes avviklingen av Rikskonsertenenes offentlige konsertvirksomhet.

Skolekonsertene er Rikskonsertenenes kjernevirksomhet. Dette er en landsomfattende ordning som involverer om lag 800 musikere på turné hvert år. Det er i 2013 inngått nye samarbeidsavtaler mellom Rikskonsertene og fylkeskommunene. Avtalene fordeler ansvar for konsertproduksjon,

sikrer musikkprodusenter i alle fylker og regulerer kvalitetsprosesser, kompetanseutvikling og dialog i det nasjonale produsentnettverket.

Skolekonsertordningen er stadig gjenstand for regional tilpasning og endring. Det er satt i gang forsøksprosjekter i Akershus, Østfold, Vestfold og Nord-Trøndelag fylkeskommuner hvor formålet

er større regionalt programmerings- eller turnéansvar.

I 2013 gjennomførte Rikskonsertene nærmere 200 konserter på arbeidsplasser gjennom prosjektet «Konsert på jobben». Dette var en del av Den kulturelle nistepakken, som skulle legge til rette for å gi flere et profesjonelt kunst- og kulturtilbud på arbeidsplassen.

Kap. 3323 Musikkformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	24 851	31 367	30 490
16	Refusjon av foreldrepenger	260		
18	Refusjon av sykepenger	1 143		
	Sum kap. 3323	26 254	31 367	30 490

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Rikskonsertenes inntekter fra skolekonserter, barnehagekonserter og prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 323, post 01.

Rikskonsertene har fått økte inntekter som følge av at kommunenes egenandel for skolekonserter fra høsten 2013 ble økt, jf. Prop. 1 S (2012–2013).

Kap. 324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	74 585	75 127	72 950
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	65 145	58 687	59 892
55	Norsk kulturfond	96 417	112 272	132 144
56	Norsk kulturråd – flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	16 176	16 688	
70	Nasjonale institusjoner	993 270	1 031 912	1 056 593
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	433 489	467 949	482 658
72	Knutepunktinstitusjoner	3 856	3 991	4 123
73	Region- og distriktsopera	48 862	52 022	53 468
78	Ymse faste tiltak	141 948	153 015	180 864
	Sum kap. 0324	1 873 748	1 971 663	2 042 692

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Riksteatret, avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, fire nasjonale institusjoner, fjorten

region-/landsdelsinstitusjoner, én knutepunktinstitusjon, syv region- og distriktsoperatiltak og en rekke andre faste tiltak.

Tilskudd til operavirksomheten i Nord-Norge og Trondheim gis gjennom hhv. Nordnorsk

Opera og Symfoniorkester og Trondheim Symfoniorkester, jf. kap. 323, post 71.

Post 56 foreslås avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20.

Mål for 2015

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til scenekunstformål i 2015 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgifter for Riksteatret utenom turnévirksomheten, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Riksteatrets turnévirksomhet, jf. omtale under post 01.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Den Nationale Scene	112 808	115 261
Den Norske Opera & Ballett	576 969	589 604
Det Norske Teatret	160 214	163 760
Nationaltheatret	181 921	187 968
Sum	1 031 912	1 056 593

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal dekke ordninger og avsetninger til scenekunst under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter, samt til tiltak av mer varig karakter.

Posten omfatter samlet avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond på 132,1 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20. Av den foreslåtte økningen i bevilgningen har 4,9 mill. kroner sammenheng med avviklingen av kap. 320, post 74.

Tilskudd til følgende tiltak som i 2014 ble gitt under kap. 320, post 74, er fra 2015 overført til denne posten: ASSITEJ Norge, Dansearena Nord, Markedet for Scenekunst, Rom for Dans, Studium Actoris og Unima Norge. Tilskuddet til Figurteatret i Nordland foreslås overført til post 78.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de fire institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1.

Tilskudd til flere tiltak på posten foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk. Dette gjelder Bra-

geteatret, Carte Blanche, Rogaland Teater og Teater Innlandet.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Brageteatret	12 722	14 016
Carte Blanche	24 000	25 554
Haugesund Teater	10 692	10 939
Hordaland Teater	11 242	11 502
Hålogaland Teater	47 432	47 827
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	108 721	112 232
Nordland Teater	25 465	26 053
Nord-Trøndelag Teater	13 936	14 258
Rogaland Teater	55 426	57 806
Sogn og Fjordane Teater	17 913	18 327
Teater Ibsen	24 747	25 319
Teater Innlandet	22 238	23 252
Teatret Vårt	26 594	27 209
Trøndelag Teater	66 821	68 364
Sum	467 949	482 658

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Peer Gynt-stemnet. Finansieringen av knutepunktinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 3.

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de operatiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av operatiltakene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 4.

Tilskuddene til Opera Nordfjord og Opera Trøndelag foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av opera.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2014	2015
Bergen Nasjonale Opera	19 763	19 520
Opera Nordfjord	3 708	4 500
Opera Trøndelag	4 096	4 331
Opera Østfold	3 567	3 685
Operaen i Kristiansund	14 647	14 985
OscarsborgOperaen	2 299	2 375
Ringsakeroperaen	3 942	4 072
Sum	52 022	53 468

Post 78 Ymse faste tiltak

Tilskudd til enkelte tiltak på posten foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk. Dette gjelder BIT Teatergarasjen, Black Box Teater og Teaterhuset Avant Garden, samt Teater Manu. I tillegg foreslås tilskuddet til Figurteatret i Nordland fra 2015 styrket og overført fra post 56 til denne posten.

Som følge av at det er avtalt et makeskifte med Oslo kommune om enkelte driftstilskudd, vil kommunen øke tilskuddet til Black Box Teater og Nordic Black Theatre tilsvarende reduksjonen i statlig tilskudd, jf. omtale under programkategori 08.20.

Tilskuddene til Buskerud Teater, døvetolking av teaterforestillinger og Landsforbundet Teatrets Venner foreslås overført fra kap. 320, post 74 til denne posten. Tilskuddet til Norsk Revyfabrik Senter/Norsk Revyfestival foreslås overført fra kap. 320, post 78 til denne posten. Tilskudd til amatørteaterformål foreslås overført fra kap. 315, post 78 til denne posten, jf. omtale under programkategori 08.20. Tilskuddet til Norske Dansekunstneres internasjonale arbeid er fra 2015 foreslått lagt inn under tilskuddet til Danse- og Teatersentrum.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013

Rapporten omhandler avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, Riksteatret, de nasjonale

institusjonene, region-/landsdelsinstitusjonene og Peer Gynt-stemnet, som har status som knutepunktinstitusjon. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på scenekunstområdet. I tillegg rapporteres resultatene for Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget fra bevilgningen under kap. 320, post 53 (kilde: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter).

Målene for bevilgningene til scenekunstformål er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Rapporten inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet.

Bevilgningene til scenekunstformål bidro til at om lag 12 000 forestillinger ble vist for vel 1,9 millioner publikummere i 2013. Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til scenekunstformål for å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted scenestatistikk.no.

Norsk kulturfond

Avsetningen under Norsk kulturfond ble i 2013 nyttet til produksjon og formidling av scenekunst utenfor de faste institusjonene.

Tabell 7.11 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på scenekunstområdet 2011–2013

	2011	2012	2013
Totalt antall søknader	1 133	1 135	1 084
Totalt antall innvilgede søknader	317	324	284
Prosentvis tildeling av søknadssum	23	22	19

Kilde: Norsk kulturråd

Avsetningen til scenekunst under Norsk kulturfond omfattet i 2013 og 2014 følgende tilskuddsordninger og avsetninger:

Tabell 7.12 Norsk kulturfond – fordeling av midler til scenekunstformål i 2013 og 2014

	(i 1000 kr)	
	2013	2014
Tilskuddsordning for koreografi – forprosjekter	1 700	
Tilskuddsordning for scenetekst – forprosjekter	1 700	
Forprosjekt scenekunst ¹		5 000
Tilskuddsordning for fri scenekunst – dans	21 917	23 500
Tilskuddsordning for fri scenekunst – teater	25 163	29 000
Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper	28 000	37 500
Tilskuddsordning for formidling av scenekunst/gjestespill	7 100	7 500
Regionale kompetansesentra for dans	4 100	4 100
Arrangørstøtte dans/scenekunst ²	3 000	7 000
Andre scenekunsttiltak	3 900	3 800
Overførte tiltak post 56	16 013	12 600
Sum	112 593	130 000

¹ Fra 2014 er det opprettet en ny forprosjektordning for scenekunst. Ordningene for scenetekstutvikling og koreografiutvikling er avviklet.

² Fra 2014 er arrangørstøtteordningen for dans utvidet til å gjelde alle sceniske uttrykk.

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskuddsordningen for fri scenekunst – teater og dans har som formål å stimulere og styrke utviklingen av scenekunst utenfor de offentlige institusjonene gjennom støtte til enkeltproduksjoner.

Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper er en ordning der etablerte scenekunstgrupper kan få flerårig tilsagn om støtte. I 2013 hadde ni grupper slikt tilsagn, hvorav seks var forankret i dans som uttrykksform.

Pilotprosjektet for utvikling av profesjonelle dansemiljøer ble omgjort til en støtteordning for

regionale kompetansesentra for dans fra 2013. Ni virksomheter mottok tilskudd fra denne avsetningen i 2013.

Støtteordningene for koreografiutvikling og scenetekst skal bidra til å stimulere til eksperimentering og utforskning i scenekunstfeltet gjennom støtte til forprosjekter.

Arrangørstøtteordningen for dans gir midler til arrangører som formidler dans av høy kunstnerisk kvalitet. Det gis også tilskudd til formidling/gjestespill og andre scenekunsttiltak.

I 2013 var det færre tildelinger enn i 2012. Det må sees i sammenheng med at flere enkeltprosjekter ble prioritert med større tildelinger.

Norsk kulturråd rapporterer at scenekunstgrupper/-utøvere med tilskudd fra ordningen for fri scenekunst og ordningen for basisfinansiering av frie scenekunstgrupper til sammen har vist 2 090 forestillinger for 190 422 publikummere i 2013. Rapporten viser publikumstall for produksjoner produsert i 2013 og for produksjoner produsert i tidligere år, men som er vist i 2013. Prosjekttilskudd fra Norsk kulturråd er gitt både ved tildelinger i 2013 og tidligere år. Det tas forbehold om scenekunstgrupper som ikke har rapportert innen den årlige fristen.

Scenekunstinstitusjonene

For å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk ble det i 2013 bevilget midler til Riksteatret og en rekke institusjoner over hele landet, jf. postene 01, 70, 71 og 72.

I 2013 spilte Riksteatret 455 egne forestillinger for totalt 118 486 publikummere. I tillegg ble det vist 162 forestillinger i samproduksjon med andre teatre for 18 318 publikummere på disse teatrene egne scener. Totalt antall produksjoner var 13, hvorav 7 var samproduksjoner med andre teatre og grupper. Det Norske Teatret var hovedsamarbeidspartner i 2013. Et variert program ble vist på 69 faste spillesteder over hele landet. Samlet sett er Riksteatrets produksjonsaktivitet og publikumsoppslutning stabil sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående år, og høyere enn i 2012.

I tillegg til Riksteatret, ble det gitt statstilskudd til 19 scenekunstinstitusjoner over hele landet. Dette inkluderer fire nasjonale institusjoner, fjorten region-/landsdelsinstitusjoner og en knutepunktinstitusjon.

Riksteatret, de nasjonale institusjonene og region-/landsdelsinstitusjonene hadde til sammen 541 produksjoner i 2013. Antall produksjoner har økt fra 520 i 2012, og har også økt sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående årene.

I 2013 viste disse scenekunstinstitusjonene totalt 7 733 forestillinger for 1 445 798 publikummere. Det totale publikumsbesøket for scenekunstinstitusjonene har gått noe ned (1 538 196 i 2012), mens antall forestillinger har økt (7 309 i 2012). Samlet sett ligger både publikumsbesøket og antall forestillinger i 2013 over gjennomsnittet for de fire foregående årene.

Institusjonenes turnévirkosomhet utgjør en viktig del av målet om å nå et bredt publikum. I 2013 ble det vist 1 918 forestillinger på turné i Norge for et publikum på 265 308. Antall turnéforestillinger og publikumsbesøket på turné har økt fra 2012.

Av dette utgjorde Riksteatrets andel totalt 437 forestillinger på turné for et publikum på 106 191. Riksteatrets forestillinger ble vist fra 11–46 ganger i alle landets fylker. Antall publikum og forestillinger på turné for Riksteatret ligger på et stabilt høyt nivå. Riksteatrets andel av scenekunstinstitusjonenes publikumsbesøk på turné i Norge er stabilt og utgjorde 40 pst. i 2013. Teatrets andel av scenekunstinstitusjonenes turnéforestillinger er stabilt og utgjorde 22,8 pst.

Samlet sett ligger antall turnéforestillinger og publikumsbesøket på turné for scenekunstinstitusjonene på et stabilt nivå sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående årene.

Knutepunktinstitusjonen Peer Gynt-stemnet hadde 68 arrangementer i 2013 for et samlet publikum på 22 800.

Økonomistyringen i scenekunstinstitusjonene anses i hovedsak å være tilfredsstillende. Utfordringene knyttet til pensjonsforpliktelsene påvirker scenekunstinstitusjonenes økonomi i varierende grad, for flere er den svært krevende. Det vises til omtale under programkategori 08.20.

I 2013 og 2014 ble det på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en evaluering av Det Norske Teatret, Nordland Teater og Trøndelag Teater. Evalueringsperioden var årene 2010–2013. Evalueringen tok utgangspunkt i hvert teaters egenart og forutsetninger, og la særlig vekt på kunstnerisk kvalitet og effektiv ressursutnyttelse. Resultatene er presentert i rapporten *Ny giv for teatret – hva må til?* (2014).

Det ble i 2013 bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. post 73 og post 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av scenekunst. Region- og distriktsoperatiltakene viste 257 forestillinger for 85 087 publikummere i 2013. De programmerende scenene, inkludert Dansens Hus, og andre faste scenekunsttiltak viste i 2013 tilsammen 1 370 forestillinger for 119 891 publikummere.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 81 forestillinger for 5 818 publikummere i 2013. 38 av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum på 2 195.

Kap. 3324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	465	500	300
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	25 621	22 100	22 829
16	Refusjon av foreldrepenger	646		
18	Refusjon av sykepenger	637		
	Sum kap. 3324	27 369	22 600	23 129

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter, jf. kap. 324, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter

Inntektene gjelder salg av billetter og program m.m., jf. kap. 324, post 21.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	527 428	531 785	517 001
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	20 105	25 303	21 915
55	Norsk kulturfond	164 316	154 286	172 056
72	Knutepunktinstitusjoner	2 715	2 810	2 903
73	Språkorganisasjoner	3 861	3 996	5 725
74	Det Norske Samlaget	12 914	14 116	14 442
75	Tilskudd til ordboksarbeid	20 473	22 390	19 282
76	Ibsenpris m.m.	5 403	5 592	5 777
77	Prosjekt- og utviklingstiltak	18 225	27 632	
78	Ymse faste tiltak	56 345	68 035	61 694
80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	49 817	52 617	57 782
	Sum kap. 0326	881 602	908 562	878 577

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Kapitlet omfatter også avsetning til litteraturformål under Norsk kulturfond og tilskudd til Det Norske Samlaget, språkorganisasjoner, ordbokformål og ymse andre tiltak.

Departementet foreslår at tilskudd til prosjekt- og utviklingstiltak (tidligere post 77) blir finansiert fra spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn,

bevare, dokumentere og formidle kulturarv; gi tilgang til kultur av høy kvalitet og sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Følgende mål legges til grunn for bevilningene til språk-, litteratur- og bibliotekformål:

- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder
- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren
- Bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og

uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt

- Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek skal produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lyd- og blindeskrift
- Legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1000 kr)	
	2014	2015
Nasjonalbiblioteket	444 941	434 013
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	54 467	50 901
Språkrådet	32 377	32 087

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under Del I, pkt. 1.3. For Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet innebærer dette at til sammen 21,9 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomhetene.

For å styrke folkebibliotekene, foreslår regjeringen å omdisponere 5 mill. kroner fra Nasjonalbibliotekets bevilgning på post 01 til prosjekt- og utviklingstiltak for folkebibliotek.

Tilskuddet til Offentlig utvalg for punktskrift som forvaltes av Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek under post 01, er foreslått videreført på samme nivå som i 2014.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 55 Norsk kulturfond

Tilskuddet går til Norsk kulturråds støtteordninger til litteraturformål, for å stimulere til nyskaping, bredde og spredning av norsk skjønnlitteratur og sakprosa. Midlene går til innkjøpsordningene for litteratur, til festivaler, produksjonsstøtte og til andre litteraturtiltak. Nye distribusjonsmåter og utvikling av e-boka bidrar til at litteraturen når ut til flere lesere. Kulturrådet viderefører et prøveprosjekt for distribusjon av e-bøker til folkebibliotekene under innkjøpsordningene, jf. rapport 2013. Det er ønskelig å inkludere barne- og ungdomsbøker i prosjektet.

Av økningen i bevilgningen har 12,7 mill. kroner sammenheng med avviklingen av kap. 320 post 74. I 2014 fikk Bjørnsonakademiet, Bjørnsonfestivalen, Bokbyen i Fjærland, Bokbyen ved Skagerak, Foreningen !Les, Foreningen Leser søker bok og Norsk Barnebokforum tilskudd fra kap. 320 post 74.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen skal dekke tilskudd til knutepunktinstitusjonen Norsk litteraturfestival – Sigrid

Undset-dagene. Finansieringen av knutepunktinstitusjonen er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 3.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1000 kroner)	
	2014	2015
Noregs Mållag	3 996	4 128
Riksmålsforbundet	1 222	1 487
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur		110

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten går til Det Norske Samlages arbeid med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur gjennom å gi ut et bredt tilbud av bøker på nynorsk.

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

Ordbokprosjektet Norsk Ordbok 2014 ved Universitetet i Oslo avsluttes etter avtalen ved utgangen av februar 2015 når arbeidet med å redigere det tolvte og siste bindet er fullført. Kulturdepartementet har finansiert størstedelen av prosjektet, og som departementets andel av avsluttende prosjektbevilgning foreslås et tilskudd på 3,7 mill. kroner.

Departementet foreslår en vesentlig opptrapping av tilskuddet til arbeidet med Det Norske Akademis Store Ordbok (NAOB). Verket bygger på den eksisterende Norsk Riksmålsordbok, men skal etter planen dokumentere hele majoritetsmållformen. Etter oppdaterte planer og private finansieringstilsagn ligger det nå an til at verket kan publiseres som gratis, digital ordbok på Internett i 2017. Departementet foreslår på dette grunnlag et tilskudd til NAOB på 15,1 mill. kroner.

NAOB skal etter planen også utgjøre kjernen i et dynamisk, digitalt ordboksverk som skal videreutvikles i årene etter 2017, det såkalte BRO-prosjektet (Bokmålets og Riksmålets Ordbase). Departementet foreslår et tilskudd på 0,5 mill. kroner til BRO-prosjektet.

Post 76 Ibsenpris m.m.

Bevilgningen på posten omfatter midler til Den internasjonale Ibsenprisen, stipender til Ibsenpro-

Post 73 Språkorganisasjoner

For 2015 foreslås det å omgjøre posten til en samlepost for alle språkorganisasjoner som får tilskudd.

sjekter verden over, tilskudd til Skien internasjonale Ibsenkonferanse og utgifter til administrasjon av prisen mv. Den internasjonale Ibsenprisen er på 2,5 mill. kroner. Prisen skal gå til en person, institusjon eller organisasjon som har tilført verdensdramatikken eller teatret nye kunstneriske dimensjoner.

Post 78 Ymse faste tiltak

Tilskuddsordningen for nettbaserte leksikon er foreslått flyttet til post 80 fra 2015.

Tilskuddene til Kristelig pressekontor og Landssamanslutninga av nynorskkommunar foreslås ikke videreført i 2015. Tilskuddet til Riksmålsforbundet er flyttet til post 73, jf. ovenfor.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket

Under denne posten gis det tilskudd til ymse bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Nasjonalbiblioteket forvalter bevilgningen og fastsetter den endelige fordelingen av tilskuddene på posten etter en faglig vurdering.

Regjeringen foreslår å videreføre tilskuddsordningen for nettbaserte leksikon som ble opprettet i 2014. Formålet med ordningen er å styrke tilbudet av gratis leksikalske tjenester på norsk som grunnlag for den allmenne kunnskapsutviklingen og meningsdanningen i samfunnet. Nasjonalbiblioteket forvalter ordningen på grunnlag av retningslinjer fastsatt av Kulturdepartementet. Avsetningen til tilskuddsordningen er foreslått flyttet fra post 78 fra 2015.

Oversikt over tiltak som fikk midler under denne posten i 2014, framgår av vedlegg 2.

Rapport 2013

Rapporten omfatter de statlige etatene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet samt Norsk kulturfond.

Under kapitlet bevilges det i tillegg midler til institusjoner og tiltak som definerer sine egne mål, men som gjennom sin virksomhet bidrar til de overordnede målene på språk-, litteratur- og bibliotekområdet. Disse institusjonene og tiltakene rapporterer om sin virksomhet til Kulturdepartementet, og inngår i Kulturdepartementets samlede vurdering av måloppnåelse på området. Den enkelte institusjon og tiltak omtales ikke nedenfor.

Språkrådet

Språkrådet har utviklet en termdatabase for registrering og visning av fagtermer. Denne har i 2013 blitt tatt i bruk i pågående terminologiprojekter. Databasen er også stilt til disposisjon for framtidige offentlige og private terminologiprojekter.

En omorganisering av språkarbeidet i NRK med tilsetning av språksjef og et nettverk av språkkordinatorer har lagt til rette for et utvidet samarbeid med Språkrådet om språklig rådgivning for å øke språkbevisstheten og heve den språklige kvaliteten i eteren.

På oppdrag fra Språkrådet er det utarbeidet en faglig rapport om språklig kvalitet i lærebøker som i 2013 resulterte i at det ble formulert råd og anbefalinger for å sikre god språkrøkt i skolens lærebøker.

Et viktig bidrag til styrket nordisk nabospråksforståelse ble realisert da en nordisk miniordbok for barn og unge ble fullført og gjort tilgjengelig som gratistjeneste på nettet fra 1. februar 2013 (<http://miniordbok.org/>).

Den nye rådgivningstjenesten for minoritetsspråk i Språkrådet kom i operativ funksjon i 2013, og det ble utarbeidet en plan som omfattet både strakstiltak og en mer langsiktig strategi, med nasjonale minoritetsspråk, og særlig kvensk, som prioritert arbeidsområde i første omgang.

Året 2013 var ellers nasjonalt språkår i Norge, organisert som et prosjekt i regi av Nynorsk kultursentrum. Målet var å skape sterkere aksept for verdien av det språklige mangfoldet i Norge. I alt 3 300 arrangementer i hele landet med til sammen 149 000 besøkende ble innrapportert til den nasjonale prosjektledelsen. Ifølge prosjektrapporten

var det ikke samme engasjement for bokmål som for nynorsk, urfolksspråk og minoritetsspråk. Et mål med Språkåret var å påvirke meningsdanningen om språksituasjonen. I en spørreundersøkelse i 2012 var 46 pst. helt eller delvis enige i at nynorsk og bokmål skal være likestilte språk. I 2013 var prosenten 48.

Nasjonalbiblioteket

Alle dokumenter som har blitt gjort allment tilgjengelige i Norge, skal avleveres til Nasjonalbiblioteket. Avleveringen av de fleste materialtypene i 2013 viser små variasjoner sammenlignet med tidligere år. Den største forskjellen er avleveringen av e-bøker, hvor det har vært en markant økning. Dette skyldes både at det gis ut flere e-bøker i Norge, og at Nasjonalbiblioteket har fått på plass en effektiv avleveringsordning for e-bøker basert på et samarbeid med Den norske bokdatabasen AS.

Nasjonalbiblioteket kan med grunnlag i gjeldende regelverk laste ned nettdokumenter etter å ha informert nettstedets eiere om nedlastingen. I hele 2013 ble det lastet ned utvalgte nettsider, blant annet norske nettaviser. Ved årsskiftet ble 770 norske domener samlet inn automatisk.

Alt fysisk pliktavlevert materiale ble registrert, bevart og gjort tilgjengelig for brukerne innen seks uker etter avlevering. Nasjonalbiblioteket har også styrket samlingen med flere viktige nyanskaffelser i løpet av året.

Bruken av Nasjonalbibliotekets fysiske samlinger og besøk i Henrik Ibsens gate 110 har vært stabil samtidig som det har vært mer digitalt innhold og økt bruk av dette. Det har i 2013 blitt markert tre jubileer i Nasjonalbiblioteket: Språkåret 2013, som var en nasjonal markering av alt språk i Norge med grunnlag i 200-årsjubileet for Ivar Aasens fødsel. Stemmerettsjubileet 2013 som var markeringen av at det er 100 år siden norske kvinner fikk stemmerett ved stortingsvalg og 200-årsjubileet for Camilla Colletts fødsel. Flere utstillinger og 133 arrangementer ble også arrangert i løpet av året. Det ble produsert fem plakatutstillinger til bruk i norske folkebibliotek.

Det ble formidlet 180 000 utlån fra Depotbiblioteket i 2013. Det er en økning på 9,3 pst. sammenlignet med 2012.

Videreutviklingen av det digitale nasjonalbiblioteket har vært et viktig satsingsområde også i 2013. Det digitale innholdet har økt, både ved den systematiske digitaliseringen for bevaring og ved digital avlevering. Digitaliseringen av alle Stortingsforhandlinger 1814–2005 er sluttført. Stortin-

get lanserte en tjeneste basert på det digitaliserte materialet, <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlinger/>.

I 2013 ble bl.a. følgende materiale digitalisert:

Tabell 7.13 Digitalisert materiale

Materiale	Antall 2012	Antall 2013
Bøker	7,9 mill. sider	9,7 mill. sider
Aviser	4,6 mill. sider	3,2 mill. sider
Foto	52 000 fotografier	52 000 fotografier
Håndskrifter og notemanus	93 000 sider	56 000 sider
Historisk radiomateriale	190 000 timer	52 000 timer
Stortingsforhandlinger	2,4 mill. sider	Digitalisering sluttført

Publikums bruk av de digitale tjenestene viser betydelig økning fra 2012:

Tabell 7.14 Publikums bruk av digitalt materiale

	2011	2012	2013	Endring i pst.
Sidevisninger fra Nasjonalbibliotekets nettsider	86 mill.	217 mill.	487 mill.	124
Sidevisninger på Bokhylla.no	34 mill.	51 mill.	63,5 mill.	24
Nedlastede pdf-versjoner av bøker	18 400	31 000	46 000	50

Tilbudet av digitale tjenester har blitt større, og det legges bedre til rette for viderebruk av Nasjonalbibliotekets data. Det er registrert over dobbelt så mange sidevisninger fra Nasjonalbibliotekets nettsider som i 2012 og en seksdobling sammenlignet med 2011. Mye av denne økningen følger av aktiv bruk av tjenesten Bokhylla.

Nasjonalbiblioteket har i 2013 tildelt 21,5 mill. kroner i prosjekt- og utviklingstilskudd til 30 søkere. Innsatsområder har blant annet vært mangfold og inkludering, samarbeid og partner-

skap, Leseløftet 2010–2014 og bibliotek som møteplass.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift. Målgruppen er personer med synshemming, dysleksi eller andre funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst.

Tabell 7.15 Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek – bestand, tilvekst og antall lånere

	2011	2012	2013	Endring i pst. 2012–2013
Bestand, folkebibliotek ¹	19 402	20 811	21 913	5
Produksjon og innkjøp, folkebibliotek ²	1 734	1 954	1 327	- 32
Utlån, folkebibliotek	472 933	521 626	564 743	8
Bestand, studielitteratur ³	3 070	3 519	3 979	13
Produksjon, studielitteratur ⁴	460	539	501	- 7
Utlån, studielitteratur	17 370	24 507	32 473	33
Samlet antall lånere	15 419	17 052	18 927	11

¹ Bøker og tidsskrift i digitalt lydbokformat (67 pst. i 2013) og punktskrift (33 pst.)

² Bøker og tidsskrift i digitalt lydbokformat og punktskrift. I tallet for 2013 er tidsskrift/hefter i punktskrift tatt med (88 titler). I tillegg produseres fire dagsaviser og ukentlig tv- og radioguide

³ Bøker i digitalt lydbokformat (91 pst. i 2013) og e-bøker/punktskrift (9 pst.)

⁴ Digitale lydbøker og e-bøker/punktskrift

Det ble lest inn 300 færre lydbøker i 2013 enn i 2012, en nedgang på 50 pst. Nedgangen skyldes en tvist mellom NLB og innlesere om hvilket tilknytningsforhold innleserne skal ha til NLB. På folkebibliotekområdet gikk antall innkjøpte bøker og punktskriftproduksjoner ned. Dette skyldes budsjettmessige prioriteringer og en planlagt nedgang i innkjøp av bøker på engelsk.

NLB har de siste årene brukt betydelige ressurser på utviklingsprosjekter, herunder ny produksjonsteknologi og nye distribusjonsmåter. Utviklingstiltakene har resultert i et bedre tilbud til brukerne, både i omfang og kvalitet. De viktigste tiltakene i 2013 har vært:

- applikasjonen Lydhør ble tatt i bruk. Lydhør gjør det enkelt å søke opp, låne og spille av lydbøker på egen mobiltelefon eller nettbrett

- utvikling av nytt produksjonsverktøy for innleste lydbøker med sikte på implementering i 2014
- forsøksprosjekt med distribusjon av lydbøker via Internett

For å styrke informasjonsarbeidet og nå ut til flere i målgruppen, lanserte NLB kampanjen *Rett til å lese*. Den første delsatningen, vandreutstillingen *Spre ordet*, var rettet mot folkebibliotek over hele landet.

Norsk kulturfond

Norsk kulturråd forvalter en mangfoldig portefølje av støtteordninger til skjønnlitteratur, sakprosa, tegneserier og periodiske publikasjoner, et vesentlig bidrag til norskspråklig identitet.

Tabell 7.16 Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2011–2013

	2011	2012	2013	Endring i pst. 2011–2013
Skjønnlitteratur – voksne (automatisk)	231	234	218	- 6
Skjønnlitteratur – barn/unge (automatisk)	136	141	128	- 8
Oversatt skjønnlitteratur (selektiv)	123	133	126	2
Sakprosa barn/unge (selektiv)	27	24	24	-11
Sakprosa (selektiv)	78	84	82	5
Tegneserier (selektiv)		14	11	
Samlet antall innkjøpte titler	595	630	589	-1

Innkjøpsordningene for litteratur utgjør vel 75 pst. av samlet avsetning på litteraturområdet. Innkjøpsordningen for innkjøp av tegneserier startet i 2012, har et budsjett på 2 mill. kroner årlig og omfatter utgivelser for alle aldersgrupper. I 2013 startet Norsk kulturråd en prøveordning med innkjøp av inntil ti titler av oversatt samtidssakprosa under innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur.

Antall bøker forlag melder på til de automatiske ordningene har økt de siste årene, mens antallet innkjøpte titler har holdt seg rimelig stabilt de siste ti årene. Det har i 2013 vært foretatt en avkortning i prisen per innkjøp i de automatiske ordningene, med 20 pst. på voksenordningen og 25 pst. på barn og unge-ordningen. Norsk kulturråd har satt i gang en gjennomgang av innkjøpsordningene med sikte på endringer fra 2015. I dette arbeidet blir det vurdert endringer i betalingsmodellene for i framtiden å unngå slike

avkortninger i prisen for de innkjøpte bøkene. Avsetningene til hver av de selektive innkjøpsordningene bestemmer hvor mange titler som kan kjøpes inn.

Et prøveprosjekt med parallelt innkjøp av papir- og e-bøker er i gang under ordningen skjønnlitteratur for voksne. De 1 000 eksemplarene Norsk kulturråd kjøper inn til bibliotekene ble i 2013 fordelt på 970 papirbøker og 30 e-bøker. E-boklisensene ble fordelt til 130 folkebibliotek i 50 kommuner. Betalingen til forlag og forfatter er lik for papir- og e-bøker. Prøveordningen løper ut 2014 og vil deretter evalueres med sikte på å etablere en permanent ordning for innkjøp av e-bøker.

Produksjonsstøtteordningene er ment å dekke sjangre som trenger særlig støtte eller som ikke hører naturlig hjemme under innkjøpsordningene.

Tabell 7.17 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2011–2014 til litteraturformål

	(i 1 000 kr)		
	2012	2013	2014
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur, voksne	46 800	46 800	46 800
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur, barn og unge	30 000	30 000	28 800
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur, inkl. oversetterbonus	13 200	13 200	13 200
Innkjøpsordningen for ny norsk faglitteratur, barn og unge	7 500	7 500	6 118
Produksjonsstøtte til bildebøker for barn	1 500	1 500	1 500
Produksjonsstøtte til klassikere	1 000	1 000	470
Produksjonsstøtte til nynorsk litteratur	3 100	3 100	2 000
Produksjonsstøtte til tegneserier	2 400	2 400	2 400
Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa	20 000	21 500	20 640
Støtte til litteraturfestivaler	3 585	4 100	4 280
Innkjøpsordning for nye norske tegneserier	2 000	2 000	2 000
Andre formål litteratur (bl.a. for barn)	5 487	6 600	5 500
Støtte til periodiske publikasjoner	24 100	24 616	23 116
I alt	160 672	164 316	156 824

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	13 334	8 932	9 227
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	132		
16	Refusjon av foreldrepenger	3 495		
17	Refusjon læringer	29		
18	Refusjon av sykepenges	6 686		
	Sum kap. 3326	23 676	8 932	9 227

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, jf. kap. 326, post 01.

Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
55	Norsk kulturfond	10 224	9 600	29 487
70	Det nasjonale museumsnettverket	959 294	1 035 469	1 082 180
78	Ymse faste tiltak	51 382	44 124	15 475
	Sum kap. 0328	1 020 900	1 089 193	1 127 142

Kapitlet omfatter tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, ymse faste tiltak på museums- og kulturvernområdet, samt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern.

- *Forvaltning.* Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig og gjøres tilgjengelige.
- *Forskning.* Museene skal forestå forskning og utvikle ny kunnskap.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv, og gi tilgang til kultur av høy kvalitet.

Målene for bevilgningene til museumssektoren er å bidra til utvikling av museene på følgende områder:

- *Førnying.* Museene skal være profesjonelle og aktuelle og ha en aktiv samfunnsrolle.
- *Formidling.* Museene skal legge til rette for kunnskap og opplevelser.

Budsjettforslag 2015**Post 55 Norsk kulturfond**

Under denne posten er det avsatt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern. Midlene forvaltes av Norsk kulturråd. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan fra 2015 nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter samt tiltak av mer varig karakter.

Av økningen i bevilgningen har 18,6 mill. kroner sammenheng med avviklingen av kap. 320, post 74. I 2014 fikk Landslaget for lokalhistorie,

Landslaget for lokal- og privatarkiv, Norges Husflidslag, Norges kulturvernforbund, Norges museumsforbund, Norsk Folkeminnelag, Norsk ICOM og tidsskriftet Museumsnytt tilskudd fra kap. 320 post 74.

En rekke frivillige kulturvernorganisasjoner m.m. har gode prosjekter som det vil være ønskelig å støtte. Posten er derfor styrket for å kunne imøtekomme flere kvalifiserte søknader.

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen under denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket. Fra 2015 vil det være 65 enheter i Det nasjonale museumsnettverket.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet.

Tilskuddene gitt i 2013 og 2014 til museene i Det nasjonale museumsnettverket til tiltak i grunnlovsjubileet blir ikke videreført i 2015.

Budsjettøkning 2015

Budsjettforslaget for 2015 innebærer en samlet økning på 46,7 mill. kroner. Det foreslås å styrke tilskuddet til 11 av museene i Det nasjonale museumsnettverket. Styrkingene går fram av tabellen under.

Styrkingene i budsjettforslaget for 2015 er knyttet til formidling, bygningsvern, samlingsforvaltning og drift.

Etablering av nye formidlingsarenaer på Svalbard og i Bergen er bakgrunnen for styrking av tilskuddene til hhv. Nordnorsk Kunstmuseum og Museum Vest. Bygningsvern og vedlikehold er bakgrunnen for at det foreslås å styrke tilskuddene til Anno museum (tidl. Hedmark fylkesmuseum) og Museum Stavanger. BuskerudMuseene og Vest-Agder-museet får styrking av tilskuddene knyttet til vedlikehold og drift av museumsjernbaner, samt vedlikehold av sine kulturhistoriske bygninger. Samlingsforvaltning ligger til grunn for styrking av tilskuddene til Mjøsmuseet og Haugalandmuseene. Tilskuddet til Aust-Agder museum og arkiv styrkes på bakgrunn av økte driftskostnader knyttet til at nybygget ved Aust-Agder kulturhistoriske senter skal tas i bruk.

Fra 2015 omfatter bevilgningen til Musea i Sogn og Fjordane også tilskudd til Nordisk kunstsenter Dale. Disse midlene ble i 2014 bevilget under kap. 322, post 78. Musea i Sogn og Fjordane skal i 2015 åpne det nye reiselivsmuseet i Balestrand og har for øvrig utfordringer knyttet til bygningsmessig vedlikehold. På denne bakgrunn foreslås et styrket statlig tilskudd.

Tilskuddene til Nordland Akademi for Kunst og Kultur og The Thor Heyerdahl Institute som tidligere ble bevilget over kap. 320, post 74 overføres fra 2015 til hhv. Museum Nord og Vestfoldmuseene.

Etter avtale med Oslo kommune overtar staten ansvaret for det tilskuddet Oslo kommune hittil har ytt til Norsk Maritimt Museum. I tillegg er tilskuddet til Norsk Maritimt Museum styrket blant annet på bakgrunn av økt behov for rehabilitering og vedlikehold av museets bygningsmasse, samt behov knyttet til samlingsforvaltningen.

Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall:¹

				(1000 kr)
Museum	Årsverk 2013	Besøk 2013	Bevilget 2014	Forslag 2015
Punkt Ø	11,3	47 245	10 755	10 756
Østfoldmuseene	67,2	83 075	26 052	26 564
Akershusmuseet	136,4	188 968	24 911	24 877
Henie Onstad Kunstsenter	20,3	34 150	11 762	11 982
Norsk Folkemuseum	177,3	312 373	128 310	130 707
Norsk Maritimt Museum	41,5	84 405	3 575	15 873
Norsk Teknisk Museum	53,3	248 914	30 405	29 972
Oslo Museum	37,7	98 552	12 102	12 328
Anno museum (tidl. Hedmark fylkesmuseum)	140,5	179 072	57 990	60 074
Gudbrandsdalsmusea	17,6	42 058	4 301	4 381
Lillehammer Kunstmuseum	11,3	27 464	8 308	8 463
Lillehammer museum	75,1	167 925	47 120	47 786
Mjøsmuseet	22,9	56 772	8 353	8 909
Randsfjordmuseene	22,0	20 183	7 089	7 122
Valdresmusea	19,7	41 417	9 626	9 806
Blaafarveværket	41,5	160 203	8 358	8 514
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	15,0	30 850	7 296	7 433
Norsk Bergverksmuseum	21,2	53 389	15 135	15 418
BuskerudMuseene	57,0	124 619	19 536	20 803
Preus museum	10,5	11 346	11 241	11 451
Vestfoldmuseene	71,2	157 579	27 843	28 986
Norsk Industriarbeidermuseum	26,0	23 989	13 783	14 042
Telemark Museum	37,3	102 663	13 022	13 276
Vest-Telemark Museum	19,8	41 144	5 951	6 062
Aust-Agder museum og arkiv ²	51,3	25 376	19 417	20 781
Næs Jernverksmuseum	6,5	13 066	2 477	2 326
Agder naturmuseum og botaniske hage	14,9	91 240	3 721	3 791
Sørlandets Kunstmuseum	12,0	22 757	9 137	9 108
Vest-Agder-museet	51,2	85 444	16 031	17 331
Dalane Folkemuseum	12,8	22 146	3 406	3 469
Haugalandmuseene	29,2	34 120	5 050	5 345
Jærmuseet	69,4	224 481	17 389	17 714
Museum Stavanger	59,8	172 511	17 973	18 809
Ryfylkemuseet	17,2	20 862	5 581	5 685

	(1000 kr)			
Museum	Årsverk 2013	Besøk 2013	Bevilget 2014	Forslag 2015
Baroniet Rosendal	18,8	55 245	1 325	1 350
Bergens Sjøfartsmuseum	12,5	25 902	2 450	2 496
Bymuseet i Bergen	63,0	157 084	16 673	16 985
Hardanger og Voss museum	59,6	36 911	9 894	10 080
KODE Kunstmuseene i Bergen	52,3	198 730	19 599	19 966
Museum Vest	32,5	121 851	7 048	9 180
Museumssenteret i Hordaland	41,3	24 511	10 995	11 201
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	16,6	16 019	3 455	3 520
Sunnhordland Museum	11,4	24 602	2 930	2 985
Musea i Sogn og Fjordane	48,2	60 258	30 506	37 295
Kulturkvartalet	9,5	22 289	6 843	6 971
Nordmøre museum	35,3	69 331	8 109	8 261
Nynorsk kultursentrum	20,7	30 743	17 455	17 781
Romsdalsmuseet	18,5	68 538	6 397	6 517
Sunnmøre Museum	43,0	79 479	14 427	13 697
Museene i Sør-Trøndelag	196,6	537 427	111 002	114 577
Museet Midt	40,5	64 411	10 004	10 191
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	59,0	167 053	23 151	23 384
Helgeland Museum	54,8	67 090	15 879	16 176
Museum Nord	70,5	113 569	18 099	19 788
Norsk Luftfartsmuseum	28,8	48 643	12 404	12 636
Nordlandsmuseet	38,0	82 556	15 015	15 296
Midt-Troms Museum	13,7	25 428	4 172	4 250
Nordnorsk Kunstmuseum	8,5	23 822	18 845	21 198
Nord-Troms Museum	6,8	4 124	3 797	3 868
Perspektivet Museum	7,9	28 789	3 318	3 380
Sør-Troms Museum	26,1	39 311	8 783	8 947
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	18,8	27 684	5 335	5 435
Varanger museum	23,6	34 676	9 441	9 618
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	16,6	41 024	3 394	3 457
Svalbard Museum	7,0	38 509	1 718	1 750
Sum	2577,8	5 385 967	1 035 469	1 082 180

¹ Tall for enheter som i løpet av budsjettåret vil gå inn i en konsolidert enhet, er i tabellen oppført samlet for den konsoliderte enheten.

² Lavt besøkstall skyldes begrenset utstillingsvirksomhet ved Aust-Agder kulturhistoriske senter grunnet flytting.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen under denne posten omfatter ymse tiltak på museums- og kulturvernområdet.

Fra 2015 omfatter bevilgningen også tilskudd til Det Internasjonale Barnekunstmuseet. Disse midlene ble i 2014 bevilget under kap. 320, post 74.

Det foreslås at tilskuddet til hjuldamperen Ski-bladner styrkes med 1 mill. kroner for å bidra til vedlikehold og stabil drift.

Departementet foreslår at tilskuddene til de tre skværriggerne Statsraad Lehmkuhl, Christian Radich og Sørlandet fra 2015 blir finansiert fra spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. Dette gir ingen endring i forvaltningen av tilskuddene.

Prosjekttilskuddet til Prøysen 2014 for Prøysen 100-års jubileum videreføres ikke.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013**Norsk kulturfond**

I 2013 har Norsk kulturråd hatt som mål å stimulere prosjektbasert arbeid med bevaring, dokumentasjon og formidling av materiale som utgjør grunnlaget for økt kunnskap om historie, kunst, kultur og samfunnsliv i Norge. Aktuelle målgrupper har vært kommuner, fylkeskommuner, arkiv, bibliotek, lag og organisasjoner, dokumentarfilm-miljøer og forlag som arbeider med kulturhistorie og kulturvern, samt museum og samlinger som står utenfor Det nasjonale museumsnettverket. Som tidligere har Kulturrådet også i 2013 lagt vekt på å støtte dokumentasjon og formidling knyttet til emner som framstår som forsømte, blant andre kultur og levesett langs kysten, vekselspillet mellom menneske og natur og handlingsbåren kunnskap.

Tabell 7.18 Søknader og tildelinger under Norsk kulturfond – kulturvern i 2011–2013

	2011	2012	2013
Antall søknader	220	229	285
Antall tildelinger	73	82	86
Prosentvis tildeling av søknadssum	19	19	15

Kilde: Norsk kulturråd

Det nasjonale museumsnettverket

St.meld. nr. 49 (2008–2009) *Framtidas museum* har som overordnet mål å styrke museenes faglige profil og samfunnsrolle. Museene i det nasjonale nettverket er bedt om å rapportere på fire overordnede målsettinger gitt i stortingsmeldingen; forvaltning, forskning, formidling, fornying. Denne rapporten baserer seg på innsendt statistikk og rapporter fra 75 institusjoner¹ på Kulturdepartementets budsjett. Samlet sett viser rapportene at bevilgningen blir disponert i samsvar med målene. Tall for hele museumssektoren i Norge blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Norsk kulturråd.

Fornyning

Målet med museumsreformen var å styrke de museumsfaglige miljøene. Konsolideringsprosessen over hele landet har grepet inn i museenes eierstrukturer, eiendomsforhold, organisasjonsform og organisering. Norsk kulturråd iverksatte i 2012 en evaluering med fokus på museumsreformens organisatoriske aspekter. I 2013 ble resultatet av evalueringen lagt fram av Arbeidsforskningsinstituttet i rapporten «Organisering av museene». Studien viser at «museene jevnt over har fått bedre utnyttelse av ressursene, til tross for til dels store utfordringer. Det virker derfor rimelig å anta at konsolidering både har ført til stor-driftsfordeler og i noen grad utløst faglige syner-gier på tvers som kan komme de ansatte og publikum til gode». Rapporten er tydelig på at det er behov for videre vurderinger av museenes betydning og muligheter, også med forankring i internasjonale impulser. Arbeidet med strukturendringer i museumssektoren er videreført i 2013.

¹ Dette omfatter rapportering fra museer på kap. 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket, kap. 322, post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78 Ymse faste tiltak: Jødisk museum i Oslo, Norsk Skogfinsk Museum og Skibladner.

Museene skal rapportere på strategier for en styrket samfunnsrolle. På et overordnet nivå viser rapportene at mange museer er seg bevisst sin samfunnsrolle. Rapportene viser at museene har ulik oppfatning av sin samfunnsrolle og ulike strategier for å styrke den, noe som gir stor variasjonsbredde i sektoren.

Immateriell kultur

UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven ble ratifisert

i 2007. Norge er dermed forpliktet til å verne, synliggjøre og sikre respekt og anerkjennelse for samfunns, gruppers og enkeltpersoners immaterielle kultur på områder som muntlige tradisjoner, utøvende kunst, sosiale skikker, kunnskap som gjelder naturen og universet, og tradisjonelt håndverk. Rapportene viser at museene samlet sett arbeider med alle de fem områdene, med sterkest vekt på tradisjonelt håndverk.

Økonomi

Tabell 7.19 Fordeling av museenes totale inntekter i 2011 – 2013

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2011	Pst. av totale inntekter 2012	Pst. av totale inntekter 2013
Egeninntekter	24,2	24,1	24,8
Samlet statlig tilskudd	49,5	50,0	48,8
Samlet regionalt tilskudd	24,6	24,5	24,2
Annet offentlig tilskudd	1,8	1,4	2,2

Museenes totale inntekter i 2013 utgjorde 2,815 mrd. kroner. Tilskudd fra Kulturdepartementet

utgjør 45 pst. av totale inntekter, dvs. samme andel som i 2012.

Tabell 7.20 Fordeling av museenes totale kostnader i 2011 – 2013

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2011	Pst. av totale kostnader 2012	Pst. av totale kostnader 2013
Lønns- og pensjonskostnader	52,5	53,9	52,8
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	16,9	17,7	16,5
Varer og tjenester, andre driftskostnader	28,5	26,5	28,6
Avskrivninger	2,1	1,9	2,0

Museenes totale kostnader i 2013 utgjorde 2,774 mrd. kroner.

skrift, tegnspråk, storskrift og lettest informasjon. Web Accessibility Initiative (WAI) er en standard for universelt tilgjengelige nettsteder og har retningslinjer for hvordan man presenterer informasjon mest mulig tilgjengelig på nettsider. 51 pst. av museene oppgir at deres nettsider følger denne standarden.

Universell utforming

På museumsfeltet er bevaringshensyn og fredningsbestemmelser knyttet til historiske bygninger en utfordring for fysisk tilrettelegging. Av de 75 museene opplyser 75 pst. at de har tilrettelagte lokaler, som for eksempel teleslynge, heis for rullestolbrukere og rullestolramper. Når det gjelder tilrettelagt formidling, opplyser 68 pst. at de har dette, som for eksempel merking med blinde-

Forvaltning

Rapporteringen og flere større utviklingsprosjekter gir inntrykk av økende grad av bevissthet om forvaltning og prioritering av samlingene. 81 pst.

av museene har planer for bevaring av samlingene, mot 76 pst. året før. 77 pst. har planer for katalogisering, også det en forbedring fra året før. Museene prioriterer i samlingene og satser blant annet på å innhente etterslep innen bevaring og dokumentasjon. 71 pst. av museene har innsamlingsplaner, og mange museer arbeider med fellesløsninger i samlingsforvaltningen. Det rapporteres om både magasinprosjekter og andre former for samarbeid. Flere museer forteller også om nye og gode samarbeidsstrukturer innad i de konsoliderte museene. Museene forvalter i tillegg store arkivsamlinger. Også her er det store etterslep, men museene virker å få stadig bedre oversikt også over dette materialet.

Med målsettingen om å utvikle en koordinert og effektiv forvaltning av samlingene, har Norsk kulturråd i 2013 videreutviklet samarbeidet med flere museer i form av større utviklingsprosjekter. Vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring for museene. I samarbeidsprosjekter mellom flere museer og Norsk kulturråd utvikles et bedre grunnlag for dokumentasjon og forvaltning, drift og vedlikehold av bygninger og anlegg. Det er også satt i gang prosjekter for bedre grunnlag for prioritering av bygninger, med en vurdering av hvilken betydning bygningene har for det enkelte museum.

Av de 75 museene på Kulturdepartementets budsjett, oppgir 65 at de har vedtatte planer for sikring. I 2012 var det en sterk oppgang i antall søknader til den statlige ordningen for sikringsmidler til museene. I 2013 var det noe færre søknader, men det samlede søknadsbeløpet økte. Ordningen forvaltes av Norsk kulturråd. Utviklingen tyder på et fortsatt stort behov for sikringstiltak. Samtidig viser statistikken at antall tilfeller av brann og tyveri ligger på et stabilt og lavt nivå.

Forskning

Museene rapporterer om forskning og kunnskapsutvikling som inkluderer både forskningsbaserte utstillinger, forvaltning av samlinger, produksjon av fagfelleverderte artikler, årbøker og kataloger. Samtlige 75 museer deltar i faglige museumsnettverk, og mange samarbeider med universitet- og høyskolesektoren. 38 museer har inngått formelle samarbeidsavtaler med andre forskningsinstitusjoner.

Kulturrådets forskningsprogram Forskning om museer og arkiv, gjennomført i 2010 – 2012, ble evaluert av Arbeidsforskningsinstituttet i 2013. Rapporten konkluderer med at sektoren fortsatt har behov for støtte til oppbygging av forskerkom-

petanse, forskningsprosesser, nettverksbygging og finansiering. 70 pst. av museene rapporterer at de har forskningsplaner. Dette er en økning fra året før. Det er store variasjoner i museenes rapporter på forskning, med et samlet inntrykk av at forskning i større grad blir løftet fram som en viktig virksomhet ved museene.

Faglige museumsnettverk

Etableringen av faglige museumsnettverk for bedre faglig samordning og samarbeid, har vært en sentral del av museumsutviklingen de siste ti årene. I 2013 var det 23 aktive nasjonale museumsnettverk, og alle museene deltok i ett eller flere av museumsnettverkene. Norsk kulturråd arrangerte en samling for nettverkskoordinatorene der oppfølging av rapporten «Vurdering av faglige museumsnettverk» fra 2011 ble diskutert. Flere av nettverkene har søkt og fått tildelt utviklingsmidler til sin aktivitet. I 2013 deltok 50 museer i ett eller flere nettverksprosjekter.

Formidling

Besøk og formidling

De siste fem årene har besøkstallet til de 75 museene som får tilskudd over Kulturdepartementets budsjett ligget stabilt på omkring 6 millioner besøkende. Sett i forhold til andre europeiske land, er vi blant de fem landene med høyest besøkstall per innbygger. Også antall formidlingsaktiviteter og produserte utstillinger ligger på samme nivå som tidligere. 80 pst. av museene oppgir å ha vedtatt en generell formidlingsplan, og 75 pst. rapporterer om egne formidlingstiltak for barn og unge. Det finnes om lag 1 300 basisutstillinger, 890 temporære utstillinger og 198 vandreutstillinger i museene. Av alle disse er 832 nyprodusert i 2013.

Digital formidling

Digitalt Museum er museenes felles publiseringskanal, et nettsted der museer presenterer objekter og utstillinger. Nytteverdien av å digitalisere og publisere samlingene oppleves som stor. Ved utgangen av 2013 inneholdt Digitalt Museum ca. 1,4 mill. objekter, og nettstedet hadde i underkant av 1,3 mill. besøk i løpet av 2013. Digitalt Museum har i løpet av de siste fem årene hatt en svært positiv utvikling, med fordobling av besøkstallene hvert år. Digital formidling har blitt en sentral oppgave for mange museer og brukes blant annet til internetbaserte pedagogiske opplegg for barn og unge. I prosjektet Kultur- og naturreise er

museumsrelatert materiale blitt koblet sammen med andre institusjoners databaser med tanke på felles mobil formidling.

Mangfold og inkludering

Nettverket for minoriteter og kulturelt mangfold og Samisk museumsnettverk spiller en sentral rolle i arbeid med dokumentasjon og formidling av kulturen til urfolket, de nasjonale minoritetene og nyere minoriteter. Rapportene for 2013 viser at de øvrige museene i noe mindre grad enn tidli-

gere arbeider med minoriteter og kulturelt mangfold. Rapportene viser at begrepet mangfold tolkes vidt, og at det også brukes til å beskrive variasjoner i den tradisjonelle virksomhetens tematikk, formidlingsgrep, arenaer og målgrupper. Mange arbeider med å nå ulike målgrupper. Spesielt henvender museene seg til barn og unge gjennom utdanningssektoren. Flere når nye målgrupper gjennom blant annet å samarbeide med voksenopplæring og asylmottak, og noen har opplegg for demente. Flere museer tilbyr gratis adgang eller tilrettelagte tilbud for særskilte grupper.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	334 592	329 845	329 383
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	16 457	21 000	21 174
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 665	10 344	8 293
78	Ymse faste tiltak	9 582	7 917	8 123
	Sum kap. 0329	372 296	369 106	366 973

Kapitlet omfatter bevilgninger til de statlige virksomhetene Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt. I tillegg inngår tilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Stiftelsen Asta og Misjonsarkivet i kapitlet.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til Arkivverket er å:

- sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon
- øke bruken av arkivene
- utvikle fellesløsninger for arkivsektoren

For Norsk lokalhistorisk institutt er målet å fremme lokal- og stedshistorisk arbeid i hele landet.

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt får i merinntekter under kap. 3329, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Fordeling av bevilgningen:

(i 1000 kroner)		
	2014	2015
Arkivverket	323 255	322 647
Norsk lokalhistorisk institutt	6 590	6 736

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under Del I, pkt. 1.3. For Arkivverket innebærer dette at 8,1 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomheten.

I forbindelse med overføring av arkivoppgaver fra Norsk kulturråd til Arkivverket, foreslår departementet at 1,5 mill. kroner overføres fra kap. 320, post 01 til kap. 329, post 01.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02. jf. forslag til vedtak II nr. 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket.

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 fra denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013

Målet for bevilgningene i 2013 til Arkivverket var å bevare arkiver og gjøre disse tilgjengelig for bruk. Et mål om økt digitalisering var viktig for tilgjengeliggjøringen av arkiver. Målet med bevilgningen til Norsk lokalhistorisk institutt var å fremme lokal- og regionalhistorisk arbeid.

Arkivverket

Arbeidet med en strategi for Arkivverkets tilsyn med offentlige arkivskapere ble igangsatt i 2013. Det ble foretatt 50 varslede tilsyn med offentlige arkivskapere. Av disse var 46 fra kommunal sektor.

Papirbaserte arkiver blir bevart i magasiner. Digitalt materiale bevares i form av avleverte eller deponerte uttrekk fra elektroniske arkiver.

Tabell 7.21 Arkivverkets magasiner for papirbasert materiale

		(i hyllemeter)
	2012	Tilvekst 2013 Sum 2013
Magasinkapasitet	310 400	310 400
Arkivbestand	245 000	7 000 252 000
Uordet arkivbestand		21 079

Av den samlede bestanden av papirarkiver i Arkivverket var 85 pst. statlige arkiv og 15 pst. privatarxiv.

I 2013 har Arkivverket gjennomgått praksis og rutiner for mottak og lagring av elektronisk skapt materiale.

Arkivverkets papirbaserte materiale kan bestilles enten gjennom Arkivportalen eller besøk i etatens lesesaler. Arkivportalen inneholder informasjon om arkivmateriale fra statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner. Arkivportalen har overtatt funksjonen som den nasjonale Samkatalogen for privatarkiver tidligere hadde.

Tabell 7.22 Besøk i Arkivverkets lesesaler og i Arkivportalen

	2011	2012	2013	Endring i pst. fra 2012 til 2013
Besøk i Arkivverkets lesesaler	18 100	15 100	16 800	11
Benyttede arkivstykker i lesesalen	1	1	33 000	1
Besøk i Arkivportalen	65 000	142 000	172 000	20

¹ Arkivverket innførte fra 2013 ny tellemåte for benyttede arkivstykker i lesesalen. Det foreligger derfor ikke sammenlignbare tall fra 2011 og 2012.

Over tid har tendensen vært at besøket og utlånet på lesesalene har vært fallende, og dette har sammenheng med at de mest brukte kildetyperne (folketellinger, kirkebøker osv.) er digitalisert og tilgjengelige på Internett. Publikum bruker i større grad Arkivverkets kildenettsted, www.arkivverket.no/arkivverket/Digitalarkivet, for å få innsyn i arkivene, jf. tabell 7.24 under. Økningen i bruken av Arkivportalen skyldes trolig at portalen er blitt mer kjent som fremfinningssystem. Videre blir stadig flere arkiver tilgjengelige gjennom portalen.

ket.no/arkivverket/Digitalarkivet, for å få innsyn i arkivene, jf. tabell 7.24 under. Økningen i bruken av Arkivportalen skyldes trolig at portalen er blitt mer kjent som fremfinningssystem. Videre blir stadig flere arkiver tilgjengelige gjennom portalen.

Tabell 7.23 Arkivverkets utstillinger, undervisning og andre arrangementer

Utstillinger/arrangementer/undervisning	Antall 2012	Antall 2013
Utstillinger i etatens lokaler	20	17
Arrangementer	46	131
Omvisninger	132	112
Undervisningsopplegg	39	40

De største arrangementene var Slektsforskerdagen og Arkivdagen. Arrangementene og omvisningene hadde til sammen over 6 500 deltakere. Til sammen 2 400 skoleelever og studenter deltok i undervisningsoppleggene.

Arkivverket digitaliserte 4,3 millioner bilder i 2013. Staten har i alt digitalisert 48 millioner

dokumentsider. Dette utgjør ca. to pst. av arkivbestanden. Om lag halvparten er tilgjengelig i Digitalarkivet. Digitaliserte sider som inneholder taushetsbelagt materiale er ikke tilgjengelig i Digitalarkivet.

Tabell 7.24 Rapporterte tall om bruk av Digitalarkivet i 2011, 2012 og 2013

	(i millioner)			Endring i pst.	
	2011	2012	2013	2012–2013	2011–2013
Besøk	5,7	5,1	7,8	53	37
Åpnede sider	227	192	240	25	6

Noark 5 er en offentlig standard for systemer for elektroniske arkiv. Arbeidet med versjon 4.0 av Noark 5 ble igangsatt i 2013, og det er forventet av denne versjonen vil være på plass i løpet av 2014.

Det er inngått 282 avtaler i 2013 om avlevering eller deponering av elektroniske arkiver.

Norsk lokalhistorisk institutt

Virksomheten til Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) omfatter veiledning, kurs og seminarer, forskning og publisering. Størsteparten av formidlingsvirksomheten og en betydelig del av forskningsvirksomheten og veiledningen skjer gjennom NLI's nettsted, www.lokalhistoriewiki.no.

Tabell 7.25 Lokalhistoriewiki – innhold og bruk

	2011	2012	2013	Økning 2012–2013 i pst.
Antall artikler	11 000	13 900	17 000	22
Antall bilder og lydfiler	15 000	22 700	32 200	42
Antall besøk	530 000	603 000	640 600	6
Antall unike gjester	326 000	360 000	533 000	48

NLI forbedret og forenklet den tekniske løsningen for Lokalhistoriewiki. Av de 4 100 nye artiklene på nettstedet, ble 1 400 produsert av NLI.

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	10 525	5 889	6 083
02	Inntekter ved oppdrag	22 392	21 000	21 693
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	1 158		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 323		
18	Refusjon av sykepenges	3 341		
	Sum kap. 3329	38 739	26 889	27 776

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og konsulentttjenester i Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21. Størsteparten av oppdragsinntektene gjelder overføringer for å finansiere driften av interimsorganisasjonen for Norsk helsearkiv. Se nærmere omtale av Norsk helsearkiv i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Programkategori 08.30 Medieformål (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
334	Film- og medieformål	737 196	737 161	737 763	0,1
335	Mediestøtte	348 175	353 156	314 571	-10,9
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	43 823	45 357	45 354	0,0
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet	77 907	74 084	71 288	-3,8
	Sum kategori 08.30	1 207 101	1 209 758	1 168 976	-3,4

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01–01	Driftsutgifter	221 317	222 157	219 221	-1,3
21–23	Spesielle driftsutgifter	15 965	16 220	15 592	-3,9
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	446 834	415 810	452 219	8,8
70–89	Overføringer til private	522 985	555 571	481 944	-13,3
	Sum kategori 08.30	1 207 101	1 209 758	1 168 976	-3,4

Innledning

Programkategorien omfatter driftsutgiftene til Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet samt Norsk filminstitutt. Kategorien omfatter også tilskudd til produksjon av audiovisuelt innhold, regionale filmvirksomheter, EU-program og enkelte andre filmkulturelle formål. I tillegg omfatter kategorien vederlagsordninger og mediestøtte, inkl. tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, lokal-kringkasting, samiske aviser, medieforskning og etterutdanning. Kulturdepartementets hovedoppgaver i denne programkategorien er

- et overordnet ansvar for økonomiske virkemidler (inkl. tilskuddsordninger) og regulatoriske virkemidler (lover og forskrifter) innenfor

områdene redaksjonelle massemedier, audiovisuelle produksjoner, opphavsrett, pengespill og stiftelser

- eierstyring av NRK AS, Norsk Tipping AS og Filmparken AS
- etatsstyringsansvaret for Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Norsk filminstitutt

Statens overordnede ansvar på medieområdet er å fremme ytringsfrihet og demokrati ved å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, jf. Gr.l. § 100. Hovedmålet for regjeringens politikk for redaksjonelle medier er derfor å fremme god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i fremtidens digitale mediesamfunn. Dette skal oppnås ved å legge til rette for en

innovativ og konkurransedyktig medieindustri og et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk, inkludert en sterk nasjonal allmennkringkaster.

For å styrke norsk språk, identitet og kultur er det viktig å legge til rette for at det produseres audiovisuelt innhold på norsk og samisk av høy kvalitet som er tilgjengelig for et bredt publikum.

Det overordnede målet for opphavsretten er å sikre inntekter til kunstnere. Regjeringen er opptatt av at de som skaper åndsverk og utøver kunst skal kunne leve av sin virksomhet. Åndsverkloven er en bærende vegg i kulturpolitikken. Loven sørger for vern av rettigheter til de som investerer i og utvikler åndsverk. Åndsverkloven sikrer dermed rettighetshaverne økonomisk utbytte av sin kreative virksomhet, og er vår viktigste kulturlov.

Det overordnede målet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre et forsvarlig lotteri- og pengespilltilbud i Norge, som ivaretar hensynet til spilleavhengige og sikrer at inntekter fra pengespill tilfaller ideelle formål.

Redaksjonelle massemedier

Tilstandsvurdering

Mediebransjen er preget av raske og omfattende endringer, mange med bakgrunn i den teknologiske utviklingen. I dag er store deler av medieproduksjonen digitalisert. Tv-sektoren er fullt ut digitalisert, og radiosektoren er på god vei med utbygging av dab-nettet. Også avissektoren er delvis digitalisert, ved at stadig flere lesere tar i bruk digitale plattformer for å lese avisinnhold. Disse endringene preger strukturell utvikling, konkurranseforhold, mediebruk og økonomi.

Digitalisering og nye medietjenester fører til endringer i mediebruk. Mens bruken av radio har holdt seg relativt stabil de siste årene, har både papiravislesning og tradisjonell tv-seing gått ned. For avislesingen er nedgangen markant. Til en viss grad veies dette opp ved at både avislesning og tv-seing på digitale plattformer går opp. Internettbruken ser ut til å ha stabilisert seg på et høyt nivå. Bruken av mobilt medieinnhold øker vesentlig. Dette har sammenheng med at salget av smarttelefoner, nettbrett og mobilt bredbåndabonnement har vokst kraftig de siste årene.

De nasjonale redaksjonelle og journalistiske mediene har fortsatt stor betydning som produsenter og formidlere av profesjonell journalistikk om norsk politikk og norske samfunnsspørsmål. Samtidig har digitalisering og nye medietjenester

gitt publikum nye muligheter til å innhente og dele informasjon og til å ytre seg, delta i samfunnsdebatten og produsere og formidle eget innhold. Dette innebærer en betydelig utvidelse av mediemangfoldet og en demokratisering av det offentlige rom.

Mediebransjen har vært preget av økonomiske svingninger i perioden siden 2008. Dette skyldes både konjunktursvingninger og strukturelle endringer knyttet til overgangen til digitale medieplattformer. I tillegg har de tradisjonelle mediene fått økt konkurranse fra nye medier. Det er imidlertid store forskjeller mellom ulike mediesektorer. Mens den kommersielle tv- og radiobransjen har relativt god lønnsomhet, er den økonomiske utviklingen svak for mange papiraviser. Likevel økte det samlede driftsoverskuddet i avisbransjen i 2013, noe som bl.a. skyldes økte abonnementsinntekter og reduserte driftskostnader.

Avisbransjen befinner seg i en krevende omstilling til digital formidling. Så langt har veksten i digitale inntekter ikke erstattet bortfallet av papiravisenes inntekter. Hittil i 2014 har flere store mediekonsern gjennomført omfattende kostnadskutt, der både antallet journalister og ukentlige utgivelser har blitt redusert.

Den tradisjonelle tv-seingen har gått noe ned de siste årene. Digitalisering av kringkasting og integrering av tradisjonelt kringkastingsinnhold i nye medieplattformer innebærer imidlertid at flere aktører tilbyr audiovisuelt innhold til publikum, både direkte (lineært) og på forespørsel (audiovisuelle bestillingstjenester). Dersom man inkluderer de mange nye formene å se tv på, er tallet mer stabilt.

Tilbudet av tradisjonell radio er også relativt stabilt. Forlengelsen av de analoge FM-konsesjonene til P4 og Radio Norge sikrer riksdekkende kommersiell allmennkringkastingsradio også fram til det analoge FM-nettet avvikles. Bruk av digital-radio økte kraftig i løpet av 2013.

Utfordringer og strategier

Det er etablert en rekke virkemidler som sammen skal ivareta regjeringens mål for redaksjonelle massemedier. De ulike mediestøtteordningene, sammen med lisensfinansieringen av NRK, bidrar til å gi økonomisk grunnlag for et mangfold av medier i Norge. Kringkastingsloven, lov om redaksjonell fridom i media og regler om eierskap i media legger til rette for at dette mangfoldet av medier også kan fungere som reelt uavhengige informasjonskilder og stemmer i offentligheten.

Mediestøtte

Det er viktig at nyhetsmediene kan opprettholde sin demokratiske rolle som produsenter og formidlere av kvalitetsjournalistikk og som arena for samfunnsdebatt.

Vilkårene for nyhetsproduksjon forandres imidlertid som følge av de pågående teknologiskiftene i bransjen. Særlig har dette store konsekvenser for papiravisene. Lesere og annonsører beveger seg over på elektroniske plattformer, der betalingsviljen til både publikum og annonsører er gjennomgående lavere enn på papir. En hovedutfordring for avisbransjen er å etablere bærekraftige forretningsmodeller for digitale plattformer.

Pressestøtten har i mange år bidratt til å opprettholde et høyt antall aviser og utgiversteder i Norge. Samtidig har støtten vist seg mindre vellykket som virkemiddel for å opprettholde lokal avis konkurranse, noe som i mange år var et hovedmål med ordningen. Et mangfold av aviser har imidlertid en samfunnsmessig verdi som tilsier at vi fortsatt bør ha støtteordninger for denne sektoren. Regjeringen har som mål å modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Over tid skal pressestøtten omlegges og nivået reduseres.

Våren 2014 fastsatte Kulturdepartementet forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier. Den nye ordningen innebærer at produksjonstilskudd fra 2014 tildeles uavhengig av hvordan mediene velger å distribuere sitt innhold. Likebehandling av formidlingsplattformer er et viktig bidrag til en konkurransedyktig og innovativ mediebransje.

Regjeringen har som mål å redusere pressens avhengighet av statlige støttetiltak. Selv om vi har tradisjoner for å leve med en statssubsidiert kritisk presse i Norge, vil større økonomisk uavhengighet også gi større redaksjonell uavhengighet.

Departementet foreslår å avvike den særskilte tilskuddsordningen for minoritetsspråklige publikasjoner. Tilskuddsordningen har de siste årene hatt bare tre mottakere, og midlene har i hovedsak gått til publikasjoner rettet mot grupper hvor det ikke har skjedd innvandring av betydning i senere år. Ordningen har derfor ikke fungert etter hensikten. Departementet mener at det ikke lenger foreligger noe behov for en egen tilskuddsordning til minoritetsspråklige medier i tillegg til de generelle mediestøtteordningene.

Felles lav merverdiavgift for papir- og e-aviser

Aviser har vært fritatt fra merverdiavgift siden avgiften ble innført i 1970. Fritaket omfatter i dag bare aviser som publiseres på papir. Dette betyr at e-aviser skal omsettes med full merverdiavgiftssats (25 pst). Merverdiavgiftsregelverket gir dermed ikke likebehandling mellom aviser som publiseres på papir og i elektronisk form.

Regjeringen har som mål å modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Det følger av Sundvolden-erklæringen at regjeringen vil likestille papiraviser og e-aviser gjennom å etablere en felles, lav merverdiavgiftssats. Innføring av felles merverdiavgiftssats på papiraviser og aviser på elektronisk form kan gi mer nøytral avgiftslegging av aviser. Regjeringen har derfor satt i gang en prosess med sikte på å notifisere en felles, lav merverdiavgiftssats på 8 pst. for papir- og e-aviser til EFTAs overvåkningsorgan (ESA). Regjeringen ønsker å innføre en overgangsordning for papiravisene med varighet på 5 år.

En felles lav merverdiavgiftssats for papir- og e-aviser vil måtte godkjennes av ESA før ikrafttredelse. Regjeringen vil i denne sammenheng bl.a. vurdere nærmere hvordan e-aviser skal avgrenses og hvordan overgangsordningen for papiravisene skal utformes. Avgrensningen av e-aviser og notifikasjonen til ESA vil bli utarbeidet av Finansdepartementet i samråd med Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet. Videre krever redusert sats på e-aviser endringer i merverdiavgiftsloven og merverdiavgiftsforskriften. Disse må sendes på høring på ordinær måte. Dette er prosesser som vil ta noe tid. Det er foreløpig for tidlig å angi en konkret tidsplan, men en felles lav sats på papir- og e-aviser kan tidligst foreslås i Revidert nasjonalbudsjett 2015 med ikrafttredelse 1. juli 2015. Sakens kompleksitet, i tillegg til at nye regler må notifiseres og godkjennes av ESA og må på offentlig høring, tilsier at et mer realistisk innføringstidspunkt er 1. januar 2016.

Det vises til nærmere omtale av saken i Prop. 1 LS (2014–2015) Skatter, avgifter og toll 2015.

NRK

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et av statens viktigste virkemidler for å nå mediepolitiske mål. I dag fungerer NRK som en garantist for et rikt og norskspråklig tilbud av høy kvalitet på radio, tv, nett og mobil.

Det er syv år siden forrige stortingsmelding om NRK ble lagt fram. Siden den gang har det skjedd store endringer, både med NRK som institusjon og i medielandskapet for øvrig. Mens NRK tidligere primært var en radio- og tv-kringkaster med nettaktiviteter på si, er NRK i dag et stort flermedialt mediehus med en rekke tjenester på radio, tv, nett og mobil. Parallelt er mediemarkedet digitalisert og i noen grad globalisert. Det betyr både at mediebruken er endret, men også at NRKs konkurranse med mediesektoren har forandret seg. Samlet tilsier disse spørsmålene et behov for å gjennomgå rammene rundt NRK på ny.

Departementet arbeider med å legge fram en stortingsmelding om NRK. Meldingen skal blant annet omfatte NRKs finansiering, mandat og grenseflater mot kommersielle aktører.

Medieeierskap

I dag vurderer to ulike tilsyn – Konkurransetilsynet og Medietilsynet – saker om oppkjøp og sammenslåinger på medieområdet. Dette er unødvendig ressurskrevende både for myndighetene og bransjen. Regjeringen legger vekt på effektivisering og forenkling av offentlige virkemidler og ønsker derfor å samle tilsynet med oppkjøp og sammenslåinger på medieområdet i Konkurransetilsynet. Samtidig er mediemangfold og maktspredning viktige mål for regjeringen. Vi trenger en mediesektor som gir oss et mangfold av ulike stemmer. Det er viktig for demokratiet både at vi får høre ulike stemmer og at ulike stemmer får anledning til å bli hørt. Regjeringen mener derfor at det fortsatt er behov for strengere kontroll med oppkjøp og fusjoner på medieområdet enn ellers i samfunnet. Regjeringen vil sende på høring et forslag om å erstatte medieeierskapsloven med nye regler for oppkjøp og sammenslåing av mediebedrifter. Formålet vil være å få et regelverk som ivaretar hensynene til ytringsfrihet og mediemangfold, men som samtidig er tilpasset Konkurransetilsynet som håndhevingorgan.

Digitalisering av radio

En overgang fra analog til digital radio vil bidra til et bedre og bredere radiotilbud. I Meld. St. 8 (2010–2011) *Digitalisering av radiomediet* ble premissene for digitalisering av radiomediet lagt. Meldingen fastsatte bl.a. vilkår for at FM-sendingene kan avvikles i 2017. Stortinget sluttet seg med bredt flertall til konklusjonene i meldingen

og fastsatte fem kriterier som må være på plass for at myndighetene skal kunne akseptere at FM-radio avvikles. Følgende tre kriterier er absolutte og må uansett være oppfylt:

- NRKs digitale sendinger må ha en befolkningsdekning som tilsvarer dagens FM-dekning for P1 (99,5 pst.).
- De kommersielle kanalene i dab-nettet må ha minst 90 pst. befolkningsdekning.
- Det digitale radiotilbudet må representere en merverdi for lytterne.

Dersom følgende to kriterier ikke er oppfylt i 2015, utsettes FM-avvikling til 2019:

- Minst halvparten av radiolytterne må daglig lytte til en digital radioplattform.
- Det må foreligge teknisk tilfredsstillende og rimelige adapterløsninger for radio i bil.

NRKs del av dab-nettet dekker minst 99,5 pst. av husstandene, mens den kommersielle delen av nettet er bygget ut til en befolkningsdekning på minst 90 pst. Tidlig i 2015 vil departementet ta stilling til om kriteriene ovenfor er oppfylt og hvorvidt avvikling av FM kan finne sted i 2017 eller 2019.

Det skal i løpet av våren 2015 legges frem en stortingsmelding om digitalisering av lokalradiosektoren.

Forskning og utvikling på medieområdet

For å styrke forskning og utvikling på medieområdet, ble det i 2014 etablert et handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren via Norges forskningsråd. Gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet skal programmet bidra til ny forskningsbasert kunnskap om kulturlivets og medienes samfunnsrolle og deres teknologiske og økonomiske betingelser. Programmet skal være kultur- og mediepolitisk relevant gjennom å forbedre kunnskapsgrunnlaget for politikkutviklingen, forvaltning og feltets aktører. Programmet skal særlig ha relevans for departementets ansvarsområder innen kunst, kulturvern- og mediefeltene.

Det er programstyret, nedsatt av Norges forskningsråd, som formulerer de endelige forskningstemaene. Programrådet skal sikre at både kultur- og mediesektoren belyses på en god måte. Det er et mål for departementet at forskning og utvikling i større grad skal tilegnes og anvendes som kunnskapsgrunnlag i forvaltning og politikkutvikling. Programplanen skal derfor legge vekt på brukerrettet formidling. Det er videre et

mål at programmet skal bidra til å styrke forskningsmiljøer og kompetansen innen kultur- og mediesektorforskningen. I arbeidet med programplanen skal det derfor vurderes behov for virkemidler som kan utvikle eksisterende og nye forskningsmiljø innenfor kultur- og mediesektoren, og dersom man finner slike behov, vurdere ulike modeller for å ivareta dette.

Både kultur- og mediefeltet og forskningen på disse feltene befinner seg i og må forholde seg til en internasjonal kontekst. Det er derfor viktig å stimulere til samarbeid og nettverksbygging mellom kultur- og medieforskningsmiljøer i Norge og andre land. Forskningsprosjekter bør belyse programmets forskningsområder i et internasjonalt sammenliknende perspektiv der dette er relevant.

Audiovisuelle produksjoner

Tilstandsvurdering

Den raske teknologiske utviklingen fører til store endringer også innenfor den audiovisuelle sektoren. Endringene påvirker hele verdikjeden fra utvikling og produksjon til distribusjon og visning av innhold. Utviklingen har åpnet for større valgfrihet for publikum som selv kan velge hva, når og hvor de ønsker å konsumere audiovisuelle produksjoner. Flere store internasjonale aktører har etablert norske eller nordiske tjenester for strømming av film og tv-serier mv. Audiovisuelt innhold på nye plattformer bidrar til nyskaping også på innholdssiden.

Kino er fortsatt et av de mest brukte kulturtilbudene. Nær tre av fire av oss var en eller flere ganger på kino i løpet av fjoråret.² Kinoene er fortsatt viktig for filmenes møte med publikum. Samtidig blir stadig mer film sett på andre plattformer. Og selv om ungdom fortsatt er den gruppen som går mest på kino, er antall besøk per år i de yngre aldersgruppene på vei ned. Det er ikke lenger en selvfølge at film skal vises først på kino eller at kino skal være den primære visningsplattformen for alle filmer.

De siste årene har en stadig større del av kinopublikummet valgt norske filmer. Det lages jevnt over mange norske filmer, og bredden i tilbudet er stor. Det er imidlertid en tendens til at en voksende andel av kinosalget genereres av et fåtall

storfilmer, mens tallet på filmer med svært lavt kinobesøk øker.

En fersk utredning fra Ideas2evidence, utført på oppdrag fra Kulturdepartementet, viser at selv om markedet for norsk film har hatt en betydelig vekst de siste tiårene, er norsk filmbransje likevel økonomisk lite robust og svært fragmentert. Utredningen til Ideas2evidence viser at tre av fire norske kinofilmer gir en negativ avkastning på egenkapitalen, og over halvparten av disse har et underskudd på mer enn 50 pst. Det er hovedsakelig filmer med tilskudd under NFIs markedsordning, og særlig barnefilm, som genererer betydelige overskudd.

De siste årene har norske filmer markert seg internasjonalt gjennom mange festivaldeltakelser, nominasjoner og priser. Interessen for norsk film har økt utenlands. Mellom 2002 og 2011 økte antallet filmer som ble solgt til utlandet med nær 60 pst., og i samme periode ble verdien av utenlandssalget seksdoblet.

Tilgangen på film via nye plattformer har ført til økt elektronisk omsetning av film. Færre kjøper dvd og blu-ray enn tidligere. Dette får konsekvenser for inntektene til filmprodusentene, men det påvirker også størrelsen på Norsk kino- og filmfond. Fondet består av inntekter fra en avgift på salg av dvd og blu-ray og kinobilletter, og midlene forvaltes av organisasjonen Film & Kino. Forskrift om film og videogram slår fast at avgiftsmidlene skal brukes til ulike filmkulturelle tiltak. Filmfestivaler og cinematek utenfor Oslo har vært blant tiltakene fondet har støttet. Som følge av sviktende inntekter har Film & Kino kuttet i disse tilskuddene, jf. omtale nedenfor.

Markedet for dataspill har endret seg betydelig de siste årene og er i rask vekst. Støtteordningen for dataspill ble innført av Bondevik II-regjeringen i 2003 for å bidra til utvikling av norsk-språklige dataspill for barn og unge. Siden den gang har det skjedd mye på dataspillfeltet i Norge, og den offentlige utviklingsstøtten utgjør en mindre del av den samlede pengestrømmen. Den totale omsetningen i norske dataspillselskaper har økt de siste årene og nærmer seg 300 mill. kroner. Den norske dataspillbransjen består i stor grad av små selskap med få ansatte. Det norske markedet domineres av internasjonale titler, hovedsakelig fra USA, Japan og enkelte europeiske land. Trendene går i retning av flere mindre spill fra uavhengige spillprodusenter, og siste generasjon konsoller har også åpnet for dette.

² Norsk mediebarometer 2013 (SSB)

Utfordringer og strategier

Stortingsmelding om film

Staten yter betydelig tilskudd til produksjon av film, tv-drama og andre audiovisuelle produkter. Den forrige stortingsmeldingen på filmområdet ble behandlet av Stortinget i 2007. Siden den gang har det skjedd mange endringer på feltet. Den digitale utviklingen har gitt store endringer i produksjon, distribusjon, salg og publikumsvaner. Dette har hatt konsekvenser for finansierings- og forretningsmodellene. Det er nødvendig med en ny gjennomgang av filmpolitikken for å sikre at virkemidlene er tilpasset dagens virkelighet og kan møte framtidens utfordringer. Regjeringen ønsker å minske den statlige styringen og sikre fornuftig ressursbruk og målrettet bruk av virkemidlene. Departementet arbeider derfor med en ny stortingsmelding. Meldingen vil gjennomgå de filmpolitiske målene og de statlige tilskuddsordningene. Det er et mål at filmpolitikken bidrar til en bærekraftig bransje. I forbindelse med meldingsarbeidet er det gjennomført en ekstern utredning av økonomien og pengestrømmene i filmbransjen på oppdrag fra departementet. Utredningen er utført av ideas2evidence og er på høring høsten 2014. Departementet har i tillegg fått utredet insentivordninger på filmområdet, utført av Oslo Economics. Også denne utredningen har vært på bred høring.

Den kraftige nedgangen i salget av dvd og blu-ray har ført til betydelig fall i inntektene til Norsk kino- og filmfond (NKFF). Flere av filmtiltakene som fondet finansierer står dermed overfor en usikker framtid. Film & Kino, som forvalter midlene, har sett seg nødt til å kutte i filmkulturelle tiltak de siste årene, og har varslet ytterligere kutt for 2015.

Departementet ser det som nødvendig å gjøre endringer i ansvarsdelingen mellom staten og Film & Kino, og vil komme tilbake til dette i den kommende stortingsmeldingen om film.

I påvente av stortingsmeldingen er det nødvendig med enkelte midlertidige tiltak. Departementet foreslår at det i 2015 gis et tilskudd til NKFF øremerket filmfestivaler, cinematek utenfor Oslo og synstolking. Dette omtales under kap. 334, post 71.

Insentivordninger og filmkommisjon

Regjeringen ønsker å legge til rette for både norsk og internasjonal filmproduksjon i Norge. Flere

andre land har valgt å innføre insentivordninger for å tiltrekke seg utenlandske innspillinger. Departementet fikk våren 2014 utført en ekstern utredning av insentivordninger på filmområdet i andre land. Utredningen har vært på høring. Departementet vil komme tilbake til hvordan en eventuell norsk insentivordning skal utformes.

De nasjonale filmkommisjonsoppgavene lå tidligere hos stiftelsen Norsk filmkommisjon. Dette ligger i dag i Norsk filminstitutt. Departementet anser ikke denne løsningen som optimal, og vil se nærmere på hvordan oppgavene med å markedsføre Norge som opptaksland skal håndteres framover. Dette spørsmålet må ses i sammenheng med en eventuell innføring av en insentivordning for filminnspilling.

Filmparken

Staten ved Kulturdepartementet eier 77,6 pst. av aksjene i Filmparken AS.³ Selskapet tilbyr fasiliteter for innspilling av film og etterarbeid (studioer, lyd- og klipperom, kontorbygg mv.) på sin eiendom på Jar i Bærum.

Departementet la i Prop. 1 S. (2013–14) til grunn at det neppe er grunnlag for drift av anlegget etter dagens modell, siden inntektene på sikt verken kan ivareta eiendommen eller dekke låneforpliktelsene for Filmparken AS. Videre ble det lagt til grunn at staten ikke lenger skal være bundet av forpliktelsen til å sikre studiodrift for spillefilmproduksjon, ettersom anleggene på Jar i liten grad benyttes til produksjon av spillefilm, og dermed ikke lenger ivaretar kulturpolitiske hensyn. Departementet konkluderte med at staten derfor på sikt bør avvikle sitt eierskap til Filmparken. Styret i Filmparken AS arbeider etter en plan som skal realisere departementets forutsetninger. Kulturdepartementet foreslår at departementet gis fullmakt til å selge statens aksjer i Filmparken AS, jf. forslag til vedtak VII.

Beskyttelse av barn mot skadelig medieinnhold

Utviklingen innenfor medieteknologi og mediebruk tilsier at behovet for beskyttelse mot skadelig medieinnhold er større enn noen gang før. Samtidig er det nødvendig å samordne reguleringsene på området og tilpasse den til de teknologiske utviklingen. I dag reguleres formidling av levende bilder i sektorspesifikke regelverk som til

³ [1] Ved siden av staten er Oslo kommune største eier med 11,6 pst. De øvrige 10,8 pst. av aksjene er fordelt på ca. 80 kommuner og én bank.

dels er dårlig tilpasset ny teknologi for formidling av levende bilder. Konsekvensen er bl.a. at det samme innholdet vil være underlagt ulike regler, kontrollregimer, skadelighetsvurderinger og krav til forbrukeropplysning avhengig av hvilken plattform innholdet blir formidlet på. Regjeringen la derfor fram forslag til en ny lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram i juni 2014. Forslaget innebærer en samling og forenkling av regler som i dag finnes i film- og videogramloven og kringkastingsloven, samt gjennomføring av beskyttelsesregler i EU-direktivet om audiovisuelle bestillingstjenester (AMT-direktivet).

Opphavsrett

Tilstandsvurdering

Alt opphavsrettslig beskyttet innhold – som bøker, musikk, filmer, tv-serier og kunstverk – formidles i et helt annet omfang enn tidligere. Digitalisering og distribusjon på Internett har gitt nye muligheter for produksjon og konsum av åndsverk, f. eks. nye strømmetjenester. Utviklingen innebærer også at det har blitt vanskelig for rettighetshaverne å kontrollere bruken av opphavsrettsbeskyttet innhold og håndheve sine rettigheter.

Åndsverkloven skal balansere ulike sett av hensyn. På den ene siden skal den verne rettighetshavernes grunnleggende behov for å kunne leve av sitt arbeid. På den andre siden skal loven fremme samfunnets interesse for tilgang til kultur bl.a. for privat bruk, i undervisning og på bibliotek. Det er samtidig i samfunnets interesse at skapende innsats vernes. Det er viktig å finne en god balanse mellom de ulike interessene loven skal ivareta. I juli ble et forslag til endringer i åndsverkloven om bl.a. avtalelisens og tvisteløsning sendt på høring. Avtalelisens er et effektivt verktøy for enklere forvaltning av rettigheter. I dag er avtalelisensbestemmelsene i åndsverkloven avgrenset til bruk på bestemte områder som er definert i loven. Bruk av avtalelisens på nye områder krever derfor lovendring. Det foreslås bl.a. en generell bestemmelse som vil gjøre det enklere å benytte avtalelisens på nye områder og for nye utnyttelsesformer der brukere og rettighetshavere finner det formåls-tjenlig.

Utfordringer og strategier

Den teknologiske utviklingen har gitt opphavsretten nye utfordringer. Kultur- og mediekonsumet flyttes til nye digitale plattformer. Dette innebærer

nye former for distribusjon av innhold. Endrede bruksmønstre medfører at etablerte forretningsmodeller og verdikjeder i kulturnæringene opplever sviktende inntekter. Samtidig er ulovlig distribusjon av opphavsrettsbeskyttet materiale stadig et problem.

Regjeringen gjennomgår hvordan opphavsretten og kunstnernes inntekter og rettigheter best kan sikres i møte med økende digital spredning av kunst og kultur. Åndsverkloven er under revisjon og skal moderniseres og forenkles slik at den blir et lettere anvendelig verktøy for både brukere og rettighetshavere.

Pengespill

Tilstandsvurdering

Teknologisk utvikling

Pengespill distribueres og formidles over Internett på stadig nye måter, og feltet har vært gjenstand for en stor teknologisk utvikling de senere år. Det innebærer bl.a. at spill tilbys på mange plattformer med en helt annen utforming enn det vi kjenner som tradisjonelle lotterier. Dette skaper utfordringer for den statlige reguleringen av feltet.

Markedsutvikling

Det regulerte markedet består av både statlige og private aktører. Rikstoto og Norsk Tipping AS, står for om lag 78 pst.⁴ av omsetningen. Den private spillsektoren, bestående av bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip, utgjør de resterende om lag 22 pst. av omsetningen⁵.

Omsetningen i det regulerte markedet har siden 2008 hatt en moderat vekst. I hovedsak er det de statlige spillene som vokser. Norsk Tipping AS har hatt en omsetningsvekst på om lag 33 pst fra 2010 til 2013⁶. Deler av denne veksten er knyttet til nysatsninger som Liveodds og Belago. Norsk Tipping AS lanserte i januar 2014 nettbaserte spill. Det er for tidlig å si noe om hvor stor kanaliseringseffekt disse spillene har hatt.

Bingoomsetningen økte kraftig fra 2006 til 2011. Etter flere reguleringstiltak rettet mot bingo de senere år, har omsetningen for bingo og data-bingo gått noe ned i 2012 og 2013. Omsetningen for lotterier og spill ombord på skip synker også.

⁴ Kilde: Lotteritilsynets årsmelding 2013

⁵ Kilde: Lotteritilsynets årsmelding 2013

⁶ Kilde: Lotteritilsynets årsmelding 2013 og Norsk Tippings årsrapport 2013 (Eksklusive Extra)

Vi opplever et stort omfang av markedsføring av uregulerte pengespill rettet mot et norsk publikum på tv-kanaler som sender fra andre land. Slik reklame reguleres av senderlandets regler og kan derfor ikke stanses av norske myndigheter. Det er også flere eksempler på nettspillselskaper etablert i andre land som skreddersyr sine spilltilbud for norske kunder.

Det uregulerte markedet består i all hovedsak av private aktører på Internett som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot norske spillere. I det uregulerte markedet har veksten i antall spillere flatet ut de siste årene.⁷ Dette har skjedd på tross av utbredelsen av nye plattformer for spill og et stort omfang av reklame for uregulerte spilltilbud på tv og Internett. Dette kan indikere at forbudet mot markedsføring av forbudte spill, betalingsformidlingsforbudet og revitaliseringen av spill fra Norsk Tipping AS har bremsset økningen av spill på uregulerte utenlandske nettsteder.

Bingo

Belago er spillterminalene Norsk Tipping AS drifter i bingohaller. De erstatter de tidligere bingoautomatene og bidrar til at bingo kan opprettholdes som et spill innenfor sosialpolitisk ansvarlige rammer. I tillegg bidrar Belago til bingoformålenes overskudd. Overskudd fra Belago utbetales ikke via tippenøkkelen, men fordeles iht. forskrift om bingo med 25 pst. til bingoformålene, 35 pst. til bingoentreprenørene og 40 pst. til Norsk Tipping AS.

I 2011 uttalte et flertall på Stortinget i Innst. 428 L (2010–2011) kap. 2.2 at fra det tidspunktet inntektene fra de øvrige bingospillene (hovedspill og databingo) alene gir inntekter til bingoformålene tilsvarende nivået i 2006 (127 mill. kroner), skal overskuddet fra Belago i sin helhet innlemmes i spillemidlene.

I 2012 ble det utbetalt 266,8 mill. kroner til bingoformål. Av dette beløpet utgjorde overskuddet fra Belago 22 mill. kroner. Andelen fra hovedspill og databingo utgjorde 246 mill. kroner, dvs. betydelig over nivået fra 2006 på 127 mill. kroner som omtales i Innst. 428 L (2010–2011).

Av 3226 formål som har tillatelse til å motta overskudd fra bingo i 2014 er det kun 190 som mottar midler fra spillemidlene. Overskuddet fra bingo bidrar således med viktige inntekter for mange mindre lokale lag og foreninger. Selv om det samlede overskuddet til bingoformålene i 2012 ligger godt over nivået fra 2006, har også

antall bingoformål økt (fra 2087 i 2006 til 3226 i 2014).

Departementet har besluttet at det ikke skal foreslås endringer i forskrift om fordeling av overskuddet fra betalingsautomater oppstilt i bingohaller. Bingoformålene skal fortsatt motta en andel av overskuddet fra Belago, og denne føres ikke inn i tippenøkkelen.

Forskning

Antall spillavhengige er redusert i årene etter at de private gevinstautomatene ble regulert og senere forbudt.⁸ Det ble i 2013 gjennomført en befolkningsstudie som viste at omfanget av problemer knyttet til pengespill i Norge er lavere enn gjennomsnittet fra tidligere internasjonale befolkningsundersøkelser og lavere enn det som er funnet i seks tidligere norske undersøkelser (gjennomført i perioden 2005 – 2010). Omfanget er litt høyere enn funn fra norske undersøkelser gjort i 1997 og 2002.

Samtidig illustrerer befolkningsstudien behovet for en debatt om forbud/restriksjoner mot reklame for pengespill på bakgrunn av at spillere rapporterte at reklame hadde en betydelig effekt i form av å informere om ulike typer pengespill og spillselskap. Ifølge spillere påvirket reklame spilleadferd og spilleintensjoner noe, men reklame ble i liten grad rapportert å øke risikospilling.⁹

Rapporten viser også til at enkelte lovlige norske pengespill, for eksempel databingo og Belago, har relativt stor andel av moderate risikospillere og problemspillere. Regjeringen er opptatt av dette og vil følge utviklingen nøye.

Overskuddsfordeling

Det er ulike fordelingsmekanismer for overskuddet fra det regulerte pengespillmarkedet. Overskuddet fra Norsk Tipping AS fordeles i hovedsak til idrettsformål, kulturformål og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Denne fordelingen omtales nærmere i kap. 4. Idrettslag og -foreninger som er registrert i Frivillighetsregisteret kan også motta finansiering gjennom grasrotandelen. Grasrotandelen er en ordning der spillere hos Norsk Tipping AS kan bestemme at en fast andel av spilleinnsatsen skal gå til et lag eller en organisasjon som er registrert i Frivillig-

⁷ Kilde: Lotteritilsynets årsmelding 2013

⁸ Kilde: Lotteritilsynet, behandlingsstatistikk fra HELFO, statistikk fra hjelpelinjen.

⁹ Omfang av penge- og dataspillproblemer i Norge 2013, Pallesen et. al, Universitetet i Bergen.

hetsregisteret. Grasrotandelen trekkes ut av Norsk Tippings overskudd før fordelingen av spillemidlene beregnes. En liten andel av overskuddet fra Norsk Tipping AS går også til forskning på informasjon om spilleavhengighet, samt forebygging og behandling. Disse midlene finansierer deler av Regjeringens handlingsplan mot spillproblemer. Handlingsplanen har to hovedmål: at få i Norge skal utvikle problematisk spilleatferd og at kunnskapen om spill og spillproblemer skal økes, formidles og deles.

Overskuddet fra Norsk Rikstoto går til hestesporten og norsk hesteavl.

Overskuddet fra bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip går til lotteriverdige organisasjoner godkjent av Lotteritilsynet.

EFTAs overvåkningsorgan

Kulturdepartementet mottok 22. januar 2014 åpningsbrev fra EFTAs overvåkningsorgan (ESA) om at det norske regelverket for lotterier ikke er i tråd med EØS-avtalen. Den 26. mars sendte Kulturdepartementet svar på åpningsbrevet. I svaret holder departementet fast på at Norsk Tipping AS har behov for lotterier som for eksempel Lotto og Viking Lotto som del av sitt kanaliseringsoppdrag, og at det kun er Norsk Tipping AS som skal kunne tilby de aller største lotterispillene. Kulturdepartementet tar sikte på at denne saken vil avsluttes før utgangen av 2014.

Utfordringer og strategier

Spillansvar

Norsk Tipping AS er det viktigste verktøyet i den norske spillpolitikken. Gjennom sin eierstyring av selskapet skal Kulturdepartementet sikre at statens mål på feltet oppnås.

En svært rask teknologisk utvikling i markedet gjør at det er vanskelig å regulere og sanksjonere dette feltet. Kulturdepartementet nedsatte i 2013 en arbeidsgruppe som utreder den teknologiske utviklingen på pengespillmarkedet og vurderer om det er hensiktsmessig med endringer i den norske modellen. Gruppen skal legge fram sin rapport innen utgangen av 2014.

Til tross for at Norsk Tipping AS og Norsk Rikstoto er de eneste aktørene som har tillatelse til å tilby pengespill på det norske markedet, finnes det en rekke spillselskaper som tilbyr uregulerte pengespill rettet mot nordmenn over Internett. Regjeringen vil i 2015 utrede en lisensordning. Dette vil innebære vurderinger av økonomiske, sosialpolitiske og kriminalpolitiske konse-

kvenser ved en mulig lisensordning for slike spillselskaper. Vurderingen av de økonomiske konsekvensene gjennomføres høsten 2014. Utredningen vil gi et faktagrunnlag om det uregulerte markedet som kan brukes i den videre utviklingen av pengespillpolitikken.

Departementet har bedt Lotteri- og stiftelsestilsynet utarbeide en årlig rapport om spillansvar hos Norsk Tipping AS. Rapporten skal utgjøre en integrert del av departementets eierstyring av selskapet og behandles av Norsk Tippings generalforsamling. I rapporten for 2013 fremgår det at Lotteritilsynet mener at Norsk Tipping AS i hovedsak oppfyller kravet om å tilby ansvarlige spill.

Regelverksendringer

I Sundvolden-erklæringen framgår det at regjeringen ønsker å legge beslutning om nye lotterikonsepter til Lotteritilsynet. Videre fastslås at regjeringen vil støtte opprettelsen av flere ikke-vanedanvende lotterikonsepter som kan styrke frivilligheten, forutsatt at dette ikke utfordrer den norske enerettsmodellen EØS-rettslig. Kulturdepartementet arbeider i henhold til dette med et utkast til endringer i forskrift til lov om lotterier.

Stiftelser

Tilstandsvurdering

Ved utgangen av 2013 var det 7438 stiftelser registrert i Stiftelsesregisteret. 873 var næringsdrivende stiftelser, og øvrige var alminnelige stiftelser. Generelt sett er det en sunn økonomisk utvikling i norske stiftelser, hvor egenkapitalen fortsetter å øke. Det er en trend i retning av flere store og færre små stiftelser, og antall stiftelser med egenkapital på over én mrd. kroner har økt. Undersøkelse av utdelinger i årene 2009–2011 viste at det ble delt ut om lag 3 mrd. kroner per år fra stiftelsene. Forskningssektoren har fått mest penger (31 pst.), mens utdanning (15 pst.), kultur (12 pst.), idrett (6 pst.) og sosiale formål (13 pst.) også mottar betydelige beløp fra stiftelsene.

Utfordringer og strategier

Stiftelser har, til forskjell fra andre selskaps- og organisasjonsformer, verken eiere eller medlemmer som kan kontrollere stiftelsen og bruken av dens midler. Det er derfor nødvendig å føre tilsyn med stiftelser, særlig med at formålet etterleves og at kapitalen fordeles i samsvar med lovgivning,

formål og vedtekter. Fra Stiftelsestilsynet startet opp sin virksomhet i 2005 har tilsynsansvaret økt betydelig, og den kapital stiftelsene forvalter er blitt vesentlig større. Fra 2005 til 2013 har den bokførte egenkapitalen i stiftelsene økt fra 43 mrd. kroner til 125 mrd. kroner. Generelt var det i 2013 en økning i alle sakstyper ved stiftelsestilsynet, med unntak av klagesaker.

Stiftelsestilsynet har utarbeidet en strategi for styrking av tilsynsarbeidet for 2013–2015. Strategien omfatter avklaring og utvikling av regelverk, risikovurdering av områder med tanke på mislighet, styrking av områdekunnskap, etablering av treffpunkt med nasjonale og internasjonale aktører og formidling av resultater.

Tilsynsansvaret har blitt større og hver tilsynsak mer kompleks. Stiftelsestilsynets tilsyn og kontroll omfatter til dels komplekse problemstillinger som kan angå store økonomiske verdier. Effektivt tilsyn med stiftelser bidrar til å styrke

legitimiteten til stiftelsesformen, noe som på sikt kan påvirke kapitaltilførselen til norske stiftelser og deres formål. Forsvarlig saksbehandling kan i enkelte tilfeller være svært ressurskrevende. Årsavgiften til stiftelser ble økt med virkning fra 1. januar 2014 for å styrke arbeidet med tilsyn og kontroll.

Klagesakene etter stiftelsesloven har blitt flere og mer omfattende. Et forslag om å opprette en stiftelsesklagenemnd har vært på høring. Stiftelsesklagenemnda skal avløse Nærings- og fiskeridepartementet som klageinstans for vedtak gjort av Stiftelsestilsynet.

Regjeringen legger vekt at regelverket på stiftelsesfeltet i størst mulig grad bidrar til å fremme stiftelsesformen, og vil vurdere om gjeldende regler gir hensiktsmessige rammevilkår for norske stiftelser eller om det er nødvendig å foreta endringer.

Kap. 334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	154 783	155 721	154 760
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 592	8 572	8 765
50	Filmfondet, <i>kan nyttes under post 71</i>	436 501	405 301	441 479
51	Audiovisuelle produksjoner	10 333	10 509	10 740
71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	23 235	39 277	14 768
73	Regional filmsatsing	52 551	56 948	58 827
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor, <i>kan overføres</i>	26 820	24 917	25 739
78	Ymse faste tiltak	27 381	35 916	22 685
79	Til disposisjon	1 000		
	Sum kap. 0334	737 196	737 161	737 763

Kapitlet omfatter driftstilskudd til de statlige virksomhetene Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Kapitlet omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, regional filmsatsing, kontingent for å delta i internasjonale programmer og andre tiltak på filmområdet.

Kulturdepartementet foreslår enkelte tekniske endringer i kapitlet f.o.m. 2015. Det har tidligere

vært bevilget tilskudd som forvaltes av Norsk filminstitutt under post 50, 71 og 78. Departementet foreslår at de fleste tilskudd som forvaltes av Norsk filminstitutt samles under post 50. I tillegg foreslår departementet å flytte tilskudd til lokal-kringkasting fra post 71 i dette kapitlet til nyopprettet post 74 Tilskudd til lokalkringkasting i kap. 335 Mediestøtte.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for film- og medieformål.

Målet for bevilgningene til filmformål er å legge til rette for

- et bredt og variert tilbud av høy kvalitet
- solid publikumsoppslutning
- en bærekraftig audiovisuell næring

Budsjettforslag 2015**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Medietilsynet og Norsk filminstitutt. Videre finansierer bevilgningen nasjonale eksperter til EU-programmene, jf. post 75. Enkelte utredningsoppgaver mv. innenfor programkategori 08.30 kan også dekkes over denne posten.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. For Medietilsynet og Norsk filminstitutt innebærer dette at 4,7 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomhetene.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. For Medietilsynet og Norsk filminstitutt innebærer dette at 90 000 kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomhetene.

Post 50 Filmfondet, kan nyttes under post 71

Norsk filminstitutt fordeler midlene mellom ulike ordninger og tiltak. Norsk filminstitutt forvalter de statlige tilskuddsordningene til audiovisuelle produksjoner i henhold til gjeldende forskrifter.

Posten foreslås økt som følge av at bevilgningene for følgende formål flyttes til post 50:

- tilskudd til manuskriptutvikling (flyttes fra kap 334, post 71)
- innkjøpsordninger for norske filmer og data-spill til bibliotekene (flyttes fra kap 334, post 71)
- tilskudd til regionale filmtiltak for barn og unge (flyttes fra kap 334, post 78)
- diverse filmkulturelle tiltak og støtte til deltakelse på kurs (flyttes fra kap 334, post 78)

Regjeringen ønsker at maktspredning og mangfold skal styrkes gjennom desentralisering av beslutninger. Det legges derfor opp til at det er Norsk filminstitutt som selv skal fastsette fordelingen av midler mellom de ulike ordningene. Dette representerer også et forenklingstiltak i tilskuddsforvaltningen, samtidig som det gir rom for større fleksibilitet. Med bakgrunn i dette samles nå de fleste av tilskuddene som forvaltes av Norsk filminstitutt på post 50.

Post 51 Audiovisuelle produksjoner

I avtale mellom Kulturdepartementet og TV 2 AS er det fastsatt at TV 2 AS skal betale et årlig vederlag til de tilskuddsordningene for audiovisuelle produksjoner som forvaltes av Norsk filminstitutt, jf. nærmere omtale under kap. 5568, post 72. Midlene forvaltes av Norsk filminstitutt og skal nyttes på samme måte som midlene under post 50, jf. omtalen ovenfor.

Post 71 Filmtiltak m.m., kan overføres, kan nyttes under post 50

Bevilgningsforslaget under posten omfatter tilskudd til

- filmfestivaler – 10,7 mill. kroner
- cinematek utenfor Oslo – 3,8 mill. kroner
- synstolking av norske filmer – 0,2 mill. kroner

Midlene gis som et engangstilskudd til Norsk kino- og filmfond. Midlene forvaltes av Film & Kino. Se omtale av tiltakene under programkategori 08.30.

Posten er redusert som følge av at midler til manuskriptutvikling og innkjøpsordningene for

norske dataspill og filmer til bibliotekene foreslås flyttet til post 50, jf. omtale over. I tillegg er midler til lokalkringkastingsformål, som forvaltes av Medietilsynet, foreslått flyttet til kap. 335, post 74, jf. omtale der.

Post 73 Regional filmsatsing

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken.

De regionale filmsentrene skal benytte de statlige tilskuddene til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, utvikling av dataspill, kompetansetiltak lokalt og tiltak for barn og unge. Et regionalt filmsenter må ha et etablert filmmiljø i regionen og lokal og regional politisk oppslutning.

Midlene til regionale filmsentre tildeles etter kriterier som ble fastsatt i 2012. 2015 er det første året kriteriemodellen fullt ut legges til grunn for fordeling av midler, etter en overgangsperiode med innfasing av modellen.

Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISF) har nasjonal status. Tildelingen til virksomheten blir derfor foretatt på særskilt grunnlag, og ikke ut fra de kriteriene som midler til de regionale filmsentrene fordeles etter.

De regionale filmfondene skal benytte de statlige tilskuddene til utvikling og produksjon av kinofilm, kortfilm, dokumentarfilm og tv-serier og til utvikling av dataspill. Det er en forutsetning for de statlige tilskuddene til regionale filmfond at regionene bidrar med minst like mye lokale/regionale fondsmidler. Tilskudd til regionale filmfond er en prøveordning som gjelder t.o.m. 2015, i påvente av den kommende stortingsmeldingen om film. Departementets fordeling av midler til filmfond i 2015 er basert på vurderinger av filmbransjens størrelse i regionen og fondets arbeid og resultater.

Tilskuddet til regionale filmsentre, regionale filmfond og Internasjonalt Samisk Filminstitutt kan ikke nyttes til drift.

Ordningen forvaltes av Norsk filminstitutt.

Departementet foreslår at bevilgningen på posten fordeles slik det framgår av tabellen.

Tabell 7.26 Fordeling av midlene til regional filmsatsing i 2015

	(i 1000 kr)	
	2014	2015
Filmsentre		
Nordnorsk filmsenter	8 200	8 236
Vestnorsk filmsenter	8 596	9 970
Midtnorsk filmsenter	5 000	5 430
Østnorsk filmsenter	4 000	3 698
Filmkraft Rogaland filmsenter	4 700	4 589
Sørnorsk filmsenter	4 500	4 134
Viken filmsenter	7 927	8 282
Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISF)	3 158	3 262
Sum	46 081	47 601
Filmfond		
Film3	2 588	2 673
Fuzz	2 588	3 175
Filminvest Midt-Norge	1 035	1 569
Filmkraft Invest	2 068	2 136
FilmCamp	2 588	1 673
Sum	10 867	11 226
Totalt	56 948	58 827

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor, kan overføres

Bevilgningen dekker mediedelen av utgiftene til Norges deltakelse i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa 2014–2020. Det vises også til kap. 320 post 75, hvor utgifter knyttet til norsk deltakelse i kulturdelen av EUs program finansieres. Kreativt Europa har som formål å fremme kulturelt og språklig mangfold i Europa, og å fremme europeisk kulturarv. I tillegg skal programmet bidra til å styrke konkurranseevnen til den kulturelle og kreative sektoren i Europa, og særlig audiovisuell sektor. Programmet har en samlet ramme på 1,46 mrd. euro og gir norske kultur- og medieaktører bedre finansierings- og utviklingsmuligheter. Kulturrådet og Norsk filminstitutt er kontaktpunkt for norske søkere.

Bevilgningen dekker også kostnader til EU-programmet Safer Internet 2009–2013, som Norge deltok i frem til programslutt ved utgangen

av 2013. Selv om programmet er avsluttet, vil det fortsatt påløpe kostnader i forbindelse med programutbetalinger til løpende prosjekter (etteslep). Formålet med programmet var å fremme sikker bruk av Internett og annen kommunikasjonsteknologi blant barn og unge, og motkjempe ulovlig innhold og skadelig adferd ved bruk av ny teknologi. Disse aktivitetene er nå omfattet av forordningen om Connecting Europe Facility (CEF-Digital), som Norge deltar i gjennom Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Det tas forbehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasingninger.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet, bl.a. medlemskap i internasjonale programmer.

Gjennom Europarådet er Norge medlem av Det Audiovisuelle Observatoriet og filmstøtteord-

ningen EURIMAGES, som gir tilskudd til europeiske samproduksjoner. Det totale budsjettet i EURIMAGES er i 2015 på 25,4 mill. euro. Norge har også tiltrådt Europarådets konvensjon om samproduksjon av film. Norske samproduksjoner under konvensjonen godkjennes av Norsk filminstitutt.

Nordisk Film- og TV-fond ligger under Nordisk Ministerråd og gir tilskudd til film og tv-produksjoner. Budsjettet for fondet er i 2015 på om lag 80 mill. kroner, hvorav 73,7 mill. kroner er produksjonstilskudd. Norge gir tilskudd til fondet via Kulturdepartementet, NRK og TV 2.

Posten foreslås redusert som følge av at tilskudd til regionale filmtiltak for barn og unge, diverse filmkulturelle tiltak og støtte til deltakelse på kurs foreslås flyttet til kap. 334, post 50. I tillegg er tilskudd til SSBs Mediebarometer og tilskudd til Medienorge flyttet til kap. 335, post 73 Medieforskning og etterutdanning. Tilskuddet til New Nordic Films, Nordiske Mediedager og Radiodagene foreslås avviklet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten framgår av vedlegg 1.

Rapport 2013

I det følgende rapporteres det på måloppnåelse på det audiovisuelle området. Målene gjelder audiovisuelle produksjoner som omfattes av Forskrift om tilskudd til audiovisuelle produksjoner.

Det er samlet sett departements vurdering at målene om tilbud, kvalitet, publikumsoppslutning og salgstall i stor grad ble innfridd i 2013, jf. rapportering nedenfor. Når det gjelder regjeringens mål om en bærekraftig audiovisuell næring viser en fersk analyse at det står dårlig til, jf. omtalen nedenfor og i programkategori 08.30.

Et bredt og variert tilbud av høy kvalitet på alle relevante visningsplattformer

Norsk filminstitutt (NFI) vektla i 2013 kunstnerisk kvalitet og ga større tilskudd til enkelte prosjekt. NFIs satsing på talentutvikling og internasjonalisering er også viktige kvalitetsdrivere. Den internasjonale interessen for norsk film er voksende, og norsk film konkurrerer om viktige internasjonale priser.

Premierefilmene i 2013 viser relativt god variasjon, både i sjanger, innspillingssted og kjønnsbalanse. De fleste filmene er innspilt helt eller delvis utenfor Oslo. Det var flere sterke sjangerfilmer i 2013 med gode besøkstall. De 24 kinofilmene fordeler seg på 7 sjangre.

NFI arbeidet i 2013 for å legge til rette for produksjon og utvikling av flere norske tv-drama av høy kvalitet, herunder tv-drama for barn og unge. NFI prioriterte norske tv-drama ved tildeling av midler og la særlig vekt på tv-drama i sin kompetansebygging. 13 prosjekter fikk utviklingstilskudd og 8 prosjekter fikk produksjonstilskudd, herunder henholdsvis ett og fire til tv-serier for barn og unge.

NFI har videre satset på utvikling av dataspill for å sikre at barn og unge får tilgang til spill av høy kvalitet basert på norsk språk og kultur. I 2013 økte støtten til dataspill med over 50 pst. fra 2012. NFI økte antallet tilskudd og ga større tilskudd til enkelte prosjekt. 31 spill fikk utviklingstilskudd og 25 spill fikk lanseringstilskudd, mot hhv. 23 og 5 i 2012. Videre arrangerte NFI dataspillkonvent for spillbransjen for å fremme kompetanseheving og nettverksbygging og «NM i game-play» for å stimulere til kreativitet og nyskaping.

NFI formidler norske filmer gjennom dvd-utgivelser og nettbaserte filmtjenester som Filmarkivet.no og Filmrommet.no. Filmarkivet.no inneholder NFIs nasjonale digitale filmarkiv, sammen med Norgesfilms filmkatalog. Filmrommet.no er en abonnements tjeneste der filmene i Filmarkivet.no er tilrettelagt for undervisning på skoler, bibliotek og institusjoner. Bruken av NFIs nettbaserte tjenester er økende, fra om lag 6000 besøk i 2009 til om lag 30 000 besøk i 2013. En ny abonnements tjeneste er under utvikling, som vil gjøre tjenesten mer brukervennlig for privatmarkedet.

Publikumsoppslutning og internasjonal deltakelse

Norske filmer ble i 2013 sett av om lag 2,7 millioner tilskuere på kino. Dette er 500 000 flere enn året før, og nest beste publikumsoppslutning for norske filmer på kino siden 1975¹⁰. Av de 25 filmene som hadde kinopremiere i 2013 var det kun to som ikke solgte mer enn 10 000 kinobilletter og dermed ikke kvalifiserte for utbetaling av etterhåndstilskudd. Nesten 23 pst. av kinobesøket var på norske filmer. Dette er en markant oppgang fra 2012 (17,9 pst. norskandel), selv med bare én premierefilm mer. Oppgangen henger i stor grad sammen med at det i 2013 kom flere norske barnefilmer på kino. Den mest sette filmen på norske kinoer i 2013 var en norsk barne- og familiefilm (*Solan og Ludvig – Jul i Flåklypa*).

¹⁰ Flåklypa Grand Prix satte besøksrekord på kino og bidro til at 1975 fortsatt er året med størst publikumsoppslutning om norske filmer på kino

I 2013 ble det solgt om lag 860 000 eksemplarer av norske kinofilmer på dvd. Norskandelen på dvd-markedet anslås til 7,7 pst. Dette er en reduksjon fra 2011. Det knytter seg imidlertid stor usikkerhet til tallene for dvd-omsetning. Seertall for norske filmer som ses som klikkefilm kommer i tillegg.

Verdien av den norske filmeksporten er beregnet til 45 mill. kroner i 2011¹¹. Dette er en nedgang på 15,6 pst. fra 2010, da eksportverdien var 53,3 mill. kroner. Europa er det viktigste markedet for salg av norsk film, og står for 70 pst. av kjøpene.

Antall internasjonale priser til norske kinofilmer har ligget stabilt over tid, med en liten nedgang fra 2012 til 2013. 62 forskjellige norske spillefilmer ble i 2013 vist på filmfestivaler i 50 land, sammenlignet med 52 titler i 45 land i 2012.

¹¹ Som er det sist målte år, pga. etterslep i rapporteringen.

Den audiovisuelle næringen

Ifølge en utredning fra Ideas2evidence av august 2014 er norsk filmbransje økonomisk lite robust og svært fragmentert. Den profesjonelle delen av den norske film- og tv-produksjonsbransjen består av om lag 1000 ansatte fordelt på drøyt 180 selskaper. Produksjonsselskapene omsatte i 2012 for nærmere 2,3 mrd. kroner. Dette representerer en økning på 55 pst. siden 2008. Lønnsomheten blant spillefilmprodusentene er lav, og opp mot halvparten av selskapene går i underskudd.

Bransjen har mellom 1500 og 2000 filmarbeidere. Dette omfatter samtlige fagfunksjoner utenom skuespillere. Flertallet av filmarbeiderne er frilansere, og oppdragsmengden er relativt stabil.

Distribusjonsleddet, som består av rundt 14 selskap med vel 100 ansatte, opplever synkende lønnsomhet og omsetning, og denne delen av bransjen har nedbemannet kraftig de siste årene.

Kap. 3334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	9 088	10 470	10 816
02	Inntekter ved oppdrag	4 397	8 572	8 855
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	28		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 297		
18	Refusjon av sykepenger	2 206		
70	Gebyr	6 280	10 000	10 000
	Sum kap. 3334	23 296	29 042	29 671

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket i Oslo og Filmmuseet, samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt samt Medietilsynets inntekter knyttet til Trygg bruk-prosjektet.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet, jf. kap. 334, post 21.

Post 70 Gebyr

Inntektene under denne posten omfatter gebyr for registrering og merking av videogram, som fastsettes årlig av Stortinget, jf. § 10 i lov om film og videogram.

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til 60 øre per videogram i 2014, jf. forslag til vedtak VI, nr. 1.

Avgift til Norsk kino- og filmfond

Norsk kino- og filmfond mottar avgifter fra kino- og videobransjen, jf. lov om film og videogram § 3. Stortinget fastsetter satsene for registrering av video som skal omsettes i næring.

I 2013 utgjorde inntektene fra avgiften 57,7 mill. kroner, hvorav 24,2 mill. kroner kom fra kinoene og 33,6 mill. kroner fra video- og dvd-omsetning.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2014, med 3 kroner og 50 øre per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Kap. 335 Mediestøtte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
71	Produksjonstilskudd	307 941	308 246	258 246
73	Medieforskning og etterutdanning	13 350	17 069	19 846
74	Tilskudd til lokalkringkasting			13 500
75	Tilskudd til samiske aviser	24 138	24 983	20 931
76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	830	875	
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 916	1 983	2 048
	Sum kap. 0335	348 175	353 156	314 571

Kapitlet omfatter midler til produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, medieforskning og etterutdanning, tilskudd til samiske aviser og samiskspråklige sider i andre aviser og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Kulturdepartementet foreslår enkelte tekniske endringer i kapitlet for å sikre en hensiktsmessig plassering av tilskudd på ulike poster. Det foreslås å opprette en ny post i kapitlet – post 74 Tilskudd til lokalkringkasting – og flytte tilskudd til lokalkringkasting fra post 71 i kap. 334 hit. I tillegg foreslås å flytte tilskudd til SSBs Mediebarometer og Medienorge fra kap. 334 post 78 til kap. 335 post 73, da disse hører naturlig inn under formålet medieforskning. Videre foreslås å avvikle tilskuddet til minoritetsspråklige publikasjoner.

- forskning på medieområdet for å oppnå økt kunnskap om medienes betydning for samfunnsutviklingen

Regjeringen har som mål å utforme et mediepolitisk virkemiddelapparat som sikrer likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform.

Hensynet til presse- og ytringsfriheten tilsier at staten ikke skal gripe inn i pressemønsteret eller sette mål som begrenser pressens redaksjonelle frihet.

Bevilgningene under kapitlet forvaltes i hovedsak av Medietilsynet, i medhold av ulike forskrifter som er fastsatt av departementet, jf. postomtalen nedenfor.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for redaksjonelle medier.

Bevilgningen på kap. 335 skal legge til rette for

- et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk på alle plattformer

Budsjettforslag 2015**Post 71 Produksjonstilskudd**

Produksjonstilskuddet er den mest sentrale ordningen for direkte mediestøtte. Det skal bidra til å opprettholde et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk, inkludert medier i markeder som er for små til å være bærekraftige og alternativer til de ledende mediene i større markeder. Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier er resultatet av arbeidet med modernise-

ring av pressestøtten som startet med opprettelsen av Mediestøtteutvalget i 2009. Den nye plattformnøytrale tilskuddsordningen ble vedtatt i mars 2014 og ligger til grunn for tildelingen av produksjonstilskudd for 2014.

Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet.

Regjeringen har som mål å redusere pressens avhengighet av statlige støttetiltak. Selv om vi har tradisjoner for å leve med en statssubsidiert kritisk presse i Norge, vil større økonomisk uavhengighet også gi større redaksjonell uavhengighet.

Regjeringen ønsker å legge om mediestøtten over tid og samtidig redusere støttenivået. Det foreslås derfor en reduksjon i produksjonstilskuddet på 50 mill. kroner sammenliknet med 2014.

Post 73 Medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på posten går til forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren, (jf. kap. 320, post 21), Rådet for anvendt medieforskning (RAM), statistikk på mediefeltet og tilskudd til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for journalistikk (IJ) og Landslaget for lokalaviser.

Av bevilgningen på posten går 8,5 mill. kroner til det handlingsrettede forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) i regi av Norges forskningsråd. I tillegg bevilges det midler til programmet over kap. 320, post 52. Med forbehold om Stortingets årlige budsjettvedtak vil programmet ha en økonomisk ramme på 15 mill. kroner årlig over en periode på fem år (2014–2018). Programmet skal være kultur- og mediepolitisk relevant gjennom å styrke det langsiktige kunnskapsgrunnlaget for politikkutvikling, forvaltning og feltenes aktører. Programmet skal særlig gi økt kunnskap om kulturlivet og medienes samfunnsrolle og deres økonomiske og teknologiske rammebetingelser.

Av bevilgningen på posten går 3,6 mill. kroner til Rådet for anvendt medieforskning (RAM). Departementet har i 2014 gjennomgått rådets formål og rutiner for rapportering, og ser behov for å reformulere RAMs formålsparagraf og rapporteringskrav. For 2015 vil rådet ha følgende mandat:

- RAM skal fordele midler til forskning og utviklingsarbeid om medier og mediebruk. Aktuelle prosjekter skal ha en klart definert teoretisk og praktisk nytteverdi.
- RAM skal være en premissleverandør for Kulturdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for.

- RAM skal medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelig.

Tilskuddet til Institutt for journalistikk foreslås nedtrappet til 3,5 mill. kroner. Bevilgningen har blitt redusert de siste årene som følge av at bransjen selv forventes å ta ansvar for etterutdanningen. Departementet foreslår å avvikle ordningen over tre år.

Bevilgningen dekker også tilskudd til Landslaget for lokalaviser til etterutdanning og kompetansetiltak.

Bevilgningen på posten foreslås økt som følge av at bevilgningene til SSBs Mediebarometer og Medienorges statistikkdatabase flyttes hit fra kap. 334 post 78.

Post 74 Tilskudd til lokalkringkasting

Bevilgningen omfatter tilskudd til lokalkringkastingsformål. Midlene forvaltes av Medietilsynet. T.o.m. 2014 ble midler til lokalkringkastingsformål bevilget over kap. 334, post 71.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Regjeringen ønsker å legge om mediestøtten over tid og samtidig redusere støttenivået. Det foreslås derfor en reduksjon på posten på 4,1 mill. kroner sammenliknet med 2014. Dette utgjør samme forholdsmessige reduksjon som for post 71.

Post 76 Tilskudd til Minoritetsspråklige publikasjoner

Kulturdepartementet foreslår å avvikle ordningen med tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner fra 2015. Departementet legger til grunn at behovet for minoritetsspråklige publikasjoner utgitt i Norge er størst i de første årene etter innvandring, før leserne behersker norsk språk. Tilskuddsordningen har de siste årene bare hatt tre mottakere. Midlene har dessuten i hovedsak gått til publikasjoner rettet mot grupper hvor det ikke har skjedd innvandring av betydning i senere år. Departementet legger derfor til grunn at ordningen ikke har fungert etter hensikten og at det ikke foreligger noe behov for en egen tilskuddsordning for minoritetsspråklige publikasjoner.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark.

Rapport 2013

Målene for produksjonstilskuddet og tilskuddene til samiske og minoritetsspråklige publikasjoner i Prop. 1 S (2012–2013) var å legge til rette for et mangfold av nyhets- og aktivitetsmedier, karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk.

Mediemangfold

I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder stabilt på et svært høyt nivå. I tillegg kommer nye distribusjonskanaler for redaksjonelt innhold og enkelte nyhetstilbud som bare publiseres på Internett. Produksjonstilskuddet har særlig bidratt til vekst i antallet små lokalaviser. Avismarkedet er samlet sett preget av mangfold og stor grad av stabilitet. Samtidig fortsetter opplaget å falle og 2013 viste den sterkeste nedgangen siden opplaget begynte å falle i 1999. I likhet med tidligere år har løssalgsavisene hatt den største nedgangen. I 2013 gikk løssalgsavisene tilbake med 11,1 pst., mens abonnementsavisene (uten Aften) gikk tilbake med 3,1 pst.

I 2009 og 2010 var lokalradiobransjen preget av etablering av nytt konsesjonsregime og nye radiostasjoner. 2013 var det tredje året der de fleste lokalradioene sendte under normale driftsforhold. Til sammen er det tildelt 239 lokalradio-konsesjoner.

29 tv-selskaper hadde til sammen 86 konsesjoner for lokal-tv-sendinger ved inngangen til 2013. Etter at all kringkasting av tv ble flyttet over fra det analoge bakkenettet, har ikke lenger konsesjonsinnehaverne sendeplikt. Medietilsynet har ikke fullstendig oversikt over hvor mange av konsesjonene som faktisk var i bruk, men har mottatt årsmeldinger fra 14 lokal-tv-kanaler for 2013.

Økonomi

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i presse og kringkasting. Den økonomiske situasjonen viser både hvor store ressurser som er tilgjengelig for redaksjonell virksomhet (og dermed redaksjonell kvalitet), og ev. fare for nedleggelser og dermed redusert mediemangfold.

Driftsoverskuddet i avisbransjen økte siste år med nær 19 pst. fra 606 mill. kroner til 720 mill. kroner. Avisenes driftsinntekter sank med nær 500 mill. kroner siste år. Annonseinntekter og løssalgsinntekter sank begge med 4,9 pst., mens abonnementsinntektene økte med 2 pst. Avisenes driftskostnader sank med 4,2 pst. fra 2012 til 2013.

De 140 avisene som mottar produksjonstilskudd hadde et vesentlig bedre år i 2013 enn i 2012. Samlet underskudd før støtte var på 226 mill. kroner, en styrking på vel 18 mill. kroner fra 2012. Etter støtte hadde avisene et overskudd (ekskl. skatter) på 81 mill. kroner i 2013, en økning på 36 mill. kroner fra året før. 99 av 140 aviser gikk med overskudd etter støtte.

Omsetningen i lokalradioene sank med 2,8 pst. til 300 mill. kroner i 2013. Lønnsomheten har imidlertid styrket seg. Radioenes samlede driftsunderskudd var 5,7 mill. kroner, nær 10 mill. kroner bedre enn i 2012. Det er 24/7-radioene og allmennradioene som står for bedringen i driftsøkonomi. Dette skyldes hovedsakelig reduserte driftskostnader. Driftsøkonomisk var nisjeradioene omtrent på samme nivå i 2013 som året før.

Omsetningen i lokal-tv sank med 3,6 pst. til 53,8 mill. kroner. Samlet underskudd for lokal tv- virksomheten i 2013 var 11,3 mill. kroner. Året før var underskuddet 4,2 mill. kroner. Svekkelsen skyldes en kombinasjon av økte kostnader og en reduksjon i reklameinntektene.

Det norske medielandskapet er fortsatt preget av stort mangfold. Særlig er nettverket av lokal- og regionaviser et særtrekk. Til tross for en nedgang i inntekter, har bransjen (med unntak av lokal-tv) ved hjelp av kostnadsreduksjoner klart å opprettholde og øke lønnsomheten i forhold til 2012.

Forskning på medieområdet

I 2013 ble 3,4 mill. kroner fordelt til 22 forskningsprosjekt og 3 masterstipend via Rådet for anvendt mediestøtte. Forskning om barn og unges mediebruk ble prioritert. Det samme gjaldt søknader om i hvilken grad personer med minoritetsbakgrunn bruker det tilgjengelige medietilbudet i Norge. Institutt for journalistikk og Landslaget for lokalaviser mottok til sammen 6,6 mill. kroner i tilskudd til etterutdanningsformål.

Kringkasting

Mål for 2015

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et sentralt mediepolitisk virkemiddel. Målet på

kringkastingsområdet er å opprettholde et sterkt NRK ved siden av en sunn privat og kommersiell sektor.

Forslag til kringkastingsavgift for 2015

Kringkastingsavgiften foreslås videreført på samme nominelle nivå som i 2014. dvs. 2527 kroner ekskl. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3. Kringkastingsavgiften inkludert 8 pst. merverdiavgift vil etter forslaget utgjøre 2729 kroner.

Departementets forslag om å videreføre kringkastingsavgiften på samme nominelle nivå som i 2014 begrunnes med økningen i kringkastingsavgiften og antallet lisensbetalere de siste årene. Departementet anslår at det vil være 10 000 flere lisensbetalere i 2015, slik at bruttoinntektene til NRK fra kringkastingsavgiften med uendret avgift likevel vil øke med om lag 25 mill. kroner i 2015. Dette innebærer en nominell inntektsøkning på 0,5 pst. NRK har siden 2006 fått betydelig økte lisensinntekter. Nominelt har kringkastingsavgiften økt med 636 kroner fra 2006 til 2014. Dette tilsvarer en nominell vekst i avgiften på 33,7 pst.

NRK-lisensen har med dette økt langt mer enn den generelle prisstigningen (KPI) som i den samme perioden har vært 17,2 pst. I tillegg har antallet avgiftsbetalere i samme periode økt med om lag 200 000. Når man tar hensyn til både økt avgift og økt antall avgiftsbetalere har lisensinntektene nominelt samlet sett økt med 1 603 mill. kroner, fra 3 581 til 5 184 mill. kroner i 2013, en økning på 44,8 pst. NRKs utgifter er i hovedsak uavhengige av antallet lisensbetalere, og befolkningsøkningen har dermed over år gitt NRK vesentlig bedre økonomiske rammevilkår.

Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs samfunnsoppdrag. Den første linjen i tabellen nedenfor viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettokostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antall avgiftsbetalere varierer fra år til år.

Tabell 7.27 Tall for NRK AS 2008–2014¹

	(i mill. kr)						
År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brutto kostnader allmennkringkasting	4 341	4 497	4 713	4 840	4 800	5 021	5151
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-60	-53	-42	-81	-42	-37	-45
Kommersielle inntekter	-122	-103	-138	-89	-110	-83	-87
Utbytte fra datterselskaper							
Netto kostnader allmennkringkasting	4 158	4 340	4 533	4 670	4 648	4 901	5 019
Kringkastingsavgift ²	4 078	4 325	4 573	4 714	4 690	4 915	5 025
Overskudd / underskudd	-80	-15	40	44	41	14	6
Resultat i pst. av brutto kostnader	(1,8)	0,1	0,8	0,9	0,8	0,3	0,1

¹ Tallene for 2014 er budsjetterte tall

² Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv.

Rapport 2013

Det er samlet sett departements vurdering at målet med kringkastingsavgiften ble innfridd i 2013, jf. rapport nedenfor.

NRK AS hadde i 2013 totalt om lag 5,2 mrd. kroner i brutto inntekter fra kringkastingsavgiften. Fordelingen framgår av tabellen.

Tabell 7.28 NRKs inntekter i 2013

	(i mill. kr)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	5 184	5184
Annen driftsinntekt	141	173
Totalt	5 325	5 356

Antall betalere av kringkastingsavgiften økte med 19 000 i løpet av 2013, til 1 983 000. Økningen i antall lisensbetalere representerte en inntektsøkning for NRK på 47 mill. kroner.

Regnskapet for NRK AS (morselskapet) viser et overskudd i 2013 på 14,3 mill. kroner. Konsernet fikk et overskudd på 28,5 mill. kroner.

Medietilsynet konkluderte i allmennkringkastingsrapporten for 2013 med at NRK ivaretar samfunnsoppdraget sitt på en god måte. Kravet til 25 pst. nynorsk på radio, tv og nett er ikke oppfylt, men NRK iverksetter tiltak, og tallene peker stadig i positiv retning. NRK innfrir nå kravet om 25 pst. nynorsk i P1 (27 pst) og NRK2 (30 pst.). Det er imidlertid underleveranser når det gjelder nynorsk for de andre kanalene på radio og tv.

NRK har en betydelig tematisk og sjangermessig bredde i sitt tilbud, og rapporteringen viser at NRK tar med seg innholdsbredden fra radio og tv over på nye plattformer. Tilbudet til barn, både på norsk og samisk, er godt ivare tatt. Med sine distriktkontor er NRK til stede i hele landet med et lokalt tilbud. NRKSápmi formidler nyheter og annet innhold på samisk gjennom radio og tv på alle hverdager. NRK formidler et bredt spekter av kulturuttrykk og oppfyller kravene om norsk

musikk og vekt på norskspråklig og norskkomponert musikk, i sine radiokanaler.

Nyhets- og aktualitetsdekning og valgdekningen er solid. Allmennkringkastingsrapporten for 2013 ble behandlet på NRKs generalforsamling for 2014. Som NRKs generalforsamling ga statsråden uttrykk for generell tilfredshet med NRKs etterlevelse av allmennkringkastingsforpliktelsene. Statsråden noterte seg imidlertid merkningen som gjelder bruk av nynorsk og forutsatte at dette blir fulgt opp av NRK på en tilfredsstillende måte.

Allmennkringkastingsrapporten for 2013 viser at NRK bidrar til å oppfylle regjeringenes mål om å opprettholde et sterkt allmennkringkastingstilbud.

NRK har videreført og styrket sin posisjon som allmennkringkaster. I 2013 oppga 74 pst. av befolkningen at de får god valuta for kringkastingsavgiften, og nesten 9 av 10 gir uttrykk for at NRK oppfyller rollen som allmennkringkaster. 88 pst. av befolkningen brukte minst ett av NRKs tilbud daglig. NRKs tv-kanaler hadde en andel på totalt 41 pst. av tv-seingen, mens radiokanalenes samlede andel av total lytting i 2013 var 64 pst.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
70	Kompensasjon	43 823	45 357	45 354
	Sum kap. 0337	43 823	45 357	45 354

Kapitlet omfatter kompensasjon til rettighetshavere for privat kopiering av lydopptak og film.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for opphavsretten om å sikre inntekter til kunstnere.

Åndsverkloven gir adgang til å kopiere åndsverk til privat bruk. Etter loven § 12 skal rettig-

hetshaverne gis en rimelig kompensasjon gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet.

utvikling har medført at det kopieres mindre enn før.

Budsjettforslag 2015

Post 70 Kompensasjon

Posten gjelder kompensasjonsordningen for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen skal gi individuell kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Ordningen må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap. 320, post 51. Disse to bevilgningene samlet utgjør kompensasjon til rettighetshaverne for den privatbrukskopieringen som er tillatt etter åndsverkloven. Posten videreføres på samme nivå som i 2014 med bakgrunn i at den teknologiske

Rapport 2013

Fordelingen av kompensasjonen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco, som representerer 34 norske organisasjoner for rettighetshavere. Beløpet fordeles også til rettighetshavere innen EØS-området i henhold til utvekslingsavtaler.

Norwaco innhenter statistikk og opplysninger som er relevante for fordelingen mellom rettighetshavergrupper. Det gjøres en årlig undersøkelse over omfanget av kopiering av åndsverk til privat bruk. Denne undersøkelsen legges til grunn for fordelingen av privatkopieringsvederlaget.

Kap. 339 Lotteri- og stiftelsestilsynet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	66 534	66 436	64 461
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 373	7 648	6 827
	Sum kap. 0339	77 907	74 084	71 288

Kapitlet omfatter driftsmidler til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Mål for 2015

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for norsk lotteri- og pengespillpolitikk som er å sikre et forsvarlig lotteri- og pengespilltilbud i Norge som ivaretar hensynet til spilleavhengige og sikrer at inntekter fra pengespill tilfaller ideelle formål.

Tilsynets mål for 2015 er å:

- forebygge negative konsekvenser av lotteri- og pengespilltilbudet i Norge og ivareta hensynet til spilleavhengige
- sikre at inntekter fra pengespill tilfaller samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur
- sikre en lovlig forvaltning av stiftelser
- sikre en forsvarlig forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon som gjelder for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg

Budsjettforslag 2015

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Bevilgningen skal også dekke tilsynets utgifter til kjøp av tjenester hos Brønnøysundregistrene, drift av Lotterinemnda og utredningstjenester i regi av departementet m.m.

Utgiftene til lotterirelaterte oppgaver skal i sin helhet dekkes ved refusjon og gebyrer som pålegges driftsleddet i spill- og lotterimarkedet, jf. kap. 3339, post 02 og kap. 5568, post 73. Arbeidsoppgaver etter stiftelsesloven, herunder en forholdsmessig andel av Lotteri- og stiftelsestilsynets felleskostnader, skal dekkes fullt ut av avgifter og gebyrer etter stiftelsesloven, jf. kap. 3339, post 04 og kap. 5568, post 71.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. For Lotteri- og stiftelsestilsynet innebærer dette at 3,2 mill. kroner bevilges under

Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 5568, post 73, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets oppdragsvirksomhet, herunder tilsynets administrasjon av merverdiavgiftskompensasjonen til frivillige organisasjoner, jf. omtale under kap. 315, post 70, og merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, jf. omtale under kap. 315, post 82. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under punkt 1.3 i innledningen. For Lotteri- og stiftelsestilsynet innebærer dette at 1,1 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2013

Tilsyn med lotteri og pengespill

Lotteritilsynet fører løpende tilsyn med både private og statlige pengespill og lotterier. I 2013 ble det gjennomført 5 tilsyn og kontroller av Norsk Tipping AS og 13 av Norsk Rikstoto, mot henholdsvis 4 og 9 i 2012. Tilsynsområder velges ved bruk av en revisjonsbasert kontroll- og tilsynsmetodikk.

Lotteritilsynet ga i overkant av 6000 lotteritillatelser i 2013 (inkludert registrerte meldinger om smålotteri), en nedgang fra om lag 6500 i 2012. Rundt 3500 av tillatelsene i 2013 gjaldt bingo med entreprenør, en liten nedgang fra nesten 3700 i 2012. Lotteritilsynet utførte 21 kontroller i bingo-lokaler i 2013, mot 35 i 2012.

Nordmenn spiller også via Internett hos utenlandske tilbydere som ikke har tillatelse i Norge. For 2013 estimerer Lotteritilsynet at nordmenn har satset mellom 11 og 15 mrd. kroner på slike spill¹². Estimater i 2012 var på om lag 5 mrd. kroner. Lotteritilsynet har endret sin metode for å

estimere omsetning hos utenlandske tilbydere, beløpene for 2013 kan derfor ikke sammenlignes med Lotteritilsynets tidligere estimat, og er således ikke et uttrykk for at de utenlandske aktørene har økt sin omsetning i Norge. Tilsynet regner fremdeles omsetningen som relativt stabil. Om lag 160 000 nordmenn spiller på utenlandske nettsteder.¹³ Dette er en liten økning fra 150 000 i 2012.

Lotteritilsynet følger aktivt opp saker knyttet til norske og utenlandske aktører som tilbyr pengespill ulovlig i Norge. Tilsynet har også fulgt opp forbudet mot markedsføring av ulovlige spill. Lotteritilsynet sendte bl.a. i 2013 en klage til YouTube der de viste til 122 reklamer på YouTube som tilsynet anså for å være i strid med det norske regelverket. YouTube blokkerte etter dette en rekke reklameklipp for utenlandske pengespill rettet mot det norske markedet. Sett bort fra sendinger fra tv-kanaler som ikke ligger under norsk jurisdiksjon, er omfanget av reklame for andre spillskaper enn Norsk Tipping AS og Norsk Rikstoto i norske medier beskjedent.

Fordeling av inntekter fra lotteri- og pengespill

Lotteritilsynet har ført tilsyn med at lag og foreninger får sin rettmessige andel av lotteriinntektene. Videre har tilsynet fordelt deler av overskuddet fra Norsk Tippings spillvirksomhet etter gjeldende regler.

Lotteritilsynets sikrer at det kun er organisasjoner som tilfredsstiller lotterilovens krav om hvem som kan motta lotteriinntekter, som mottar midler. I 2013 ble 287 organisasjoner godkjent som lotteriverdige, tilsvarende tall for 2012 var 253. Lotteritilsynet registrerte 2 221 meldinger om smålotteri i 2013, mot 2 312 i 2012. I tillegg ble det gitt 127 tillatelser til lotterier med omsetning over 150 000.¹⁴ Det er like mange som 2012.

Bingo er det største private lotteriet i Norge. Foreløpige anslag viser at om lag 277,5 mill. kroner av overskuddet går til overskuddsformålene i bingo i 2013.¹⁵ Dette er en økning fra 266,8 mill. kroner i 2012.¹⁶ Målsettingen gitt av Stortinget, jf. Innst. 428 L (2010–2011), har vært at formålsandelen skal ligge på samme nivå som i 2006, det siste året før gevinstautomatene ble forbudt, dvs. 127

¹² Kilde: Lotteritilsynet.

¹³ Kilde: Lotteritilsynet

¹⁴ Bingo med og uten entreprenør, lotterier over 150 000 kroner i omsetning og meldingslotterier.

¹⁵ <https://lottstift.no/lotteritilsynet/files/2014/06/Utbetaling-fr%C3%A5-entrepren%C3%B8r-bingo-til-organisasjon-2013.xls> – tallene inkluderer overskudd fra Belago.

mill. kroner. I 2013 var det 3260 organisasjoner som fikk inntekter fra bingo hos entreprenør. Dette er en liten økning fra 2012, da tallet var 3184.

I januar 2013 fikk Lotteri- og stiftelsestilsynet tilsynsansvaret for Grasrotandelen i Norsk Tipping AS. Grasrotandelen er en ordning der spillere hos Norsk Tipping AS kan bestemme at en fast andel av spilleinnsatsen skal gå til et lag eller en organisasjon som er registrert i Frivillighetsregisteret. Grasrotandelen trekkes ut før overskudd til utbetaling før tippenøkkelen beregnes. 1. juli trådte en ny forskrift i kraft som ga tilsynet ytterligere verktøy. I første tilsynsrunde i 2013 ble det opprettet 19 tilsynssaker, og 13 organisasjoner fikk varsel om utestenging¹⁷.

Lovlig forvaltning av stiftelser

Regjeringen har med virkning fra 2013 overført ansvaret for stiftelsesområdet fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kulturdepartementet. Ansvaret for lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser ligger hos Nærings- og fiskeridepartementet.

Tilsynet har en vedtatt strategi for utvikling av tilsynsarbeidet for 2013–2015, med vekt på risikovurdering og effektiv kontroll. Tallet på forvaltningssaker økte fra 1500 til 1800 i 2013. Dette skyldes i hovedsak en opprydning for å bedre registerkvaliteten. Tilsynet ferdigbehandlet i før-

ste halvår 2013 alle forvaltningssaker eldre enn 2012.

Antall tilsynssaker økte sammenlignet med 2012. Økningen skyldtes mer prosjektbasert tilsynsarbeid, som genererer flere tilsynssaker, men samtidig gir en mer effektiv ressursbruk enn enkeltvis saksbehandling.

Som oppfølging av temakontrollen i 2012 om utdeling fra stiftelser, har tilsynet ført tilsyn med stiftelser om i hvilken grad de realiserer sitt formål. For å øke kunnskapen om store stiftelser, gjennomførte tilsynet i 2013 tilsynsbesøk i 12 store stiftelser. Hovedinntrykket var at disse blir drevet godt og forvalter kapitalen profesjonelt. Tilsynet har målsetning om å besøke alle de største stiftelsene, dvs. om lag 60 stiftelser. Tilsynsprosjekt mot stiftelser der det er uklart hvem som har hjemmel til eiendom i grunnbok er også gjennomført.

Tilsynet forberedte i 2013 en temakontroll med boligstiftelser som skal gjennomføres i 2014. Valg av tema er basert på tilsynets erfaring med mangelfull forvaltning og kontroll i en rekke norske boligstiftelser.

Stiftelsesregisteret ble videreutviklet i 2013, både når det gjelder samhandlingen internt i tilsynet og informasjonen som er tilgjengelig for publikum.

Forsvarlig forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon

Jf. omtale under rapporten for mål 1 under kap. 315.

¹⁶ <https://lottstift.no/lotteritilsynet/files/2011/08/Utbetaling-fr%C3%A5-entrepren%C3%B8r-til-organisasjon-bingo-og-belago-2012.xls> – tallene inkluderer overskudd fra Belago.

¹⁷ Kilde: Lotteritilsynet.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	667 875	360 750	
02	Gebyr-lotterier	8 031	6 918	6 698
04	Gebyr-stiftelser	281	267	259
07	Inntekter ved oppdrag	10 789	7 648	7 900
16	Refusjon av foreldrepenger	529		
17	Refusjon læringer	30		
18	Refusjon av sykepenge	499		
	Sum kap. 3339	688 034	375 583	14 857

Post 02 Gebyr – lotterier

Posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01.

2004 nr. 1793 til stiftelsesloven. Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført under kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
71	Årsavgift – stiftelser	19 835	22 364	22 364
72	Vederlag TV 2	10 350	10 509	10 740
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	36 160	36 887	38 335
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	3 226	5 500	5 500
	Sum kap. 5568	69 571	75 260	76 939

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, vederlag fra TV 2, refusjoner etter kontroll av pengespill og avgift fra forhåndskontroll av film.

Budsjettforslag 2015**Post 71 Årsavgift – stiftelser**

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 om stiftelsesloven. Det forventes at årsavgiften for

stiftelser vil utgjøre om lag 22,4 mill. kroner i 2015. Det foreslås ingen endringer i avgiften for 2015.

Post 72 Vederlag TV 2

Det er inngått en avtale mellom Kulturdepartementet og TV 2 AS som fastsetter at TV 2 AS skal betale et årlig vederlag til de tilskuddsordninger for audiovisuelle produksjoner som forvaltes av Norsk filminstitutt, jf. omtale under kap. 334 post 51.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS. Det foreslås å redusere overføringene fra Norsk Tipping AS med 1 mill. kroner. Begrunnelsen for dette er å få refusjonene fra Norsk Tipping AS til å samsvare med Lotteritilsynets kostnader med tilsyn av lotteri- og pengespill.

Post 74 Avgift – forhåndskontroll av film for visning

Avgiften finansierer Medietilsynets utgifter knyttet til forhåndskontroll av film.

Programkategori 08.40 Den norske kirke (kap. 340–342)

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
340	Den norske kirke	1 653 241	1 732 499	1 847 667	6,6
342	Kirkebygg og gravplasser	60 840	121 015	126 524	4,6
	Sum kategori 08.40	1 714 081	1 853 514	1 974 191	6,5

Regnskapstallene gjelder utgifter som var ført under budsjettkapitlene 1590, 1591 og 1592 i 2013, på daværende Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett. Som følge av endret departementsstruktur, ble ansvaret for kirkeområdet overført til Kulturdepartementet fra 1.

januar 2014. Bevilgningene under kap. 1590 og 1591 ble da samlet under kap. 340 Den norske kirke. Tilsvarende ble bevilgningene under kap. 1592 overført til kap. 342 Kirkebygg og gravplasser.

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015	Pst. endr. 14/15
01–01	Driftsutgifter	1 241 271	1 221 466	1 250 470	2,4
21–23	Spesielle driftsutgifter	33 342	37 069	38 292	3,3
60–69	Overføringer til kommuner		55 600	58 230	4,7
70–89	Overføringer til private	439 368	539 379	627 199	16,3
90–99	Utlån, avdrag m.v.	100			
	Sum kategori 08.40	1 714 081	1 853 514	1 974 191	6,5

Innledning

Under programkategorien hører driftsutgiftene til preste- og kirkens regionale og sentrale organer (biskopene og bispedømmerådene, Kirkemøtet og Kirkerådet). Kategorien omfatter også tilskudd til kirkens trosopplæring, diakoni, Sjømannskirken og enkelte andre kirkelige formål. Staten dekker dessuten utgiftene til det antikvariske og bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke og Erkebisppegården, foruten

utgifter til krigsgravtjenesten. Også Opplysningsvesenets fond hører inn under kategorien.

Andre tros- og livssynssamfunn har rett på tilskudd som om lag svarer til det staten og kommunene bevilger til Den norske kirke, målt per medlem. Statens andel av de offentlige tilskuddene til andre tros- og livssynssamfunn bevilges over kap. 310, post 70.

Kulturdepartementets hovedoppgaver på det kirkelige området er:

- forvaltningen av det kirkelige lovverket, særlig kirkeoven og gravferdsloven

- etatsansvaret for de regionale og sentralkirkelige organene
- etatsansvaret for prestedtjenesten
- etatsansvaret for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider
- etatsansvaret for Opplysningsvesenets fond

Hovedmålet er å støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16 som lyder:

«Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten.»

Virkemidlene i politikken er kirkens rettslige, økonomiske og organisatoriske rammer.

Tilstandsvurdering

Folkekirken

Med sine 3,8 millioner medlemmer er Den norske kirke det største trossamfunnet i Norge. Historisk og kulturelt står kirken i en særstilling. Den kristne tro og kristne tradisjoner har gjennom tusen år vært med å prege norsk kultur og samfunnsliv.

Den norske kirke betegnes ikke bare som folkekirke ut fra sin kulturbyggende rolle gjennom historien, eller fordi kristendommen er en sentral del av det norske samfunnets verdi- og kulturgrunnlag. Den norske kirke er også folkekirke i kraft av sin oppslutning. Kirkens ritualer og ordninger blir stadig benyttet for å markere viktige hendelser i enkeltpersoners og familiers liv.

Årlig samler Den norske kirke nesten 6 millioner deltakere til gudstjenestefeiringer i menighetene. Det gjennomføres i løpet av et år mer enn 120 000 dåps-, konfirmasjons-, vigsels- og gravferdshandlinger i kirkene. Det frivillige kirkelige arbeidet er omfattende, bl.a. gjennom trosopplæringstiltak for barn og unge, diakonale tiltak, kor- og foreningsliv og en rekke kulturarrangementer. Kirkens virksomhet utfolder seg i et samspill mellom kirkens ansatte, rådsmedlemmer og frivillige medarbeidere.

Gjennom bevilgninger over statsbudsjettet har kirken i mer enn ti år utviklet et tilbud om trosopplæring for alle dømte barn og unge i alderen 0–18 år. Alle menighetene i Den norske kirke er fra 2014 omfattet av reformen. Reformen har vitalisert kirkelivet og det frivillige menighetsarbeidet. Stadig flere barn og unge deltar i kirkens opplæringstilbud etter hvert som tilbudet bygges ut. Et systematisk opplæringstilbud som når bredt ut,

har stor betydning for å bevare Den norske kirke som folkekirke.

Kirkeordningen

Forholdet mellom staten og Den norske kirke ble endret i forrige stortingsperiode, da Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen ble opphevet, i tråd med kirkeforliket fra 2008. Blant de viktigste endringene er at Kongens særskilte kirkestyre er avviklet og at biskoper og proster nå tilsettes av kirkelige organer.

Flere kjennetegn ved kirkeordningen er fortsatt i behold. Staten har fortsatt arbeidsgiveransvaret for biskopene og prestene, og Kirkerådet og bispedømmerådene er fortsatt statlige virksomheter. Ved grunnlovsendringene i 2012 er det åpnet for videre selvstendiggjøring av Den norske kirke.

Utfordringer og strategier

Staten og Den norske kirke – et tydelig skille

I april 2013 gjorde Kirkemøtet vedtak om å be regjering og Storting om at det så snart som mulig blir etablert et eget rettssubjekt for Den norske kirke, som statens arbeidsgiveransvar for prestene og de tilsatte ved Kirkerådet og bispedømmerådene kan overføres til. Kirkemøtet framholdt at målet på lengre sikt er en kortfattet rammelov for Den norske kirke.

Regjeringen har i sin politiske plattform framholdt at samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom stat og kirke. Med grunnlag i Sundvolden-erklæringen har departementet sendt på høring et forslag til endringer i kirkeloven som vil gi et tydelig skille. Høringsfristen er 1. november 2014. Lovforslagene innebærer at det dannes et nytt rettssubjekt for Den norske kirke, slik Kirkemøtet har gått inn for. Kirkelige arbeidstakere som i dag er tilsatt i staten, foreslås overført til det nye rettssubjektet. Kirkens finansierungsordninger og menighetenes rettslige selvstendighet er foreslått videreført. Forslaget representerer en viktig endring i kirkens historiske tilknytning til staten. Etter høringen er det tatt sikte på å legge saken fram for Kirkemøtet 2015 med etterfølgende proposisjon til Stortinget.

Regjeringen vil utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Siktemålet er at kirkeloven gjennom dette arbeidet kan oppheves og at en rammelovgivning for Den norske kirke inntas i den helhetlige loven.

Soknet, kirkebyggene og gravplassene

Den norske kirke består av om lag 1 260 sokn (menigheter). Det er i menighetene kirkens medlemmer skal ha tilgang på gudstjenester og andre kirkelige tjenester. Det er departementets mål at kirken skal ha slike rammer for sin virksomhet at den kan opprettholde sin tilstedeværelse, sin tilgjengelighet og sitt tjenestetilbud over hele landet.

Kirkens inndeling i geografisk bestemte sokn er grunnleggende i kirkens ordning. Soknene har rettslig og økonomisk selvstendighet, men kan ikke løsrives fra Den norske kirke. I hvert sokn er det et valgt menighetsråd, og i kommuner med flere sokn er det et kirkelig fellesråd. Det kirkelige fellesrådet representerer soknene i økonomiske og forvaltningsmessige saker.

På initiativ fra departementet er det gjennomført en ekstern evaluering av kirkens lokale ordning. Evalueringsrapporten forelå våren 2014. Formålet har vært å vurdere om de ordninger som ble etablert ved kirkeloven fra 1996, fungerer etter forutsetningene. Rapporten peker på enkelte utfordringer i samspillet mellom soknets to organer, dvs. menighetsrådet og fellesrådet. Evalueringen gir et godt grunnlag for det videre arbeidet med kirkeordningen og organiseringen av den lokale kirke. Oppfølgingen av rapporten skjer i regi av kirkens organer.

Kommunene har etter kirkeloven § 15 et lov pålagt ansvar for å utrede utgifter i soknene etter forslag fra kirkelig fellesråd. Det kommunale ansvaret er særlig rettet mot kirkebyggene, gravplassene og visse kirkelige stillinger. I 2013 utgjorde de kommunale overføringene til kirken 3,4 mrd. kroner, mens bevilgningene over statsbudsjettet var på om lag 1,6 mrd. kroner. Kirkens midler fra offentlige budsjetter fordeler seg dermed med omtrent 1/3 over statsbudsjettet og 2/3 fra kommunebudsjettene. Denne relative fordelingen har vært den samme gjennom flere tiår.

Kirkebyggene er viktige symbolbærere for lokal identitet og tilhørighet. Av landets 1 620 kirkebygg er nær 1 000 fredet eller utpekt som kulturhistorisk verdifulle. Med få unntak er det menighetene som eier kirkebyggene. Kommu-

nene og de kirkelige fellesrådene har ansvaret for at kirkebyggene er sikret og tilfredsstillende vedlikeholdt. Etter departementets syn er det viktig å fastholde kommunenes økonomiske ansvar for kirkebyggene. Uklarhet om det lokale ansvaret kan svekke den samlede innsatsen. Statens oppgave er gjennom ulike virkemidler å støtte opp under lokalsamfunnets ansvar og oppgaver på området. Gjennom Nidaros domkirkes restaureringsarbeider har staten siden 1869 hatt det bygningsmessige ansvaret for Nidaros domkirke som følge av kirkens enestående nasjonale betydning.

De offentlige gravplassene finansieres gjennom kommunale bevilgninger og brukerbetalinger. Med enkelte unntak er det de kirkelige fellesrådene som har ansvaret for gravplassforvaltningen – et ansvar som fellesrådene ivaretar på vegne av alle innbyggerne i kommunen. De rettslige og økonomiske rammene på området skal legge til rette for at gravlegging kan skje med respekt for avdødes religion eller livssyn.

Spørsmål om økonomisk likestilling av kiste-gravlegging og kremasjon og andre endringer i avgiftssystemet knyttet til gravferdssektoren, har nylig vært utredet av et offentlig utvalg, se NOU 2014: 2 *Lik og likskap*. Utredningen har vært på høring. Høringsfristen var 1. oktober 2014.

Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond ble dannet ved lov i 1821 med grunnlag i prestegårdene som fra gammelt av tjente som underhold for prestene. Bestemmelser om dette 'beneficerede gods' er gitt i Grunnloven § 116 (tidligere § 106). Fondets lovgrunnlag ellers er lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond. Fondets formål er å komme Den norske kirke til gode.

Fondets formue er anslått til rundt 7 mrd. kroner, som i stor grad er bundet i eiendom. Ellers er det tilkommet en finanskapital ved salg av eiendommer de siste tiårene. Grunnkapitalen kan ikke brukes opp, og eiendelene kan ikke gis bort. Fondet er selvfinansierende. Fondets årlige direkteavkastning skal dekke fondets egne utgifter og kan anvendes til kirkelige formål ellers.

Kap. 340 Den norske kirke

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter	1 180 431	1 166 716	1 192 843
21	Spesielle driftsutgifter	33 342	37 069	38 292
70	Kirkevalg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	407		76 167
71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	230 865	85 035	81 297
75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	207 497	290 979	459 068
77	Tilskudd til virksomhet i Den norske kirke		152 700	
79	Til disposisjon	599		
96	Aksjer	100		
	Sum kap. 0340	1 653 241	1 732 499	1 847 667

Regnskapstallene refererer til korresponderende utgiftsposter på kap. 1590 og kap. 1591 på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett i 2013. Som følge av endret departementsstruktur, ble disse budsjettkapitlene overført til kap. 340 fra 1. januar 2014. Utgifter som tidligere er ført under to utgiftskapitler, henholdsvis kap. 1590 Kirkelig administrasjon og kap. 1591 Presteskapet, er nå ført sammen under ett utgiftskapittel, kap. 340 Den norske kirke.

Innledning

Kapitlet omfatter statens driftsbevilgninger til prestatjenesten og kirkens regionale og nasjonale organer (biskopene, bispedømmerådene, Kirkerådet, Bispemøtet og Kirkemøtet). I tillegg kommer statens tilskudd til trosopplæring og diakoni i menighetene, til Sjømannskirken, døvemenighetene og enkelte andre kirkelige formål.

I statsbudsjettet for 2014 ble det gjort strukturelle og tekniske endringer under kapitlet. Driftsutgiftene til kirkelig administrasjon og til prestatjenesten, som tidligere var budsjetttert under to utgiftskapitler, ble da ført inn under samme kapittel og post. Det er dermed bispedømmerådene som nå bestemmer fordelingen av bevilgningen mellom prestatjenesten og egen administrasjon. Flere av tilskuddene under kapitlet som før var øremerket ulike kirkelige formål, er nå samlet

under et rammetilskudd som er stilt til Kirkemøtets disposisjon. På selvstendig grunnlag fordeler Kirkemøtet tilskuddet til kirkelige formål og tiltak. For 2015 foreslår departementet at også stats-tilskuddet til kirkens trosopplæring innlemmes i dette rammetilskuddet, jf. omtalen under post 75.

Formålet med budsjettendringene er å gi kirken større selvstendighet i disponeringen av bevilgningene.

Mål 2015

Bevilgningene under kapitlet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16. Dette er hovedmålet. Fra hovedmålet er det utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Målene er retningsgivende for anvendelsen av bevilgningene. Det vil ligge til kirkens organer å bestemme hvilke mål som ellers skal fastsettes.

Budsjett 2015**Post 01 Driftsutgifter**

Posten skal dekke lønns- og driftsutgiftene for prestedtjenesten, bispedømmerådene og biskopene, samt utgiftene til Kirkemøtet, Bispemøtet og Kirkerådet. Også driften av Det praktisk-teologiske seminar, inklusive Kirkelig utdanningssenter i nord, dekkes av posten.

Den norske kirkes ressursbruk er underlagt de samme prinsippene for målstyring og krav til kostnadseffektiv drift som offentlig sektor ellers. Kirken må som andre virksomheter systematisk vurdere sin ressursbruk og ta i bruk de muligheter for effektivisering, forenkling og besparelser som bl.a. moderne informasjonsteknologi åpner for.

I statsbudsjettet for 2014 er det under posten innarbeidet midler til anskaffelse av en felles plattform for kirkens digitale kommunikasjon. Siden anskaffelseskostnadene er finansiert i 2014, foreslås posten redusert med tilsvarende beløp i 2015. Posten kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3340, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Prestetjenesten

Hoveddelen av bevilgningen finansierer prestedtjenesten. Statens utgifter til prestedtjenesten gjelder i første rekke lønnskostnadene.

Biskopen er øverste leder av prestedtjenesten og forordner gudstjenestene i bispedømmet. Biskopene og bispedømmerådene skal i sin budsjettforvaltning og gjennom sitt tilsyns- og arbeidsgiveransvar påse at menighetene blir betjent og at prestene har tilfredsstillende arbeidsvilkår. Rekrutteringsutfordringene er betydelige mange steder. Departementet, bispedømmene, utdanningsinstitusjoner og kirken ellers arbeider med tiltak for å bedre rekrutteringssituasjonen.

Fra gammelt av har prestene hatt rett og plikt til å bo i tjenesteboliger, med en tariffbestemt husleie. Regjeringen mener boplikten bør oppheves. Saken er under utredning.

Kirkerådet og bispedømmerådene

Kirkerådets og bispedømmerådenes oppgaver og ansvarsområder er regulert i kirkeloven og følger ellers av de vedtak som Kirkemøtet gjør. En rekke forvaltningsoppgaver, blant annet i tilknytning til prestedtjenesten, er i hovedsak delegert til bispedømmerådene. Kirkerådet, på vegne av Kirkemøtet, er ansvarlig for å forvalte og utbetale statens

tilskudd til blant annet trosopplæring og diakoni i menighetene.

Bevilgningen til Kirkerådet skal dekke sekretariatsutgiftene i Kirkerådet og utgifter til gjennomføring av det årlige Kirkemøtet. Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ, og består av de valgte medlemmene i landets elleve bispedømmeråd, inklusive biskopene. Kirkerådet forbereder saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. Kirkerådet har på vegne av Kirkemøtet et særlig ansvar for å lede arbeidet med felleskirkelige tiltak og reformer.

IKT

Fram til 2014 fikk Kirkerådet og bispedømmerådene levert vederlagsfrie ikt-tjenester fra Opplysningsvesenets fond. Fondets utgifter på området ble i 2014 omgjort til et finansielt tilskudd til Kirkerådets og bispedømmerådenes kjøp av ikt-tjenester, jf. Prop 1 (2013–2014). Tilskuddet fra fondet til kjøp av ikt-tjenester utgjør i 2014 vel 14 mill. kroner og vil bli videreført i 2015. Tilskuddet inntektsføres under kap. 3340, post 01, og inngår tilsvarende i utgiftsbevilgningen under kap. 340, post 01.

I 2013 og 2014 ble det bevilget vel 20 mill. kroner til en felles inter- og intranettløsning for kirken. Internettløsningen er operativ høsten 2014. Intranettet skal være ferdigstilt i løpet av første halvår 2015. Målet med ikt-satsingen er at alle kirkens organisasjonsenheter får tilgang til felles ikt-løsninger, selv om enhetene er organisert og finansiert ulikt. Driften av felles ikt-tjenester skal betales av den enkelte bruker (Kirkerådet, bispedømmerådene, fellesrådene, menighetsrådene). Å knytte kirkens organisasjonsenheter sammen i felles ikt-systemer er viktig for kirkelig organisasjonsutvikling, moderniseringen av kirkens kommunikasjonsformer og effektivisering av oppgaveløsningen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under posten skal dekke utgifter til prosjekter og tiltak som finansieres ved eksterne midler. Posten gjelder blant annet utgifter til prestedtjenesten ved sykehjemmene i Oslo kommune som kommunen betaler for, jf. kap. 3340, post 01. Bevilgningen under post 21 kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med samme beløp

som virksomheten får i merinntekter under kap. 3340, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 70 Kirkevalg, kan overføres, kan nyttes under post 01

Etter endringene i kirkeloven i 2013 er det bestemt at det skal gjennomføres direkte valg til bispedømmerådene og Kirkemøtet samtidig med kommune- og fylkestingsvalgene, jf. Innst. 365 L (2012–2013) og Prop. 78 L (2012–2013). Kirkevalgene for perioden 2015–2019 avholdes etter dette i september 2015, samtidig med kommune- og fylkestingsvalget. Det er Kirkerådet som forbereder de kirkelige valgene, med bakgrunn i valgreglene som Kirkemøtet fastsetter. Valg til bispedømmerådene er også valg av Kirkemøtet, da Kirkemøtet er sammensatt av bispedømmerådene. Det er egne valg til menighetsrådene. De kirkelige fellesrådene velges av menighetsrådene.

I 2014 er det bevilget 5,5 mill. kroner til forbedelse av kirkevalgene i 2015, jf. Innst. 260 S (2013–2014) og Prop. 93 S (2013–2014). Utover bevilgningen i 2014 foreslås det bevilget 76 mill. kroner til gjennomføringen av kirkevalgene i 2015. Den samlede bevilgningen til kirkevalgene i 2015 vil da være på 81,5 mill. kroner. Prisjustert er dette den samme økonomiske rammen som gjaldt for kirkevalgene i 2011.

Bevilgningen under posten skal blant annet dekke utgifter til sentral, regional og lokal tilrettelegging og gjennomføring av valgene, informasjonsopplegg og presentasjon av kandidater, valgutsendinger til stemmeberettigete ved valgene, evalueringsoppdrag m.m. Det vil ligge til Kirkerådet å fordele bevilgningen på de ulike utgiftsområdene og foreta de nødvendige avveiningene av utgiftsbehovene. Denne selvstendigheten i disponeringen av midlene følger av den myndigheten Kirkemøtet og Kirkerådet har for fastsetting av valgreglene og valgopplegget for øvrig. Målet for bevilgningen er at kirkens organer gjennom valg skal være representative for kirkens medlemmer og ha demokratisk legitimitet. Kirkerådet, bispedømmerådene og menighetsrådene skal tilrettelegge valgene med dette for øye.

Deler av utgiftene vil være utgifter som etter sin art skal utgiftsføres for Kirkerådet og bispedømmerådene under kap. 340, post 01. Det foreslås en stikkordsfullmakt slik at bevilgningen i slike tilfeller kan nyttes under post 01. Utgifter til evaluering av valgene, opplæring av nyvalgte råd m.m. vil kunne strekke seg ut i 2016. Bevilgningen foreslås derfor gjort overførbar.

Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet

Fra post 71 er det gjennom flere år gitt tilskudd til bestemte kirkelige formål. De fleste tilskuddene under posten har vært forvaltet av Kirkerådet eller bispedømmerådene etter tildeling fra departementet, men departementet har også vært forvalter av enkelte tilskudd. Departementet foreslår fra 2015 at tilskuddene til henholdsvis Nidaros domkirke, Oslo domkirke og Nasjonalt pilegrims-senter overføres til post 75 *Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål*, jf. omtalen under post 75. Bevilgningsforslaget under post 71 er dermed begrenset til statstilskuddet til Sjømannskirken og gitt ny betegnelse.

Sjømannskirken skal på vegne av Den norske kirke ivareta den kirkelige betjeningen av nordmenn i utlandet. I tillegg til statstilskuddet blir Sjømannskirkens virksomhet finansiert gjennom ofringer, gaver, innsamlingsaksjoner, bidrag fra lag og foreninger, tilskudd fra oljeselskap og rederinæringen mv. Sjømannskirkens hovedregnskap, som inkluderer alle personalutgiftene, viste i 2013 samlede utgifter på 172 mill. kroner. I tillegg kommer utgifter ved utestasjonene. I 2013 hadde Sjømannskirken 31 faste stasjoner og 20 medarbeidere i ulike ambulerende tjenester. Sjømannskirken er til stede på alle kontinenter i mer enn 80 land.

Statstilskuddet til Sjømannskirken for 2014 gir dekning for 116,3 årsverk, hvorav åtte årsverk ved administrasjonen hjemme. Det foreslås et tilskudd på 81,3 mill. kroner i 2015. I budsjettforslaget er det lagt til grunn samme antall årsverk som i 2014. Tilskuddet per årsverk vil etter dette øke fra 677 000 kroner i 2014 til 699 000 kroner i 2015.

Post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, kan overføres

Under posten har det gjennom de siste ti årene vært gitt en bevilgning til gjennomføring av trosopplæringsreformen i Den norske kirke. Bevilgningen har hvert år i perioden vært trappet opp. Da reformen ble igangsatt i 2004, var det lagt til grunn et budsjettmål på rundt 250 mill. kroner. Etter bevilgningsøkningen til reformen i statsbudsjettet for 2014 er denne budsjettforutsetningen ivaretatt.

For 2015 foreslår departementet at tidligere bevilgninger under post 75 *Trosopplæring* og post 77 *Tilskudd til virksomhet i Den norske kirke* samles i én bevilgning under post 75 med ny betegnelse *Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige*

formål. Også tilskuddene til den kirkelige og musikalske virksomheten ved domkirkene i Nidaros og Oslo foreslås innarbeidet under posten. Tilskuddet under posten vil dermed være et rammetilskudd som Kirkemøtet disponerer. Endringen innebærer økt kirkelig selvstyre i økonomiske forhold.

Forslaget om en slik budsjettomlegging har vært på høring hos kirkelige instanser. Kirkerådet

og et knapt flertall av bispedømmerådene har gitt sin tilslutning. Høringsinstanser som har uttalt seg kritisk til omleggingen, mener bl.a. at denne typen endringer ikke bør gjennomføres før en ny kirkeordning er avklart.

Følgende formål og instanser er i 2014 tildelt følgende midler som fra 2015 inngår i tilskuddet under post 75 (alle beløp er i 1000-kroner):

	2014
Trosopplæring (<i>bevilget under post 75, forvaltet av Kirkerådet</i>)	290 979
<i>Overført fra post 71 (forvaltet av departementet)</i>	
Nidaros og Oslo domkirke	5 000
Nasjonalt pilegrimssenter (<i>forvaltes av departementet også i 2015</i>)	1 335
<i>Overført fra post 77 (Kirkemøtets fordeling i 2014)</i>	
Døvekirkene	10 590
Kirkens ressurscenter mot vold og overgrep	2 814
Kristent Arbeid Blant Blinde	321
Stiftelsen Kirkeforskning	6 252
Diakoni, undervisning og kirkemusikk	128 219
Kompetanseutviklingstiltak (kirkelig undervisning)	1 900
Kurs og opplæringstiltak for menighets- og fellesråd	1 000
Samisk bibeloversettelse	1 604
Sum	450 014

For 2015 foreslås det en bevilgning på 459 mill. kroner under post 75. Tilskuddet til Nasjonalt pilegrimssenter i 2014 foreslås videreført i 2015. Tilskuddet vil bli forvaltet av departementet.

Mål for ordningen

Målet med rammetilskuddet er at det skal støtte opp om trosopplæringen i Den norske kirke og andre kirkelige formål, slik at Den norske kirke kan videreføres som folkekirke i samsvar med Grunnloven § 16. Tilskuddsmottakerne vil være kirkelige fellesråd, menighetsråd og andre kirkelige instanser og organisasjoner som kan bidra til å oppfylle målet.

Tilskuddet kan ikke benyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgiftsoppgaver etter kirkeoven § 15. Tilskuddet kan heller ikke benyttes til formål som hører inn under statens ansvar for prestejenesten eller til driften av Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene.

Utgiftene til disse bevilges særskilt over driftsposten.

Måloppnåelsen for rammetilskuddet skal vurderes i i lys av de målene som gjelder for statens bevilgninger til Den norske kirke for øvrig, jf. målene nevnt i kapittelinnledningen.

Kriterier for tildeling av tilskudd

Tilskuddet er et budsjettstyrt rammetilskudd som fastsettes hvert år i statsbudsjettet. Det er Kirkemøtet som er tilskuddsforvalter. Som følge av at Kirkemøtet bare er samlet en uke i året, kan disponeringsmyndigheten delegeres til andre kirkelige organer. Nærmere retningslinjer for slik delegasjon skal fastsettes av Kirkemøtet.

Oppfølging, kontroll og evaluering

De krav som stilles for forvaltningen av statstilskuddet i henhold til Økonomiregelverket i sta-

ten, vil gjelde på vanlig måte ved disponeringen av tilskuddet. Overordnede retningslinjer vil bli fastsatt av departementet. Ellers er det tilskuddsforvalter som skal påse at regelverkets bestemmelser blir oppfylt. Det skal årlig rapporteres til departementet om hvordan tilskuddet er anvendt, med redegjørelse for måloppnåelse.

Rapport 2013

I Prop. 1 S (2012–2013) ble det trukket opp følgende mål for bevilgningene til Kirkerådet, bispedømmerådene, biskopene og prestedtjenesten:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Alle menighetene i Den norske kirke skal være betjent av prest.

Den norske kirke – nøkkeltall

Tabell 7.29 Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke (2012–2013)

	2012	2013	Endring i pst. 2012–2013
Medlemmer av Den norske kirke	3 848 295	3 843 721	-0,1 pst.
<i>i pst. av befolkningen</i>	<i>76,2 pst.</i>	<i>75,2 pst.</i>	
Utmeldte	5 258	5 464	
Innmeldte	1 161	1 063	
Døpte	38 357	36 572	-4,7 pst.
<i>i pst. av fødte</i>	<i>63,7 pst.</i>	<i>62,0 pst.</i>	
Konfirmerte	41 148	40 054	-2,7 pst.
<i>i pst. av 15-åringer</i>	<i>64,0 pst.</i>	<i>63,6 pst.</i>	
Kirkelige vigslers ¹⁾	8 898	8 221	-7,6 pst.
Kirkelige gravferder	37 673	37 243	-1,1 pst.
 Gudstjenester	 64 852	 64 048	 -1,3 pst.
Gudstjenestedeltakere	6 017 018	5 952 894	-1,1 pst.
<i>deltakere per gudstjeneste</i>	<i>92,8</i>	<i>92,9</i>	

¹ I tallet inngår ikke vigslers ved de norske sjømannskirkene i utlandet. I 2013 ble det gjennomført 1 020 vigslers ved Sjømannskirkens utestasjoner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, basert på opplysninger fra menighetene i Den norske kirke.

Tabellen gir en oversikt over utviklingen av antallet medlemmer i Den norske kirke, oppslutningen om kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd) og antallet gudstjenester og gudstjenestedeltakere fra 2012 til 2013.

Tallene viser gjennomgående en svak nedgang i oppslutningen om Den norske kirke. Selv om medlemsandelen av befolkningen synker, er antallet medlemmer relativt stabilt. Det er få medlemmer som melder seg ut av kirken.

Stiftelsen Kirkeforskning (Kifo) publiserer årlig en tilstandsrapport for Den norske kirke, etter oppdrag fra Kirkerådet. I rapporten for 2013 har Kifo blant annet analysert utviklingen i dåps-

tall. Tallene viser at det har vært en generell nedgang i antallet døpte de siste fem årene, som ikke bare kan forklares med synkende medlemstall i kirken eller endringer i befolkningssammensetningen. Det underliggende tallmaterialet som Kifo bygger på, viser også at barnedåp taper oppslutning blant kirkens egne medlemmer.

I 2013 ble det gjennomført 64 000 gudstjenester, som samlet nær 6 mill. deltakere. Dette var 270 000 færre gudstjenestedeltakere enn fem år tidligere. Nedgangen har særlig sammenheng med at det ble avholdt færre gudstjenester. I gjennomsnitt samlet hver gudstjeneste 93 deltakere i 2013, omtrent det samme som i 2009.

Selv om tallene gjennomgående viser svak nedgang, er oppslutningen om Den norske kirke fortsatt høy. Oppslutningen om gudstjenestelivet, de kirkelige handlingene og annen kirkelig virksomhet i menighetene viser at Den norske kirke fortsatt er en landsdekkende folkekirke.

Prestetjenesten

Godt over 1 300 prestestillinger, fordelt på de elleve bispedømmene, finansieres over statsbudsjettet. Hver prest betjener i gjennomsnitt om lag 3 000 kirkemedlemmer.

Prestenes hovedoppgave er å holde gudstjenester og forrette ved kirkelige handlinger. Prestene gjennomførte i 2013 rundt 110 000 gudstjenester, vigslor og gravferder, noe som betyr at hver prest i gjennomsnitt forrettet 84 gudstjenester, vigslor og gravferder i løpet av året. Utover å ha ansvaret for å lede menighetenes gudstjenesteliv, utfører prestene forkynnende og menighetsbyggende arbeid, sjelesorg m.m. Prestene har særlige forutsetninger for å gi sjelesorg og møte mennesker i sorg- og krisesituasjoner.

Det er biskopene og bispedømmerådene som leder prestatjenesten og bestemmer arbeidsfordelingen mellom prestene. Å sørge for at menighetene blir betjent av prest og at rekrutteringen til prestestillingene er tilfredsstillende, er blant de viktigste oppgavene for bispedømmerådene. Med bakgrunn i bispedømmenes årsrapporter er det departementets vurdering at betjeningssituasjonen var tilfredsstillende i alle bispedømmene i 2013. En gjennomgående utfordring er den vanskelige rekrutteringssituasjonen i mange av bispedømmene, til dels også på steder som ikke tidligere har hatt rekrutteringsproblemer.

Trosopplæringsreformen

Reform av trosopplæringen i Den norske kirke ble igangsatt i 2014, jf. St.meld. nr. 7 (2002–2003) *Trusopplæring i ei ny tid*. Målet er at menighetene skal kunne tilby et systematisk og sammenhengende trosopplæringstilbud for alle barn og unge som er døpt i Den norske kirke.

Kirkens trosopplæringstilbud er forankret lokalt. Kirkemøtet vedtok i 2009 en nasjonal plan for trosopplæringen, som er retningsgivende for

det lokale opplæringstilbudet. Etter planen skal alle dømte barn gis tilbud om 315 opplæringstimer fra dåpen til fylte 18 år. Kirkerådet har rapportert at det gjennomsnittlige timetallet som ble tilbudt i menighetene i 2013, var rundt 205 timer. Kirkerådet ser dette i sammenheng med at det tar tid å innarbeide trosopplæringen som et stabilt og bredt tilbud i alle menighetene.

Selv om menighetene har stor frihet til å utforme sitt opplæringstilbud ut fra lokale forhold og ressurser, er det utviklet nasjonale fellestiltak som inngår i de fleste menighetenes opplæringstilbud. I 2013 deltok gjennomsnittlig 49 pst. av målgruppene på slike tiltak. Deltakerandelen i opplæringstilbudene er generelt noe økende, selv om det fortsatt er de allerede godt etablerte og innarbeidete tilbudene, så som dåpsamtalen, konfirmasjonsopplæringen og tiltak for 4-åringer, som har høyest oppslutning.

Trosopplæringsreformen er under kontinuerlig utvikling. Enkelte menigheter har vært omfattet av reformen i mange år, andre er nylig kommet med. Det er departementets syn at reformen utvikles i tråd med de intensjonene og forutsetningene som ble lagt da reformen ble iverksatt.

Kirkens økonomi

Den norske kirke finansieres i hovedsak av bevilgninger fra staten og kommunene. Av de samlede bevilgningene til kirken kommer nær 2/3 fra kommunale overføringer. De kommunale overføringene disponeres av det kirkelige fellesrådet i kommunen. I 2013 ble det overført vel 2,8 mrd. kroner fra kommunene til fellesrådene, eksklusive investeringer. Dette er en økning på 5,4 pst. fra 2012 til 2013. Til sammenligning var lønns- og prisveksten i kommunesektoren for samme periode beregnet til 3,6 pst.

I tillegg til de kommunale overføringene disponerer fellesrådene statlige tilskudd til særskilte formål, blant annet til trosopplæring og diakoni. Fellesrådene har også andre inntekter, blant annet ved utleie av kirkebyggene og gjennom avgifter i forbindelse med gravplassforvaltningen.

Tabellen viser utviklingen i økonomiske nøkkeltall for fellesrådene fra 2011 til 2013. Oversikten er framstilt på bakgrunn av regnskapstall som fellesrådene har rapportert til Statistisk sentralbyrå.

Tabell 7.30 De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2011–2013 (i mill. kroner)

	2011	2012	2013	Endring i pst. 12/13
Driftsinntekter	3 912	4 042	4 430	9,6
Driftsutgifter	3 717	3 867	4 172	7,9
Netto driftsresultat ¹	173	152	228	
Investeringsinntekter	631	484	695	43,6
Investeringsutgifter	833	752	1 045	39,0
<i>Overføringer fra kommune og stat til drift</i>				
Kommunale overføringer ²	2 575	2 671	2815	5,4
Statlige overføringer	327	318	346	8,8

¹ Netto driftsresultat er differansen mellom driftsinntekter og -utgifter og mellom finansinntekter og -utgifter.

² De finansielle overføringene fra kommunene, verdien av den kommunale tjenesteytingen samt nettoutgifter for gravplassdriften som er ført i kommuneregnskapene, inngår i totalbeløpet.

Det framgår at fellesrådenes driftsinntekter økte med 388 mill. kroner fra 2012 til 2013, driftsutgiftene med 305 mill. kroner. Netto driftsresultat, som viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, var i 2013 på 228 mill. kroner. Når netto driftsresultat korrigeres for midler som er overført for å dekke underskudd i investeringsregnskapet, var resultatet 70 mill. kroner i 2013 og 46 mill. kroner i 2012.

I 2013 var investeringsutgiftene på vel 1 mrd. kroner. Overføringene fra kommunene for dekning av fellesrådenes investeringsutgifter var i 2013 på 598 mill. kroner.

Under kap. 342 *Kirkebygg og gravplasser* er det gitt en nærmere omtale av fellesrådenes utgifter

til kirkebyggene og gravplassene, se Rapport 2013.

Kirkens gaveinntekter gjennom givertjeneste, kirkeofringer, testamentariske gaver og lignende er relativt beskjedne. I 2013 ble det registrert rundt 140 mill. kroner i offergaver, 60 mill. kroner i gaver gjennom givertjeneste og 105 mill. kroner fra andre gaveinnsamlinger. I beløpene inngår bl.a. offergaver til kirkens eget arbeid og til frivillige kristelige organisasjoner som Kirkens Nødhjelp, Sjømannskirken, misjonsorganisasjonene m.fl. Bidraget til Den norske kirke fra Opplysningsvesenets fond er beregnet til 136 mill. kroner i 2013.

Kap. 3340 Den norske kirke

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	30 893	42 610	44 016
02	Inntekter ved oppdrag	33 338	37 069	38 292
16	Refusjon av foreldrepenger	7 763		
18	Refusjon av sykepenger	23 528		
	Sum kap. 3340	95 522	79 679	82 308

Regnskapstallene refererer til korresponderende inntektsposter på kap. 4590 og kap. 4591 på For-
nyings-, administrasjons- og kirke departementets

budsjett i 2013, jf. merknad til tabell under kap.
340 Den norske kirke.

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder blant annet inntekter fra salg av materiell som Kirkerådet og bispedømmerådene produserer, og inntekter fra Opplysningsvesenets fond til dekning av administrative utgifter til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene, jf. inntekstposten 02. I tillegg kommer refusjoner til stillinger som noen bispedømmeråd har opprettet med ekstern finansiering. Under posten hører også tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til Kirkerådets og bispedømmerådernes kjøp av ikt-tjenester. jf. omtalen under kap. 340, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra tidsbegrensede prosjekter og tiltak i regi av de kirkelige rådene som helt eller delvis finansieres av private eller offentlige instanser. Posten gjelder dessuten tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene. Under posten hører også inntekter fra Oslo kommune som betaler for prestetjenesten ved sykehjem i kommunen, jf. kap. 340, post 21.

Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	60 840	54 750	57 627
60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>		55 600	58 230
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser		10 665	10 667
	Sum kap. 0342	60 840	121 015	126 524

Regnskapstallene refererer til korresponderende utgiftsposter på kap. 1592 på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett i 2013. Som følge av endringer i departementsstrukturen ble disse overført til kap. 342 fra 1. januar 2014.

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningene til vedlikeholdet av Nidarosdomen og Erkebispegården, rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg og tilskudd for å styrke forvaltningen av kirkebyggene og gravplassene.

Ansaret for kirkebyggene og gravplassforvaltningen er i henhold til kirkeloven et lokalt ansvar. Staten har ansvaret for det antikvariske vedlikeholdet av Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim.

Kapitlet omfatter også tilskudd til forvaltning og vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge.

Mål 2015

Kirkebyggene og gravplassene skal forvaltes i respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med deres kulturhistoriske betydning. Dette er hovedmålet. Ellers gjelder følgende mål for bevilgningene under kapitlet:

- Nidaros domkirke og Erkebispegården skal forvaltes slik at bygningene bevares, utvikles og formidles som levende byggverk.
- Kirkebyggene skal være tilfredsstillende sikret og vedlikeholdt.
- Gravplassene skal forvaltes med orden og verdighet.

Budsjett 2015**Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 70**

Nidaros domkirke og Erkebispegården

Bevilgningen under posten skal dekke utgifter til antikvarisk vedlikehold av Nidaros domkirke og forvaltning og drift av Erkebispegården. Det bygningsmessige vedlikeholdet og restaureringen

ivaretas av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR).

Restaurerings- og vedlikeholdsarbeidet skjer etter et langsiktig planverk for ivaretagelse av anleggene. Etter at det ble påvist betydelige sopp- og råteskader i den fredete Artilleribygningen i Erkebispegården, er det igangsatt et arbeid for rehabilitering av bygningen. Arbeidet vil pågå over flere år. NDR har også til oppgave å gjøre anleggene tilgjengelige for publikum og å formidle bygningenes historie. Driftsutgiftene under posten er delvis finansiert gjennom salgs- og billettinntekter, jf. kap. 3342, postene 01 og 02.

Fra 2015 innføres nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Dette betyr at merverdiavgift skal belastes sentralt på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under del I, pkt. 1.3. For NDR innebærer dette at om lag 0,9 mill. kroner bevilges under Finansdepartementets budsjett. Netto vil dette ikke få noen budsjetteffekt for virksomheten. Posten kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3342, postene 01 og 02, jf. forslag til vedtak II.

Utenlandske krigsgraver i Norge

Kulturdepartementet har ansvaret for forvaltningen og vedlikeholdet av rundt 28 000 utenlandske krigsgraver i Norge. Krigsgravene er på de offentlige gravplassene eller på noen særskilt anlagte krigsgravplasser. Regelen har vært at lokale gravferdsmyndigheter stiller gravene mot innsending av vedlikeholdsregninger til departementet. Utgiftene utgiftsføres under post 01. Fra 2015 er det tatt sikte på en omlegging ved at de lokale gravferdsmyndighetene i stedet mottar et årlig tilskudd mot vedlikeholdsplikt av krigsgravene. Omleggingen betyr at lokale gravplassmyndigheter på vegne av staten får ansvaret for vedlikeholdet av krigsgravene. Beslutning om dette er ikke truffet ennå, da saken er på høring. Dersom slik beslutning treffes, vil midler til vedlikehold av utenlandske krigsgraver bli utgiftsført under post 70. Det foreslås derfor at midler bevilget under post 01 kan nyttes under post 70.

Falstadsenteret har på oppdrag fra departementet ansvaret for et elektronisk register over alle krigsgravlagte i Norge. Senteret har nylig identifisert over 4 000 tidligere ukjente som er

gravlagt på Tjøtta sovjetiske krigsgravplass i Nordland. De gravlagtes navn vil bli ført opp på minnesmerke på gravplassen. Nytt minnesmerke med navnemerking er planlagt satt opp i 2015. Det er også aktuelt å gjennomføre en generell oppgradering av gravplassen. Det er under posten innarbeidet en økning på 2,5 mill. kroner til formålet. Utgiftene ellers vil bli dekket innenfor den samlede bevilgningen under posten.

Post 60 Rentekompensasjon kirkebygg, kan overføres

Rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg ble overført fra Kommunaldepartementet til Kulturdepartementet fra 2014, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Målet med ordningen er at den skal stimulere til sikring og bevaring av kirkebyggene, kirkenes utsmykning og inventar. Kompensasjonsordningen omfatter alle kirkebygg i Den norske kirke slik disse er definert i kirkeloven § 17. Fredede og verneverdige kirker har prioritet. Søknad kan fremmes av kirkeeieren eller kommunen på vegne av kirkeeieren. Ordningen skal fortsatt forvaltes av Husbanken.

Rentekompensasjonsordningen for kirkebygg ble første gang etablert i statsbudsjettet for 2005. I perioden 2005–2014 har investeringsrammen under ordningen vært utvidet flere ganger. I perioden 2005–2013 ble det gitt tilsagn om rentekompensasjon (tilskudd) for investeringer på rundt 3 mrd. kroner, se ellers nedenfor under Rapport 2013.

I statsbudsjettet for 2014 ble investeringsrammen utvidet med 500 mill. kroner. Per 1. september 2014 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for nær 220 mill. kroner av rammen. Det er ikke foreslått ny investeringsramme for 2015.

Det foreslås en bevilgning under posten på 58,2 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke de beregnede renteutgiftene for de investeringskostnadene som det er gitt tilsagn om kompensasjon for i perioden 2005–2014.

Post 70 Tilskudd til nasjonale tiltak for kirkebygg og gravplasser

Departementet har lagt til grunn slik fordeling av bevilgningen:

Formål	(i 1000 kroner)
70.1 Tilskudd til nasjonale tiltak for kirkebygg og gravplassforvaltningen	10 000
70.2 Tilskudd til Faldstadsenteret m.fl.	667
Sum	10 667

Tilskudd til nasjonale tiltak for kirkebygg og gravplassforvaltningen

Målet med tilskuddet under post 70.1 er å ha et nasjonalt kompetansemiljø i Den norske kirke som kan bistå kirkeeierne i å forvalte kirkebyggene.

Den kirkelige arbeidsgiver- og interesseorganisasjonen KA er mottaker av tilskuddet. KA har i sin egen organisasjon etablert et kompetansemiljø innen kirkebyggforvaltningen som er en ressursbank for den lokale forvaltningen. Tilskuddet til KA benyttes til drift og utvikling av kirkebyggdatabasen (dokumentasjon om kirkebyggene), til rettelegging for brann- og innbruddsforebyggende tiltak, kunnskapsutvikling om effektiv energibruk i kirkene, tilstandsundersøkelser av kirkebyggene og dokumentasjons- og formidlingsarbeid.

Etter oppdrag fra departementet ivaretar Faldstadsenteret i Nord-Trøndelag ansvaret for dokumentasjonen av andre lands krigsgraver i Norge. Senteret fikk et tilskudd på 400 000 kroner til dokumentasjonsarbeid i 2014. Ellers er det budsjettert tilskudd til ulike prosjekter og tiltak som kan støtte opp under den lokale gravplassforvaltningen.

Rapport 2013

Nidarosdomen og Erkebispegården

Det er Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) som ivaretar ansvaret for å vedlikeholde og restaurere Nidarosdomen og Erkebispegården. NDR har et nært samarbeid med Domkirkens menighetsråd, Trondheim kirkelige fellesråd, Nidaros biskop og antikvariske myndigheter.

Arbeidet med å restaurere Kongeinngangen på Nidarosdomens søndre fasade, som ble påbegynt i 2009, er forventet ferdigstilt innen 2020. Framdriften i arbeidet med å rehabilitere Artilleribygningen i Erkebispegården ble noe forsinket i 2013 som følge av arkeologiske funn i grunnen under bygningen.

Steinmeyerorgelet i Nidarosdomen, som er Nord-Europas største orgel, ble høsten 2012 tatt

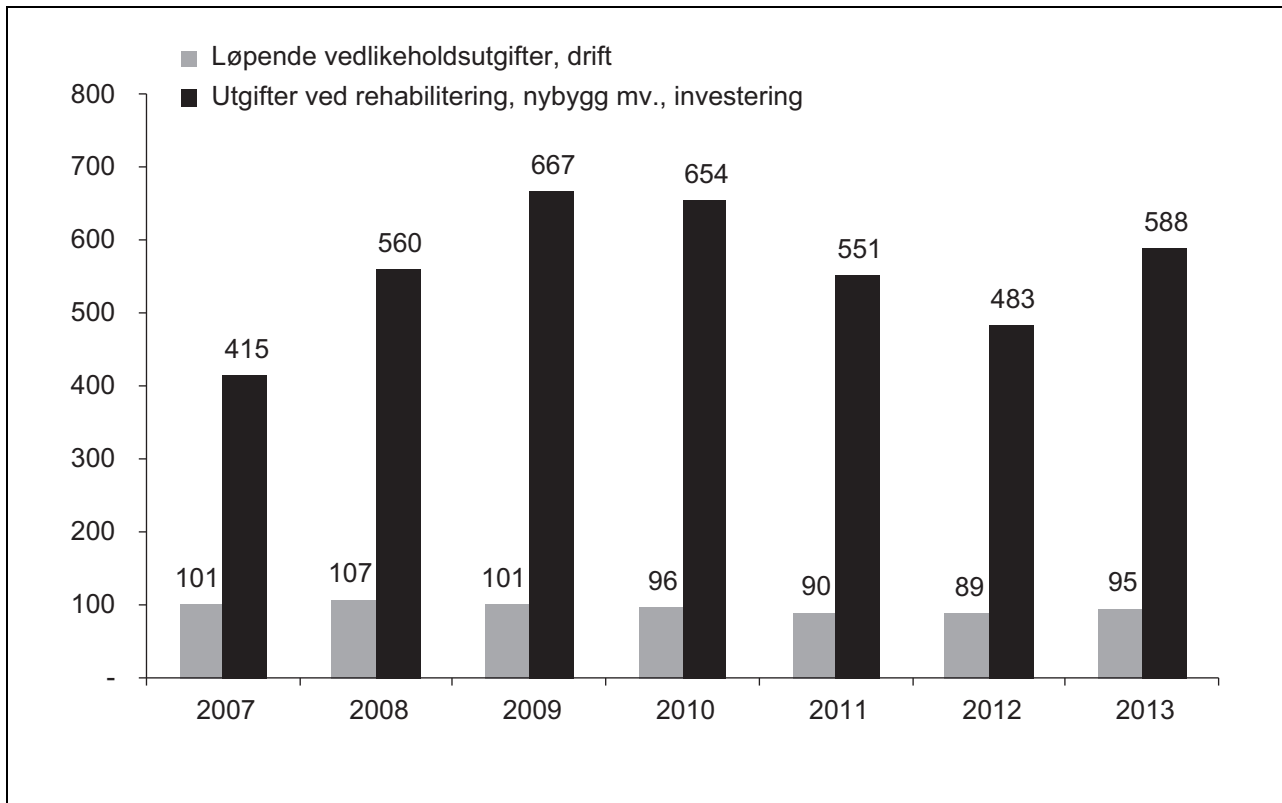
ned for istandsetting. Orgelet ble gjeninnviet i forbindelse med Grunnlovsjubileet i mai 2014. Restaureringen av orgelet er utført på oppdrag av kirkelig fellesråd i Trondheim, med kommunal finansiering. NDR har bekostet de bygningsmessige og tekniske tilpasningene i Domkirken. I revidert statsbudsjett for 2014 ble det gitt et tilskudd på 6 mill. kroner til restaureringen av Steinmeyerorgelet, jf. Innst. 260 S (2013–2014).

Nidarosdomen er et av Norges mest kjente byggverk, også internasjonalt. I 2013 ble det solgt nær 335 000 billetter til besøkende i Nidarosdomen, 37 000 billetter til museet i Erkebispegården og 26 000 billetter til Riksregalieutstillingen. Dette var et noe lavere antall solgte billetter enn i 2012. Over 1 600 barn fra skoler og barnehager besøkte anleggene i 2013, bl.a. som et resultat av samarbeidet med Trondheim kommune og Den kulturelle skolesekken.

NDR er et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, og har også i 2013 utført eksterne oppdrag. Det er departementets vurdering at NDR i 2013 har ivarettatt målet om å bevare, utvikle og formidle Nidarosdomen og Erkebispegården som levende kulturminner og kirkelige byggverk.

Kirkebyggene

Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) har tidligere gjennomført flere tilstandsundersøkelser av kirkebyggene. En ny undersøkelse er gjennomført i 2013–2014. Undersøkelsen viser at antallet kirker med mangelfull tilstand på tak, vegger eller fundament er omtrent det samme som ved forrige kontroll i 2010. Brann- og tyverisikringen er også omtrent som ved tidligere undersøkelser, mens tekniske installasjoner og innneklimaet i kirkene har hatt en positiv utvikling. KA mener at undersøkelsen i 2013–2014 indikerer at vedlikeholdstilstanden i det store og hele er på samme nivå som den forrige kontrollen i 2010 viste, men at den positive utviklingen som framkom mellom undersøkelsene i 2006 og 2010 ser ut til å avta.

Figur 7.1 Kirkebyggene: Fellesrådenes utgifter til ordinært vedlikehold og til istandsetting (rehabilitering) nybygg mv. i perioden 2007–2013

Det foreligger ulike anslag for omfanget av behovet for vedlikehold for kirkebygg. I 2005 beregnet Riksantikvaren istandsettingsbehovet til godt over 3 mrd. kroner for de nær 1 000 kulturhistorisk verdifulle kirkene.

Investeringsutgiftene til rehabilitering og nybygg m.v. har de senere årene holdt seg på et relativt høyt nivå. I 2009 og 2010 var de årlige investeringene på over 600 mill. kroner. I 2011 og 2012 falt investeringene noe, men tok seg opp igjen i 2013. Investeringene i 2013 var på 588 mill. kroner, jf. figur 7.1.

Rentekompensasjonsordningen har medvirket til at mange kirkebygg er blitt istandsatt det siste tiåret. Ved utgangen av 2013 var 932 prosjekter, med en samlet investeringsramme på ca. 2 mrd. kroner, ferdigstilt og tildelt tilskudd (rentekompensasjon). Innenfor en samlet investeringsramme på 3,35 mrd. kroner for perioden 2005–2013, er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for investeringer på ca. 3 mrd. kroner. Totalt har Husbanken gitt tilsagn om rentekompensasjon til prosjekter ved i alt 837 kirker, fordelt på 300 kommuner. Ca. 2/3 av de godkjente prosjektene gjelder fredete og verneverdige kirker.

Stavkirkeprogrammet under Klima- og miljøverndepartementet har som mål at alle de 28 stav-

kirkene skal være istandsatt og sikret i perioden 2001–2015. Alle stavkirkene sikres også mot brann.

73 pst. av de kirkelige fellesrådene er med i en sentral forsikringsordning for kirkebyggene. På grunn av fem store kirkebranner i årene 2009–2012 ble premiene i forsikringsordningen økt i 2013, samtidig som det ble gitt premierabatter for de kirkebyggene der det er gjennomført sikrings tiltak. 1 066 kirker er med i ordningen. Den samlede forsikringsverdien for disse kirkene er på 32,7 mrd. kroner.

Gravplassene

Gravplassene forvaltes av de kirkelige fellesrådene, eventuelt menighetsrådet på stedet, på vegne av alle innbyggerne i kommunen. Enkelte steder er ansvaret overdratt til kommunen. Gravplassdriften finansieres gjennom kommunale bevilgninger og brukerbetalinger. Brukerbetaling innebærer at det betales avgift for feste av grav, for kremasjon, stell og vedlikehold av gravsted m.m. Avgiftssystemet og brukerbetalingen viser til dels store lokale variasjoner. Et offentlig utvalg har i NOU 2012: 2 *Lik og likskap* foreslått endringer med sikte på utjevning og større likhet i

betalings- og avgiftsordningene. Utvalgets forslag har vært på høring med høringsfrist 1. oktober 2014.

Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2013	Saldert budsjett 2014	Forslag 2015
01	Ymse inntekter	18 805	17 467	18 043
02	Leieinntekter m.m.	4 370	3 460	3 574
15	Refusjon arbeidsmarkedtiltak	111		
16	Refusjon av foreldrepenger	59		
17	Refusjon lærlinger	153		
18	Refusjon av sykepenges	503		
	Sum kap. 3342	24 001	20 927	21 617

Regnskapstallene refererer til korresponderende inntekstposter under kap. 4592 på Fornyrings-, administrasjons- og kirkedepartementets budsjett i 2013. Som følge av endringer i departementsstrukturen, ble disse overført til kap. 3342 fra 1. januar 2014.

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs- og billettinntekter og refusjon for oppgaver som Nidaros domkirkes restaureringsarbeider utfører for andre, jf. kap. 342, post 01.

Post 02 Leieinntekter m.m.

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra utleie i Erkebispegården, jf. kap. 342, post 01.

Opplysningsvesenets fond

Innledning

Opplysningsvesenets fond ble opprettet ved lov i 1821. Fondet består av den gjenværende del av de eiendommene som er omtalt i Grunnloven § 116 (tidligere § 106) som 'det Geistligheden benefice-rede Gods'. Dette er eiendommer som tjente som underhold for prestene. En god del eiendommer er senere solgt. Utover eiendommene har fondet i dag en finanskapital som er tilkommet som følge av eiendomssalg og en aktiv forvaltning av salgssummene.

Fondets eiendommer omfatter preste- og bispeboliger, jord- og skogbrukseiendommer, festetomter, næringseiendommer og småkraftverk. Eiendommene er lokalisert i alle fylker og i et stort antall kommuner.

Opplysningsvesenets fond er et eget rettssubjekt som eier de eiendommer og den finanskapital det består av, jf. lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond. Forvaltningen av fondet er lagt til et forvaltningsorgan med 54 årsverk og eget styre oppnevnt av departementet. Innenfor rammen av Grunnloven § 116 er fondet underlagt Kongens og Stortingets myndighet. Kongens myndighet er delegert til departementet.

Grunnloven og loven om fondet setter rammer for anvendelsen av fondets midler. Den årlige direkteavkastningen fra eiendommene og finanskapitalen skal dekke fondets utgifter og kan ellers legges til kapitalen, til disposisjonsfond eller gis til kirkelige formål. Sentrale retningslinjer for forvaltningen er nedfelt i ulike stortingsdokumenter, særlig St.meld. nr 64 (1984–1985) *Forvaltningen av Opplysningsvesenets fonds eiendommer* og Ot.prp. nr. 68 (1994–1995) *Om lov om Opplysningsvesenets fond*.

Fondet har over tid etablert en konsernstruktur med hel- og deleide datterselskaper, mest innenfor forretningsområdene eiendomsutvikling og småkraft. Hensikten er å bidra til videreutvikling av fondets verdier. Samlet netto verdi på fondets formue er tidligere anslått til 7,5 mrd. kroner, hvorav 5,7 mrd. kroner er bundet i eiendommene og 1,8 mrd. kroner i finanskapital. Gjeld i datter-

selskaper utgjør 363 mill. kroner. Det blir i 2014 gjennomført nye verdivurderinger av fondets

eiendommer, noe som kan endre tidligere anslag på eiendomsverdiene.

Tabell 7.31 Fordeling av fondets formue (mill. kroner og antall)

Fordelingen av fondets formue (inklusive datterselskaper)	Mill. kroner	Antall
Verdipapirer	1 809	
Bispe- og presteboliger	1 700	430
Festetomter/antall festere	1 600	7 600
Skog og utmark, jordleie	800	842 000 da
Prestegårder/forpaktningsbruk	95	157
Kontoreiendommer til kirkelige formål ¹	436	4
Eiendomsutvikling ²	730	25 aktive prosjekter
Småkraft ³	400	
<i>Brutto formue</i>	<i>7 570</i>	
Gjeld i datterselskaper	363	
<i>Netto formue</i>	<i>7 207</i>	

¹ Kontoreiendommene til kirkelige formål gjelder Kirkens hus i Rådhusgata 1–3 i Oslo, som eies av fondet med 96 pst., og kontorer for bispedømmekontorene i Fredrikstad, Hamar og Tromsø.

² Eiendomsutvikling er et eget forretningsområde med formål å utvikle fondets tomtearealer, ofte ved omregulering av arealer til utbyggingsprosjekter for bolig- eller næringsformål som fondet er medinvestor i for kortere eller lengre tid.

³ Småkraft er et forretningsområde med formål å utnytte vassdrag, som ofte er i fondets eie, til kommersiell virksomhet gjennom utbygging av småkraftverk. Forretningsområdet er organisert i eget heleiet datterselskap, Clemens Kraft AS. Blant annet gjennom kjøp av Elvekraft AS i 2012 og Hydroplan AS i 2013 har Clemens Kraft per 31. desember 2013 deleierskap i 11 småkraftverk i drift. Per 31. desember 2013 er det tildelt 18 konsesjoner. 42 søknader om konsesjon var til behandling i NVE. Fjellkraft AS, med en prosjektpor portefølje på om lag 100 småkraftprosjekter, ble kjøpt opp av Clemens Kraft våren 2014.

Fondets bidrag til Den norske kirke

Fra fondets opprinnelse har fondet hatt som hovedoppgave å holde tjenesteboliger for prestene. Drift og vedlikehold av de 430 presteboligene som er i fondets eie, er kostnadskrevende. Fondet dekker også statens økonomiske forpliktelser overfor kommunene når disse holder tjenestebolig for prestene, se kirkeloven § 33 som gir adgang til å pålegge en kommune å holde prestebolig mot utgiftsrefusjon fra staten. Samlet utgjør fondets utgifter til presteboligene mer enn 100 mill. kroner årlig.

Kirkemøtet disponerer et årlig tilskudd på rundt 25 mill. kroner fra fondet til felleskirkelige tiltak. I 2015 er dette tilskuddet budsjetttert med 25,5 mill. kroner, det samme som i 2014. Andre elementer i fondets økonomiske bidrag til Den norske kirke er tilskuddet til ikt-tjenester for bispedømmerådene og Kirkerådet, jf. omtalen under kap. 340, post 01, samt lån til kirkelige formål med subsidiert rente.

Mål 2015

Fondets overordnede mål er å bevare verdiene og forvalte disse til beste for Den norske kirke. Forvaltningen av fondets verdier skal skje på en forretningsmessig og etisk forsvarlig måte og gi tilfredsstillende avkastning med moderat risiko. Selv om fondets verdiutvikling har vært god som følge av økningen i eiendomsprisene, er den årlige direkteavkastningen fra eiendommene lav, målt etter eiendommens verdier. Det er et mål å øke den årlige direkte avkastningen.

Fondet representerer en del av kirkens inntektsgrunnlag. Fondets årlige bidrag til kirken kommer i tillegg til bevilgningene til Den norske kirke over statsbudsjettet og kommunebudsjettene. Det er et mål å øke fondets bidrag til kirkelige formål.

Utfordringer og strategier

Kontrakts- og kapitalforvaltningen, skog- og jordbruksforvaltningen, driften av kontoreiendommer til kirkelig bruk og vedlikeholdet av fondets byg-

ninger, herunder presteboligene, er ressurskrevende oppgaver. Vedlikeholdsetterslepet på fondets presteboliger er betydelig. Fondet eier flere enn 1 500 bygninger og mange av bygningene har kulturhistorisk verdi. 315 er fredete bygninger. Vedlikeholdet og standardhevingen av presteboligene og vedlikeholdet av andre bygninger må imidlertid være tilpasset en forsvarlig forvaltning av fondets samlede avkastning og øvrige utgiftsforpliktelser. Fondets økonomiske bæreevne er ikke i dag tilstrekkelig til at bygningsforvaltningen på alle områder holder et tilfredsstillende nivå.

Fondets forvaltning av festetomter til bolig- eller fritidsformål følger de alminnelige lovbestemmelsene som gjelder, herunder tomtfestelovens bestemmelser om innløsning og regulering av festeavgift. Andre arealer bortfestes på vanlige leievilkår, hvor alminnelige markedspriser gjelder. Fondets grunnkapital kan ikke brukes opp og fondets verdier kan ikke gis bort, noe som bl.a. betyr at fondet ikke kan selge eiendommer til lavere pris enn markedspris (eventuelt konsesjonspris) eller tilby festeavgifter og innløsningspriser for bolig- og fritidstomter som er gunstigere enn det som følger av tomtfesteloven og den enkelte feste kontrakten.

Fondets årlige inntjening er lav sett i forhold til fondets samlede verdier. Fondets verdiutvikling har vært god som følge av økningen i eiendomsprisene. Fondet har iverksatt arbeid for å redusere risiko, styrke inntjeningsgrunnlaget og sikre en mer stabil og forutsigbar inntjening.

Avkastningen på finanskapitalen har lenge vært avgjørende for fondets evne til å innfri sine forpliktelser og gi økonomiske bidrag til Den norske kirke. Svingninger i avkastningen fra finansforvaltningen skaper usikkerhet i inntjeningen fra år til år. Gjennom økt satsing innen eiendomsutvikling og utbygging av småkraftverk søker fondet å utvide og sikre inntektsgrunnlaget i et langsiktig perspektiv. På viktige forretningsområder er det dannet datterselskaper som på vanlige forretningsmessige vilkår og med egne ansatte utvikler kommersielle satsinger. Spørsmålet om å tilpasse fondets organisering og styring til denne utviklingen er under utredning.

Styret har ansvaret for å påse at det foreligger en enhetlig og gjennomgående styringsstruktur som sikrer at fondets formål og de forutsetninger som ellers gjelder for fondets forvaltning, blir ivarettatt for alle deler av fondets virksomhet. Styringsstrukturen skal bl.a. innrettes slik at den sikrer en tilfredsstillende intern kontroll, en helhetlig og systematisk risikostyring og tilfredsstillende

styring og kontroll med virksomheten, inklusive datterselskaper, felleskontrollerte og tilknyttede selskaper.

Rapport 2013

Årsresultatet i 2013 var på 73,1 mill. kroner, mot et resultat i 2012 på 153 mill. kroner. Økte driftsutgifter og lavere netto finansresultat som følge av nedskrivninger på finansielle omløpsmidler, er hovedårsaken til det svake resultatet i 2013.

Eiendom

Netto gevinst ved salg av eiendom var på 154,5 mill. kroner i 2013. Driftsresultatet for eiendomsforvaltningen, eksklusivt salg av eiendom, var negativt med 109 mill. kroner. Det ble i 2013 brukt 84 mill. kroner på drift, vedlikehold og rehabilitering/oppgradering av presteboligene i fondets eie.

Finansforvaltningen

I 2013 ble det gjennomført en restrukturering av finansporteføljen ved å definere en kjerneportefølje og en avviklingsportefølje. Det ble foretatt nedskrivninger på verdipapirer på 92 mill. kroner. Netto gevinst på verdipapirer var på 80 mill. kroner. Netto finansresultat var på 28 mill. kroner, inklusive renteinntekter og aksjeutbytte. Til sammenlikning var netto finansresultat på 96 mill. kroner i 2012. Kjerneporteføljen hadde en markedsavkastning i 2013 på 7,5 pst., mens avkastningen på den samlede porteføljen var negativ med 4,6 pst. Avkastningskravet på finanskapitalen er nedfelt i hovedinstruksen for fondet (3 pst. over risikofri rente) og ble ikke nådd i 2013.

De samlede driftsutgiftene til forvaltningen av fondet, dvs. summen av forvaltningsorganets utgifter på 53,9 mill. kroner og betalingen til eksterne tjenesteleverandører og kapitalforvaltere var på rundt 110 mill. kroner i 2013, omtrent det samme som i 2012.

Fra 2012 til 2013 økte forvaltningsorganets utgifter med 8,2 mill. kroner. Dette hadde dels bakgrunn i at fondet er i ferd med å ta tilbake oppgaver som har vært lagt ut i tjenesteavtaler med eksterne. Hensikten er å redusere kostnader på lengre sikt og å bygge opp fondets organisasjon med økt kompetanse innen kjerneområdene. Dels hadde økningen bakgrunn i at fondet på enkelte områder, bl.a. innen finansforvaltningen, har sett behov for å styrke internkontrollen.

Resultatregnskapet – disponering av årsresultatet

Tabellen nedenfor viser resultatregnskapet for Opplysningsvesenets fond i 2012 og 2013.

Tabell 7.32 Resultat for Opplysningsvesenets fond 2012 og 2013

	(i 1 000 kr)	
	2012	2013
Salgsinntekt eiendom	159 938	154 511
Driftsinntekt	145 284	154 087
Annen driftsinntekt	9 185	8 353
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	-16 092	-19 000
Refusjon forvaltningsorganet	- 45 675	- 53 880
Tilskudd kirkelige formål	- 52 656	- 45 263
Annen driftskostnad	-143 093	-153 875
<i>Driftsresultat, inkl. salg av eiendommer</i>	56 892	44 892
Renteinntekter og aksjeutbytte	46 987	56 843
Gevinster og tap verdipapirer	-52 488	70 799
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	104 488	-92 376
Annen finanskostnad	-2 942	-6 975
<i>Netto finansinntekter</i>	96 045	28 292
<i>Årsresultat</i>	152 937	73 134
<i>Disponering av årsresultatet:</i>		
Avsetning av netto salgsinntekter til kapitalfondet	159 938	154 511
Til / fra disposisjonsfond	-7 001	-81 377
Sum disponert	152 937	73 134

Netto inntekter ved salg av eiendom er i henhold til § 5 i loven om Opplysningsvesenets fond lagt til kapitalfondet, som per 31. desember 2013 var på 3 mrd. kroner. Kapitalfondet er fondets bundne egenkapital (grunnkapitalen). Disposisjonsfondet, som er fondets frie egenkapital, ble redusert med 81,4 mill. kroner som følge av at årsresultatet, eksklusive salgsinntekter, var tilsvarende negativt. Ved inngangen til 2014 var disposisjonsfondet på 41,7 mill. kroner.

Det finansielle tilskuddet til kirkelige formål utgjorde 45,3 mill. kroner i 2013. Samlet bidrag til Den norske kirke var på 136 mill. kroner i 2013. I beløpet inngår fondets finansielle ytelser til Den norske kirke, fondets netto utgifter til preste-

boligene, inklusive forvaltningsutgiftene, subsidieffekten av utlån til kirkelige formål og verdien av vederlagsfrie ikt-tjenester til Den norske kirke.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er en nettobudsjettert virksomhet, da utgiftene i sin helhet dekkes av fondet. Siden 2009 er det etablert en felles prosedyre for innrapportering i statsbudsjettet av nettobudsjetterte virksomheters kontantbeholdning per 31. desember. De to standardtabellene med nøkkeltall for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er tatt inn nedenfor.

Tabell 7.33 Utgifter og inntekter fordelt på art

	(i 1 000 kr)	
Utgifter/inntekter	Regnskap 2012	Regnskap 2012
<i>Utgifter</i>		
<i>Driftsutgifter</i>		
Lønnsutgifter	39 626	45 753
Varer og tjenester	15 416	15 566
<i>Sum driftsutgifter</i>	55 042	61 319
<i>Investeringsutgifter</i>		
Investeringer, større nyanskaff. og vedlikehold		
<i>Sum investeringsutgifter</i>		
<i>Overføringer fra virksomheten</i>		
Utbetalinger til andre statlige regnskaper		
Andre utbetalinger		
<i>Sum overføringsutgifter</i>		
<i>Finansielle aktiviteter</i>		
Kjøp og salg av aksjer og andeler		
Andre finansielle utgifter		
<i>Sum finansielle utgifter</i>		
<i>Sum utgifter</i>	55 042	61 319

Tabell 7.34 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2012–2013 med spesifisering av formål kontantbeholdningen skal benyttes til

Regnskapspost	(i 1 000 kr)	
	Regnskap 2012	Regnskap 2013
<i>Kontantbeholdning</i>		
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	2 579	6 138
Beholdning på andre bankkonti, andre kontantbeholdninger og kontantekvivalenter		
<i>Sum kontantbeholdning</i>	<i>2 579</i>	<i>6 138</i>
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>		
Feriepenger m.v.	-3 372	-4 042
Skattetrekk og offentlige avgifter	-3 683	-3 768
Gjeld til leverandører	-75	-29
Gjeld til oppdragsgivere		
Annen netto gjeld/fordring som forfaller i neste budsjettår	4 551	1 701
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	<i>- 2 579</i>	<i>-6 138</i>
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår</i>		
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd		
Større påbegynte flerårige investeringsprosjekter		
finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter		
finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Andre avsetn. til vedtatte, ikke igangsatte formål		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter		
finansiert av bevilgn. fra andre departementer		
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår</i>		
<i>Andre avsetninger</i>		
Avsetn. til andre formål/ikke spesifiserte formål		
Fri virksomhetskapi tal		
<i>Sum andre avsetninger</i>		

Tabell 7.34 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2012–2013 med spesifisering av formål kontantbeholdningen skal benyttes til

(i 1 000 kr)		
Regnskapspost	Regnskap	Regnskap
	2012	2013
<i>Langsiktig gjeld (netto)</i>		
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler		
Annen langsiktig gjeld		
<i>Sum langsiktig gjeld (netto)</i>		
Sum netto gjeld og forpliktelser	-2 579	-6 138

Del III
Andre saker

8 Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft

Frivillig sektor

Regjeringen har som mål å forenkle samhandlingen mellom det offentlige og frivillig sektor. Kulturdepartementet har gjennomført et prosjekt som skal forenkle barne- og ungdomsorganisasjonenes samhandling med det offentlige. På bakgrunn av prosjektets anbefalinger er det opprettet en nettside med oversikt over statlige tilskuddsordninger som er aktuelle for barne- og ungdomsorganisasjoner. Det er opprettet et årlig kontaktpunkt der forvaltere av statlige tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner møter representanter fra organisasjonene. En veileder for forenkling av tilskuddsordninger for barne- og ungdomsorganisasjoner ble ferdigstilt i begynnelsen av 2014. Med utgangspunkt i veilederen er alle departement bedt om å finne forenklingstiltak i tilskuddsordninger som er viktige for frivillige organisasjoner. Forenklingstiltakene skal senest ha effekt fra 2015. Kulturdepartementet vil synliggjøre tiltakene på egen nettside. Departementet vil videre iverksette en helhetlig gjennomgang av statlige tilskudd til frivillige organisasjoner. Gjennomgangen vil gi grunnlag for å vurdere om det er overlappinger og behov for samordning av tilskudd. Den vil dessuten gi nyttig oversikt over ordninger for frivillige organisasjoner.

Formålet med Frivillighetsregisteret er å forbedre og forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Frivillighetsregisteret skal også bidra til å øke kunnskapen om frivillig sektor. I dag er mer enn 32 000 organisasjoner registrert. Gjennom Frivillighetsregisteret kan organisasjonene søke grasrotandel og momskompensasjon. Fra 2014 er også ordning for fordeling av tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner (gjelder nye søkere som fyller vilkårene) tilknyttet Frivillighetsregisteret.

Kulturdepartementet startet i 2012 et arbeid for å forenkle innrapportering av data til Frivillighetsregisteret. Arbeidet utføres i samarbeid med frivillig sektor. Arbeidet ventes ferdigstilt ved års-

kiftet 2014/15. Regjeringen foreslår fra 2015 å fjerne innmeldingsavgiften til Frivillighetsregisteret for å gjøre det enklere for mindre organisasjoner å registrere seg. Det er en overordnet målsetting at innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og at data fra registeret i større grad skal bli benyttet av forvaltningen og andre.

Regjeringen vil fjerne lov om registrering av innsamlinger og legge til rette for økt bruk av Frivillighetsregisteret. Hensikten er å gjøre reglene enklere og byråkratiet mindre for innsamlingsorganisasjonene. Innsamlinger til frivillige organisasjoner bidrar til å finansiere en rekke ulike formål og aktiviteter, og styrker organisasjonenes selvstendige stilling i samfunnet. Det foreslås på denne bakgrunn å videreføre støtten til det arbeidet innsamlingsorganisasjonene gjør for å bygge tillit hos giverne.

Reglene for momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner ble forenklet i 2013. Bl.a. er beløpsgrensen for krav om autorisert revisjon økt, og kravet til hvor lenge dokumentasjon må oppbevares er redusert. Dette har ført til at det er blitt enklere for små enkeltstående organisasjoner å søke om kompensasjon.

Norsk kulturråd

Fra og med budsjettåret 2015 foreslår Kulturdepartementet en omlegging av postene som forvaltes av det kollegiale organet Norsk kulturråd. Bevilgningen til Norsk kulturfond foreslås samlet under én post på hvert fagkapittel. Dette innebærer en avvikling av post 56 under kapitlene 320, 323 og 324. Samtidig foreslås også kap. 320, post 74 avviklet. Tilskudd til tiltak som i 2014 fikk tilskudd under post 74 og som egner seg for kunsthaglig vurdering, vil fra 2015 bli lagt til fondet. Øvrige tiltak på posten overføres til andre poster på statsbudsjettet eller til finansiering under spillemidlene. Endringene vil gi Norsk kulturråd større fleksibilitet i forvaltningen av fondsmidlene og gi rådet et bedre grunnlag for å se helhetlig på

bruken av fondsmidlene, samt vurdere behovet for samordning og forenkling av tilskuddsordningene under fondet.

Norsk filminstitutt

Fra og med budsjettåret 2015 foreslår Kulturdepartementet at tilskuddsforvaltningen på filmområdet forenkles og gjøres mer fleksibelt ved at Norsk filminstitutt selv skal fastsette fordelingen

av midler mellom sine tilskuddsordninger. Tidligere har fordelingen mellom ordningene blitt fastsatt av Kulturdepartementet i tildelingsbrevet til Norsk filminstitutt. Endringen vil gi Norsk filminstitutt frihet til å disponere midler etter behov og styrke fleksibilitet og effektivitet i tilskuddsordningene. I tillegg samles de fleste tilskuddene som forvaltes av Norsk filminstitutt på kap. 334, post 50.

9 Likestilling

Innledning

Likestillingsloven pålegger offentlige myndigheter en målrettet og planmessig pådriverrolle for likestilling på alle samfunnsområder. Alle departementer har et selvstendig ansvar for å fremme likestilling som en integrert del av politikken på sine fagområder.

Nedenfor følger en overordnet likestillingsrapportering for selskaper hvor Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser, departementets underliggende virksomheter og Kulturdepartementet.

Oppfølging av likestilling i eierskapsforvaltningen

Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser i ni selskap, hvorav fire heleide aksjeselskap og fem deleide aksjeselskap. Departementet følger

aktivt opp kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene for disse selskapene, og at kjønnsrepresentasjonen i styrene er i samsvar med selskapslovgivningens bestemmelser. Spørsmål om oppfølging av statens forventninger til selskapenes ivaretagelse av mangfold og likestilling tas opp i eierdialogen med selskapene.

Kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettet

Kulturområdet

Underliggende virksomheter på kulturområdet

Tabellen nedenfor gir en tilstandsrapport for likestillingsområdet for de underliggende virksomhetene på kulturområdet. For en nærmere redegjørelse vises det til de underliggende etaters årsrapporter for 2013.

(i pst.)

Virksomhet	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk kulturråd	62 (63)	38 (37)	70 (55)	30 (45)	61 (64)	39 (36)
Rikskonsertene	51 (47)	49 (53)	45 (45)	55 (55)	47 (47)	53 (53)
Riksteatret	49 (48)	51 (52)	60 (45)	40 (55)	48 (49)	52 (51)
Kunst i offentlige rom – KORO	73 (73)	27 (27)	50 (100)	50 (0)	75 (69)	25 (31)
Nasjonalbiblioteket	53 (54)	47 (46)	52 (57)	48 (43)	53 (54)	47 (46)
Norsk lokalhistorisk institutt	33 (43)	67 (57)		100 (100)	40 (46)	60 (54)
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	62 (56)	38 (44)	40 (40)	60 (60)	64 (58)	36 (42)
Språkrådet	58 (61)	42 (39)	25 (25)	75 (75)	62 (66)	38 (34)
Arkivverket	51 (49)	49 (51)	44 (36)	56 (64)	52 (51)	48 (49)

Kilde: Virksomhetenes årsrapporter for 2013

Departementet mottar årlig rapport fra virksomhetene om status og eventuelle tiltak for likestilling.

Samlet sett har de underliggende virksomhetene på kulturområdet noen flere kvinnelige enn

mannlige ansatte. Det er flere menn i lederstillinger.

Norsk kulturråd har langt flere kvinner enn menn i lederstillinger.

KORO er en kvinne­dominert arbeidsplass med henholdsvis fire menn og ti kvinner i fast stilling ved inngangen til 2014. Tar man med alle 22 som har arbeidet i KORO's stab i 2013, er fordelingen seks menn og 16 kvinner. I 2013 har det vært en kvinne i lederstilling.

Rikskonsertene og Riksteatret jobber bevisst for å nå en jevn kjønnsfordeling i alle avdelinger og har totalt en jevn kjønnsmessig balanse. Det legges vekt på rekruttering av kvinner, særlig til de deler av virksomhetene der de er i mindretall.

Arkivverket arbeider aktivt for likelønn både gjennom lokale lønnsforhandlinger og i forbindelse med lønnsfastsetting ved tilsetting. Ved sammen­setning av interne arbeidsgrupper og utpeking av prosjektledere legges det stor vekt på balansert kjønnsfordeling.

Nasjonalbiblioteket har en overvekt av kvinner totalt og en stor overvekt av kvinnelige ledere. Det er noe høyere gjennomsnittslønn hos menn enn kvinner totalt, noe som skyldes en overvekt av menn innen fagfeltene IKT og teknikk, som tradisjonelt har en høyere avlønning enn bibliotekfaglige stillinger. Likestilling mellom kjønnene er en viktig målsetting for lønns­politikken ved Norsk lyd- og blindskriftbibliotek.

Språkrådet har en god fordeling av kvinner og menn på alle nivå i organisasjonen, bortsett fra ledergruppen, som i 2013 besto av tre menn og en kvinne.

Kunstinstitusjonene

Departementet har fra 2010 overført ansvaret for styreoppnevninger i region-/landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner til fylkeskommunene. For de styrene som departementet fortsatt har ansvar for oppnevning av, legges det vekt på kompetanse, kapasitet og relevant mangfold, herunder forskjeller i erfaringsbakgrunn, når departementet foreslår personer valgt inn i styrer. I forbindelse med oppfølgingen av kravet til kjønnsrepresentasjon i styrene arbeider departementet for mest mulig lik representasjon mellom kjønnene.

Departementet mottar rapport fra scene­kunstinstitusjonene på kap. 324, post 01, 70 og 71 om hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i ulike stillingskategorier. For 2013 viser rapporteringen at andelen kvinner i de kunstneriske lederstillingene teatersjefer/operasjef/ballettsjef er fra 2012 til 2013 økt fra 50 pst. til 57 pst. Fordi det her er snakk om bare 21 stillinger, som i tillegg er åremålsstillinger, vil kjønnsfordelingen lett kunne variere fra ett år til et annet. Innenfor de øvrige stillingskategoriene er forholdet mellom kvinner og menn relativt stabilt med en overvekt av kvinner som administrative ledere.

Departementet mottar rapport fra orkestrene under kap. 323, post 70 og 71 om hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i ulike stillingskategorier. For 2013 viser rapporteringen at menn er i flertall i alle posisjoner innenfor musikkfeltet. Dette er mest uttalt for sjefsdirigenter og daglig ledere. Departementet har bidratt finansielt til et forsøksprogram for rekruttering av kvinner til ledende stillinger innen scenekunst, musikk, film og TV. Programmet er nå gjennomført i to omganger, først i 2008–2009 og så i 2012–2013. Det siste programmet ble avsluttet i februar 2013. Videre oppfølging vil bli vurdert når evalueringsrapporten og styringsgruppens vurdering foreligger.

Museene

I museer som fikk tilskudd over kap. 328, post 70 samt Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design var andelen kvinner og menn i faste stillinger henholdsvis 54 og 46 pst. På ledernivå og i museenes styrer, inklusive varamedlemmer, var kvinneandelen 46 pst, mens 1 av 4 styreledere var kvinner.

Medieformål m.m.

I de underliggende virksomhetene under programkategori 08.30 Medieformål m.m. var kjønnsfordelingen slik blant ansatte i 2013:

	(i pst.)					
	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
Virksomhet	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk filminstitutt	53	47	83	17	50	50
Medietilsynet	51	49	40	60	56	44
Lotteri- og stiftelsestilsynet	53	47	50	50	53	47

Totaltallene for virksomhetene viser at minst halvparten av de ansatte er kvinner. I Norsk filminstitutt dominerer kvinnene på ledernivå. Det vises for øvrig til redegjørelse i de enkelte virksomhetenes årsrapporter.

Idrettsområdet

Kulturdepartementet støtter opp om likestillingsarbeidet innenfor idretten. Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. Likestilling mellom kjønnene er spesielt ivaretatt i lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). I § 2–4 Kjønnsfordeling heter det bl.a.:

«Ved valg/oppnevning av representanter til årsmøte/ting, samt medlemmer til styre, råd og utvalg mv. i NIF og NIFs organisasjonsledd skal det velges personer fra begge kjønn.»

Likestilling i idretten omfattes også av punkt 2.4 Inkludering i «Idrettsglede for alle, Idrettspolitisk dokument 2011–2015».

NIF har i flere sammenhenger vektlagt arbeidet med likestilling innenfor idrettsorganisasjonen. Dette har gitt seg uttrykk både i form av prioritering av aktiviteter for jenter og kvinner og gjennom arbeid for en jevnere kjønnsfordeling blant trenere og tillitsvalgte. En rekke særforbund arbeider aktivt for å aktivisere jenter og kvinner innenfor sine idretter.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen for øvrig. Inkludering av inn-

vandrerdatter i idretten prioriteres gjennom departementets ordning med tilskudd til inkludering i idrettslag.

Begge kjønn benytter alle typer idrettsanlegg. Det er anleggseier, i første rekke kommunene, som fordeler trenings- og brukstid.

Frivillighetsområdet

Kjønnsforskjellene i norsk frivillig organisasjonsliv synes å ha blitt mindre. Den siste forskningen på dette området er fra 2009. Hovedmønsteret er at yngre kvinner deltar mer enn yngre menn, mens eldre menn deltar mer enn eldre kvinner. Det har særlig vært en nedgang i andelen menn som gjør mye frivillig arbeid, dvs. mer enn en time i uka. Dermed har forskjellen i menns og kvinners totale bidrag blitt redusert. Data om kjønnsfordeling på ulike nivåer i lokalforeninger viser at kjønnsfordelingen i styrene har utjevnet seg noe i perioden 1999–2009. Antallet rene manns- og kvinnestyre er betydelig redusert. Datamaterialet viser allikevel i sum at kvinnene er svakere representert på ledersiden enn blant styremedlemmene. Dette gjelder for samtlige organisasjonstyper. Innen 2015 vil det foreligge oppdatert informasjon om kjønnsfordeling i frivillig sektor.

Den norske kirke

Vurdering av likestillingssituasjonen mellom kjønnene for:

- Statsansatte prester
- Kirkerådet
- Bispedømmekontorene

Tabell 9.1 Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – statsansatte prester

	Årstall	Kjønnsbalanse			Lønn
		M %	K %	Totalt (N)	K/M i %
Totalt	2013	70	30	1313	98
	2012	72	28	1318	97
Biskop/prost	2013	73	27	113	102
	2012	74	26	108	101
Sokneprest	2013	73	27	817	98
	2012	75	25	829	98
Kapellan/prostiprest	2013	59	41	246	96
	2012	62	38	251	99
Andre	2013	67	33	137	99
	2012	68	32	128	94

Kvinnerns lønn er oppgitt i prosent av menns lønn.

Kilde: Virksomhetenes eget lønns- og personalsystem

Tabell 9.2 Likestillingssituasjonen deltid/fravær for 2012 og 2013 – statsansatte prester

	Årstall	Deltid		Midlertidig		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær	
		M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt	2013	6	10	8	13	34	66	3,4	6,3
	2012	7	10	8	15			3,5	7,6

Deltid og midlertidige stillinger er oppgitt i andel av hvert kjønn som jobber deltid/har midlertidig stilling. Foreldrepermisjon er oppgitt i andel av det totale permisjonsvolumet som er tatt ut av hvert kjønn.

Kilde: Virksomhetenes eget lønn- og personalsystem

Tabell 9.3 Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – bispedømmekontorene

	Årstall	Kjønnsbalanse			Lønn
		M %	K %	Totalt (N)	K/M i %
Totalt	2013	42	58	168	87
	2012	42	58	175	88
Ledere	2013	59	41	41	93
	2012	63	37	38	92
Rådgivere	2013	46	54	95	96
	2012	47	53	99	96
Konsulenter	2013	9	91	32	99
	2012	5	95	38	97

Kvinnerns lønn er oppgitt i prosent av menns lønn.

Kilde: Virksomhetenes eget lønns- og personalsystem

Tabell 9.4 Likestillingssituasjonen deltid/fravær for 2012 og 2013 – bispedømmekontorene

	Årstall	Deltid		Midlertidig		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær	
		M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt	2013	10	22	11	26	33	67	2	7
	2012	12	21	2	6			4,1	4,1

Kilde: Virksomhetenes eget lønns- og personalsystem

Tabell 9.5 Likestillingssituasjonen på stillingsnivå for 2012 og 2013 – Kirkerådet

	Årstall	Kjønnsbalanse			Lønn
		M %	K %	Totalt (N)	K/M i %
Totalt	2013	48	52	67	87
	2012	50	50	66	90
Ledere	2013	61	39	13	98
	2012	64	36	14	93
Seniorfagstillinger	2013	69	31	26	91
	2012	68	32	25	91
Fagstillinger	2013	19	81	21	97
	2012	30	70	20	98
Kontorstillinger	2013	14	86	7	94
	2012	14	86	7	87

Kvinneres lønn er oppgitt i prosent av menns lønn.

Kilde: Kirkerådets årsrapport for 2013

Tabell 9.6 Likestillingssituasjonen deltid/fravær for 2012 og 2013 – Kirkerådet

	Årstall	Deltid		Midlertidig		Foreldrepermisjon		Legemeldt fravær	
		M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt	2013	6	20	3	3	31	69	2,1	3,6
	2012	6	21	3	6	30	70	5,3	2,1

Deltid og midlertidige stillinger er oppgitt i andel av hvert kjønn som jobber deltid/har midlertidig stilling. Foreldrepermisjon er oppgitt i andel av det totalte permisjonsvolumet som er tatt ut av hvert kjønn.

Kilde: Kirkerådets årsrapport for 2013

Vurdering av likestilling på bakgrunn av kjønn

Kvinneandelen i presteskaper har økt jevnt de siste femten årene og var i 2013 passert 30 pst. Blant landets biskoper var andelen kvinner 33 pst. i 2013. Fortsatt er det forskjeller mellom bispedømmene, med lavest kvinneandel i bispedømmene på Vestlandet.

De kvinnelige prestene har en lønn som tilsvarer 98 pst. av mennenes lønn. Forskjellene i lønn

skyldes først og fremst at det er flere menn med høy aldersansiennitet.

Kjønnsbalansen blant de ansatte på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er samlet sett forholdsvis god, men det er betydelige forskjeller når man sammenligner på stillingsnivå. Tendensen er at jo høyere stillingskode, dess høyere er også andelen menn. Dette gir seg utslag i det totale lønnsnivået for kvinner når en ser den enkelte

virksomhet under ett. Kvinner tjener 87 pst. av det menn gjør.

Sykefraværet er stabilt og gjennomgående lavt i alle de kirkelige virksomhetene. Med enkelte unntak er det prosentvis sykefraværet noe høyere blant kvinner enn blant menn.

Vurdering av likestilling på bakgrunn av etnisitet, religion og funksjonsnedsettelse

Den norske kirke er et trossamfunn, og kirkeloven § 29 setter krav om medlemskap i Den norske kirke for kirkelig tilsatte og ombud. Medlemskravet er ikke til hinder for å rekruttere prester med innvandrerbakgrunn og flerkulturell kompetanse, så lenge disse er ordinert til prestedtjeneste i en evangelisk-luthersk kirke, jf. § 3 i forskrift om autorisasjon av prester i henhold til EØS-avtalen. Flere bispedømmer jobber aktivt med å rekruttere og legge til rette for prester med utenlandsk bakgrunn, da disse anses som en verdifull ressurs og avgjørende for å oppnå en tilfredsstillende prestedekning. I enkelte bispedømmer nærmer andelen prester med utenlandsk bakgrunn seg 20 pst. Oppfølging med hensyn til språk og kultur gir utfordringer som det tas tak i.

Kirkerådet har i samarbeid med KA, Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon, utarbeidet en egen veiledningsplakat til arbeidsgiver om tilrettelegging av kirken som arbeidsplass for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Alle de kirkelige virksomhetene er IA-bedrifter, og det arbeides med tilrettelegging, både for personer som allerede er tilsatt i virksomhetene, og i forbindelse med rekruttering av nye tilsatte. Flere bispedømmer har prester med tilrettelagt tjeneste pga.

funksjonsevne. For Den norske kirke er likestilling på bakgrunn av nedsatt funksjonsevne også aktuelt i forbindelse med kirkebyggenes tilgjengelighet. Alle nye kirker skal være universelt utformet.

Vurdere og iverksette tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering

De kirkelige virksomhetene styres gjennom valgte organer og oppnevnte styrer. Kirkerådet har satt som overordnet mål at kjønns- og likestillingsperspektivet skal innarbeides på alle nivåer og felter i kirken. Målet skal fremme en jevn kjønnsfordeling i kirkens rådsstruktur, i presteskapet og i kirkelige stillinger for øvrig.

Det er behov for fortsatt å ha oppmerksomheten rettet mot ulikheter i lønnsnivået på stillings- og virksomhetsnivå, og da særlig sett i relasjon til kjønnsbalansen innenfor de enkelte stillingskategorier.

Arbeidet med likestilling i departementet

Målsetting

Det er et mål for Kulturdepartementet å opprettholde en god kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene. Departementet legger også vekt på å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

Kjønnsfordeling lønn

Tabellen nedenfor viser stillinger og gjennomsnittlig brutto månedslønn fordelt på kjønn per 1. oktober 2013.

	Fast tilsatte	Kjønnsfordeling (i pst.)		Lønn (i kroner)	
		Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Totalt i virksomheten	139	36	64	53 433	48 287
Toppleddelse (dep.råd, assisterende dep.råd, eksp.sjef og kommunikasjonssjef)	9	44	56	94 775	92 336
Mellomleder (avd.direktør)	18	56	44	62 985	60 963
Underdirektør	9	22	78	50 221	52 488
Seniorrådgiver	66	38	62	46 435	45 247
Rådgiver	14	50	50	40 358	42 345
Seniorkonsulent	7		100		39 542
Førstekonsulent	11		100		36 655
Andre (byråsjef, spesialrådgiver, direktør, utredn.leder m.m)	5	40	60	59 429	49 730

Det var per 1. oktober 2013 139 fast tilsatte i departementet, og kvinneandelen var på 64 pst.

Fordelingen av mannlige og kvinnelige tilsatte varierer mellom de ulike avdelingene og stillingskategoriene.

Departementets topplergruppe består av ni personer, hvorav fem kvinner – én departementsråd, tre ekspedisjonssjefer og én kommunikasjonsjef. Assisterende departementsråd og de tre øvrige ekspedisjonssjefene i topplergruppa er menn. Kvinneandelen blant mellomlederne var på 44 pst., en liten økning fra 2012.

Stillingsgruppene seniorkonsulent og førstekonsulent er kvinnedominerte.

Menn har en noe høyere gjennomsnittlig månedsfortjeneste enn kvinner hvis man ser departementet under ett. Det er hovedsakelig i stillingskategoriene avdelingsdirektør og seniorrådgiver at lønnsforskjellene er størst. Dog er ulikhetene i begge kategoriene noe redusert siden 2012. I rådgiverkategorien har kvinner en noe høyere gjennomsnittlig månedsfortjeneste enn menn.

Deltid

I 2013 var én kvinne og én mann tilsatt i 50 pst. stilling. 14 kvinner og 2 menn arbeidet i deltidsstillinger pga. midlertidig uførhet eller omsorg for barn.

Midlertidig tilsetting

Det var tilsatt 10 kvinner i midlertidige stillinger. Dette utgjorde en andel på 11 pst. av de kvinnelige tilsatte.

Antall menn i midlertidige stillinger var 1. Dette utgjorde en andel på 2 pst. av de mannlige tilsatte.

Legemeldt sykefravær

I 2013 var det legemeldte sykefraværet på 4,4 pst. for kvinner og 1,5 pst. for menn.

Etnisitet

I 2013 var det 4 personer som var innvandrere/norskfødte med innvandrerforeldre. Det utgjør 2,9 % av de tilsatte i departementet.

Tiltak for å fremme likestilling

Departementet har satt i gang tiltak for å oppnå bedre kjønnsbalanse i ulike stillingskategorier og dermed bidra til å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene.

Det lokale lønnsforhandlingssystemet blir brukt bevisst for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Andre tiltak som blir benyttet for bedre likestilling i departementet er målrettet rekruttering og økt fokus på interne avansementsmuligheter for å jevne ut lønnsforskjeller mellom kjønnene.

Departementet arbeider med følgende tiltak:

Tiltak	Status	Bakgrunn	Målsetning	Målgruppe	Forankring	Ansvarlig for gjennomføring	Resultater
Kartlegge likelønns-situasjonen	Kontinuerlig	Første kartlegging viste lønnsforskjell på 11 pst. i menns favør totalt i departementet	Finne årsaker til lønnsforskjeller	Kvinner og menn	Adm.- og økonomiavdelingen	Personal- og org.seksjonen	Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er de senere årene redusert.
Kartlegge kjønnsbalansen ved rekruttering	Kontinuerlig	Enkelte stillingsgrupper og avdelinger har skjev fordeling i antallet kvinner og menn.	Tilsette personer fra underrepresentert kjønn i den enkelte stillingsgruppe og/eller avdeling	Kvinner og menn	Toppledelsen	Avdelingsledelsen	Langsiktig målsetting. Har ført til jevnere kjønnsbalanse i toppledelse og blant mellomledere
Avansementsmuligheter	Kontinuerlig	Det er overrepresentasjon av kvinner i de laveste stillingskategoriene	Øke kvinners muligheter for å avansere i stillingskategori via etterutdanning og nye oppgaver	Kvinner	Toppledelsen	Personal- og org.seksjonen	Langsiktig målsetting
Rekruttere personer med nedsatt funksjonsevne	Under arbeid	Det er mulig å rekruttere flere personer med nedsatt funksjonsevne	Tilsette flere personer med nedsatt funksjonsevne	Personer med nedsatt funksjonsevne			Langsiktig målsetting
Rekruttere personer med ikke-vestlig bakgrunn	Under arbeid	Det er mulig å rekruttere flere personer med ikke-vestlig bakgrunn	Tilsette flere personer med ikke-vestlig bakgrunn	Personer med ikke-vestlig bakgrunn			Langsiktig målsetting. Andelen tilsatte med ikke-vestlig bakgrunn har økt noe

10 Miljøomtale

Kulturdepartementets miljøprofil kan knyttes til miljøområdet «Verdifulle kulturminner og kulturlandskap».

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Det gjelder i hovedsak enkeltbygninger og bygningsmiljøer, men også tekniske og industrielle kulturminner, bergkunst og kulturlandskap. Over Kulturdepartementets budsjett gis det nå driftstilskudd til 65 konsoliderte museer i det nasjonale museumsnettverket.

Museene rapporterer om 5 000 kulturhistoriske bygninger i 2013. Vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring for museene, da det er et stort behov for vedlikehold og rehabilitering av de bygg og anlegg museene har ansvar for. I samarbeidsprosjekter mellom flere museer og Norsk kulturråd utvikles et bedre grunnlag for dokumentasjon og forvaltning, drift og vedlikehold av bygninger og anlegg.

Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over ordningen ble det i 2013 innenfor en ramme på 9,8 mill. kroner gitt tilskudd til 42 tiltak fordelt på 28 museer. Det gis tilskudd til å forebygge ødeleggelser ved blant annet brann, tyveri, hærverk og naturskade.

Fra 2014 har Kulturdepartementet opprettet en gaveforsterkningsordning for museer. Ordningen gjelder blant annet pengegaver for å sette i stand norske museumsanlegg.

Estetisk kvalitet i omgivelsene

KORO har innarbeidet miljøhensyn og miljøkrav i kunstprosjekter som institusjonen har ansvar for, bl.a. krav om begrensning av miljøbelastninger, reduksjon i bruk av helse- og miljøskadelige stoffer, miljøbevisst materialbruk og krav om å motvirke tap eller skade på verneverdige kulturminner.

De siste årene har interessen for og innsatsen på feltene arkitektur og design økt betraktelig. Visjonen for den statlige arkitekturpolitikken i 2013 var at god arkitektur skal bidra til velferd, bærekraft og verdiskaping og gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. 13 departementer samarbeidet om arkitekturpolitikken og bidro til å effektivisere og styrke den samlede innsatsen på arkitekturfeltet. Departementene deltok i oppfølgingen av en rekke tiltak på følgende seks innsatsområder:

- miljø- og energivennlige løsninger skal prege arkitekturen
- byer og tettsteder skal utvikles med arkitektur av god kvalitet
- staten skal ivareta kulturmiljø og bygningsarv
- kunnskap, kompetanse og formidling skal løfte arkitekturen
- staten skal være et forbilde
- norsk arkitektur skal være synlig internasjonalt.

Kulturdepartementet ledet og koordinerte arbeidet, og de enkelte departementer og deres underliggende etater var ansvarlige for oppfølgingen av tiltak. Norsk Form hadde en sentral rolle i oppfølgingen.

Den norske kirke

Den norske kirke ønsker å bidra til bevissthet om miljø, forbruk og rettferd og har ofte vært tidlig ute med å ta opp slike spørsmål. Allerede i 1969 vedtok Bispemøtet en uttalelse under overskriften «Forurensing av natur og folkeliv». Siden har kirken fulgt opp med flere klimapolitiske utspill og vedtak i Kirkemøtet, hvor en har ønsket å være en etisk premissleverandør i samfunnsdebatten.

I 2007 vedtok Kirkemøtet en tiårig bærekraftreform for endringer i kirke og samfunn. Året etter ble det besluttet at en vesentlig del av reformen skulle gjennomføres innenfor rammen av et økumenisk samarbeidsprosjekt mellom Norges kristne råd, Kirkens Nødhjelp og Den norske kirke. Prosjektet har fått navnet «Skaperverk og bærekraft», og målet er at det skal prege både det

kirkelige mål- og strategiarbeidet og det konkrete arbeidet i virksomhetene.

Bærekraftreformen og engasjementet for å bidra til å fremme en ansvarlig miljø- og klimapolitikk, både i Norge og internasjonalt, har bl.a. medført at bærekraft, skaperverk og rettferdighet i dag står sentralt både i kirkens trosopplæring og i den nasjonale diakoniplanen for Den norske kirke. Internasjonalt deltar Den norske kirke aktivt i miljøarbeidet gjennom Mellomkirkelig Råd. Også Samisk kirkeråd er engasjert i nasjonale og internasjonale miljøspørsmål, spesielt der urfolks rettigheter er berørt.

Fokuset på miljøledelse gjennom «Grønne menigheter» og «Miljøfyrtårn» er sterkt i kirken, både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Det er Kirkerådet som har utarbeidet bransjekravene for kirkelige organer/organisasjoner i samarbeid med Stiftelsen Miljøfyrtårn. På landsbasis pr. 31. desember 2013 var Kirkerådet og 9 av 11 bispedømmer sertifisert som miljøfyrtårn. Det samme var 37 menigheter og fellesråd. Grunnet mange små enheter (ca. 1200 menigheter og 430 kirkelige fellesråd) har det imidlertid vært ønskelig å finne et miljøledelsessystem som ikke krever en tredjepartssertifisering. Plakaten «Vår grønne menighet» ble derfor utviklet for over 10 år siden i et samarbeid mellom Grønn Hverdag i Stavanger og Den norske kirkes nord/sør informasjon og er grunnlaget for miljøledelsessertifiseringen som «Grønn menighet». På landsbasis pr. 31. desember 2013 var 238 menigheter sertifisert som grønne menigheter. Alle de elleve bispedømmene har i tillegg opprettet regionale ressursgrupper for miljø, forbruk og rettferd. Nettsiden www.gronnkirke.no fungerer som et felleskirkelig ressurssted for arbeidet med miljøledelse spesielt og miljø- og klimapolitiske utfordringer generelt.

Kirkebyggene og gravplassene er en del av vår felles kulturarv. De skal forvaltes med respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med sin kulturhistoriske betydning. I dette ligger bl.a. at kirkebyggene skal være tilfredsstillende sikret og vedlikeholdt. Det er kommunene og kirkelig fellesråd som har ansvaret for å sikre kirkebyggene et forsvarlig vedlikeholdsnivå. Statens oppgave er å veilede, stimulere og på annen måte legge til rette for at det lokale ansvaret for kirkebyggene blir ivaretatt.

Tilstandsvurderinger og undersøkelser har tidligere avdekket et betydelig etterslep i vedlikeholdet av kirkebyggene. Arbeidet med istandsetting av verneverdige og fredede kirkebygg har

derfor vært intensivert de siste årene, spesielt gjennom rentekompensasjonsordningen for kirkebygg. Siden ordningen ble opprettet i 2005 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for en samlet investeringsramme på nærmere 3 mrd. kroner. Målet for ordningen er å stimulere til sikring og bevaring av kirkene, kirkenes utsmykning og inventar. Fredede og verneverdige kirker har prioritet. Tilstands- og vedlikeholdsnivået for kirkebyggene er nærmere omtalt under kap. 342.

Siden storparten av kirkene er eldre bygg, er det høye kostnader knyttet til oppvarming. Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA) arbeider sammen med ulike aktører for å finne nye varmesystemer som både kan gi energisparing og gi et bedre bevaringsmiljø for bygg og interiør. Det er også etablert regionale energinettverk for kirkebyggere for å øke kompetansen på området. Bruk av den nasjonale kirkebyggdatabasens energimodul (driftet av KA) står sentralt i arbeidet.

Opplysningsvesenets fond (OVF) eier og forvalter en betydelig eiendoms- og bygningsmasse. Flere av de gamle prestegårdene er verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Presteboligene har et samlet areal (inklusive garasjer, uthus m.m.) på ca. 160 000 m², og det ble i 2013 brukt 83 mill. kr til drift, vedlikehold og rehabilitering, mot 93 mill. i 2012. OVF er også en av landets største skogeiere, med ca. 860 000 dekar skogareal, hvorav over halvparten av arealet er produktiv skog. Skogbruket skal drives på en miljøvennlig og bærekraftig måte, og bevaring av biologisk mangfold skal ha høy prioritet.

Staten har hatt ansvaret for gjenreisningen av Nidarosdomen siden arbeidet ble påbegynt i 1869. Det bygningsmessige vedlikeholdet og den kontinuerlige restaureringen ivaretas av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR). Erkebisppegården ble på 1980-tallet lagt inn under NDRs forvaltningsansvar. Det kontinuerlige vedlikeholdet av Nidarosdomen og Erkebisppegården er ikke først og fremst miljømotivert. Anleggene har imidlertid stor kulturminneverdi, og sikring og vedlikehold av disse er derfor av betydning for forvaltningen av denne kulturarven. NDR har også en overordnet oppgave i å holde vedlike og føre videre våre unike håndverkstradisjoner, og utvikle disse. NDR har satt seg som mål å være en pådriver i samarbeidet mellom ulike aktører med tanke på å ha bærekraftige håndverksmiljøer som kan forvalte den store nasjonale antikvariske bygningsarven.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Et vilkår for å motta tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er at det foreligger en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Departementet utfører slik forhåndsgodkjenning av større idrettsanlegg. I tillegg til det idrettsfunksjonelle skal arkitektur og miljømessige forhold vurderes. Søkerne skal redegjøre for miljøforhold innenfor områdene miljøstyring, materialvalg, energi, avfall, transport og naturinngrep.

Departementet har foretatt idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av større idrettsanlegg, hvor miljømessige forhold er vurdert. Departe-

mentet er opptatt av at miljøforhold vektlegges også når det gjelder mindre anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

Miljøansvar i offentlig sektor

Kulturdepartementet har som mål å gjennomføre sine oppgaver med så liten miljøpåvirkning som mulig. Miljøhensyn skal ivaretas i planlegging og gjennomføring av alle innkjøps-, drifts- og produksjonsaktiviteter. Departementet arbeider med bevisstgjøring og forståelse for god miljøledelse. Kulturdepartementet foretar avrop på rammeavtaler fra leverandører som er miljøbevisste.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2014–2015) om statsbudsjettet for år 2015 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Kulturdepartementet føres det i Prop. 1 S (2014–2015) statsbudsjettet for budsjettåret 2015 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–342, 3300–3342 og 5568

I

Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kulturdepartementet		
	01 Driftsutgifter	135 571 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	2 339 000	137 910 000
	Sum Administrasjon		137 910 000
Samfunns- og frivillighetsformål			
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	60 Tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom	10 661 000	
	70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	303 318 000	
	78 Ymse faste tiltak	6 119 000	320 098 000
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring		
	21 Spesielle driftsutgifter	2 192 000	
	71 Kulturnæringsprosjekter	7 134 000	
	72 Kultursamarbeid i nordområdene	3 670 000	
	78 Ymse faste tiltak	12 590 000	25 586 000
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning og utredning	11 102 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 239 600 000	
	71 Tilskudd til frivilligsentraler	125 384 000	
	72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	55 525 000	
	74 Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	819 000	
	78 Ymse faste tiltak	6 753 000	
	79 Til disposisjon	3 773 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	72 618 000
	84	Ungdoms-OL	140 509 000
		Sum Samfunns- og frivillighetsformål	2 001 767 000
		Kulturformål	
320		Allmenne kulturformål	
	01	Driftsutgifter	130 979 000
	21	Forskning og utredning, <i>kan overføres</i>	9 983 000
	51	Fond for lyd og bilde	36 718 000
	52	Norges forskningsråd	12 654 000
	53	Sametinget	78 986 000
	55	Norsk kulturfond	78 737 000
	73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	210 216 000
	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	11 503 000
	78	Ymse faste tiltak	35 984 000
	79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	7 641 000
	82	Nobels fredssenter	29 519 000
	85	Gaveforsterkningsordning	30 330 000
	86	Talentutvikling	30 000 000
321		Kunstnerformål	703 250 000
	01	Driftsutgifter	15 890 000
	73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	177 610 000
	74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	104 906 000
	75	Vederlagsordninger	174 581 000
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	472 987 000
	01	Driftsutgifter	17 432 000
	50	Kunst i offentlige rom	25 821 000
	55	Norsk kulturfond	90 556 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	6 997 000
	73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	285 934 000
	75	Offentlig rom, arkitektur og design	4 334 000
	78	Ymse faste tiltak	46 276 000
323		Musikkformål	477 350 000
	01	Driftsutgifter	163 858 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	55	Norsk kulturfond	247 129 000
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	19 959 000
	70	Nasjonale institusjoner	277 279 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	240 026 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	82 138 000
	78	Ymse faste tiltak	123 065 000
324		Scenekunstformål	1 153 454 000
	01	Driftsutgifter	72 950 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	59 892 000
	55	Norsk kulturfond	132 144 000
	70	Nasjonale institusjoner	1 056 593 000
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	482 658 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	4 123 000
	73	Region- og distriktsopera	53 468 000
	78	Ymse faste tiltak	180 864 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	2 042 692 000
	01	Driftsutgifter	517 001 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	21 915 000
	55	Norsk kulturfond	172 056 000
	72	Knutepunktinstitusjoner	2 903 000
	73	Språkorganisasjoner	5 725 000
	74	Det Norske Samlaget	14 442 000
	75	Tilskudd til ordboksarbeid	19 282 000
	76	Ibsenpris m.m.	5 777 000
	78	Ymse faste tiltak	61 694 000
	80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	57 782 000
328		Museums- og andre kulturvernformål	878 577 000
	55	Norsk kulturfond	29 487 000
	70	Det nasjonale museumsnettverket	1 082 180 000
	78	Ymse faste tiltak	15 475 000
329		Arkivformål	1 127 142 000
	01	Driftsutgifter	329 383 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	21 174 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 293 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	78	Ymse faste tiltak	8 123 000
		Sum Kulturformål	366 973 000
			7 222 425 000
		Medieformål	
334		Film- og medieformål	
	01	Driftsutgifter	154 760 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 765 000
	50	Filmfondet, <i>kan nyttes under post 71</i>	441 479 000
	51	Audiovisuelle produksjoner	10 740 000
	71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	14 768 000
	73	Regional filmsatsing	58 827 000
	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor, <i>kan overføres</i>	25 739 000
	78	Ymse faste tiltak	22 685 000
			737 763 000
335		Mediestøtte	
	71	Produksjonstilskudd	258 246 000
	73	Medieforskning og etterutdanning	19 846 000
	74	Tilskudd til lokalkringkasting	13 500 000
	75	Tilskudd til samiske aviser	20 931 000
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 048 000
			314 571 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk	
	70	Kompensasjon	45 354 000
			45 354 000
339		Lotteri- og stiftelsestilsynet	
	01	Driftsutgifter	64 461 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 827 000
		Sum Medieformål	71 288 000
			1 168 976 000
		Den norske kirke	
340		Den norske kirke	
	01	Driftsutgifter	1 192 843 000
	21	Spesielle driftsutgifter	38 292 000
	70	Kirkevalg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	76 167 000
	71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	81 297 000
	75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	459 068 000
			1 847 667 000
342		Kirkebygg og gravplasser	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	57 627 000
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	58 230 000
	70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	10 667 000
			126 524 000
		Sum Den norske kirke	1 974 191 000
		Sum departementets utgifter	12 505 269 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
3300		Kulturdepartementet	
	01	Ymse inntekter	77 000
		Sum Administrasjon	77 000
Kulturformål			
3320		Allmenne kulturformål	
	01	Ymse inntekter	1 514 000
3322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	
	01	Ymse inntekter	121 000
3323		Musikkformål	
	01	Ymse inntekter	30 490 000
3324		Scenekunstformål	
	01	Ymse inntekter	300 000
	02	Billett- og salgsinntekter m.m.	22 829 000
			23 129 000
3326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål	
	01	Ymse inntekter	9 227 000
3329		Arkivformål	
	01	Ymse inntekter	6 083 000
	02	Inntekter ved oppdrag	21 693 000
		Sum Kulturformål	92 257 000
Medieformål			
3334		Film- og medieformål	
	01	Ymse inntekter	10 816 000
	02	Inntekter ved oppdrag	8 855 000
	70	Gebyr	10 000 000
			29 671 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr-lotterier	6 698 000	
	04 Gebyr-stiftelser	259 000	
	07 Inntekter ved oppdrag	7 900 000	14 857 000
	Sum Medieformål		44 528 000
Den norske kirke			
3340	Den norske kirke		
	01 Ymse inntekter	44 016 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	38 292 000	82 308 000
3342	Kirkebygg og gravplasser		
	01 Ymse inntekter	18 043 000	
	02 Leieinntekter m.m.	3 574 000	21 617 000
	Sum Den norske kirke		103 925 000
Skatter og avgifter			
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71 Årsavgift – stiftelser	22 364 000	
	72 Vederlag TV2	10 740 000	
	73 Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	38 335 000	
	74 Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	76 939 000
	Sum Skatter og avgifter		76 939 000
Sum departementets inntekter			317 726 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2015 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
kap. 324 post 21	kap. 3324 post 02
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 339 post 01	kap. 5568 postene 71 og 73
kap. 339 post 21	kap. 3339, post 07
kap. 340 post 01	kap. 3340 post 01
kap. 340 post 21	kap. 3340 post 02
kap. 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2015 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
320		Allmenne kulturformål	
	73	Nasjonale kulturbygg	745,0 mill. kroner
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	
	50	Kunst i offentlige rom	31,5 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2015 kan inngå avtale om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge av kunstverk både i utenlandsk og norsk eie innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 14 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2015:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og kap. 324 Scenekunstformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de nordnorske knutepunktinstitusjonene fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom, post 72 Knutepunktinstitusjoner og kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner.
3. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de øvrige knutepunktinstitusjonene fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 60 pst. på staten og 40 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 324 Scenekunstformål, post 72 Knute-

punktinstitusjoner og kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner og kap. 334 Film- og medieformål, post 78 Ymse faste tiltak.

4. Det offentlige driftstilskuddet til region- og distriktoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 324 Scenekunstformål, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2015 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften per videogram for omsetning i næring til Norsk kino- og filmfond være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 527 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8–1 andre ledd skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Salg av aksjer

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2015 kan selge statens aksjer i Filmparken AS.

VIII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Norsk kulturråd i 2015 kan omdisponere mellom 55-postene på kapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328.

Vedlegg 1**Oversikt over tiltak under 78-postene**

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2014	Forslag 2015
Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.:		
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn	2 381	2 460
Islamsk Råd Norge	790	816
Norges Kristne Råd	2 752	2 843
Sum	5 923	6 119
Kap. 314 Kultur og samfunn:		
Arts & Business Norway	1 250	0
Kunnskapssenter for kulturnæringene	5 012	5 178
Barentskult	3 105	3 207
Pikene på broen	2 070	2 138
Samovarteatret	2 001	2 067
Dissimilis kultur- og kompetansesenter	4 000	
Pensjonistforbundet	1 000	
Sum	18 438	12 590
Kap. 315 Frivillighetsformål:		
Frivillighet Norge	4 715	4 871
Innsamlingsregisteret	800	826
Økt deltakelse blant barn og unge i lavinntektsfamilier	5 000	
Noregs Ungdomslag	1 022	1 056
Norsk musikkråd	4 546	
Norsk teatteråd	16 149	
Sum	32 232	6 753
Kap. 320 Allmenne kulturformål:		
Ars Baltica – årlig kontingent	27	
Dissimilis kultur- og kompetansesenter		4 000
Finsk-norsk kulturinstitutt	127	131
Fondet for dansk-norsk samarbeid: grunnlovsjubileet	500	

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2014	Forslag 2015
Foreningen Norden	4 852	5 012
Fransk-norsk kultursamarbeid	569	588
Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)		156
Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge	792	818
Nordisk informasjonskontor Sør-Norge	285	294
Norges Døveforbund, kulturarbeid		804
Norsk kulturforum (NOKU)		815
Norsk publikumsutvikling	2 554	2 138
Norsk Revyaglig Senter/Norsk Revyfestival	2 345	
Norsk teater- og orkesterforening (NTO)	469	484
Norske dansekunstneres internasjonale arbeid	61	
Norske Kirkeakademiers Fellesråd		1 980
Norsk-finsk kulturfond	127	131
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 498	1 547
Scene Finnmark	2 422	2 502
Ungdommens Kulturmønstring	10 256	11 296
USF Verftet	2 481	2 563
Voksenåsen – kulturvirksomhet		725
Sum	29 365	35 984
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom:		
Bergen Kunsthall	8 774	8 977
Bomuldsfabriken Kunsthall	3 874	4 502
Kunstnernes Hus	8 709	8 910
Nordisk Kunstnarsenter Dale	3 502	
Office for Contemporary Art, Norway (OCA)	12 362	16 147
RAM galleri	1 481	
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	5 008	5 123
Vestfossen Kunslaboratorium	2 533	2 617
Sum	46 243	46 276
Kap. 323 Musikkformål:		
Aktivitetsmidler for kor		7 374
Arne Bendiksens talentpris	100	103
Det Norske Kammerorkester	8 386	9 080
Det Norske Solistkor	6 519	8 669

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2014	Forslag 2015
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurranse og Prinsesse Astrids Musikkpris	2 891	2 986
Edvard Grieg Kor	3 000	4 099
Grieghallen – rehabilitering	2 340	4 317
Molde Internasjonale Jazzfestival – husleietilskudd	928	959
Music Norway	21 235	21 726
Nasjonal jazzscene	9 307	9 522
Norges musikkhøgskole, praktikantplasser	1 115	1 152
Norsk jazzforum	9 018	
Norsk musikkråd		4 696
Ole Bull Akademiet	4 635	4 788
Oslo World Music Festival	4 904	
Riksscenen – scene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folke- kedans	24 491	24 907
Rock City	6 043	1 873
Rådet for folkemusikk og folke- kedans	12 162	12 443
TrondheimSolistene	3 397	4 009
Sum	120 821	123 065
Kap. 324 Scenekunstformål:		
Akershus Teater	6 950	6 110
Amatørteaterformål		16 522
BIT Teatergarasjen	6 074	7 214
Black Box Teater	3 958	1 389
Buskerud Teater		816
Danse- og teatersentrum	3 360	3 534
Danseinformasjonen	4 520	4 669
Dansens Hus, inkl. tilskudd til PRODA	41 712	42 299
Dramatikkens hus	14 982	15 028
Døvetolking av teaterforestillinger		530
Figurteatret i Nordland		6 428
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	5 277	5 399
Landsforbundet Teatrets Venner		337
Nordic Black Theatre	7 423	6 344
Nordland Teater – husleietilskudd	2 232	2 306

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2014	Forslag 2015
Norsk Revyflaglig Senter/Norsk Revyfestival		2 422
Norsk scenekunstbruk	14 794	15 136
Norsk Skuespillersenter	1 809	1 869
Skuespiller- og danseralliansen	6 193	6 336
Teater Innlandet – husleietilskudd	5 432	5 557
Teater Manu	13 998	14 921
Teaterhuset Avant Garden	4 233	5 373
Teatret Vårt – husleietilskudd	2 412	2 492
Østfold Teater	7 656	7 833
Sum	153 015	180 864
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
Den norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	207	214
Kainun institutti – Kvensk institutt	5 317	5 439
Kristelig Pressekontor (KPK)	545	
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	2 054	2 122
Landssamanslutninga av nynorskkommunar	1 088	
Nordisk råds litteraturpris	134	138
NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet	13 489	13 801
Norsk barnebokinstitutt	9 104	9 314
Norsk Forfattersentrum, inkl. Litteraturbruket	14 545	14 881
Oppfølging av språkmeldingen, inkl. innsamling av stedsnavn	4 784	4 942
Riksmålsforbundet	1 222	
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 102	1 138
Statens kartverk – stedsnavn	4 335	4 478
Stiftinga Nynorsk Pressekontor	5 109	5 227
Tilskuddsordning nettbaserte leksika	5 000	
Sum	68 035	61 694
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål:		
Det Internasjonale Barnekunstmuseet		4 152
Fullriggeren Sørlandet	6 917	
Grunnlovsjubileet – inventarprosjektet Eidsvollbygningen	7 400	
Handlingsplan mot antisemittisme	1 000	1 033
Håndverksutdanning – samarbeidsprosjekt	2 000	2 066
Jødisk museum i Oslo	2 989	2 888

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2014	Forslag 2015
Kistefos-museet	500	517
Norsk Skogfinsk Museum	2 719	2 809
Prøysen-jubileet	5 000	
Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	7 651	
Skibladner	910	1 940
Skoleskipet Christian Radich	6 969	
Årets norske museum	68	70
Sum:	44 124	15 475
Kap. 329 Arkivformål:		
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	5 532	5 659
Misjonsarkivet	1 326	1 370
Stiftelsen Asta	1 059	1 094
Sum	7 917	8 123
Kap. 334 Film- og medieformål:		
Tilskudd til regionale filmtiltak for barn og unge, forvaltes av Norsk filminstitutt	5 000	
Tilskudd til diverse filmkulturelle tiltak, forvaltes av Norsk filminstitutt	2 829	
Støtte til deltakelse på kurs m.m., forvaltes av Norsk filminstitutt	1 656	
Nordisk Film- og TV-fond	8 384	8 660
Eurimages – Europarådets samproduksjonsfond	3 933	4 062
Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet	321	332
Kortfilmfestivalen i Grimstad	2 817	2 910
New Nordic Films	414	
Statistisk sentralbyrå: Norsk mediebarometer	1 662	
Medienorge, statistikk-database	1 933	
Kulturdepartementet sin nynorskpris for journalistar	275	284
Telefonavis Norges Blindeforbund	585	604
Nordiske Mediedager	410	
Radiodagene	50	
Ulike film- og medietiltak, inkl. filmvederlagsavtalen	5 647	5 833
Sum	35 916	22 685

Vedlegg 2**Oversikt over tiltak som mottok midler i 2014 under
kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak under
Nasjonalbiblioteket**

(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2014
Bibliotek tjenester for innvandrere og flyktninger	9 490
Bibliotek tjeneste i fengsel	22 698
Bibliotek tjeneste på Svalbard	320
Døves Tidsskrift	450
Finsk bibliotek tjeneste	425
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	300
Lyd- og videoboktiltak	1 039
Nord-Sør-biblioteket	520
Norges Blindeforbund – Punktskrifttrykkeri	5 250
Norsk Bibliotekforening	425
Tiltak for døvblinde (Foreningen Norges døvblinde)	4 950
Døves media	6 750
<i>Sum:</i>	<i>52 617</i>

Vedlegg 3**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak**

Nedenfor redegjøres det for daglig leders gjeldende ansettelsesvilkår for 2013 i de heleide statlige foretakene som ligger under Kulturdepartementet. Med heleid statlig foretak forstås her aksjeselskap eid av staten ved Kulturdepartemen-

tet. Med den forutsetning som er nevnt ovenfor, gis det opplysninger om daglig leders ansettelsesvilkår i Den Norske Opera & Ballett AS, Nationaltheatret AS, Norsk Tipping AS og NRK AS.

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Tom Remlov

Årslønn	kr 1 442 000
Lønn i oppsigelsestiden	Etter ny arbeidsavtale datert 01.10.11: Ved åremålsperiodens utløp rett til etterlønn i 2 – to – år. Rett til etterlønn etter denne avtalen inntreffer også om tjenesteforholdet opphører fra et tidligere tidspunkt enn nevnt i avtalens pkt. 2, såfremt dette ikke skyldes egen oppsigelse eller klanderverdige forhold. Etterlønnen utgjør 100 pst. av lønnen etter denne arbeidsavtalen, og gjøres ikke til gjenstand for noen form for avkorting mot annen inntekt Tom Remlov måtte motta etter sin fratreddelse som administrerende direktør.
Spesielle vilkår	Arbeidsgiver dekker bredbåndsabonnement og mobiltelefon. For begge regnes 20 pst. som privatandel. Full lønn under sykdom i inntil tolv måneder.
Pensjon	Ordinær pensjonsopptjening iht. kollektiv pensjonsordning i DnB Livsforsikring.

Nationaltheatret AS – teatersjef Hanne Tømte

Årslønn	kr 1 156 000 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Teatersjef har pr. 31.12.12 opparbeidet rett til 12 måneders ventelønn. Fra og med 2013 opparbeides ytterligere 2 måneders ventelønn pr. år, hvilket til sammen utgjør maksimalt 24 måneders ventelønn ved fratreddelse i 2018. Ventelønn avkortes ved overgang til annet lønnet arbeid. Ventelønn utbetales ikke hvis avgangen skyldes forhold som teatersjefen selv er ansvarlig for.
Spesielle vilkår	Arbeidsgiver dekker bredbåndsabonnement, mobiltelefon og avis.
Pensjon	Pensjonsordning i DNB Livsforsikring ASA med full opptjening av pensjonsytelser som for øvrige ansatte etter 30 år.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Torbjørn Almlid

Årslønn	kr 2 478 000
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ordinær oppsigelse/fratredelse før fylte 65 år ytes et sluttvederlag tilsvarende 3 månedslønner. Ved ufrivillig fratredelse skal det gis et sluttvederlag på inntil 12 månedslønner dersom ikke annet avtales særskilt i forbindelse med fratredelse.
Pensjon	Administrerende direktør har inngått avtale om pensjon av sluttlønn for inntil 20G fra fylte 60 år. Ytelsen varierer fra 56–70 pst. avhengig av alder ved uttak av pensjonen.

NRK AS – kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen

Årslønn	kr 2 321 895 ¹
Lønn i oppsigelsestiden	Etterlønn tre måneder ved fratredelse ved åremålsperiodens slutt. Ved fratredelse tidligere, lønn i oppsigelsestiden på seks måneder.
Pensjon	Kringkastingssjefen omfattes av NRKs kollektive pensjonsforsikringsordninger. Avtalt pensjonsalder 62 år med alderspensjon tilsvarende 68 pst. av pensjonsgrunnlaget. Ordinære opptjeningsvilkår.

¹ Hvorav 200 000 kroner utbetales i 2014.

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS – 10/2014

